

2015

ÅRSRAPPORT

Like digital – mer lokal

Innholdsfortegnelse

Om banken

Dette er SpareBank 1 SMN	4
Hovedtall siste ti år	5
Sentrale mål og strategier	6
Vår historie	8
Kontaktinformasjon	9

Virksomheten

Redegjørelse fra konsernsjefen	12
Viktige hendelser	14
Virksomhetsbeskrivelse	15
Eierinteresser	19
Samfunnsansvar (CSR)	25

Styring og ledelse

Konsernledelsen	32
Styret	34
Tillitsvalgte	37
Eierstyring og selskapsledelse	39
Risiko- og kapitalstyring	51

Finansielle resultater

Styrets årsberetning	63
Resultatregnskap	80
Balanse	82
Endring i egenkapital	84
Kontantstrømoppstilling	87
Noter til regnskapet	88
Analyse av regnskapet (konsern)	179
Egenkapitalbevis	185
Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5	191
Revisjonsberetning	192
Kontrollkomiteens melding	194

Om banken

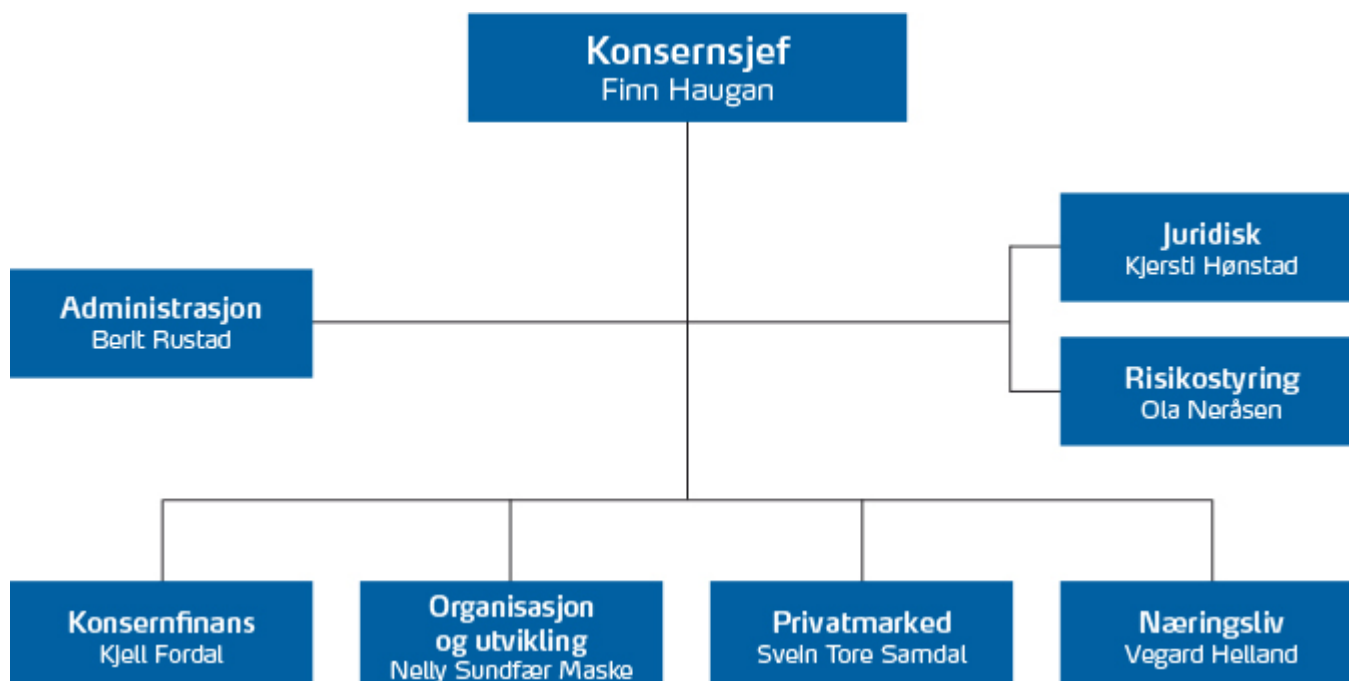
Om banken
SpareBank 1 SMN skal være
den anbefalte banken basert
på nærhet og dyktighet.
Det er vår visjon og våre
verdier.

Dette er SpareBank 1 SMN

SpareBank 1 SMN er regionens ledende finanskonsern og en av seks eiere i SpareBank 1-alliansen. Hovedkontoret ligger i Trondheim og konsernet har med sine datterselskaper i alt 1200 ansatte. SpareBank 1 SMN er en regional selvstendig sparebank med lokal forankring. Nærhet og dyktighet kjennetegner vårt forhold til markedet.

Regionens ledende finanskonsern

- Lokalisert på 48 steder i 42 kommuner i begge trøndelagsfylkene, Møre og Romsdal samt Sogn og Fjordane
- Totalleverandør innen finansiering, sparing og plassering, forsikring og betalingstjenester til husholdninger og bedrifter
- 209.000 privatkunder
- 20.000 bedriftskunder
- Regionens ledende eiendomsmegler ved EiendomsMegler 1 Midt-Norge
- Regionens ledende finansieringsselskap ved SpareBank 1 Finans Midt-Norge
- Regionens eneste fullverdige verdipapirforetak ved SpareBank 1 Markets
- Regionens største private bidragsyter til næringsutvikling og allmennnyttige formål gjennom SpareBank 1 SMNs gavearbeid

Hovedtall siste ti år

Fra resultatregnskapet (mill. kr)	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Rentenetto	1.872	1.790	1.616	1.477	1.392	1.317	1.325	1.350	1.139	1.024
Provisjonsinntekter	1.545	1.512	1.463	1.139	919	855	756	610	671	580
Driftskostnader	-1.931	-1.789	-1.722	-1.654	-1.482	-1.140	-1.253	-1.194	-1.103	-990
Ordinært driftsresultat	1.486	1.513	1.357	962	829	1.032	828	766	707	613
Resultat eierinteresser	448	527	355	244	248	276	349	393	233	190
Resultat finansielle investeringer	11	193	147	207	186	133	247	-186	99	229
Tap og nedskrivninger	169	89	101	58	27	132	277	202	-6	-84
Resultat før skatt	1.776	2.143	1.758	1.355	1.236	1.309	1.147	771	1.045	1.116

Fra balansen (mill. kr)	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Forvaltningskapital	131.914	126.047	115.360	107.919	101.455	97.992	84.541	84.679	71.503	63.178
Brutto utlån	93.974	90.339	80.317	74.943	73.105	69.847	61.782	64.016	59.178	52.819
Brutto utlån inkl. SpareBank 1 Boligkreditt	127.378	120.196	112.038	104.909	95.232	87.665	77.429	71.317	61.910	
Brutto utlån til privatmarkedet	80.725	74.004	68.515	62.587	55.034	49.619	45.157	42.679	38.872	33.898
Brutto utlån til næringsliv og offentlig sektor	46.653	46.192	43.523	42.322	40.198	38.046	32.272	28.638	23.038	18.921
Innskudd fra kunder	64.090	60.655	56.074	52.252	47.871	42.786	37.227	35.280	32.434	30.136
Innskudd fra privatmarkedet	28.336	26.479	23.865	22.279	20.860	19.052	17.898	17.566	16.070	14.707
Innskudd fra næringsliv og offentlig sektor	35.754	34.176	32.209	29.973	27.011	23.734	19.330	17.715	16.364	15.429
Utlånsvekst i % (inkl. SpareBank 1 Boligkreditt)	5,8 %	7,3 %	6,8 %	10,2 %	8,6 %	13,2 %	8,6 %	15,2 %	17,2 %	16,6 %
Innskuddsvekst i %	5,6 %	8,2 %	7,3 %	9,2 %	11,9 %	14,9 %	5,5 %	8,8 %	7,6 %	11,4 %

Nøkkeltall ¹⁾	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Egenkapitalavkastning	10,7 %	15,1 %	13,3 %	11,7 %	12,8 %	14,6 %	16,2 %	11,9 %	18,9 %	23,7 %
Kostnader/inntekter	49,8 %	44,5 %	48,1 %	54,0 %	53,2 %	44,2 %	46,8 %	55,1 %	51,5 %	49,0 %
Ren kjernekapitaldekning	13,6 %	11,2 %	11,1 %	10,0 %	8,9 %	9,3 %	7,7 %	7,1 %	7,4 %	7,5 %
Kjernekapitaldekning	15,6 %	13,0 %	13,0 %	11,4 %	10,4 %	10,9 %	10,5 %	8,1 %	8,4 %	8,6 %
Kapitaldekning	18,3 %	15,7 %	14,7 %	13,3 %	12,0 %	13,0 %	13,6 %	11,9 %	12,1 %	11,9 %
Antall ansatte	1.273	1.273	1.238	1.216	1.153	1.117	1.108	1.062	1.017	950
Antall årsverk	1.208	1.192	1.192	1.135	1.109	1.035	1.017	973	940	841
Antall bankkontor	49	49	50	51	54	54	55	56	56	58

Nøkkeltall egenkapitalbevis ²⁾	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Egenkapitalbevisbrøk	64,0 %	64,6 %	64,6 %	64,6 %	60,6 %	61,3 %	54,8 %	56,3 %	54,2 %	53,7 %
Antall utstedte bevis (mill)	129,83	129,83	129,83	129,83	102,76	102,74	82,78	82,41	76,65	71,70
Børskurs	50,50	58,50	55,00	34,80	36,31	49,89	45,06	21,00	50,28	56,72
Børsverdi (mill kr)	6.556	7.595	7.141	4.518	3.731	5.124	3.749	1.750	3.900	4.140
Resultat per EKB (eiernes andel)	7,02	8,82	6,92	5,21	6,06	5,94	6,37	4,16	5,86	6,24
Utbytte per EKB	2,25	2,25	1,75	1,50	1,85	2,77	2,10	2,77	3,90	3,04
Bokført egenkapital per EKB (inkl. utbytte)	67,65	62,04	55,69	50,09	48,91	46,17	42,11	38,07	36,43	33,31
Pris / Resultat EKB	7,19	6,63	7,95	6,68	5,99	8,40	7,29	5,09	8,87	9,38
Pris / Bokført egenkapital	0,75	0,94	0,99	0,69	0,74	1,07	1,09	0,57	1,43	1,76

¹⁾ Egenkapitalavkastning er bankens overskudd målt mot gjennomsnittlig egenkapital i perioden

Kostnader/inntekter er totale kostnader/totalte inntekter, inklusive resultat fra eierinteresser og finansielle investeringer. Kjernekapitalandel er kjernekapital i konsernet holdt opp i mot kapitalkravet

Kapitaldekning er ansvarlig kapital i konsernet holdt opp i mot kapitalkravet

²⁾ Definisjoner og flere nøkkeltall, se Egenkapitalbevis

Sentrale mål og strategier

Visjon og verdier

Visjon

Vi skal være den anbefalte banken. Denne visjonen gir oss et stort ansvar overfor våre kunder, samarbeidspartnere, ansatte og eiere. For å etterleve visjonen må vi stadig forbedre oss og være i forkant av markedets og kundenes behov.

Verdier

Våre kunder skal oppfatte oss som nær og dyktig. Det betyr at vi skal være nær våre kunder gjennom personlig kontakt, at vi tar initiativ til å møte kunden med de beste rådene og produktene samt at vi skal være en aktiv støttespiller i regionen. Dyktig innebærer at vi skal tilby et bredt og tidsriktig produktspekter, ha medarbeidere med solid fagkompetanse og gode ferdigheter. Vi skal ha høy etisk standard i alt vi gjør, og våre kunder skal oppleve at de får dekket sine behov for finansiell rådgivning og tjenester på en profesjonell måte. Våre verdier nær og dyktig skal være vår ledestjerne, noe vi strekker oss etter hver eneste dag. De skal hjelpe oss å realisere våre mål og til å gjøre de rette prioriteringene.

Strategisk ambisjon

SpareBank 1 SMN vil være et selvstendig, regionalt finanshus som utgjør et kraftsentrum for å virke i og utvikle regionen. Vi skal være lønnsom og best på kundeopplevelser. SpareBank 1 SMN er ubestridt solid og har en egenkapitalavkastning som plasserer banken blant de tre beste bankene i Norge. SpareBank 1 SMN skal i 2016 styrke sin markedsposisjon spesielt i Trondheim, Molde og Ålesund samt i markedet for små og mellomstore bedrifter.

Vår ambisjon er å forbli en selvstendig, regional, lønnsom bank som betyr mer for bedrifter og personer i vårt markedsområde enn hvilken som helst annen bank.

SpareBank 1-alliansen er bankens strategiske fundament og gir grunnlag for SpareBank 1 SMN sine regionale forretningsstrategier og selvstendighet. SpareBank 1 SMN skal ha en aktiv rolle i utviklingen av SpareBank 1-alliansen som en ledende norsk finansgruppering.

Hovedtema i strategien

- Solid og lønnsom med en egenkapitalavkastning blant de tre best presterende blant sammenlignbare banker.
- Kjernekapital på 14,5 prosent innen 31. desember 2016.
- Fortsatt vekst i markedsandeler.
- Utvikle en posisjon som best på kundeopplevelser.
- Videreutvikle og fornye merkevare og posisjon i markedsområdet.
- Videreutvikle en organisasjon som skaper engasjement og gode prestasjoner.
- Kontinuerlig forbedring av effektivitet og arbeidsprosesser for å skape maksimal kundeverdi.

SpareBank 1 SMN skal være ubestridt solid og finansiert slik at konsernet overlever i minst 12 måneder uten tilførsel av ekstern finansiering. SpareBank 1 SMN har god tilgang til innskuddsfinansiering med et mål om fortsatt å øke markedsandelene innen sparing og innskudd.

Fortsatt vekst i markedsandeler

SpareBank 1 SMN er markedsleder i Trøndelag og på Nordvestlandet, men ser ytterligere potensial for vekst i markedsandeler både i personmarkedet og bedriftsmarkedet. Vekst vil skje gjennom videreutvikling av kundeporteføljen i konsernet og ved å øke rekrutteringen av kunder. SpareBank 1 SMN ser muligheter i å videreutvikle og forsterke posisjonen konsernet har i de større byene og tettstedene samt vedlikeholde en meget sterk markedsposisjon i distriktene. Dyktige rådgivere som dekker kundebehov gjennom å finne riktig produktdekning og produktbredde for den enkelte kunde, vil kunne bidra til fortsatt god vekst for SpareBank 1 SMN.

Best på kundeopplevelser

En strategisk posisjon der banken vurderes som best på kundeopplevelser, er en posisjon som gir konkurransekraft og et betydelig potensial for fortsatt vekst.

Fremstå med serviceholdning og begeistring

SpareBank 1 SMN ser muligheter og et potensial i å forsterke kundenes opplevelse av banken og møte med bankens medarbeidere. Gjennom programmet Best på kundeopplevelser ønsker vi å skape engasjement og en pasjon i organisasjonen som medfører at vi møter kundene med siktemål å benytte hvert kontaktpunkt til en mulighet for å bekrefte og forsterke valget av SpareBank 1 SMN som hovedbank for kundene.

Videreutvikle og fornye merkevare og posisjon i markedsområdet

SpareBank 1 SMN har en tydelig posisjon og er det bankkonsernet med høyest kjennskap og oppmerksomhet blant eksisterende og potensielle kunder i bankens markedsområde. Vi ser et ytterligere potensial for vekst ved å styrke innholdet og kunnskapen om hva merkevaren SpareBank 1 SMN står for.

Videreutvikle en organisasjon som skaper engasjement og gode prestasjoner

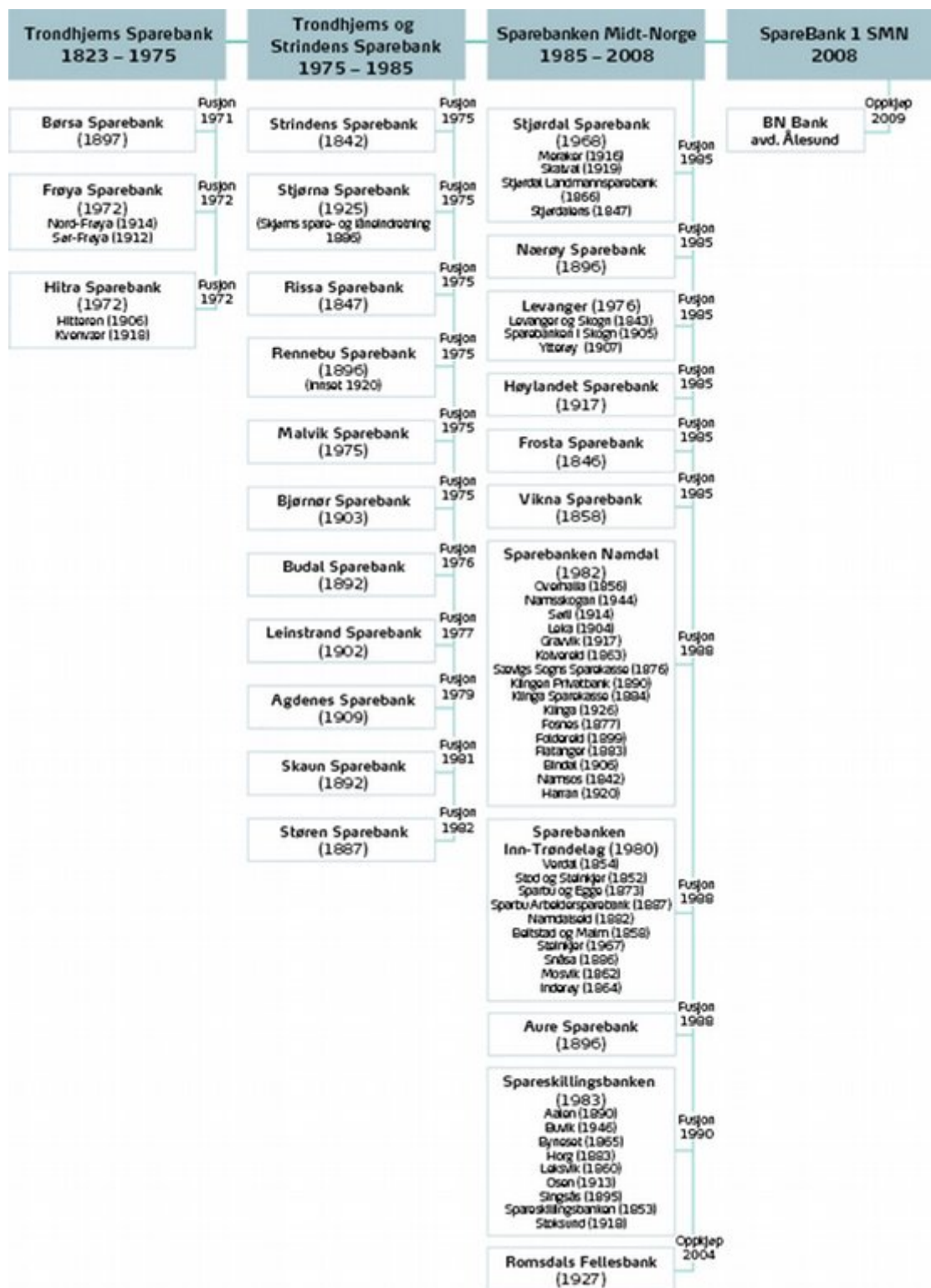
Videreutvikling av organisatorisk og ledelsesmessig kapasitet vil være et sentralt utviklingsområde i strategiperioden. Banken skal videreutvikle kunderelasjonene gjennom å synliggjøre kompetansen og ferdighetene de ansatte i SpareBank 1 SMN besitter.

Kontinuerlig forbedring

Konsernet vil gjennomføre forbedringsprosjekter med formål å skape økt verdi for kundene, redusere leveringstid og etablere en konsistent og forutsigbar kundeopplevelse. Gjennom å intensivere arbeidet med kontinuerlig forbedring skal SpareBank 1 SMN utvikle prosesser som skaper maksimal verdi for våre kunder.

Vår historie

De første kundene gikk inn døren i Trondhjems Sparebank i 1823. Opprinnelig hadde banken som mål å bekjempe fattigdom og gi vanlige folk mulighet for å spare. I dag er SpareBank 1 SMN en av landets største banker og et komplett finansvarehus.

Kontaktinformasjon

SpareBank 1 SMN

Organisasjonsnummer: 937 901 003

Konsernsjef: Finn Haugan

Postadresse: Postboks 4796 Sluppen, 7467 Trondheim

Besøksadresse: Søndre gate 4, 7011 Trondheim

Telefon: 07300 (fra utlandet: +47 915 07300)

www.smn.no

Mediekontakt

Kommunikasjonsdirektør Hans Tronstad

Telefon: 941 78 322

Investorkontakt

Konserndirektør finans Kjell Fordal

Telefon: 905 41 672

Datterselskaper

EiendomsMegler 1 Midt-Norge

Organisasjonsnummer: 936 159 419

Administrerende direktør: Kjetil Reinsberg

Postadresse: Postboks 6054 Sluppen, 7434 Trondheim

Besøksadresse: Søndre gate 4, 7011 Trondheim

Telefon: 05250

www.em1.no

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN

Organisasjonsnummer: 936 285 066

Administrerende direktør: Jon Havdal

Postadresse: Postboks 4799 Sluppen, 7467 Trondheim

Besøksadresse: Klæbuveien 196 B, 7037 Trondheim

Telefon: 73 95 77 70

www.smnregnskap.no

SpareBank 1 Finans Midt-Norge

Organisasjonsnummer: 938 521 549

Administrerende direktør: Arne Nypan

Postadresse: Postboks 4797 Sluppen, 7467 Trondheim

Besøksadresse: Søndre gate 4, 7011 Trondheim

Telefon: 07301

www.sb1finans.no

SpareBank 1 Bilplan

Organisasjonsnummer: 979 945 108

Administrerende direktør: Tom Jensen

Postadresse: Postboks 4798 Sluppen, 7467 Trondheim

Besøksadresse: Søndre gate 4, 7011 Trondheim

Telefon: 07301

www.bilplan.no

SpareBank 1 Markets

Organisasjonsnummer: 992 999 101

Administrerende direktør: Stein Håvard Husby

Postadresse: Postboks 1398, 0114 Oslo

Besøksadresse: Olav V's gate 5, 0161 Oslo

Telefon: 24 14 74 00

www.sb1markets.no

Allegro Kapitalforvaltning

Organisasjonsnummer: 980 300 609

Administrerende direktør: Alf Kåre Karoliussen

Postadresse: Postboks 5605 Sluppen, 7483 Trondheim

Besøksadresse: Søndre gate 10 B, 7011 Trondheim

Telefon: 73 87 99 00

www.allegrokapital.no

SpareBank 1 SMN Card Solutions

Organisasjonsnummer: 990 222 991

Styreleder: Frode Fjellstad Klungerbo

Postadresse: Postboks 4796 Sluppen, 7483 Trondheim

Besøksadresse: Søndre gate 4, 7011 Trondheim

Telefon: 07300

Virksomheten

Virksomheten

Robuste kunder kombinert med godt bankhåndverk har resultert i at SpareBank 1 SMN passerte en milliard kroner i overskudd for femte året på rad.

Redegjørelse fra konsernsjefen

SpareBank 1 SMN har lagt bak seg nok et godt år. I løpet av 2015 har kjernekapitalen økt med 1,5 milliarder kroner til 12,2 milliarder. Dette gir en kapitaldekning på 13,6 prosent ved årsskiftet.

Opprinnelig kjernekapitalmål på 13,5 prosent innen 30. juni 2016 er nådd. Styret vedtok før jul et nytt mål i tråd med Finanstilsynets forventninger, og som lyder 14,5 prosent i kjernekapitaldekning innen utgangen av 2016.

Fjoråret vil bli spesielt husket for to forhold. I 2015 ble Norges oljeprisavhengighet tydeliggjort gjennom et kraftig prisfall. Oljeprisen har gått fra et stabilt prisnivå i flere år på over 100 dollar per fat helt frem til siste desember 2014 og ned til 35 dollar ved årsskiftet. For SpareBank 1 SMN og de fleste bankaksjer og øvrige børsnoterte selskaper medførte dette en kursnedgang som tyder på at markedet ser en bortimot full korrelasjon mellom oljepris og bankenes prestasjoner og ikke minst mulige tap.

2015 vil også bli husket for det året da vi som forbrukere virkelig tok inn over oss digitaliseringen av en lang rekke sentrale samfunnsfunksjoner. Adferden har endret seg markant. I SpareBank 1 SMN har vi viet stor oppmerksomhet om digitalisering av kundetjenester, og vi har kommet langt i forhold til våre konkurrenter. I fjor akselererte vi arbeidet med å digitalisere interne arbeidsprosesser. Digitaliseringen vil få vidtgående konsekvenser for ressursbruken i finansbransjen.

SpareBank 1 SMN presenterer for 2015 nok et godt regnskap. Tross noe dystre utsikter har vi relativt lave tap. Et svært lavt lånemislighold indikerer at tapsutfordringene fremover vil være godt håndterbare. Blant egenkapitalbeviserne og analytikere er det sterk fokus på vår låneportefølje innen olje og offshore. Av bankens totale utlån utgjør dette segmentet fem prosent, og er i all hovedsak konsentrert om skipsfinansiering. Vår vurdering så langt er at eierne bak disse selskapene er finansielt robuste og viser sterk vilje og evne til å ta nødvendige grep for å bringe selskapene gjennom en krevende periode med lav oljepris. Vi har gjennomgående lav finansieringsandel i forhold til nye verdivurderinger av båtene vi finansierer, og de aller fleste av disse har beskjefligelse. For likevel å ta høyde for usikkerheten som denne delen av låneporteføljen impliserer, har vi valgt å øke bankens gruppevise nedskrivninger.

Utlånsporteføljen, både i Næringsliv og i Privatmarked, er preget av god betjeningsevne og lavt mislighold. Det er så langt ingen klare indikasjoner på problematisk boligprisfall, og spesielt har vi i Trondheim erfart høy omsetning av eiendommer og fortsatt prisvekst.

Det er hyggelig å konstatere at bankens diversifiseringsstrategi vedtatt i 1996 fungerer godt. Vi har godt presterende datterselskap med solid vekst og inntjening. I tillegg lykkes vi i økende grad med salg, spesielt i Privatmarked. Dette har så langt resultert i at balanseuavhengige inntekter nå utgjør 31 prosent av konsernets samlede inntekter. Spesielt datterselskapene EiendomsMegler 1 Midt-Norge, SpareBank 1 Regnskapshuset SMN og SpareBank 1 Finans Midt-Norge har igjen prestert på et høyt nivå. Fremheves bør dessuten SpareBank 1 SMN Invest som også i 2015 har realisert betydelige gevinster på sine investeringer.

Vi har god vekst i privatmarkedet, og opplever også sterk konkurransekraft i markedet for små og mellomstore bedrifter. De regulatoriske forholdene er dog fortsatt krevende. Som følge av ulike regulatoriske krav stilt overfor norske finansinstitusjoner i forhold til utenlandske, taper vi som andre norske banker markedsandel i lavrisikosegmentet. Dette gjelder spesielt finansiering av næringsseiendom. Dette har i enda

større grad rammet vår deleide datterbank BN Bank som av den grunn i 2015 vedtok å avvikle sin næringseiendomsportefølje.

Konkurransavidende reguleringer har vært et tema som jeg i egenskap av styreleder for Finans Norge har adressert overfor regulerende myndigheter og politikere. Det er grunn til å glede seg over at Finansdepartementet nå synes å ta tak i disse forholdene overfor Finanstilsynet, og vi opplever i tillegg en tiltagende oppmerksomhet fra alle politiske partier på Stortinget.

I SpareBank 1-alliansen besluttet vi i fjor å reorganisere virksomheten i felleseide SpareBank 1 Gruppen. Vi valgte å ta konsekvensen av kompleksiteten og omfanget i selskapets aktiviteter. To likeverdige organisasjonsenheter som rapporterer til hvert sitt styre, henholdsvis SpareBank 1 Banksamarbeidet og SpareBank 1 Gruppen, ble etablert. Det er tilfredsstillende å oppleve god utvikling i prosjektene som SpareBank 1-bankene samarbeider om og ikke minst svært gode resultater i våre produktselskap.

SpareBank 1 SMNs organisasjon har også i 2015 vært preget av stor omstillingsvilje og god innsats fra medarbeidere på alle plan. Det er en sterk forventning om at endringstakten vil øke i takt med digitaliseringen og at konkurransen vil stille krav til ytterligere kostnadsreduksjoner. Dette var hovedtema da nær alle konsernets 1200 ansatte møttes til konsernsamling i Berlin i oktober. Jeg opplever at hele organisasjonen er forberedt på endringer og yter maksimalt for at SpareBank 1 SMN skal lykkes og fortsatt fremstå som en av de absolutt ledende banker i Norge. Jeg er meget stolt av konsernets medarbeidere som tross stor usikkerhet om fremtiden yter på et meget høyt nivå og viser sterk lojalitet til arbeidsgiver.

Med utgangspunkt i en velfungerende organisasjon, dyktige medarbeidere og relativt lav eksponering mot segmenter som i dag fremstår som spesielt krevende, er jeg optimistisk også for 2016.

Viktige hendelser

Første kvartal

- Overskudd på 441 millioner kroner etter skatt i første kvartal 2015
- Representantskapet vedtar 2,25 kroner per egenkapitalbevis i utbytte etter 2014
- Kjell Bjordal gjenvalgt som leder av styret i to år
- Banken får tillatelse til bruk av avansert IRB-metode for bedriftsmarkedet
- SpareBank 1-alliansen blir ny hovedsamarbeidspartner for Norges Skiforbund Langrenn

Andre kvartal

- Overskudd på 430 millioner kroner etter skatt i andre kvartal 2015
- Moody's Investor Service oppgraderer bankens rating fra A2 til A1
- Fitch stadfester sin kredittrating av banken

Tredje kvartal

- Overskudd på 248 millioner kroner etter skatt i tredje kvartal 2015

Fjerde kvartal

- Overskudd på 287 millioner kroner etter skatt i fjerde kvartal 2015
- Banken feirer 100 års tilstedeværelse i Ålen i Sør-Trøndelag
- Fitch stadfester sin kredittrating av banken

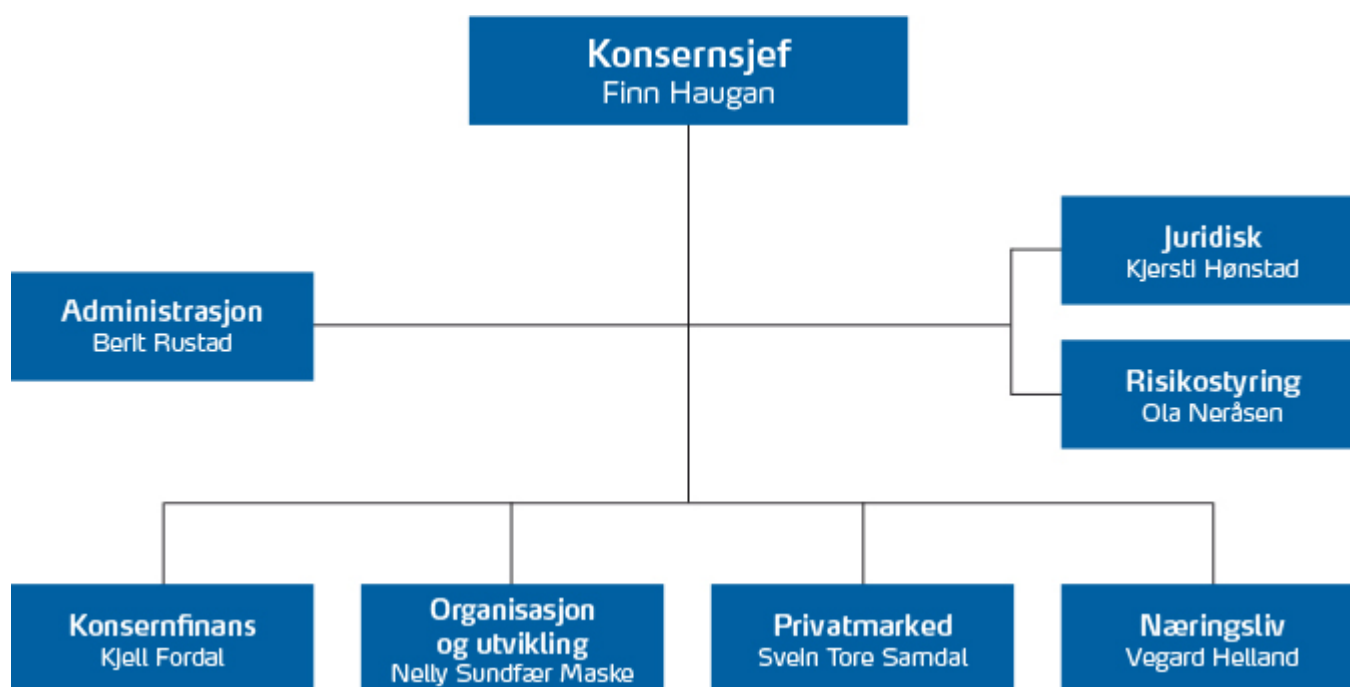
Virksomhetsbeskrivelse

Generelt om banken

SpareBank 1 SMN er den ledende banken i Trøndelag og på Nordvestlandet med en forvaltningskapital på 132 milliarder kroner ved utgangen av 2015. Hovedkontoret ligger i Trondheim og konsernet har 1300 ansatte. Som ett av seks medlemmer i SpareBank 1-alliansen er banken en del av Norges nest største finansgruppering.

Gjennom SpareBank 1-alliansen og egne datterselskap har SpareBank 1 SMN sikret seg tilgang til konkurransedyktige produkter innen finansiering, sparing, forsikring og betaling.

Bankens organisering bygger på følgende struktur:

Tilgjengelighet

SpareBank 1 SMN har som en sentral del av strategien å være til stede gjennom ulike kontorløsninger i kommune- og administrasjonssentra i bankens naturlige nedslagsfelt. Dette i kombinasjon med tilgjengelighet hele døgnet gjennom nettbank og mobile løsninger samt direktebank gir banken et unikt konkurransefortrinn.

SpareBank 1 SMN er lokalisert til 48 steder i 42 kommuner. Kontorene er spredt fra Øvre Årdal i Sogn og Fjordane i sør til Vikna i Nord-Trøndelag i nord. Kontorene er innrettet for å betjene de ulike kundegruppene gjennom tilpassede kontorløsninger.

Privatmarked

Virksomheten

Innenfor forretningsområdet Privatmarked tilbyr banken rådgivning til personkunder, landbrukskunder, lag og foreninger og enkeltpersonforetak. Vi tilbyr privatøkonomisk rådgivning med utgangspunkt i kundens behov og et bredt produktspekter innenfor våre kjerneområder finansiering, sparing, forsikring og betaling. Våre produkter og vårt betjeningskonsept skal gjøre hverdagen og framtida bedre, tryggere og enklere for våre kunder.

Våre bankkontor er lokalisert i hele markedsområdet, og våre rådgivere er lett tilgjengelig for kunden enten for fysisk møte eller digital fjernbetjening. Banken tilbyr flere og flere banktjenester selvbetjent og direktebanken bistår kunden med fjernbetjent rådgivning.

I SpareBank 1 SMN jobber vi for kontinuerlig å forbedre vår kunnskap og våre ferdigheter slik at vi best mulig kan imøtekomme kravene fra markedet. Vi har et ansvar for at vår rådgivning skjer i henhold til lovkrav og god rådgivningsskikk, og vi ønsker å bistå våre kunder på best mulig måte i deres økonomiske hverdag.

Faktainformasjon per 31.12.2015	Privatmarked
Utlånskapital (mill. kr)	84.980
Innskuddskapital (mill. kr)	35.647
Antall total kunder	209.238

Kunder og markedsposisjon

SpareBank 1 SMN er den ledende privatmarkedsvirksomheten i Trøndelag og på Nordvestlandet, med en sterk markedsposisjon innen alle produktområder og markedssegmenter. Næringslivet i regionen preges av et stort antall små og mellomstore bedrifter, og forretningsområdene Privatmarked og Næringsliv samarbeider tett for å være konkurransedyktig. I sterk konkurranse har banken en positiv markedsutvikling og vekst i volum og kundemasse.

Finansiell utvikling

Egenkapitalavkastningen for Privatmarked ble i 2015 15,8 prosent. Samlet resultat før skatt ble 873 millioner kroner. Driftsinntektene og egenkapitalavkastningen har blitt redusert siden 2014 som følge av reduserte marginer på boliglån samt skjerpede regulatoriske krav fra myndighetene. Det er gjennomgående lav risiko i utlånsporteføljen noe som reflekteres i fortsatt lave tap. Netto tapsføring i 2015 ble 11 millioner kroner.

Utsikter for 2016

2015 var et godt år med en svært positiv utvikling og vekst i utlån til privatkunder og landbruk. I løpet av året har flere kunder blitt etablert med flere produkter. Spesielt på forsikrings- og spareområdet er dette tilfellet. Etterspørselen etter boliger har vært sterk gjennom hele 2015 og vi har positive forventninger også til 2016, selv om det er spenning knyttet til utviklingen som følger av lav oljepris og svekket kronekurs. I 2015 har det blitt innført tilpasninger til reguleringsendringer i den europeiske finanssektoren og nye nasjonale regulatoriske krav. Høyere kapitalbinding har påvirket lønnsomheten.

Næringsliv

Virksomheten

Innen forretningsområdet Næringsliv gir banken råd knyttet til finansiering av investeringer og drift, betalingsformidling innland/utland, sikring av rente- og valutaforretninger, plassering av overskuddslikviditet samt forsikring av personer og bygg/løsøre. Mye av virksomheten skjer i tett samhandling med Privatmarked, Markets samt datterselskaper som tilbyr leasing, factoring og regnskap.

Virksomheten er fysisk lokalisert i hele markedsområdet for å sikre nærhet til kundene kombinert med tilfredsstillende kompetansemiljøer. Virksomheten er kompetansekrevende og det legges mye vekt på opplæring i praktisk forretningsforståelse i de bransjer hvor banken er sterkt eksponert, som eiendom, bygg og anlegg, havbruk, landbruk, fiskeri, verft, offshore, energi, varehandel og offentlig sektor.

Banken er IRB-godkjent og benytter avansert IRB-metode for beregning av kapitalkrav og kredittrisiko. Banken har gode kredittmodeller, prosesser, verktøy, organisering og ikke minst bransjekompetanse som sikrer god kunnskap og styring med låneporteføljen. Dette skal medvirke til at videre vekst skjer i tråd med bankens ansvar som regional markedsleder samtidig som den eksponerte risikoen er i overensstemmelse med bankens kredittstrategi. Sammen med de andre alliansebankene legges det ned betydelige ressurser i stadig forbedring av kredittmodellene.

Kunder og markedsposisjon

Banken betjener ca. 20.000 næringslivskunder inkl. offentlig sektor. SpareBank 1 SMN har en markedsandel på rundt 35 prosent innen dette segmentet i regionen. I tillegg betjener banken en rekke kunder innen forretningsområder som forsikring, kapitalmarked, leasing, factoring og regnskapsførsel. Næringslivet i Trøndelag og på Nordvestlandet preges av et stort antall små og mellomstore bedrifter. Denne strukturen gir klare føringer for bankens organisering av virksomheten.

Banken publiserte også i 2015 Konjunkturbarometeret som tar pulsen på de viktigste bransjene i regionen, og som lager prognoser for økonomisk vekst i våre tre fylker.

SpareBank 1 SMN har klare ambisjoner om å beholde posisjonen som den ledende regionbanken for små og mellomstore bedrifter i regionen. Kombinert med nærhet til dyktige rådgivere i banken utvikles nye digitaliserte løsninger som gjør det enklere å utføre dagligbanktjenester og frigjør tid og ressurser for god rådgivning og skreddersydde løsninger innen alle forretningsområder.

Faktainformasjon per 31.12.2015	Næringsliv
Utlånskapital (mill. kr)	37.388
Innskuddskapital (mill. kr)	28.431
Antall kunder	20.944

Finansiell utvikling

Forretningsområde Næringsliv oppnådde i 2015 driftsinntekter på 1164 millioner kroner, hvorav 971 millioner var netto renteinntekter og 193 millioner provisjonsinntekter og inntekter fra valuta og renteforretninger. Resultat før skatt ble 659 millioner kroner som ga en avkastning på anvendt kapital på 12,4 prosent. Inntektene genereres fra positiv utvikling innenfor alle forretningsområder; finansiering, cash management, forsikring og kapitalmarkedstjenester. Spesielt gledelig er veksten innen salg av skadeforsikring og

pensjonsløsninger. Stadig flere bedrifter ser verdien av å samle sine finansielle tjenester hos en lokal leverandør.

Utsikter for 2016

Utsiktene for 2016 er usikre og påvirket av utviklingen internasjonalt med fallende oljeprisene. Dog er det fortsatt positive forventninger innen oppdrett og fiskeindustrien – næringer hvor SpareBank 1 SMN har økende markedsandel. Utviklingen i oljeprisene har ført til lavere aktivitet på norsk sokkel, med den følge at norske kroner svekker seg. Leverandørindustrien til oljeindustrien merker allerede effekten av dette, men banken har en bred eksponering i mindre konjunkturutsatte næringer med god spredning av kredittrisiko.

Men banken er fortsatt beredt til å ta nødvendige grep for å møte problemer som eventuelt måtte dukke opp. I tett samarbeid med kundene tilstreber banken å finne løsninger som ivaretar felles interesser under til enhver tid rådende konjunkturer. Således vil næringslivsområdet opprettholde kapasitet og kompetanse og på lang sikt være nær og dyktig med sine finansielle tjenester.

Digital utvikling

Målet er å tilby kundene effektive løsninger i de kanalene de ønsker å benytte. Kundene velger i økende grad å gjennomføre sine bestillinger og kjøp av bankprodukter via digitale kanaler. Trafikken i digitale kanaler vokste også i 2015 sterkt i antall kunder og bruk, og vi ser at spesielt mobilbanken har høye veksttall. Antall innlogginger per måned er større i mobilbanken enn i nettbanken, samtidig som nettbanken opprettholder stabile besøkstall. Vi ser at kundene som har mobilbank, benytter banken hyppigere og logger inn 20-30 ganger per måned.

Banken er inne i en lengre investeringsperiode med fornyelse av løsninger i digitale kanaler og bakenforliggende kjernesystemer. Med stort fokus på datafangst og avansert analyse har banken utviklet gode modeller for analyse av kundenes behov. Målet en kundedialog som skal treffe kundene med riktig budskap i riktig kanal til riktig tid. Vi arbeider med prosessforbedring, digitalisering, automatisering og nye systemløsninger som understøtter våre strategiske mål både innen Privatmarked og Næringsliv. Gjennom ny teknologi skapes også nye digitale forretningsmodeller som vi tester ut i markedet.

Kombinasjonen av en sterk fysisk distribusjon gjennom et effektivt kontornett og gode selvbetjente løsninger med helhetlig datanalyse på tvers gir SpareBank 1 SMN en sterk strategisk posisjon.

Eierinteresser

Tilknyttede selskap og datterselskap

SpareBank 1-alliansen

SpareBank 1-alliansen er et bank- og produktsamarbeid der SpareBank 1-bankene i Norge samarbeider gjennom de felleseide selskapene SpareBank 1 Gruppen og Alliansesamarbeidet SpareBank 1.

SpareBank 1-alliansen er Norges nest største finansgruppering. Alliansen består av selvstendige banker som er fullverdige leverandører av finansielle produkter og tjenester til privatpersoner og bedrifter.

Kundene skal oppleve at SpareBank 1-alliansen er den beste på nærhet, lokal forankring og kompetanse. Totalt har alliansen ca. 6800 medarbeidere, hvorav ca. 1200 er tilknyttet SpareBank 1 Gruppen med datterselskaper.

SpareBank 1 Gruppen og Alliansesamarbeidet SpareBank 1 utgjør Alliansesamarbeidet. Hensikten med Alliansesamarbeidet er å levere attraktive produkter og tjenester med fokus på gode kundeopplevelser for å bidra til SpareBank 1-bankenes konkurransekraft og lønnsomhet, slik at de forblir sterke og selvstendige. Alliansesamarbeidets visjon er: Attraktiv for kundene og bankene.

Om SpareBank 1 Gruppen

SpareBank 1 Gruppen AS er 100 prosent eid av SpareBank 1-banker og Landsorganisasjonen LO med følgende eierbrøker:

SpareBank 1 SR-Bank (19,5 prosent), SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 prosent), SpareBank 1 SMN (19,5 prosent), Sparebanken Hedmark (12 prosent), Samarbeidende Sparebanker AS (19,5 prosent), SpareBank 1 Oslo Akershus (1,4 prosent) og Landsorganisasjonen og fagforbund tilknyttet LO (9,6 prosent).

SpareBank 1 Gruppen eier 100 prosent av aksjene i følgende datterselskaper:

• SpareBank 1 Forsikring	• SpareBank 1 Medlemskort
• SpareBank 1 Skadeforsikring	• SpareBank 1 Gruppen Finans
• ODIN Forvaltning	• Conecto

SpareBank 1 Gruppen har i tillegg administrativt ansvar for samarbeidsprosesser og leveranser av tjenester til SpareBank 1-alliansen gjennom selskapet SpareBank 1 Banksamarbeidet DA.

SpareBank 1 Banksamarbeidet er et delt ansvarsselskap eid av SpareBank 1 Gruppen AS, Samarbeidende Sparebanker og SpareBank 1 Oslo Akershus med ulike eierandeler.

SpareBank 1 Banksamarbeidet utvikler og leverer felles IT/mobilløsninger, merkevare- og markedsføringskonsepter, forretningskonsepter, produkter og tjenester, kompetanse, analyser, prosesser, beste-praksis-løsninger og innkjøp.

Selskapet driver også utviklingsarbeid gjennom tre kompetansesentra innenfor Læring (Tromsø), Betaling (Trondheim) og Kreditt (Stavanger). SpareBank 1 Banksamarbeidet eier igjen disse datterselskapene:

- EiendomsMegler 1 Norge
- SpareBank 1 Kundesenter
- SpareBank 1 Verdipapirservice

SpareBank 1-alliansens banker og LO har direkte eierandeler i følgende selskaper:

• BN Bank	• SpareBank 1 Markets
• SpareBank 1 Boligkreditt	• Bank 1 Oslo Akershus*
• SpareBank 1 Næringskreditt	• SpareBank 1 Mobilbetaling**

* I 2015 kjøpte Sparebanken Hedmark 100 prosent av aksjene i SpareBank 1 Oslo Akershus med virkning fra 2016

** SpareBank 1 Mobilbetaling ble etablert i 2015

BN Bank

SpareBank 1 SMN er største aksjonær i BN Bank med 33 prosent av aksjene. Øvrige eiere er SpareBank 1 SR-Bank (23,5 prosent), SpareBank 1 Nord-Norge (23,5 prosent) og Samspar (20 prosent).

BN Bank-styret vedtok i august 2015 å avvikle satsingen på finansiering av næringseiendom, hvor banken har vært en betydelig aktør i mange år. Grunnen til avviklingen er de særnorske kapitaldekningsreglene.

BN Bank rendyrkes som en landsdekkende, nett- og telefonbasert bank. Strategien er å være en enkel og effektiv bank i privatmarkedet samt tilby innskudds- og utlånstjenester for små- og mellomstore bedrifter, med pant i bolig.

BN Bank var en av vekstvinnerne i 2015, og fikk en boliglånsvekst på over 14 prosent.

Per 31. desember 2015 hadde BN Bank 117 årsverk, innskudd på 14,8 milliarder kroner og utlån på 46,5 milliarder (inklusive lån overført til SpareBank 1 Næringskreditt og SpareBank 1 Boligkreditt).

Forvaltningskapitalen i konsernet var på samme tidspunkt 32,6 milliarder kroner.

Fra og med andre kvartal 2014 startet banken med rapportering etter avansert IRB-metode for foretaksengasjement, og i juni 2015 fikk banken tillatelse til å benytte IRB-metoden også for boliglånsporteføljen.

Datterselskapene

EiendomsMegler 1 Midt-Norge

EiendomsMegler 1 Midt-Norge er markedsleder på megling av nye og brukte boliger i Trøndelag og på Nordvestlandet, og har i 2015 befestet denne posisjonen.

Selskapet leverte i 2015 et resultat på 47 millioner kroner før skatt.

Selskapet kom i 2015 på fjerdeplass på Great Place to Work sin liste over landets beste arbeidsplasser. Selskapet har en meget høy målt kundetilfredshet, en høy preferanse blant boliginteressenter, og kan stå inne for visjonen om å være Norges mest lønnsomme meglerforetak for sine kunder, ansatte og eiere.

EiendomsMegler 1 Midt-Norge sin strategi om å ansette, utvikle og beholde de beste medarbeiderne i

bransjen er forsterket gjennom 2015, og antall årsverk har i tråd med en vekststrategi økt også i 2015.

Selskapet er en spesialisert virksomhet, blant annet med egne avdelinger for prosjekt- og næringsmegling. Dette i tillegg til at den tradisjonelle boligmeglingen i større grad skal ivareta en spesialistfunksjon gjennom lokal tilstedeværelse, samlokalisert med bank i bydeler og i distriktet.

EiendomsMegler 1 Midt-Norge omsatte 6.615 eiendommer i 2015. Dette gir for vår region en markedsandel på 40 prosent.

Selskapet er rustet for fortsatt vekst i både resultat og markedsandeler. Selskapet eies av SpareBank 1 SMN (87 prosent), SpareBank 1 Nordvest (7,6 prosent) og SpareBank 1 Søre Sunnmøre (5,4 prosent).

SpareBank 1 Finans Midt-Norge

SpareBank 1 Finans er regionens ledende finansieringsselskap og en aktiv samarbeidspartner for næringslivet og privatmarkedet. Selskapet tilbyr lån og leasing til bedrifter samt salgspantlån og forbrukslån til privatpersoner. Selskapet betjener markedet gjennom eierbanker, øvrige samarbeidspartnere og eget salgssapparat.

SpareBank 1 Finans er tilstede i ti fylker spredt i Midt- og Sør-Norge; Nord- og Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Oppland, Buskerud, Telemark, Akershus, Vestfold og Østfold.

Selskapet forvaltet ved årsskiftet leasing og låneavtaler for 4,3 milliarder kroner. Selskapet har 35 ansatte i Trondheim, Steinkjer, Kristiansund, Molde og Ålesund. Selskapets resultat for 2015 ble 83,1 millioner kroner før skatt.

SpareBank 1 Finans sine verdier er tilgjengelighet og respons, aktiv og løsningsorientert samt ordentlig.

Selskapet har utviklet et ledende konsept for distribusjon via eierbanker. Dette har gitt betydelige resultater i 2015 hvor det i juni ble inngått samarbeidsavtaler med ytterligere åtte SpareBank 1-banker for distribusjon av selskapets produkter. Avtalen innebar at nevnte banker kjøpte en eierandel på 20 prosent i SpareBank 1 Finans. Utvidelsen av distribusjonskapasiteten har resultert i en kraftig økning i porteføljen av salgspantlån og leasing.

Ved årsskiftet eies selskapet av SpareBank 1 SMN (72,08 prosent), SpareBank 1 Buskerud-Vestfold (4,98 prosent), SpareBank 1 Telemark (4,22 prosent), SpareBank 1 Østfold-Akershus (4,10 prosent), SpareBank 1 Nordvest (3,96 prosent), SpareBank 1 Søre Sunnmøre (3,96 prosent), SpareBank 1 Hallingdal Valdres (1,71 prosent), SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg (1,51 prosent), SpareBank 1 Modum (1,37 prosent), SpareBank 1 Gudbrandsdal (1,17 prosent) og SpareBank 1 Lom og Skjåk (0,94 prosent).

Det ble i november også inngått samarbeidsavtale med Sparebanken Sogn og Fjordane for salg av selskapets produkter. Avtalen innebærer at Sparebanken Sogn og Fjordane blir nest største eier i SpareBank 1 Finans med en eierpost på 7,5 prosent. Oppgjøret skjer gjennom salg av aksjer og gjennomføres i januar 2016. SpareBank 1 SMN forblir største aksjonær, nå med 64,6 prosent av aksjene.

SpareBank 1 Bilplan

SpareBank 1 Bilplan leverer biladministrasjonsløsninger til offentlig sektor og privat næringsliv over hele landet. Selskapet betjener markedet gjennom eget salgsarbeid og samarbeid med SpareBank 1 Finans Midt-Norge, SpareBank 1 SR-Finans, SpareBank 1 Finans Nord-Norge samt bankens kontorer.

Organisasjonen har fokus på å være nær og tilgjengelig for kundene. Hovedmålsetningen for SpareBank 1 Bilplan er at kunden skal oppleve et problemfritt bilhold. SpareBank 1 Bilplans løsninger gir kunden løpende oversikt og tilgang til rapportering fra overordnet nivå ned til hver enkelt bil.

Selskapet er lokalisert i Trondheim. Virksomheten har god kompetanse og motiverte ansatte. Selskapet fikk et underskudd for 2015 på 485 tusen kroner før skatt. Selskapet er i sin helhet eid av SpareBank 1 SMN.

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN oppnådde i 2015 et resultat på 34,8 millioner kroner før skatt av en omsetning på 196 millioner. Med en omsetningsvekst på 7,4 prosent i 2015 har virksomheten en markedsandel på ti prosent i Midt-Norge. SpareBank 1 Regnskapshuset SMN er nå en av de tre største aktørene i regnskapsbransjen i Norge og teller ved årsskiftet 201 medarbeidere.

Virksomheten opplever økt tilgang på nye kunder. I 2015 er det inngått 367 nye kundeavtaler. Veksten kommer særlig innenfor bedriftsmarkedet, men det er også tilgang i kundesegmentene landbruk, borettslag/sameier og lag/foreninger.

Selskapet har en sterk ambisjon om ytterligere vekst fram mot 2020, og har i den sammenheng inngått en strategisk samarbeidsavtale med IT-selskapet Areto Solutions. Denne avtalen er et ledd i Regnskapshusets satsing på digitalisering.

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN kjøpte i 2015 datterselskapet Avito Regnskap, som sammen med datterselskapene SpareBank 1 Regnskapshuset Merkantilservice og SpareBank 1 Regnskapshuset Ålesund ble innfusjonert i SpareBank 1 Regnskapshuset SMN.

I samarbeid med de andre regionbankene i SpareBank 1-alliansen er selskapet godt i gang med å bygge opp en sterk nasjonal aktør i regnskapsbransjen.

Allegro Kapitalforvaltning

Allegro Kapitalforvaltning er det største forvaltningsselskapet i regionen og har sitt hovedkontor i Trondheim. Selskapet eies med 90,1 prosent av SpareBank 1 SMN og 9,9 prosent av Reitangruppen. Selskapet har konsesjon for aktiv forvaltning, og forvalter midler for eksterne offentlige, private og institusjonelle klienter. Selskapets forvaltningstjenester tilbys gjennom eksterne distributører, og selskapet har distribusjonsavtaler med en rekke banker i SpareBank 1-alliansen.

Selskapet har 12 ansatte og en forvaltningskapital på om lag 5,5 milliarder kroner.

Selskapet tilbyr i hovedsak forvaltningstjenester som har som formål å fange opp effekten av endrede markedsforhold. I porteføljespekteret er det derfor allokeringporteføljene, hvor selskapet har størst forvaltningsvolum. Selskapets allokeringporteføljer har utviklet seg bedre enn porteføljenes referanseindekser i 2015.

Regnskapet viser et overskudd på 1,4 millioner kroner før skatt.

SpareBank 1 SMN Card Solutions

SpareBank 1 SMN Card Solutions selger og administrerer forhåndsbetalte betalingskort. Selskapet er et 100 prosent eid datterselskap av SpareBank 1 SMN. Det er i hovedsak SpendOn kort selskapet selger og administrerer. I tillegg utføres en del tjenester for banken på bankens produkter innen lukket

gavekortløsninger og Visa forhåndsbetalte kort.

Selskapet selger kort til bedriftsmarkedet og privatmarkedet i dagligvarebutikker i Norge.

Selskapets resultat for 2015 ble 1,5 millioner kroner før skatt.

SpareBank 1 SMN Invest

Selskapets strategi er å foreta investeringer i regionale såkorn-, venture- og private equityfond samt direkte investeringer i vekstselskaper med nasjonalt/internasjonalt markedspotensial i det samme markedsområdet som SpareBank 1 SMN har sin aktivitet. På den måten skal selskapet medvirke til kompetansebaserte arbeidsplasser og regional verdiskaping. SpareBank 1 SMN Invest bidrar med kapital, nettverk og kompetanse

Selskapet har to ansatte i Trondheim. Virksomheten har god kompetanse med høyt kvalifiserte medarbeidere. Selskapet fikk et resultat for 2015 på 38,9 millioner kroner før skatt.

Sparebank 1 Markets

SpareBank 1 Markets er et analysebasert verdipapirforetak. Selskapets ambisjon er å være et lønnsomt kapitalmarkedsmiljø som i samarbeid med eierbankene kan levere alle kapitalmarkedstjenester fra kunde- og egenhandel med renter, valuta, obligasjoner og aksjer, rådgivning og tilrettelegging av fremmed- og egenkapitalfinansiering samt verdipapiradministrative tjenester.

De største eierne i selskapet er SpareBank 1 SMN (73,4 prosent), SpareBank 1 Nord-Norge (9,9 prosent), Samarbeidende Sparebanker (9,9 prosent) og Sparebanken Hedmark (6,1 prosent).

Selskapet leverte i 2015 et resultat på minus 93 millioner kroner etter skatt. Det er 109 ansatte i selskapet. I SpareBank 1 SMNs markedsområde er selskapet det ledende kapitalmarkedsmiljøet. SpareBank 1 Markets har hovedkontor i Oslo og avdelinger i Trondheim og Ålesund.

Kunder og markedsposisjon

SpareBank 1 Markets har hovedfokus på kunder hvor selskapet selv har en sterk konkurranseposisjon alene eller i samspill med eierbankene.

Virksomheten innen megling av verdipapirer har en egen kundebase som er bygget opp gjennom flere år samt at også kunder fra eierbankene betjenes.

Innen de andre produktområdene er kundeaktiviteter i samarbeid med eierbankenes øvrige forretningsområder hovedvirksomheten, og skal bidra til å kombinere spesialistkompetanse med lokal kunnskap og forståelse. Egenhandelsvirksomhet skal støtte opp om kundebetjeningen med produkter og priser.

Eiendomsselskaper

SpareBank 1 SMN Kvartalet har som formål å eie, utvikle og forvalte fast eiendom. Selskapet var utbygger av nytt hovedkontor for SpareBank 1 SMN i Søndre gate, Trondheim. Bygget sto ferdig 20. oktober 2010. Bygget er et lavenergibygg sertifisert i energiklasse A.

SpareBank 1 Bygget Steinkjer har til formål å eie, utvikle og forvalte nytt bankbygg på Stasjonstomta i Steinkjer. Selskapet ferdigstilte i mai 2012 et nytt kontorbygg i Steinkjer på ca 1800 kvm. Bygget leies ut til SpareBank 1 SMN som igjen fremleier til EiendomsMegler 1 og SpareBank 1 Regnskapshuset SMN.

Brannstasjonen SMN har som formål å eie, utvikle og forvalte eiendom. Selskapet har kjøpt Trondheim Brannstasjon i Kongens gate 2 fra Trondheim kommune i 2012. Bygget er oppført over to byggetrinn i 1943 og 1948/49 med et totalt areal på 680 kvm fordelt over åtte plan, hvorav to under bakken. Eiet tomt er 900 kvm etter fradeling. Brannstasjonen er klassifisert som bygning med høy antikvarisk verdi. Eiendommen skal rehabiliteres til et moderne kontor-/forretningsbygg. Det er inngått en totalentreprisekontrakt på rehabiliteringen med ferdigstilling i august 2016.

St Olavs Plass SMN har som formål å eie, utvikle og forvalte eiendom. Selskapet kjøpte eiendommen St Olavs Plass 1 i Ålesund i oktober 2012. Bygget er på 3979 kvm over seks etasjer, hvorav en etasje under bakken. Bygget er oppført i 1907 og tilbygd i 1963 og 1996. Foruten SpareBank 1 SMN er Innovasjon Norge, Salmar Sales og Golden Energy Offshore Management leietakere i bygget.

Jernbanegata 19 SMN har som formål å eie, utvikle og forvalte eiendommen i Verdal. Selskapet kjøpte eiendommen i september 2013. Bygget er på 2407 kvm over fire etasjer, hvorav en etasje under bakken. Bygget er oppført i 1983. Foruten SpareBank 1 SMN er Advokat Marcus Amdahl, Tannlege Kjetil Kroglund, Tannlege Otto Indgul og Tannlege Unni Walberg leietakere i bygget.

SpareBank 1 Bygget Trondheim eier, drifter og leier ut deler av eiendommen i Søndre gate i Trondheim. Deler av bygget leies ut til SpareBank 1 SMN som igjen fremleier til EiendomsMegler 1 Midt-Norge, SpareBank 1 SMN Markets, SpareBank 1 Bygget Trondheim og SpareBank 1 Regnskapshuset SMN. Selskapet driver et eget konferansesenter samt er ansvarlig for personalkantine og resepsjon ved hovedkontoret.

Samfunnsansvar (CSR)

Som stor regional bank lever SpareBank 1 SMN i nært felleskap med regionen. Helt siden stiftelsen av banken i 1823 har videreutvikling av samfunnet vi lever i stått sentralt i våre valg og disponeringer. Med lokal kunnskap og nærhet til kundene gjør vi vurderinger som i tillegg til økonomi og risiko baserer seg på et samfunnsperspektiv, og hvor vi arbeider tett med kunder og lokalsamfunn for å utvikle gode virksomheter og gode levevilkår.

Hensynet til samfunnet er integrert i alle deler og på alle nivå i vår virksomhet, herunder momenter som berøres av Regnskapslovens § 3-3 som omhandler menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, sosiale forhold, ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon. Slik sikrer vi at etikk, miljø og viktige samfunnsspørsmål til enhver tid står på dagsorden.

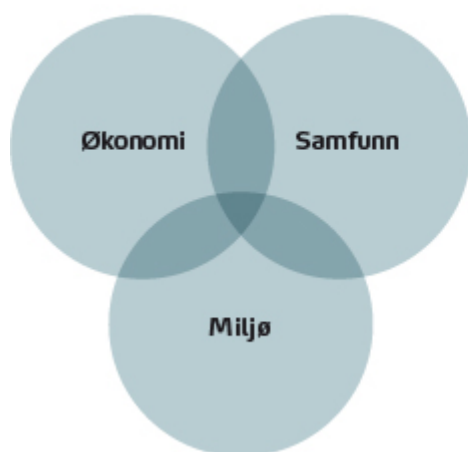
Gjennom bankens gavefond har vi i en årrekke tilbakeført midler til regionen vi er en del av. Vi kan nevne stipend til talent innen kunst og idrett, støtte til lokale lag og organisasjoner, trivselstiltak i nærmiljøer og bidrag til næringsutvikling i Trøndelag og på Nordvestlandet.

I utviklingen av regionen er det viktig med et aktivt samarbeid mellom forskning, utvikling, utdanning og næringsliv. SpareBank 1 SMN bruker hvert år betydelige ressurser på å stimulere til nyskaping samt å koble industri, næringsliv og kunnskap. Samarbeidet med NTNU, Sintef i Trondheim, iKuben i Molde og Høgskolen i Ålesund er sentralt i dette arbeidet.

Den tredelte bunnlinje

Solid bankdrift skaper fundament for samfunnsansvarlig utvikling. Vi søker å finne en god balanse mellom økonomi, samfunn og miljø. Under hvert tema har vi definerte nøkkelområder hvor det er utviklet spesifikke tiltak.

Struktur for vår tenking omkring samfunnsansvar

Økonomi

Strategier og planverk
Økonomiske nøkkeltall
Etikk og lovverk
Forhold til elere
Risikohåndtering

Samfunn

Organisasjon/ansatte
Kunder/marked
Leverandører
Samfunnsengasjement
Teknologi/sikkerhet

Miljø

Ressursbruk
Innkjøpspolicy
Energi
Forurensing
Avfallshåndtering

Status 2009 - 2015

	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Strategi/økonomi							
Konsernstrategi	Videreutviklet	Videreutviklet	Videreutviklet	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført
Utvikle CSR-strategi	Videreutviklet	Videreutviklet	Videreutviklet	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført
Resultat før skatt (mill)	1 776	2 143	1 758	1 355	1 279	1 282	1 147
Forvaltningskapital (mill)	131 914	126 047	115 630	107 919	101 455	97 992	84 541
Egenkapitalavkastning	10,7 %	15,1 %	13,3 %	11,7 %	12,8 %	14,6 %	16,2 %
Ren kjernekapitaldekning	13,6 %	11,2 %	11,1 %	10,0 %	8,9 %	9,3 %	7,8 %
Antall utstedte egenkapitalbevis (mill)	129,83	129,83	129,83	129,83	102,76	102,74	82,78
Børskurs per 31.12	50,50	58,50	55,00	34,80	36,31	49,89	45,06
Børsverdi (mill) per 31.12.	6 556	7 595	7 141	4 518	3 731	5 124	3 749
Direkte avkastning	4,5 %	3,8 %	3,2 %	4,3 %	5,1 %	5,6 %	4,6 %
Antall eiere	8 059	8 398	8 741	9 749	9 532	9 654	9 500
Samfunn/sosiale forhold							
Antall årsverk	645	753	758	819	794	793	805
Sykefravær	4,2 %	3,2 %	4,1 %	4,6 %	4,0 %	4,0 %	4,2 %
Andel kvinner	53,0 %	48,0 %	51,0 %	51,9 %	52,0 %	51,0 %	51,5 %
Andel kvinner i ledende stillinger	36,0 %	32,0 %	31,6 %	28,7 %	27,0 %	28,0 %	28,0 %
Gjennomsnittsalder	46 år	46 år	46 år	46 år	46 år	46 år	45 år
Ansattes tilfredshet (ATI)	NA**	768*	756*	730*	715*	I/T	750
Avtale om inkluderende arbeidsliv	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført
Strategi for livsfasepolitikk	Videreutviklet	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreutviklet	Videreutviklet
Antall kontor	48	48	50	51	54	54	56
Antall privatkunder	209 200	203 000	201 500	200 900	196 500	194 500	194 000
Andel tildelt kultur	27 %	28 %	21 %	20 %	27 %	26 %	24 %
Andel tildelt idrett	30 %	26 %	15 %	22 %	26 %	27 %	20 %
Andel tildelt humanitært arbeid	8 %	7 %	5 %	12 %	7 %	7 %	4 %
Andel tildelt næringsutvikling	35 %	39 %	59 %	46 %	40 %	40 %	52 %
Miljø							
Innkjøp av papir (tonn)	19,8	26,5	35,8	35,8	35,7	39,1	35,9
Energiforbruk (kwh)	4 522 914	5 965 100	6 134 600	6 135 000	6 900 500	7 004 400	6 580 000
Antall flyreiser	3 660	3 626	3 517	3 524	3 910	3 816	3 585
Returordning av teknologisk avfall (tonn)	0,30	3,15	3,10	3,25	3,40	3,43	2,90
Kildesortering	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført
Returordning skrivere og tonere	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført
Antall videokonferanserom	11	10	10	10	8	6	6
Strategi/handlingsplan for energi og miljø i nytt hovedkontor	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført
Antall kontor sertifisert som Miljøfyrtårn	15	15	4	4	2	1	1

* Nytt system for organisasjonsanalyse fra 2011

** Organisasjonsanalyse ikke gjennomført i 2015

Etikk

Konsernets virksomhet er avhengig av tillit fra kunder, offentlige myndigheter og samfunnet for øvrig. SpareBank 1 SMNs ansatte skal kjennetegnes ved at de har en høy etisk standard. Dette innebærer at hver enkelt, i enhver sammenheng der vi identifiseres med bedriften, skal vise en adferd som oppfattes som tillitvekkende, ærlig og redelig og som er i henhold til normer, regler og lover som gjelder i samfunnet.

SpareBank 1 SMN skal gi saklig og riktig informasjon på en ærlig, redelig og åpen måte om bankens virksomhet og tjenester.

SpareBank 1 SMN har lagt opp til følgende formaliserte og gjentakende gjennomgang av bankens etiske retningslinjer overfor konsernets ansatte, og slik at dette til sammen skal utgjøre det formelle rammeverktøyet for den praktiske adferden hos samtlige av bankens ansatte:

- De etiske retningslinjene er en del av personalhåndboken, og derav en del av ansettelsesavtalen.
- De etiske retningslinjene gjennomgås, med tilhørende eksempler og diskusjon for alle nyansatte.
- Alle nyansatte går igjennom en obligatorisk modul med etikk som tema.
- Alle autoriserte og godkjente rådgivere har en årlig kompetanseoppdatering som inkluderer samtale om etikk.

Organisasjon og ansatte

SpareBank 1 SMN skal være en attraktiv og inkluderende arbeidsplass for medarbeidere i alle aldersgrupper og livsfaser. Banken legger til rette for at balansen mellom jobb, hjem og fritid oppleves som god for alle medarbeidere. Vi vil også bidra til at våre ansatte opprettholder en god helse gjennom å stimulere til fysisk aktivitet. Hensikten med dette er en tro på at medarbeidere som har fått tilrettelagt for sine behov yter bedre, til beste for seg selv og bedriften.

SpareBank 1 SMN har et lavt sykefravær, 4,17 prosent i 2015, og vi antar noe av dette kan tilskrives motiverte medarbeidere som har utfordrende og stimulerende oppgaver samtidig som mange holder seg i god fysisk form gjennom ulike former for aktivitet.

Vi har en god balanse mellom kjønn og aldersgrupper. Banken arbeider med å øke andelen kvinner i ledende stillinger. Andelen kvinnelige ledere var 36 prosent i 2015 mot 32 prosent i 2014.

Konsernet har etablert et robust rammeverk på organisasjonsområdet:

- personalhåndbok, HMS-håndbok, IA-avtale
- interne avtalefestede utvalg; kontaktutvalg, ansettelsesutvalg, forhandlingsutvalg
- etiske retningslinjer, rutine for bekymringsmeldinger, rutine for konflikthåndtering
- introduksjonsprogram og nyansattesamlinger
- målrettet kompetanseutvikling gjennom rådgiverskole og læringshus
- rammeverk for utviklingssamtaler
- medarbeiderundersøkelse og oppfølging av denne
- livsfasepolitikk

For å fremme bedre helse, økt motivasjon og trivsel har konsernet etablert prosjektet BedreForm. Prosjektet er en målrettet satsing på å motivere ansatte til å øke sin fysiske aktivitet.

Korrupsjon og interne misligheter

Korrupsjon defineres som det å gi/tilby eller kreve/motta/akseptere en utilbørlig fordel i anledning stilling, verv eller oppdrag.

Interne misligheter omfatter handlinger hvor en medarbeider, vikar, tillitsvalgt eller medlem av styrende organer i SpareBank 1 SMN bevisst og uberettiget begår handlinger som fører til vinning eller økonomisk fordel for seg selv eller andre. Dette kan foregå på ulike måter eksempelvis ved underslag, tyveri, dokumentfalsk, økonomisk utroskap, bedrageri, salg av informasjon eller tilbakeholdelse av informasjon. Uregelmessigheter kan omfatte overtredelse av gjeldende instruks, etiske regler, retningslinjer, fullmakter eller avtaler.

Konsernets sanksjonssystem skal sikre ensartede reaksjoner, rapportering, arkivering og oppfølging av kritikkverdige forhold blant ansatte på tvers av konsernet. Målet med sanksjonssystemet er å ha et effektivt regelsett som sikrer etterlevelse av fastsatte handlingsnormer og samtidig ivaretar medarbeidernes rettssikkerhet.

Varsling av korrupsjon og andre misligheter i en virksomhet betegnes gjerne som *whistleblowing*. Alle har et samfunnsansvar og bør si ifra om straffbare handlinger. SpareBank 1 SMN har høy bevissthet rundt dette tema og bidrar med forebygging og avdekking av eventuelle tilfeller samt foretar utredninger ved mistanke om misligheter eller uregelmessigheter.

Hvitvasking og terrorfinansiering

Kjenn din kunde og kjenn din kundes forretning er viktige prinsipper i Hvitvaskingsloven. Samtidig med den samfunnsmessige utviklingen med økt risikoeksponering, erfarer banken at regelverket og internasjonale standarder er i stadig utvikling. Gjennomgående stilles det økte krav samt mer spesifikke og strenge krav til kundekontroll og kundeoppfølging.

SpareBank 1 SMN arbeider systematisk med å avdekke og bekjempe økonomisk kriminalitet. Som rapporteringspliktig finansinstitusjon er banken pålagt å foreta en konkret gjennomgang av risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering knyttet til vår virksomhet. Vår risikovurdering tar utgangspunkt i identifikasjon og vurdering av risiko knyttet til kunde, kundeforhold, produkter og transaksjoner. Kundekontrolltiltakene skal tilpasses den identifiserte risikoen.

Kunnskap om egen virksomhet og bankens kunder er viktig for å utøve en risikobasert tilnærming ift krav som lovverket stiller til oss. Det betyr at SpareBank 1 SMN skal kjenne til hvilke transaksjoner det er vanlig for kunden å foreta, for å kunne avdekke uvanlige/mistenkelige transaksjoner. Bankens skal i den sammenheng kunne vise at våre kontrolltiltak er tilpasset den aktuelle risikoen. Myndigheter, kunder og konkurrenter skal ha tillit til bankens profesjonalitet og redelighet. Gjennom årvåkenhet i alle ledd i organisasjonen skal banken bidra til at våre produkter og tjenester ikke utnyttes til gjennomføring av kriminalitet.

Trusselbildet har endret seg innen økonomisk kriminalitet, ikke minst med økt grad av organisert og

grensekryssende kriminalitet. Banken ser stadig mer avanserte forsøk på hvitvasking, og erfarer også økte transaksjoner over landegrenser samt en økning av utenlandske kunder. Vi observerer videre at svindel og svindelforsøk mot våre kunder blir stadig mer utbredt. Kundene blir forledet til å betale inn beløp til mottaker i utlandet, eksempelvis ift. nettdating, investeringssvindel, leie av feriehus, falske e-poster etc.

SpareBank 1 SMN har de siste to årene økt antall rapporteringer til Økokrim med ca 90 prosent fra tidligere år. Banken utredet og meldte 114 saker i 2015. En vesentlig andel av saker som ble rapportert, knytter seg til hyppige/store kontantinnskudd via innskuddsautomat, som gjerne benyttes til overføring til utlandet, ekstraordinær nedbetaling av lån, sammenblanding av privat- og næringsvirksomhet etc. samt annen mistenkelig adferd på konto og større kontantuttak.

Alle medarbeidere skal etter fast intervall gjennomføre obligatorisk e-læring om hvitvasking og terrorfinansiering. I tillegg avholdes det årlig 20-25 kurs innen hvitvasking for et stort antall ansatte.

Miljø

Konsernet gjennomfører tiltak som skal bidra til å redusere forbruk av energi, papir og andre ressurser. Videre reduserer vi ressurskrevende reisevirksomhet ved å erstatte reiser med videokonferanser. Håndtering av teknologisk avfall og innkjøp av miljøvennlige løsninger har også høy oppmerksomhet. Banken arbeider kontinuerlig for å sikre riktige innkjøp av teknologisk utstyr der vi legger energi og miljøkrav inn som spesifikke vurderingskriterier. Dette er forankret i en egen innkjøpsveileder og våre handlingsplaner for Miljøfyrtårn.

Alt teknologisk utstyr håndteres som spesialavfall og leveres i en godkjent miljøreturordning. Det ble i 2015 returnert vel 300 kg teknologisk avfall. Papirforbruket var 19,8 tonn, mot 26,5 tonn i 2014. Bruk av elektroniske arbeidsprosesser øker, noe som stiller større krav til sikkerhet og personvern. Følgende tiltak gjennomføres for å sikre fokus og kompetanse på sikkerhet:

- jevnlig interne kurs i sikkerhet
- gjennomført nasjonale sikkerhetsøvelser (katastrofeøvelser)

SpareBank 1 SMN foretok 3660 flyreiser i løpet av 2015 mot 3626 i 2014. Til tross for økt kundeaktivitet samt bankens engasjement i utvalg og prosjekter i regi av SpareBank 1-alliansen, er reiseaktiviteten med fly stabilt. Bruk av videokonferanser, telefonkonferanser og digitale verktøy for samhandling og kunnskapsdeling er økende. Vi oppfordrer også ansatte til å reise kollektivt eller helst sykle eller gå til og fra arbeid hvis praktisk mulig.

Meget lavt energiforbruk i hovedkontoret

SpareBank 1 SMN flyttet inn i nytt hovedkontor høsten 2010. Våre målsetninger for energi og innemiljø var ambisiøse. Målet for energidelen i kontordelen var 85 kWh per kvm per år. Målsetningen ble oppfylt med god margin allerede første driftsår. Energiforbruket på kontordelen viste etter tre års drift 77 kWh per kvm, noe som er langt under myndighetskravene på 144 kWh per kvm. Konkrete tiltak for å redusere energiforbruket i 2014, har sammen med en lavere vintertemperatur, gitt en total innsparing på ca. 170.000 kWh sammenlignet med 2013. Forbruket i kontordelen ligger rundt 60 kWh per kvm. Årsakene til det lave energiforbruket er mange og sammensatte, men de viktigste faktorene er:

- en godt isolert og tett bygningskropp

- et svært energieffektivt ventilasjonssystem
- et godt styrings- og driftsoppfølgingssystem
- organisering av arbeidsplassen og oppfølging fra byggets brukere

Det arbeides med energireduserende tiltak på alle kontorer som er under miljøsertifisering.

Miljøfyrtårn

SpareBank 1 SMN har valgt å sertifiseres som Miljøfyrtårn. Miljøfyrtårn er en nasjonal sertifiseringsordning i privat og offentlig sektor. Vi sertifiseres etter reglene om hovedkontormodell. Ved starten på 2015 var hovedkontoret i Trondheim og kontorene i Ålesund, Stjørdal og Steinkjer sertifisert. Nå er i tillegg 12 andre kontorer sertifisert. Våre datterselskap SpareBank 1 Finans Midt-Norge og SpareBank 1 Bilplan er også sertifisert. Dette innebærer at kontorer, hvor ca. 700 ansatte har sitt daglige virke, er sertifisert innen områdene arbeidsmiljø, innkjøp/materialbruk, energi, transport, avfall, utslipp og estetikk. I 2016 starter sertifiseringen av resten av kontorene. SpareBank 1 SMN er også medlem av Grønt Punkt Norge.

SpareBank 1 SMN og gavearbeidet

Bidrag til samfunnet skal være allmennyttig og komme flest mulig til gode. Vi legger betydelig vekt på at våre bidrag skal bygge, støtte og utvikle landsdelen. For å kunne skape nye verdier og gjøre landsdelen til et attraktivt sted å bo bidrar vi både med kompetanse og kapital.

- Vi jobber for at personer, ideer og ressurser bringes sammen og som bidrar til verdiskaping
- Vi tilfører kapital til aktivitet som fremmer samfunnsmessige målsettinger

Vi stiller de samme etiske og miljømessige kravene til våre samarbeidspartnere som oss selv. I prosesser og ved tildelinger av noe omfang, etableres skriftlige avtaler for å sikre at våre samfunnsmessige krav blir etterlevd. Våre hovedsatsingsområder er følgende:

Næringsutvikling

- innovasjon og nyskaping
- kompetanseoverføring til regionens næringsliv
- bidra til å utvikle infrastruktur
- utvikle entreprenørskap
- starthjelp ved nyetableringer (såkorn- og venturekapital)

Kultur/idrett

- særskilt satsing mot barn og ungdom
- bidra til å styrke regionens identitet og historiske grunnlag basert på Olavstradisjonen (Olavsarven)
- bidra til å stimulere talent, ungdom og ildsjeler både innenfor kultur- og idrettsområdet, blant annet gjennom SpareBank 1 SMN Talentstipend

SpareBank 1 SMN utbetalte i 2015 vel 30 millioner kroner til samfunnsnyttig virksomhet gjennom gaveinstituttet.

Styring og ledelse

Styring og ledelse

SpareBank 1 SMN tufter sin virksomhet på kortreiste beslutninger, og styrker sin selvstendighet ved å være alliansepartner i SpareBank 1.

Konsernledelsen

Finn Haugan (1953)

Konsernsjef

Siviløkonom fra BI (1977).

Tiltrådte som administrerende direktør i SpareBank 1 SMN i 1991. Konsernsjef fra 2010. Tidligere ansatt i Fokus Bank i 13 år, hvorav siste to år som viseadministrerende direktør.

Styreleder i BN Bank, Finans Norge (FNO) og styremedlem i Sparebankforeningen. Styremedlem i SpareBank 1 Gruppen og Bank 1 Oslo Akershus. Styreleder i EiendomsMegler 1 Midt-Norge, SpareBank 1 Markets, leder av Direktionen i Selskabet for Trondhjems Bys Vel og styremedlem i Stiftelse Til Nevrovitenskaplig Forskning (Kavli stiftelsen).

Vegard Helland (1975)

Konserndirektør Næringsliv

Siviløkonom fra Handelshøyskolen i Bodø (1999) og Autorisert Finansanalytiker fra NHH (2007).

Ansatt i SpareBank 1 SMN siden 2003 og har primært jobbet med konsernkunder. Leder for næringslivsdivisjonen fra august 2010. Leder for konsernkredittutvalget i SpareBank 1 SMN siden 2007. Tidligere erfaring fra KPMG (havbruk og fiskeri).

Styreleder i SpareBank 1 Finans Midt-Norge og styremedlem i SpareBank 1 Gruppen Finans, Conecto og Mavi XV. Varamedlem i styret i SpareBank 1 SMN Card Solutions.

Kjell Fordal (1957)

Konserndirektør Konsernfinans

Siviløkonom fra BI (1981) samt Master of Management BI (2004).

Ansatt i SpareBank 1 SMN i 1982.

Styreleder i SpareBank 1 Regnskapshuset SMN, SpareBank 1 SMN Pensjonskasse, SpareBank 1 Næringskreditt, SpareBank 1 Boligkreditt, SpareBank 1 SMN Invest, GMA Invest og Prøven Eiendom. Styremedlem i SpareBank 1 Markets, SpareBank 1 Kredittkort, BN Kreditt og Trondhjems turistforening.

Nelly S. Maske (1975)

Konserndirektør Organisasjon og utvikling

Ansatt i SpareBank 1 SMN i 2013.

Master of Science fra South Bank University London 2000, Bachelor i Økonomi og Administrasjon TØH 1998.

Tidligere bred erfaring fra rådgivningselskapet Ernst & Young, senest som direktør i Ernst & Young Advisory 2010-2013.

Styresmedlem i SpareBank 1 Mobilbetaling AS (under stiftelse).

Svein Tore Samdal (1971)

Konserndirektør Privatmarked

Cand. Polit. fra NTNU (1999).

Ansatt i SpareBank 1 SMN i 2013. Har vært i ledende funksjoner i EiendomsMegler 1 Midt-Norge siden han startet i 2006. Tidligere landslagssjef for langrenn damer i Norges Skiforbund fra 2001-2006.

Styreleder i Allegro Kapitalforvaltning AS og styremedlem i Lounge AS.

Styret

Kjell Bjordal (1953) styreleder

Siviløkonom fra NHH (1976), 1. avdeling jus og AMP Wharton Business School (1989).

Medlem av styret siden 2007 og styreleder siden 2013. Medlem av godtgjørelsesutvalget siden 2012 og leder siden 2013.

Selvstendig virksomhet.

Erfaring som adm. direktør i EWOS-Gruppen og leder fôrdivisjonen i Cermaq, administrerende direktør i NorAqua, økonomidirektør og konsernsjef i Glamox Gruppen samt direktør ved Trøndelag Teater.

Styreleder i Axess, Axess Holding, Brødrene Dyrøy og Norsk Landbrukskjemi. Styremedlem i Entra Eiendom, Novela og Florvaag Bruk Holding.

Deltatt på 13 av 13 styremøter i 2015.

Bård Benum (1962) nestleder

Sivilingeniør fra NTNU (1987).

Styremedlem siden mars 2009 og nestleder siden 2013. Medlem av revisjonutvalget siden 2009 og medlem av risikoutvalget siden 2013.

Konsernsjef i Powel.

Erfaring fra ledende stillinger i Norsk Hydro, Statoil, Reitangruppen. Administrerende direktør i Cresco 1998-2000 og Vital Forsikring 2001-2007.

Deltatt på 12 av 13 styremøter i 2015.

Paul E. Hjelm-Hansen (1962)

MBA fra Universitetet i Denver, USA (1988), Autorisert Europeisk Finansanalytiker (AFA) fra NHH (1996) og Autorisert Porteføljeforvalter (Norske Finansanalytikerens Forening/NHH 2001).

Medlem av styret og leder av revisjonsutvalget siden 2008. Leder av risikoutvalget siden 2013.

Privat investor og selvstendig næringsdrivende innen rådgivning.

Har hatt stillinger som finansanalytiker, porteføljeforvalter i Christiania Bank og Kreditkasse og Fokus Bank samt finanssjef og finansdirektør i henholdsvis Bachke & Co og Det norske oljeselskap.

Styreleder i Arild og Emilie Bachkes Fond, Trondhjems Kunstforenings legatstyre og Generalkonsul Adolf Øiens Donationsfond. Styremedlem i Bachke & Co.

Deltatt på 13 av 13 styremøter i 2015.

Arnhild Holstad (1963)

Cand.mag. og journalist.

Medlem av styret siden 2010.

Ordfører i Namsos kommune.

Kommunikasjonssjef i Statskog fra 2007-2015. Politisk rådgiver i Arbeids- og inkluderingsdepartementet 2005-2007. Prosjektleder i Olav Duun Innovasjon 2003-2005. Journalist i Namdalsavisa 1991-2003. Flyktingekonsulent i Aukra kommune 1988-1989. Lærer på Oppegård vg. skole 1987-1988.

Styremedlem i NTE Holding.

Deltatt på 12 av 13 styremøter i 2015.

Aud Skrudland (1959)

Veterinær fra NVH (1984). Spesialist på fiskesykdommer. Videreutdanning innen markedsføring og offentlig rett.

Medlem av styret siden 2010. Medlem av godtgjørelsesutvalget siden 2012.

Ansatt som spesialinspektør ved regiondirektørens stab i Mattilsynet region Midt.

Arbeidserfaring fra oppdrettsnæringen innen fiskehelse og produktutvikling, markedsføring og salg av legemidler til fisk.

Leder av programstyret for Havbruk II i Norges Forskningsråd. Tidligere medlem av kommunestyre og formannskap i Averøy kommune, styret i Romsdal Fellesbankn samt kontrollkomiteen og representantskapet i SpareBank 1 SMN.

Deltatt på 12 av 13 styremøter i 2015.

Morten Loktu (1960)

Sivilingeniør NTH (1984)

Medlem av styret siden 2013. Medlem av godtgjørelsesutvalget siden 2013.

Områdedirektør for Statoils produksjon- og utviklingsaktivitet utenfor Midt-Norge og Nord-Norge.

Begynte i Statoil i 1985 og har i perioden hatt ulike stillinger innen bl.a. forskning og utvikling. Ansvar for teknologiorganisasjonen i Statoil 2000-2002. Senior Vice President for forskning og utvikling i Statoil 2005-2010. Konsernsjef i SINTEF-gruppen 2002-2004.

Deltatt på 10 av 13 styremøter i 2015.

Venche Johnsen (1952)

Diverse utdanning gjennom Bankakademiet og på høyskolenivå.

Medlem av styret siden 2004.

Konserntillitsvalgt i Finansforbundet i SpareBank 1 SMN. 37 års praksis i ulike posisjoner i SpareBank 1 SMN.

Deltatt på 13 av 13 styremøter i 2015.

Janne Thyø Thomsen (1957)

Cand Jur. Københavns Universitet (1981). HD i Finansiering og Kreditvæsen, CBS (1986).

Medlem av styret siden 2014. Medlem av revisjon- og risikoutvalget siden 2014.

Konsulent og eier i JTTargeting i Danmark. Tidligere Senior Vice President i ratingbyrået Moody's fra 1997 til 2012. Har også jobbet i Yamaichi International (Europe) Limited fra 1987-1995, Finansministeriet, Statsgældskontoret fra 1984-1987 og Eksportkreditrådet, Industriministeriet fra 1981-1984.

Deltatt på 13 av 13 styremøter i 2015.

Erik Gunnes (1966)

3-årig handelshøyskole økonomi. Bankrelatert utdanning Bankakademiet/BI.

Varamedlem av styret siden 2014. Fast møtende varamedlem for ansatte.

20 års praksis i ulike posisjoner i SpareBank 1 SMN.

Styremedlem Finansforbundet Trøndelag 2010-2012.

Deltatt på 13 av 13 styremøter i 2015.

Tillitsvalgte

Representantskapet

Medlemmer valgt av egenkapitalbeviserne

Asbjørn Tronsgård
 Anne-Brit Skjetne
 Berit Tiller
 Lars Bjarne Tvete (nestleder)
 Marit Collin
 Ragnar Lyng
 Stig Jakobsen
 Thor Arne Falkanger
 Thor Christian Haugland
 Torgeir Svae
 Knut Solberg
 Kjell Hagan
 Ragnhild Tokstad Bergsmyr
 Therese Bjørstad Karlsen
 Knut Vardal
 Egil Stenshagen
 Trond B. Brekke

Bosted

Sunndalsøra
 Levanger
 Trondheim
 Trondheim
 Trondheim
 Vanvikan
 Angvik
 Trondheim
 Stavanger
 Oslo
 Trondheim
 Trondheim
 Trondheim
 Trondheim
 Ålesund
 Oslo
 Trondheim

Antall egenkapitalbevis*

37.222
 3.982.032
 1.039
 1.600
 3.555
 53.122
 21.991
 209.255
 153.685
 2.736.435
 365.449
 1.968
 200
 170
 62.400
 0
 196.667

Medlemmer valgt av innskyterne

Anne Lise Aunaas
 Jan-Yngvar Kiel
 Leif Helge Kongshaug
 Marit Dille
 Randi Bakken
 Randi Borghild Dyrnes (leder)
 Aage Rostad
 Ingunn Kjeldstad

Bosted

Trondheim
 Trondheim
 Averøy
 Kolvereid
 Trondheim
 Molde
 Verdal
 Levanger

Antall egenkapitalbevis*

0
 0
 0
 700
 0
 0
 2.494
 7.713

Medlemmer valgt av fylkestingene

Anne Sophie Hundstad
 Frode Revhaug
 Gunn Iversen Stokke
 Hans Martin Storø
 Jonny Meland
 Torgeir Dahl
 Torhild Aarbergstotten
 Trine Hallem

Bosted

Trondheim
 Frosta
 Buvik
 Nærøy
 Sunndalsøra
 Molde
 Brekstad
 Verdal

Antall egenkapitalbevis*

0
 0
 0
 5.179
 0
 0
 0
 0

Medlemmer valgt av ansatte

Alvhild Skogmo Jensen
 Ann Kristin Leirvik Sletnes
 Ellinor Finserås
 Linda Leer
 Rolf Bratlie
 Oddbjørn Kulseth
 Hege Karina Bøe
 Randi Selnes Herskedal
 Anders Skrove
 Bjørn Larsen

Bosted

Namsos
 Torvikbukt
 Trondheim
 Trondheim
 Trondheim
 Stjørdal
 Molde
 Fræna
 Steinkjer
 Trondheim

Antall egenkapitalbevis*

0
 3
 601
 2.357
 4.000
 3.793
 1.560
 8.343
 458
 2.426

Styret

	Bosted	Antall egenkapitalbevis*
Kjell Bjordal, leder	Molde	110.000
Bård Benum, nestleder	Trondheim	0
Arnhild Holstad	Namsos	0
Aud Skrudland	Averøy	2.765
Morten Loktu	Trondheim	5.000
Paul E. Hjelm-Hansen	Trondheim	49.219
Venche Johnsen	Trondheim	24.719
Janne Thyø Thomsen	Danmark	3.000
Bente Karin Trana (varamedlem)	Steinkjer	0
Erik Gunnes (varamedlem)	Trondheim	230
Pål Hofstad (varamedlem)	Verdal	0

Kontrollkomiteen

	Bosted	Antall egenkapitalbevis*
Terje Lium	Trondheim	0
Anders Lian	Trondheim	0
Terje Ruud	Trondheim	0

Valgkomiteen

	Bosted	Antall egenkapitalbevis*
Lars Bjarne Tvete	Trondheim	1.600
Jonny Meland	Sunndalsøra	0
Marit Dille	Kolvereid	700
Alvhild Skogmo Jensen	Namsos	0

* Antall egenkapitalbevis per 31. desember 2015 inkluderer egenkapitalbevis eid av nærstående, selskaper man kontrollerer og selskaper man er valgt på vegne av.

Eierstyring og selskapsledelse

Ledelsen og styret i SpareBank 1 SMN vurderer årlig prinsippene for eierstyring og selskapsledelse og hvordan de fungerer i konsernet. Prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse avlegges i samsvar med krav i regnskapslovens paragraf 3-3b og den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse (NUES).

Regnskapslovens § 3-3b, 2. ledd

Nedenfor redegjøres det for hvordan regnskapslovens § 3-3b, 2. ledd, er dekket i SpareBank 1 SMN. Inndelingen refererer til nummereringen i paragrafen.

1. En angivelse av anbefalinger og regelverk om foretaksstyring som foretaket er omfattet av eller for øvrig velger å følge. Prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 SMN er basert på norsk lov. Konsernet følger den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse. Det henvises ellers til anbefalingens punkt 1 nedenfor.
2. Opplysninger om hvor anbefalinger og regelverk som nevnt i nr. 1 er offentlig tilgjengelige. Anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse er tilgjengelig på nues.no.
3. En begrunnelse for eventuelle avvik fra anbefalinger og regelverk som nevnt i nr. 1. Eventuelle avvik fra anbefalingen er kommentert under redegjørelsen for hvordan anbefalingen etterleves.
4. En beskrivelse av hovedelementene i foretakets, og for regnskapspliktige som utarbeider konsernregnskap eventuelt også konsernets, systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen. Se redegjørelsen for anbefalingens punkt 10 nedenfor.
5. Vedtektsbestemmelser som helt eller delvis utvider eller fraviker bestemmelser i allmennaksjeloven kapittel 5. Se redegjørelsen for anbefalingens punkt 6 nedenfor.
6. Sammensetningen til styre, bedriftsforsamling, representantskap og kontrollkomité; eventuelle arbeidsutvalg for disse organene samt en beskrivelse av hovedelementene i gjeldende instruks og retningslinjer for organenes og eventuelle utvalgs arbeid. Se redegjørelsen for anbefalingens punkt 6, 7, 8 og 9 nedenfor.
7. Vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskifting av styremedlemmer. Se redegjørelsen for anbefalingens punkt 8 nedenfor.
8. Vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte at foretaket skal kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer eller egenkapitalbevis. Se redegjørelsen for anbefalingens punkt 3 nedenfor.

Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse

Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan de 15 punktene i den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 30. oktober 2014 er fulgt opp.

Punkt 1: Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Det foreligger ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og hvordan denne etterleves i SpareBank 1 SMN.

Anbefalingen gjelder så langt det passer for sparebanker med egenkapitalbevis. Eventuelle avvik er det redegjort for i teksten nedenfor.

Med bakgrunn i endringer i lov og forskrift med ikrafttredelse 1. januar 2016 er det foretatt enkelte endringer og tilpasninger i konsernets styrings- og kontrollorganer. Dette gjelder særlig ikrafttredelsen av ny finansforetakslov. Endringene er hensyntatt i reviderte vedtekter som vil bli gjort gjeldende fra 2016. Redegjørelsen baserer seg på konsernets organisering i 2015, dersom ikke annet er særskilt beskrevet.

SpareBank 1 SMN har en egen policy for eierstyring og selskapsledelse, og det legges vekt på å videreutvikle policyen innenfor gjeldende lover og i tråd med anbefalinger fra ledende miljøer.

Banken skal gjennom sin eierstyring og selskapsledelse sikre en forsvarlig formuesforvaltning og gi økt trygghet for at dens uttalte mål og strategier blir nådd og realisert. God virksomhetsstyring omfatter verdier, mål og overordnede prinsipper som banken styres og kontrolleres etter for å sikre eiernes, kundenes og andre gruppers interesser. Banken følger Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse så langt det passer for sparebanker med egenkapitalbevis. Anbefalingen er tilgjengelig på nues.no.

Gjennom bankens eierstyring og selskapsledelse er det særlig vektlagt:

- en struktur som sikrer målrettet og uavhengig styring og kontroll
- systemer som sikrer måling og ansvarliggjøring
- en effektiv risikostyring
- fullstendig informasjon og effektiv kommunikasjon
- likebehandling av egenkapitalbeviserne og balansert forhold til øvrige interessegrupper
- overholdelse av lover, regler og etiske standarder

Medarbeiderne skal kjennetegnes ved at de har en høy etisk standard. Dette innebærer at de skal vise en adferd som oppfattes som tillitvekkende, ærlig og redelig og som er i henhold til normer, regler og lover som gjelder i samfunnet. Etikkreglene omhandler blant annet habilitet, forhold til kunder, leverandører og konkurrenter, verdipapirhandel, innsideregler og relevante privatøkonomiske forhold. Regelverket gjelder for alle ansatte og tillitsvalgte i styrende organer.

Alle ansatte og tillitsvalgte er pålagt taushetsplikt om konsernets eller kundens forhold. Denne taushetsplikten gjelder ikke bare overfor utenforstående, men også overfor medarbeidere som ikke har behov for de aktuelle opplysningene i sitt arbeid. Videre skal ingen, via datasystemene eller på annen måte, hente opplysninger om kunder eller medarbeidere som ikke er nødvendig for vedkommende sitt arbeid. Bankens etikkregler slår fast at en medarbeider straks skal informere sin overordnede eller andre kontaktpersoner dersom han eller hun får kunnskap om forhold som er i strid med gjeldende lover og regler eller vesentlige brudd på interne bestemmelser. SpareBank 1 SMN ønsker å medvirke til en bærekraftig

samfunnsutvikling gjennom ansvarlig forretningsdrift ved blant annet å ivareta hensynet til etikk, miljø og sosiale forhold. Det er etablert en egen strategi for forvaltning av bankens samfunnsansvar (CSR).

Samfunnsansvar er en integrert del av bankens virksomhet og ansvaret uttrykkes gjennom strategier, tiltak og aktiviteter. Samfunnsansvaret synliggjøres gjennom hvordan ressurser forvaltes og gjennom dialog med ansatte, eiere, kunder, lokalsamfunn og øvrige interessenter. I tillegg er det etablert en innkjøpsstrategi som beskriver det etiske rammeverket, krav til leverandører og hvilke kriterier banken legger til grunn ved innkjøp.

Det vises ellers til eget kapittel om samfunnsansvar i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens pkt. 1: Ingen

Punkt 2: Virksomhet

SpareBank 1 SMN er et selvstendig finanskonsern i SpareBank 1-alliansen. Bankens visjon er å være den anbefalte banken. I henhold til vedtektene er formålet med virksomheten å fremme sparing ved å ta imot innskudd fra kundene og å forvalte disse på en trygg måte i samsvar med lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker. Banken kan utføre alle vanlige bankforretninger og banktjenester i samsvar med den til enhver tid gjeldende lovgivning. Vedtektene i sin helhet finnes på bankens hjemmeside.

Bankens forretningsidé er å yte finansiell rådgiving til privatpersoner, bedrifter og offentlig sektor i primært Nord- og Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal samt Sogn og Fjordane slik at de kan realisere sine mål gjennom investering, sparing, betaling og sikring av liv og verdier. I tillegg skal konsernet drive eiendomsmegling, kapitalforvaltning, leasing og regnskapsføring i de samme geografiske områder og til de samme kundegrupper.

Våre kunder skal oppfatte oss som nær og dyktig. Det betyr at vi skal være nær våre kunder gjennom personlig kontakt, at vi tar initiativ til å møte kunden med de beste rådene og produktene samt at vi skal være en aktiv støttespiller i regionen. Dyktig innebærer at vi skal tilby et bredt og tidsriktig produktspekter, ha medarbeidere med solid fagkompetanse og gode ferdigheter. Vi skal ha høy etisk standard i alt vi gjør og våre kunder skal oppleve at de får dekket sine behov for finansiell rådgiving og tjenester på en profesjonell og faglig måte.

Avvik fra anbefalingens pkt. 2: Ingen

Punkt 3: Selskapskapital og utbytte

Styret foretar løpende en vurdering av kapital situasjonen i lys av konsernets mål, strategi og ønsket risikoprofil. SpareBank 1 SMN hadde per 31. desember 2015 en egenkapital på 13,9 milliarder kroner. Kjernekapitaldekningen var 15,6 prosent og ren kjernekapital var 13,6 prosent.

For detaljert informasjon om kapitaldekningen, se egen note i årsrapporten. For nærmere omtale av reglene om kapitaldekning og hvilke prinsipper som legges til grunn for å vurdere kapitalbehovet, vises det til konsernets Pilar 3-rapportering som er publisert på smn.no samt kapitlet om risiko- og kapitalstyring i årsrapporten.

Utbytte

SpareBank 1 SMN sitt mål er å forvalte konsernets ressurser på en måte som gir egenkapitalbeviserne en god, stabil og konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og kursstigning på egenkapitalbevisene.

Årsoverskuddet vil bli fordelt mellom eierkapitalen (egenkapitalbevisene) og grunnfondskapitalen i samsvar med deres andel av bankens egenkapital.

SpareBank 1 SMN legger til grunn at opptil halvparten av eierkapitalens andel av overskuddet utbetales som utbytte, og tilsvarende at opptil halvparten av grunnfondskapitalens andel av overskuddet utbetales som gaver eller overføres til Sparebankstiftelsen SMN. Dette forutsatt at soliditeten er på et tilfredsstillende nivå. Ved fastsettelse av utbyttet blir det tatt hensyn til forventet resultatutvikling i en normalisert markedssituasjon, eksterne rammebetingelser og behov for kjernekapital. Det er bankens representantskap som fastsetter årlig utbytte basert på forslag fra styret. Utbyttepolitikken er publisert på bankens hjemmeside.

Underskudd

Eventuelt underskudd dekkes ved forholdsmessig overføring fra grunnfondskapitalen, herunder gavefondet og den eierandelskapitalen som overstiger vedtektsfestet eierandelskapital, herunder utjevningfondet. Underskudd som ikke dekkes av dette, dekkes ved forholdsmessig overføring fra overkursfondet og kompensasjonsfondet, og dernest ved nedsettelse av vedtektsfastsatt eierandelskapital.

Kjøp av egne egenkapitalbevis

Styret har fullmakt til å kjøpe egne egenkapitalbevis for inntil ti prosent av bankens eierandelskapital. Slike kjøp skal skje ved handel i verdipapirmarkedet via Oslo Børs. Den samlede beholdningen av egenkapitalbevis som banken eier og/eller har avtalepant i kan ikke overstige ti prosent av bankens eierandelskapital. Hvert egenkapitalbevis kan kjøpes til kurser mellom 1 og 200 kroner. Fullmakten er gyldig i 13 måneder fra vedtaket ble fattet i representantskapets møte 27. mars 2015.

Kapitalforhøyelse

Styrefullmakter til kapitalforhøyelser gis på bakgrunn av konkrete og definerte formål. Per 31. desember 2015 foreligger det ingen styrefullmakt til å foreta kapitalforhøyelse i SpareBank 1 SMN.

Avvik fra anbefalingens pkt. 3: Ingen

Punkt 4: Likebehandling av aksjonærer og transaksjoner med nærstående

SpareBank 1 SMN har én egenkapitalbevisklasse. Gjennom vedtektene og i styrets og ledelsens arbeid legges det vekt på at alle egenkapitalbevisere skal likebehandles og ha samme mulighet for innflytelse. Alle egenkapitalbevis har lik stemmerett. Banken forholder seg til finansforetakslovens regler for eier- og stemmerettsbegrensninger så langt bestemmelsene gjelder for en sparebank med egenkapitalbevis.

Ved forhøyelse av eierandelskapitalen skal eksisterende eiere ha fortrinnsrett med mindre særlige forhold tilsier at dette fravikes. Slik fravikelse vil i så fall bli begrunnet. SpareBank 1 SMN har ved ujevne mellomrom gjennomført ansatteemisjoner og slike kapitalforhøyelser er gjennomført i den hensikt å styrke ansattes eierskap til egen bank og interesse for bankens kapitalinstrument. En eventuell utøvelse av styrets fullmakt til kjøp av egne egenkapitalbevis skal skje ved kjøp i verdipapirmarkedet via Oslo Børs.

Transaksjoner med nærstående

Styreinstruksen slår fast at et styremedlem ikke må delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har betydning for egen del eller for noen nærstående. Dette gjelder saker hvor medlemmet må anses for å ha personlige, økonomiske eller andre særinteresser i saken. Det samme følger av de etiske retningslinjene i konsernet. Den enkelte plikter selv å påse at han eller hun ikke er inhabil i behandlingen av en sak.

Styret skal godkjenne avtaler mellom banken og et styremedlem eller med konsernsjefen. Styret skal også godkjenne avtaler mellom banken og tredjemann, der et styremedlem eller konsernsjefen måtte ha en særlig interesse. Styremedlemmer skal på eget initiativ opplyse om enhver interesse den enkelte eller nærstående kan ha. Med mindre styremedlemmet selv velger å fratre ved behandlingen eller avgjørelsen av en sak, skal styret beslutte om vedkommende skal fratre. Styrets vurderinger av habilitetsspørsmål skal protokolleres.

Avvik fra anbefalingens pkt. 4: Ingen

Punkt 5: Fri omsettelighet

Bankens egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs med ticker MING og er fritt omsettelige. Vedtektene inneholder ingen begrensninger på omsetteligheten.

Avvik fra anbefalingens pkt. 5: Ingen

Punkt 6: Generalforsamling

Representantskap

En sparebank er i utgangspunktet en selveid institusjon. Styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene atskiller seg fra aksjeselskaper, jf. finansforetaksloven og hvilke organer en sparebank skal ha. Bankens øverste organ er representantskapet som er sammensatt av egenkapitalbevisiere, kunder, ansatte og representanter fra det offentlige.

Representantskapet skal se til at banken virker etter sitt formål og i samsvar med lov, vedtekter og representantskapets vedtak.

Representantskapet har 43 medlemmer og 32 varamedlemmer med følgende representasjon:

- egenkapitalbevisiere: 17 medlemmer og 10 varamedlemmer
- fylkestingene i Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Møre og Romsdal: 8 medlemmer og 8 varamedlemmer
- kunder: 8 medlemmer og 8 varamedlemmer
- ansatte: 10 medlemmer og 6 varamedlemmer

Etter lovgivningen legges det vekt på at de valgte medlemmene avspeiler sparebankens kundestruktur, andre interessegrupper og samfunnsfunksjon. Representantskapet fastsetter konsernets årsregnskap, gir styret fullmakt til å ta opp ansvarlig lån og til å foreta kapitalforhøyelser samt velger medlemmene til bankens styre og valgkomité. Videre vedtar representantskapet godtgjørelse for nevnte organer. Til representantskapets møter innkalles også styrets medlemmer, konsernsjefen og revisor. Disse kan delta i forhandlingene, men har ikke stemmerett. Representantskapets leder er møteleder, eller ved dennes fravær, nestlederen.

Innkalling til representantskapets møter sendes medlemmene og er tilgjengelig på bankens hjemmeside senest 21 dager før møtet avholdes. Målet er at forslag til vedtak og saksvedlegg er tilstrekkelig detaljert slik at medlemmene kan ta stilling til sakene før de behandles. Protokoll fra møtene gjøres tilgjengelig på bankens hjemmeside.

En oversikt over representantskapets medlemmer finnes på smn.no.

Kontrollkomité

Representantskapet har vedtatt at kontrollkomiteen avvikles fra og med 1. januar 2016. Redegjørelsen nedenfor er en beskrivelse av komiteens formål og oppgaver i 2015.

Kontrollkomiteen fører tilsyn med at banken drives på en hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lover og forskrifter, vedtekter samt pålegg og henstillinger fra Finanstilsynet. Arbeidet omfatter hele virksomheten inkl. datterselskap. Kontrollkomiteen er en egen valgt komité i datterselskapet SpareBank 1 Finans Midt-Norge.

For å ivareta oppgavene skal komiteen blant annet:

- gjennomgå utvalgte styrebeslutninger og arbeidsdokumenter og påse at styret følger opp sine beslutninger
- følge med i utviklingen av sentrale nøkkeltall
- få seg forelagt dokumentasjon for bankens kontrollopplegg og påse at kontrollen virker som forutsatt
- gjennomgå interne revisjonsrapporter og revisors skriftlige henvendelser til banken og påse at evt. anmerkninger blir forsvarlig behandlet
- samarbeide med styrets leder og selskapets revisor om arbeidsplaner og viktige observasjoner

Kontrollkomiteen gir hvert år melding til Finanstilsynet og representantskapet om sitt arbeid. I tillegg gir komiteen en uttalelse til representantskapet om årsregnskapet og årsberetningen.

Referat fra komiteens møter sendes bankens styre, representantskapets leder, internrevisor samt konserndirektør risikostyring. Videre fremlegges komiteens protokoller i representantskapsmøtene.

Kontrollkomiteen har normalt åtte møter i året. Konsernsjefen deltar i møtene og i tillegg har komiteen årlige møter med styrets leder, leder i revisjons- og risikoutvalgene samt representantskapets leder.

Kontrollkomiteen er valgt av representantskapet og består av tre medlemmer og to varamedlemmer.

Medlemmene velges for to år av gangen.

Avvik fra anbefalingens pkt. 6: Når det gjelder bankens sammensetning av organer, forholder SpareBank 1 SMN seg til lover og forskrifter som regulerer finansforetak.

Punkt 7: Valgkomité

Representantskapet vedtok fra 1. januar 2016 at valg i SpareBank 1 SMN gjennomføres av en valgkomité i tillegg til ansattes valgkomité. I samsvar med vedtekter for 2015 var det tre valgkomiteer og en valgkomité for ansattes valg. Deres oppgaver var da som følger:

Valgkomité for representantskapet

Representantskapet velger en valgkomité blant representantskapets medlemmer. Valgkomiteen består av fire medlemmer og fire varamedlemmer. Valgkomiteen består av en representant fra henholdsvis egenkapitalbeveiseierne, innskyterne, offentlig valgte og ansatte, i tillegg til ett varamedlem fra hver gruppe. Egenkapitalbeveiseiernes representant i valgkomiteen må være medlem av valgkomiteen for egenkapitalbeveiseiernes valg.

Komiteen legger i forbindelse med valgene vekt på en sammensetning basert på kompetanse og kjønn. Komiteens oppgave er å forberede valg på leder og nestleder i representantskapet, leder, nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til bankens styre og kontrollkomité samt medlemmer og

varamedlemmer av valgkomiteen for representantskapet. Valgkomiteen har også som oppgave å gjennomgå og foreslå eventuelle endringer i honorarstrukturen for bankens tillitsvalgte.

Valgkomité for innskytternes valg

Valgkomiteen består av tre medlemmer og tre varamedlemmer, med ett medlem og ett varamedlem fra hvert av de tre valgdistriktene. Valgkomiteen skal forberede kundenes valg av medlemmer og varamedlemmer til bankens representantskap og til valgkomiteen for kundene.

Valgkomité for egenkapitalbeveiseiernes valg

Egenkapitalbeveiseierne velger på egenkapitalbeveiseiermøte en valgkomité. Valgkomiteen skal ha tre medlemmer og to varamedlemmer. Minst ett av medlemmene og varamedlemmene må være medlem av representantskapet. Valgkomiteen skal forberede egenkapitalbeveiseiernes valg av medlemmer med varamedlemmer til representantskapet samt valget av medlemmer og varamedlemmer til valgkomiteen for egenkapitalbeveiseierne.

Valgkomité for ansattes valg

I henhold til sparebankloven skal valget tilrettelegges av et valgstyre med representanter oppnevnt av styret. Valgstyret skal bestå av minst tre medlemmer og med representanter for både de ansatte og for ledelsen.

Avvik fra anbefalingens pkt. 7: Alle medlemmene av valgkomiteen til representantskapet velges blant de gruppene som er representert i representantskapet, iht. forskrift om valgkomiteer i sparebanker.

Punkt 8: Representantskap og styret, sammensetning og uavhengighet

Det vises til punkt 6 for informasjon om representantskapet. Per 31. desember 2015 bestod styret av åtte fast møtende medlemmer, hvorav én var ansatterepresentant. Til styremøtene møter også ett fast møtende varamedlem for ansatte. Fire av styrets åtte medlemmer er kvinner. Medlemmene velges for to år av gangen, og kan maksimalt sitte i 20 år, hvorav 12 år sammenhengende i samme verv. Konsernsjefen er ikke medlem av styret. Fra og med første valg etter 1. januar 2016 vil styret bestå av 9 medlemmer, hvorav to er ansatterepresentanter. Ingen av styremedlemmene valgt av representantskapet er ansatt eller har oppdrag til konsernet, utover sine verv som tillitsvalgte. Styremedlemmenes uavhengighet er vurdert av valgkomiteen, og er vurdert som uavhengige, med unntak av de ansattevalgte. Leder og nestleder velges av representantskapet ved særskilte valg for ett år av gangen.

Sammensetningen av styret skal være basert på bankens vedtekter. Ved valg av medlemmer vurderes kompetanse, kapasitet og mangfold. De enkelte styremedlemmers bakgrunn er beskrevet i årsrapporten og på smn.no. Styret har minimum 11 møter i året og medlemmenes deltakelse er beskrevet i årsrapporten. Styrets medlemmer oppfordres til å eie egenkapitalbevis i banken og deres beholdning fremkommer under presentasjonen av styret i årsrapporten og på bankens hjemmeside.

Avvik fra anbefalingens pkt. 8: Ingen

Punkt 9: Styrets arbeid

Styrets arbeid og saksbehandling reguleres av en egen styreinstruks og det utarbeides årsplaner for styrets arbeid. Styret leder bankens virksomhet i samsvar med lover, vedtekter og vedtak i representantskapet. Styret er ansvarlig for at midler banken rår over forvaltes på en trygg og hensiktsmessig måte. Styret har også en plikt til å påse at bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. I tillegg fastsetter styret bankens strategi, budsjett, markeds- og organisasjonsmessige mål. Det er styret som ansetter og avsetter konsernsjef.

Styret mottar blant annet rapporter på resultat- og markedsutvikling, og status i risikobildet for konsernet. Styret foretar en årlig evaluering av sitt arbeid og egen kompetanse. De vurderer arbeidsform, saksbehandling, møtestruktur og prioritering av oppgaver som igjen gir grunnlag for eventuelle endringer og tiltak.

Revisjonsutvalg

Styret har etablert et revisjonsutvalg og et risikoutvalg som består av tre medlemmer fra bankens styre. Medlemmene oppnevnes for en periode på to år. Revisjonsutvalget og risikoutvalget er forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret. Styret fastsetter instruks for utvalgene.

Revisjonsutvalgets oppgaver etter finansforetaksloven § 8-19 med tilhørende bokstav er å:

- forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen
- overvåke systemene for intern kontroll og risikostyring samt bankens internrevisjon avgi uttalelse om valg av revisor
- ha løpende kontakt med bankens valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet
- vurdere og overvåke revisors uavhengighet, jf. revisorloven kapittel 4

Revisjonsutvalget møtes minst fem ganger i året i forkant av styrebehandling av kvartals- og årsrapporter.

Risikoutvalg

Risikoutvalgets oppgaver er regulert i finansforetaksloven § 13-6 (4) og kapitalkravsforskriftens § 47-4. Risikoutvalget skal bidra til at risiko- og kapitalstyringen støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Risikoutvalget skal bidra til at styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivået og omfanget av virksomheten.

Utvalget skal:

- bidra til at risikostyringen er i tråd med beste praksis og styrets ambisjonsnivå
- gjennomgå risikostyringsstrategier og policyer som forberedelse til styrets behandling
- bidra til at konsernets kapitaldekning er tilfredsstillende innenfor vedtatte konsernstrategi
- bidra til at lover og forskrifter samt interne regler som regulerer konsernet identifiseres, implementeres, etterleves og kontrolleres.

Risikoutvalget møtes minst fem ganger årlig.

Godtgjørelsesutvalg

Styret har etablert et godtgjørelsesutvalg som skal bestå av minst tre styremedlemmer. Styrets leder er fast medlem av utvalget og er også utvalgets leder. Medlemmene av utvalget utnevnes for to år av gangen av styret.

Utvalget skal være et forberedende organ for styret i saker som gjelder utforming og praktisering av retningslinjer og rammer for konsernets godtgjørelsespolitikk. Politikken skal bidra til å fremme god styring av og kontroll med foretakets risiko, motvirke for høy risikotaking, oppfordre til langsiktighet, bidra til å unngå interessekonflikter og være i henhold til gjeldende lov og forskrift.

Godtgjørelsesutvalget skal innstille overfor styret på godtgjørelsespolitikk for konsernet samt vilkår for konsernsjef. Videre skal utvalget fastsette rammer for variabel godtgjørelse samt godkjenne godtgjørelsesordninger for alle forretningsområder og datterselskaper. Utvalget skal også kunne benyttes

som rådgivende instans for konsernsjef ved fastsettelse av vilkår for konsernledelsen.

Utvalget møtes etter innkalling fra lederen, men minst en gang i året og ellers etter behov. Det kreves at minst to medlemmer av utvalget deltar.

Styret har fastsatt godtgjørelsesutvalgets mandat.

Avvik fra anbefalingens pkt. 9: Ingen

Punkt 10: Risikostyring og internkontroll

God risiko- og kapitalstyring er sentralt i SpareBank 1 SMN sin langsiktige verdiskaping. Internkontroll skal bidra til å sikre effektiv drift og forsvarlig håndtering av risikoer av betydning for å oppnå forretningsmessige mål.

Konsernets rapport om kapitalkrav og risikostyring, Pilar 3-rapport, inneholder en nærmere beskrivelse av risikostyring, kapitalstyring og kapitalberegning. Rapporten er tilgjengelig på smn.no.

SpareBank 1 SMN har som mål å opprettholde en moderat risikoprofil, og ha en så høy kvalitet i sin risikooppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Bankens risikoprofil er kvantifisert gjennom mål for rating, risikojustert avkastning, forventet tap, nødvendig økonomisk kapital samt regulatorisk kapitaldekning.

Styret gjennomgår kvartalsvis konsernets utvikling innenfor de viktigste risikoområdene og foretar årlig en gjennomgang av internkontrollen. Styret har hovedansvaret for å sette grenser for, og overvåke konsernets risikoeksponering. Risikoene måles og rapporteres i henhold til prinsipper og policy som styret har vedtatt. Risikostyringen støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse. Ledelsen i de ulike selskapene i konsernet har ansvar for risikostyring og internkontroll og dette skal bidra til å sikre:

- målrettet, sikker og kvalitets- og kostnadseffektiv drift
- pålitelig og rettidig rapportering
- overholdelse av gjeldende lover og regler samt interne rutiner og retningslinjer

Risikostyringen er en integrert del av ledelsens beslutningsprosesser og et sentralt element hva angår organisering, rutiner og systemer. Det er etablert en egen avdeling for risikostyring i SpareBank 1 SMN.

Avdeling for risikostyring er organisert uavhengig av forretningsenhetene og rapporterer direkte til konsernsjef. Avdelingen har ansvaret for konsernets risikomodeller og videreutvikling av effektive risikostyringssystemer. Avdelingen er ansvarlig for uavhengig risikovurdering, risikorapportering og den overordnede risikoovervåkingen i konsernet, og rapporterer periodisk til konsernsjefen og styret.

Bankens viktigste resultatmål er å oppnå en konkurransedyktig avkastning på egenkapitalen. Dette oppnås blant annet gjennom økt fokus på risikoprising og risikojustert avkastning. Prinsipper og rammer for internkontroll og risikostyring er nedfelt i egen policy. Policyen gir føringer for konsernets overordnede holdninger til risikostyring og skal sikre at konsernet har en effektiv og hensiktsmessig prosess.

Styret mottar årlig, fra intern og ekstern revisor, en uavhengig vurdering av konsernets risiko og internkontroll. Styret følger opp vedtatte rammeverk, prinsipper, kvalitets- og risikomål gjennom:

- kvartalsvis rapport fra konsernsjef og avdeling for risikostyring
- kvartalsrapport/årsrapport fra intern revisor

SpareBank 1 SMN benytter Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commissions (COSO) rammeverk og Control Objectives for Information and related Technology (CobiT) rammeverk som grunnlag for prinsipper for internkontroll og risikostyring.

Internkontroll finansiell rapportering

Styret i SpareBank 1 SMN har gitt retningslinjer for konsernets finansielle rapportering. Disse er gitt innenfor gjeldende myndighetspålagte krav og skal bidra til å sikre relevant, pålitelig, tidsriktig og lik informasjon til bankens egenkapitalbevisiere og verdipapirmarkedet forøvrig. Konsernfinans ledes av konserndirektør finans og er organisert uavhengig av forretningsområdene. Enheten ivaretar den finansielle rapporteringen både på morbank- og konsernnivå, og fastsetter retningslinjer for månedlig, kvartalsvis og årlig rapportering fra de ulike forretningsområdene og datterselskaper. Konserndirektør finans vurderer løpende forretningsområdenes finansielle resultater og måloppnåelse, og påser at alle enhetene presterer i tråd med konsernets overordnede økonomiske målsettinger. Konserndirektør finans rapporterer direkte til konsernsjef.

Avdelingene Regnskap og Økonomi er organisert under Konsernfinans og utarbeider finansiell rapportering for konsernet. Avdelingene påser at rapporteringen skjer i samsvar med gjeldende lovgivning, regnskapsstandards, konsernets regnskapsprinsipper og styrets retningslinjer.

Konsernfinans har etablert prosesser som sørger for at regnskapsrapporteringen kvalitetssikres og at eventuelle feil og mangler følges opp og rettes løpende. Til all finansiell rapportering er det etablert en rekke kontrolltiltak for å sikre korrekt, gyldig og fullstendig rapportering.

Ekstern revisor foretar hvert kvartal begrenset revisjon av konsernets delårsregnskap. I tillegg utføres full revisjon av konsernets årsregnskap.

For videre informasjon om risikostyring og internkontroll, se note 6 i årsrapporten vedrørende finansiell risikostyring samt eget kapittel om risiko- og kapitalstyring.

Internrevisjon

Intern revisor er et redskap for styret og administrasjonen for overvåking av at risikostyringsprosessen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Det er KPMG som leverer internrevisjonstjenester og leveransen omfatter morbanken og datterselskap underlagt forskrift om risikostyring og internkontroll. Internrevisjonens hovedoppgave er å bekrefte at internkontrollen fungerer som forutsatt samt å påse at risikostyringstiltak er tilstrekkelige i forhold til bankens risikoprofil. Internrevisjonen rapporterer kvartalsvis til styret og revisors rapporter og anbefalinger blir gjennomgått og forbedringstiltak implementert fortløpende. Styret vedtar årsplaner og budsjett for internrevisjonen.

Internrevisjonen utfører operasjonell revisjon av enheter og forretningsområder, og ingen finansiell revisjon for konsernet. Det utarbeides årlige revisjonsplaner som diskuteres med konsernledelsen, behandles i risikoutvalget og godkjennes av styret. Revisors risikovurderinger ligger til grunn for hvilke områder som skal gjennomgå. Det utarbeides særskilte revisjonsrapporter med resultater og forslag til forbedringstiltak som presenteres for ansvarlig leder og konsernets ledelse. Et sammendrag av rapportene sendes kvartalsvis til risikoutvalget og styret. Eventuelle konsulentoppdrag utføres innenfor standarder og anbefalinger som gjelder for internrevisorer (IIA/NIRF).

Etikk og varsling

Det er utarbeidet etiske retningslinjer for konsernet og dets ansatte, og etikk er fast tema på kurs for alle nyansatte. Dette skal bidra til at verdigrunnlaget og de etiske retningslinjene blir godt kommunisert og gjort

kjent i hele organisasjonen. Det er etablert klare retningslinjer for varsling dersom ansatte får kunnskap om forhold som er i strid med eksterne eller interne bestemmelser, eller andre forhold som kan være med på å skade konsernets omdømme eller finansielle situasjon.

Avvik fra anbefalingens pkt. 10: Ingen

Punkt 11: Godtgjørelse til styret

Styrehonorarene som innstilles av valgkomiteen og som fastsettes av representantskapet, er ikke resultatavhengige og det utstedes ikke opsjoner til styremedlemmene. Styrets leder og nestleder godtgjøres særskilt, og styremedlemmer som deltar i styreutvalg mottar egen godtgjørelse for dette. Ingen av styrets medlemmer valgt av representantskapet har oppgaver for konsernet utover styrevervet. Nærmere informasjon om kompensasjon for styret og styreutvalg fremgår av note 22 i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens pkt. 11: Ingen

Punkt 12: Godtgjørelse til ledende ansatte

Konsernets har etablert en godtgjørelsespolitikk som skal være i samsvar med konsernets overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser. Denne skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med konsernets risiko, motvirke for høy eller uønsket risikotaking, bidra til å unngå interessekonflikter og være i henhold til gjeldende lov og forskrift. Jfr. krav i forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond inneholder konsernets godtgjørelsespolitikk særskilte regler for ledende ansatte. Disse reglene gjelder også for andre ansatte og tillitsvalgte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering og for ansatte og tillitsvalgte med kontrolloppgaver.

Styret har etablert et godtgjørelsesutvalg som fungerer som et forberedende organ for styret i saker som gjelder vurdering av og kompensasjon til konsernsjefen. Videre skal utvalget innstille overfor styret på retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte (konsernledelsen). Se også omtale av styrets godtgjørelsesutvalg under pkt. 9.

En beskrivelse av godtgjørelse til konsernsjefen og ledende ansatte fremgår av note 22 i årsrapporten. Ytterligere beskrivelse av bankens godtgjørelsesordning finnes på bankens hjemmeside.

Avvik fra anbefalingens pkt. 12: Ingen

Punkt 13: Informasjon og kommunikasjon

Bankens informasjonspolitikk skal underbygge tillitsforholdet mellom eiere, styret og ledelsen samt sørge for at bankens interessegrupper har en løpende mulighet til å vurdere og forholde seg til banken. Bankens informasjonspolitikk er basert på en aktiv dialog der åpenhet, forutsigbarhet og gjennomsiktighet settes i fokus.

Den åpne informasjonspraksisen skal være i samsvar med interne og eksterne retningslinjer, med de begrensninger som følger av taushetsplikten og de til enhver tid gjeldende børsregler.

Korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om bankens utvikling og resultater skal skape tillit overfor investormarkedet. Informasjon til markedet formidles gjennom kvartalsvise investorpresentasjoner, eget Investor Relations-område på bankens hjemmeside og børsmeldinger. Finanskalenderen offentliggjøres på bankens hjemmeside.

Det avholdes også regelmessige presentasjoner overfor internasjonale samarbeidspartnere, långivere og investorer. Styret har vedtatt en egen kommunikasjonsstrategi som gir føringer for hvem som kan uttale seg på vegne av SpareBank 1 SMN og i hvilke saker.

Avvik fra anbefalingens pkt. 13: Ingen

Punkt 14: Selskapsovertakelse

SpareBank 1 SMN er en delvis selveiende institusjon som ikke kan bli overtatt av andre gjennom oppkjøp uten behandling i bankens organer. Eierstrukturen i en sparebank er lovregulert og ingen kan eie mer enn ti prosent av bankens eierandelskapital. Ved kjøp utover dette må det søkes tillatelse fra Finanstilsynet. En oversikt over de 20 største egenkapitalbeviserne finnes på bankens hjemmeside smn.no.

Avvik fra anbefalingens pkt. 14: Lovpålagt eierbegrensning

Punkt 15: Revisor

Ekstern revisor velges av representantskapet etter anbefaling fra revisjonsutvalget og innstilling fra styret, og ekstern revisor er den samme for alle selskap i konsernet. Ekstern revisor foretar den lovbestemte bekreftelsen av økonomisk informasjon som gis i offentlige regnskap. Revisor presenterer årlig en plan for revisjonsarbeidet for revisjonsutvalget. Ekstern revisor deltar i styremøtene som behandler årsregnskapet samt i revisjonsutvalget ved behandling av regnskapet.

Styret avholder årlig minst ett møte med revisor uten at konsernsjefen eller andre fra den daglige ledelsen er til stede. Det er fastsatt egne retningslinjer for den daglige ledelsens adgang til å benytte revisor til andre tjenester enn revisjon. Eventuell rådgivning fra ekstern revisor skal til enhver tid ligge innenfor rammene av revisorloven. Styret orienterer representantskapet om ekstern revisors godtgjørelse for revisjon og eventuelt andre tjenester.

Ekstern revisor gir revisjonsutvalget en beskrivelse av hovedelementene i revisjonen, herunder om det er identifisert vesentlige svakheter i bankens interne kontroll knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen. I tillegg bekrefter revisor sin uavhengighet og opplyser om hvilke andre tjenester enn lovpliktig revisjon som er levert i løpet av regnskapsåret.

Avvik fra anbefalingens pkt. 15: Ingen

Risiko- og kapitalstyring

SpareBank 1 SMN har som mål å opprettholde en moderat risikoprofil, og å ha en så høy kvalitet i sin risikooppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Bankens risikoprofil er kvantifisert gjennom mål for rating, konsentrasjon, risikojustert avkastning, misligholdssannsynlighet, tapsgrader, forventet tap, nødvendig økonomisk kapital, regulatorisk kapitaldekning samt forventede likviditetsmessige regulatoriske krav.

Prinsippene for risikostyring i SpareBank 1 SMN er fastsatt i bankens risikostyringspolicy. Banken legger stor vekt på å identifisere, måle, styre og følge opp sentrale risikoer for å sikre at konsernet utvikler seg i tråd med vedtatte risikoprofil og strategier.

Risikostyringen skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- en sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- en god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen og risikokostnadene, og gjennom dette skape bedre beslutningsgrunnlag
- å tilstrebe en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- å unngå uventede negative hendelser som kan være ødeleggende for konsernets drift og omdømme i markedet

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikojustert kapital (økonomisk kapital) for å kunne dekke uventede tap. Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en 12 måneders periode. Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Styret har vedtatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av alle mulige uventede tap.

Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av forventet tap og for risikojustert kapital, men beregningen forutsetter likevel i noen tilfeller bruk av ekspertvurderinger. For risikotyper hvor det ikke finnes anerkjente metoder for å beregne kapitalbehov, legger banken vekt på å definere rammer for styring av risikoen som sikrer at sannsynligheten for at en hendelse inntreffer er svært lav. For ytterligere detaljer vises det til bankens Pilar III-rapportering som er tilgjengelig på bankens hjemmeside.

Avkastningen på risikojustert kapital er et av de viktigste strategiske resultatmålene i den interne styringen av SpareBank 1 SMN. Dette innebærer at forretningsområdene tildeles kapital i henhold til den beregnede risikoen ved virksomheten, og at det foretas en løpende oppfølging av kapitalavkastningen. Beregningene av risikojustert kapital gjør det mulig å sammenligne risiko på tvers av risikogrupper og forretningsområder. Til dette formålet har banken implementert EVA-beregninger (Economic Value Added) for å følge den risikojusterte lønnsomheten i forretningsområdene. I tillegg måles og følges risikoen opp gjennom måling av blant annet rammebruk og viktige porteføljerisikomål.

Konsernets overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrasjonen og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdeling for risikostyring, som er uavhengig av de enkelte forretningsområdene i konsernet.

Ansvar for risikostyring og kontroll

Risikostyring og kontroll er en del av SpareBank 1 SMN sin virksomhetsstyring som er beskrevet i kapitlet eierstyring og selskapsledelse. Konsernets kontroll- og styringsmodell tar sikte på uavhengighet i risikorapporteringen, hvor ansvar og roller i den daglige risikostyringen er vektlagt. SpareBank 1 SMN har gjennom flere år lagt ned store ressurser i å utvikle effektive risikostyringsprosesser for å identifisere, måle og styre risiko.

I prosessen for risiko- og kapitalstyring er organisasjonskulturen selve grunnmuren som de andre elementene bygger på. Organisasjonskulturen omfatter ledelsesfilosofi, lederstil og menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. En mangelfull organisasjonskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak.

Konsernet legger vekt på en kontroll- og styringsstruktur som fremmer målrettet og uavhengig styring og kontroll.

Styret i SpareBank 1 SMN har ansvaret for å påse at konsernet har en ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra vedtatt risikoprofil og myndighetspålagte krav.

Konsernets styre fastsetter de overordnede målsettingene som risikoprofil, avkastningsmål og hvordan kapitalen skal fordeles på de ulike forretningsområdene. Styret fastlegger også overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i konsernet samt alle vesentlige aspekter ved risikostyringsmodellene og beslutningsprosessene.

Konsernsjefen har ansvaret for risikostyringen. Dette betyr at konsernsjef er ansvarlig for at det implementeres effektive risikostyringssystemer i konsernet, og at risikoeksponeringen overvåkes. Konsernsjefen er også ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Forretningsområdene har ansvaret for den daglige risikostyringen innenfor sitt område, og de skal til enhver tid påse at risikostyringen og risikoeksponeringen er innenfor rammer og overordnede styringsprinsipper som er besluttet av styret eller konsernsjef.

Avdeling for risikostyring er organisert uavhengig av forretningsenhetene og rapporterer direkte til konsernsjef. Avdelingen har ansvaret for konsernets risikomodeller og for videreutvikling av effektive risikostyringssystemer. Avdelingen er ansvarlig for uavhengig risikovurdering, risikorapportering og den overordnede risikoovervåkingen.

Konsernet har et sentralt konsernkredittutvalg og et kredittutvalg for SMB-kunder. Kredittutvalgene har ansvaret for å avgi en uavhengig innstilling til fullmaktshaver med:

- vurdering av låne- og kredittsøknadene, inkl. fornyelser av engasjement, i henhold til gjeldende kredittstrategi, kredittpolitikk, bevilgningsreglement og kredittbehandlingsrutiner
- legge spesiell vekt på avdekking av risiko i tilknytning til den enkelte søknad og foreta en egen selvstendig kredittrisikovurdering
- forsikre seg om at konsekvensene for konsernet av de ulike risikoer er klarlagt

Banken har en egen avdeling for spesialengasjement som bistår kundeenheten i behandlingen av kunder hvor det er åpenbart, eller anses overveiende sannsynlig, at kunden ikke vil kunne betjene sine forpliktelser uten at det iverksettes tiltak ut over ordinær oppfølging.

Det er etablert et eget kredittutvalg for kredittsikring (KUR) som skal ha hovedfokus på risikoutsatte engasjement. Utvalget behandler saker definert på sentral watch-list og omfatter i hovedsak engasjementer over 50 millioner kroner.

Valideringskomiteen gjennomgår minimum årlig valideringen av bankens IRB-modeller. Komiteen behandler også forslag om implementering av ny- og videreutviklede versjoner av bankens IRB-modeller. Komiteen innstiller overfor bankens styre, som fatter endelig vedtak.

Balansekomiteen har ansvaret for behandling av saker i tilknytning til kapitalstruktur og likviditetsrisiko, markedsrisiko, internprising av kapital og etterlevelse av rammer fastsatt av styret.

Internrevisjonen er et redskap for styret og administrasjonen som overvåker at risikostyringsprosessen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Konsernets internrevisjon utføres av ekstern leverandør og dette sikrer uavhengighet, kompetanse og kapasitet.

Internrevisjonen rapporterer organisasjonsmessig til styret. Rapportene med eventuelle anbefalinger om forbedringer i konsernets risikostyring blir kontinuerlig gjennomgått. Internrevisjonen skal regelmessig og minimum årlig revidere IRB-systemet, herunder modellene som ligger til grunn for beregning av risikoparameterene, anvendelse og etterlevelsen av forskrift om kapitalkrav.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor konsernet. Konsernet er eksponert for kredittrisiko gjennom alle sine fordringer på kunder og motparter. Hovedsakelig er konsernet eksponert gjennom ordinær utlånsvirksomhet og leasingaktiviteter, men i tillegg er konsernets kredittrisiko knyttet til likviditetsreserveporteføljen samt gjennom motpartsrisiko som oppstår gjennom rente- og valutaderivater.

Bankens organisering og rammeverk for styring av kredittrisiko er tilpasset Basel-komiteens Sound practices for the management of credit risk samt Finanstilsynets modul for styring og kontroll av kredittrisiko.

Kredittrisiko knyttet til utlånsvirksomheten utgjør konsernets største risikoområde. Gjennom den årlige revisjonen av kredittstrategien konkretiserer styret bankens risikoappetitt gjennom fastsettelse av mål og rammer for bankens kredittportefølje.

Bankens kredittstrategi og kredittpolicy er utledet av bankens hovedstrategi, og inneholder retningslinjer for risikoprofilen herunder maksimalt forventet tap (EL) for henholdsvis Privatmarked og Næringsliv, maksimal misligholdssannsynlighet i porteføljen (PD) og maksimal regulatorisk kapital (UL) allokert til kredittvirksomheten.

Konsentrasjonsrisiko styres ved:

- begrensning i størrelse på utlån og tapsgrad på enkeltengasjement
- rammer for maksimal eksponering innenfor bransjer
- rammer for regulatorisk beregningsgrunnlag til Privatmarked og Næringsliv

Etterlevelse av kredittstrategi og styrevedtatte rammer overvåkes løpende av avdeling for risikostyring og rapporteres kvartalsvis til styret.

Kredittrisikoen styres gjennom:

a) Organisering av styring og kontroll av kredittrisiko fastsettes årlig av styret.

Dokumentet fastsetter overordnede prinsipper for kredittgivning. Dette innebærer oppbyggingen av bankens styringsdokumenter, organisering (ansvars- og rollefordeling) av kredittfunksjonen samt overordnede prinsipper for kredittgivning.

b) Kreditstrategien, fastsettes årlig av styret.

Kreditstrategien fastsetter satsingsområder, kreditstrategiske rammer og målsettinger samt hvordan kredittrisikoen skal prises i SpareBank 1 SMN.

Styringen av kredittrisikoen baserer seg på prinsipper som er anbefalt av Basel-komiteen i dokumentet Principles for the Management of Credit Risk, kapitaldekningsregler (Basel III) og relevante lover og forskrifter.

c) Retningslinjer for porteføljestyring.

Retningslinjene beskriver rammer og retningslinjer som gjelder for styring av kredittporteføljen i SpareBank 1 SMN. Dette gjelder fordeling av ansvar og roller i forbindelse med måling og rapportering av risiko og lønnsomhet i porteføljen samt tiltak egnet til å styre porteføljen innenfor rammer som er definert i kreditstrategien og kredittpolicyen.

Styring av porteføljens sammensetning skjer ved fastsettelse av prinsipper og rammer for innvilgelse av nye kreditter, eller ved endringer i eksisterende engasjementer.

d) Kredittpolicy for Privatmarked og Næringsliv.

Dokumentene beskriver hvordan bankens kreditstrategi skal implementeres gjennom fastsettelse av detaljerte kriterier for kredittgivning for henholdsvis Privatmarked og Næringsliv. Utarbeidelse og vedlikehold av kredittpolicy er konsernsjefens ansvar.

e) Bevilgningsreglement: Utøvelse av kredittfullmakter.

Alle fullmakter innenfor Privatmarked og Næringsliv er personlige. I tillegg er det innenfor Næringsliv etablert lokale og sentrale kredittutvalg som skal være rådgivende organ for beslutningstaker i større kredittsaker. Kredittinnvilgelse skal skje i samsvar med bankens kreditstrategi, kredittpolicy, rutiner for kredittbehandling samt retningslinjer og skal være preget av fullstendighet, god kvalitet og profesjonalitet. Dette dokumenteres ved bruk av bankens ordinære saksbehandlingssystem.

Bankens risikoklassifiseringssystem er utviklet for å kunne styre bankens utlånsportefølje i tråd med bankens kreditstrategi og for å sikre den risikojusterte avkastningen. Styret delegerer kredittfullmakt til konsernsjef. Konsernsjefen kan videredelegere fullmakter.

Utlånsfullmaktene er gradert ut fra engasjementsstørrelse og risikoprofil.

f) Kredittmodeller.

Bankens kredittmodeller bygger på tre sentrale komponenter: Misligholdssannsynlighet (PD), eksponering ved mislighold (EAD) og tap gitt mislighold (LGD).

Misligholdssannsynlighet (PD)

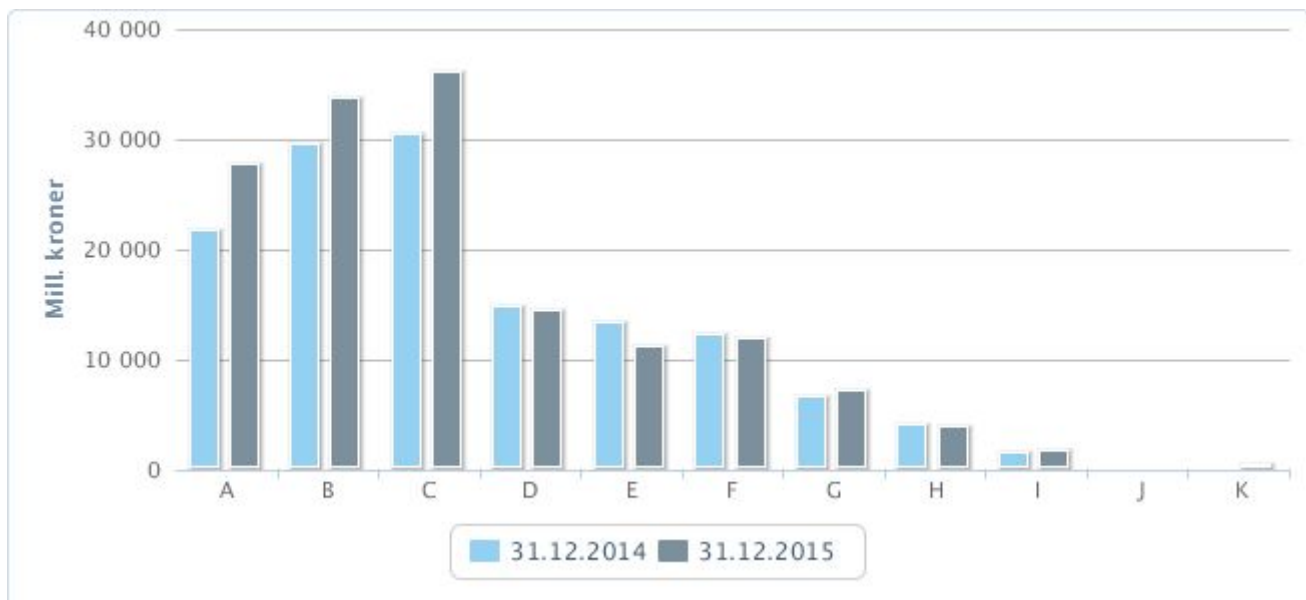
Bankens kredittmodeller er basert på statistiske beregninger av misligholdssannsynlighet. Beregningene er basert på scoringsmodeller som tar hensyn til finansiell stilling samt interne og eksterne adferdsdata.

Modellene er delvis Point In Time-baserte, og reflekterer misligholdssannsynligheten i løpet av de neste 12 månedene under gjeldende konjunkturforhold.

For å kunne gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet benyttes ni risikoklasser (A-I). I tillegg har banken to risikoklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.

SpareBank 1 SMNs misligholdsklasser		
Risikoklasse	PD-Nedre	PD-Øvre
A	0,00 %	0,10 %
B	0,10 %	0,25 %
C	0,25 %	0,50 %
D	0,50 %	0,75 %
E	0,75 %	1,25 %
F	1,25 %	2,50 %
G	2,50 %	5,00 %
H	5,00 %	10,00 %
I	10,00 %	99,99 %
J (mislighold)	100,00 %	100,00 %
K (mislighold)	100,00 %	100,00 %

I figuren nedenfor vises volumfordelingen av engasjementene innenfor de ulike risikoklassene.

Bankens PD-modeller for Privatmarked og Næringsliv valideres løpende og minimum årlig innenfor tre dimensjoner:

- Egnethet. Det vurderes hvorvidt modellene kan benyttes på bankens eksisterende portefølje.
- Rangeringsevne. Gjennom statistiske metoder (AUC) beregner vi modellenes evne til å skille mellom kunder med ulik risiko.
- Nivå. Det gjennomføres løpende, og minimum årlig, en vurdering av modellenes treffsikkerhet på nivå. I den grad estimert PD-nivå avviker fra observert mislighold (DR) vil nivået bli justert. I denne vurderingen inngår også aktuell konjunktursituasjon og modellens konjunktoregenskaper. Valideringsresultatene bekrefter at modellens treffsikkerhet er innenfor interne mål og internasjonale anbefalinger.

Eksposering ved mislighold (EAD)

EAD er en beregnet størrelse på eksponeringen ved et eventuelt fremtidig misligholdstidspunkt. For trekkrettigheter benyttes en konverteringsfaktor (KF) for å anslå hvor mye av nåværende ubenyttet ramme som vil være trukket opp ved et fremtidig misligholdstidspunkt. For garantier benyttes KF til å estimere hvor mye av avgitte garantier som vil bli gjort gjeldende etter mislighold. KF valideres månedlig for trekkrettigheter innenfor Privatmarked og Næringsliv. Bankens EAD-modell tar hensyn til ulikheter både mellom produkter og kundetyper.

Tap gitt mislighold (LGD)

Banken estimerer tapsgrad for hvert lån basert på forventet realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerhetsverdier, tilfriskningsgrad, gjenvinningsgrad på usikret del av lånene samt direkte kostnader ved inndrivelse.

Verdiene fastsettes etter faste modeller, og faktiske realisasjonsverdier valideres for å teste modellenes pålitelighet.

I samsvar med kravene i kapitalkravsforskriften er estimatene downturn-estimer. Verdiene fastsettes etter definerte modeller. Basert på sikkerhetsdekningen (RE-verdi / EAD) klassifiseres engasjementet i en av sju klasser, hvor beste sikkerhetsklasse har en sikkerhetsdekning på over 120 prosent, og laveste sikkerhetsklasse har en sikkerhetsdekning på under 20 prosent.

De tre overnevnte parameterne (PD, EAD og LGD) danner grunnlaget for konsernets porteføljeklassifisering og statistisk beregning av forventet tap (EL) og behov for nødvendig økonomisk kapital/risikojustert kapital (UL).

Porteføljeklassifiseringen har som formål å gi informasjon om nivået og utviklingen i den samlede kredittrisikoen i totalporteføljen. Totale eksponeringer mot kunder og andre motparter fremgår av noter til regnskapet.

Motpartsrisiko

Motpartsrisiko i derivathandel styres gjennom bruk av ISDA- og CSA-avtaler med finansinstitusjoner som utgjør bankens største motparter. CSA-avtalene begrenser maksimal eksponering gjennom markedsevaluering av porteføljen og margininnbetaling når verdiendringen i porteføljen overstiger maksimal avtalt ramme eller terskelverdi. Banken vil fortsette å inngå CSA-avtaler for å styre motpartsrisikoen.

For kunder sikres motpartsrisikoen gjennom bruk av kontantdepot eller andre sikkerheter som til enhver tid skal overstige markedsverdien av kundens portefølje. Det er etablert egne rutiner for innkalling av ytterligere sikkerheter eller lukking av posisjoner dersom markedsverdiene overstiger 80 prosent av sikkerhetene.

Banken har de siste årene gjort systemmessige tilpasninger for å tilrettelegge for det kommende EMIR-regulativet. På grunn av utfordringer i EØS-regelverket har dette regulativet ikke blitt gjort gjeldende i norsk lovgiving.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er en felles betegnelse for risikoen for tap og reduksjon av fremtidige inntekter som oppstår som følge av endringer i observerbare kurser eller priser på finansielle instrumenter - spesielt endringer i aksjepriser, renter (herunder kredittspreader) og valutakurser. Markedsrisiko omfatter også risikoen for tap som skyldes endringer i markedsprisen på finansielle derivater som futures, opsjoner og finansielle derivater basert på noe annet enn verdipapirer - som for eksempel råvarer.

Markedsrisiko oppstår i SpareBank 1 SMN hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte bankdriften, som finansiering, rente- og valutahandel.

Markedsrisiko kontrolleres gjennom daglig oppfølging av både risikoeksponeringer mot rammer fastsatt av styret og løpende analyser av utestående posisjoner. Avdeling for risikostyring rapporterer månedlig til styret status på etterlevelsen av styrevedtatte rammer. Det er etablert detaljerte rammer for investeringer i aksjer, obligasjoner, posisjoner i rente- og valutamarkedene samt ramme for spreadrisiko.

Konsernet definerer rammer for eksponering i egenkapitalinstrumenter med utgangspunkt i stresstester basert på Finanstilsynets scenarier. Rammene gjennomgås minst en gang i året og vedtas årlig av bankens styre.

Til beregning av bankens markedsrisiko benyttes Finanstilsynets modeller for markeds- og kredittrisiko. Disse modellene stresstester bankens markedsrisiko ut fra tradisjonelle risikomål for eksponering med tillegg for risikofaktorene risikospredning og markedslikviditet. Risikofaktorene gjennomgås kvartalsvis.

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i markedsrentene i finansielle markeder. Den oppstår hovedsakelig fra fastrenteutlån og finansiering i fastrentepapirer. Renterisikoen for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endring i verdien på renteinstrumentene ved en renteendring på ett basispunkt. Konsernet benytter analyser som viser effekten av nevnte renteendring for ulike løpetidsbånd, og det er egne rammer for renteeksponering innenfor hvert løpetidsbånd i tillegg til egen ramme for samlet renterisiko. Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort, og konsernets renterisiko er lav til moderat.

Spreadrisiko er risikoen for at tap oppstår som følge av endringer i markedsverdi/realistisk verdi av obligasjoner som en konsekvens av økte risikopåslag i prisingen av disse obligasjonene. Kredittrisiko er risikoen i obligasjonsporteføljen styres med utgangspunkt i en evaluering av de enkelte utstedere. I tillegg har banken en egen ramme for samlet spreadrisiko for samtlige obligasjoner. Bankens beregner spreadrisikoen basert på Finanstilsynets modul for markeds- og kredittrisiko, der samlet tapspotensial er summen av tapspotensialer beregnet for hver enkelt kredittrisikoeksponering. Tapspotensialet for den enkelte kreditteksponering beregnes med utgangspunkt i rating og durasjon. Obligasjonsrisikoen vurderes som moderat.

Valutakursrisiko er risikoen for tap som oppstår gjennom endringer i valutakursene. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutasortene. Rammene for valutakursrisiko er uttrykt ved rammer for maksimal aggregert valutaposisjon og maksimal posisjon i enkeltvaluta. Valutarisikoen vurderes som lav.

Aksjerisiko er risikoen for tap i posisjoner som følge av endringer i aksjekurser. Denne risikoen er knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter, inkludert derivater med egenkapitalinstrumenter som underliggende. Aksjerisikoen vurderes som moderat.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres eller i form av ekstra dyr finansiering.

Styring

Bankens finansavdeling er ansvarlig for konsernets finansiering og likviditetsstyring. Etterlevelse av rammer overvåkes av avdeling for risikostyring, og status rapporteres månedlig til styret. Konsernet styrer sin likviditet samlet ved at finansavdelingen har ansvaret for å finansiere både banken og datterselskapene.

Styringen tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som skal gjenspeile konsernets moderate risikoprofil. Som en del av strategien, er det også utarbeidet beredskapsplaner for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige markeder med både bankspesifikke og markedsmessige krisescenarier samt en kombinasjon av disse. Likviditetsstyringen inkluderer også stresstester der man simulerer likviditetseffekten av forskjellige hendelser i markedet. Resultatet av slike stresstester inngår i grunnlaget for konsernets og alliansens beredskapsplaner for likviditetsstyring.

Risikomåling

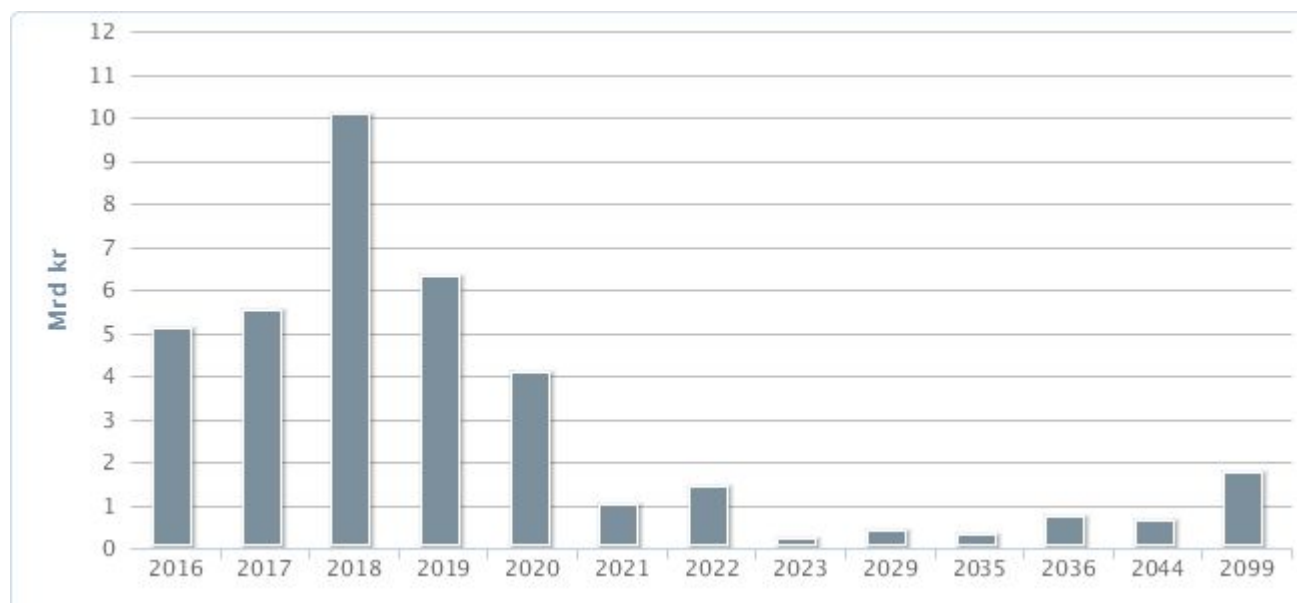
Bankens styre behandler likviditetsstrategien årlig, og fastsetter rammer som hensyntar behovet for langsiktighet og balanse i likviditetsanskaffelsen. Banken har som overordnet mål å kunne overleve i 12 måneder med ordinær drift uten ny ekstern finansiering.

Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde. Banken reduserer sin likviditetsrisiko gjennom en spredning av innlån på ulike markeder, innlånskilder og instrumenter samt ved bruk av langsiktige innlån. En for stor grad av konsentrasjon i forfall øker sårbarheten for refinansiering. Denne risikoen er søkt begrenset gjennom definerte rammer. Banken blir kredittvurdert av Moody's og Fitch Ratings som et element i å sikre finansiering til akseptable priser fra markedet. Banken etablerte et eget boligkredittforetak i 2015, og fikk konsesjon fra Finanstilsynet høsten 2015. Selskapet er ikke operativt, men vil være en del av bankens beredskapsplan. SpareBank 1 Boligkreditt er fremdeles bankens foretrukne instrument for boligfinansiering.

Likviditeten i SpareBank 1 SMN er tilfredsstillende. Bankens likviditet måles jevnlig mot likviditetsindikatoren for en referanseportefølje som er definert av Finanstilsynet. Bankens likviditetsstrategi angir et maksimalt avvik mot denne porteføljen. Banken har holdt seg innenfor disse rammene i hele 2015.

Finansdepartementet fastsatte nye kvantitative krav til likviditetsreserver for banker 25. november 2015. Kravet til LCR innebærer at et foretak til enhver tid ha en likviditetsreserve på minst 100 prosent, det vil si at beholdning av likvide eiendeler minst skal tilsvare netto likviditetsutgang i en gitt stressperiode på 30 kalenderdager. Banken kan innfase kravet til likviditetsreserve med 70 prosent fra og med 31. desember 2015, 80 prosent fra og med 31. desember 2016 og 100 prosent fra og med 31. desember 2017.

Figuren nedenfor illustrerer innlånsporteføljens forfallstruktur fra og med årsslutt 2015.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, systemer, menneskelig feil eller eksterne hendelser. Eksempler på slike hendelser kan være feil som begås av ansatte, det kan forekomme svakheter i produkter, prosesser eller systemer, eller banken kan påføres tap utenfra gjennom blant annet bedragerier, brann og naturskader.

Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentlige av kostnader forbundet med kvalitetsbrister i bankens løpende virksomhet.

Identifisering, styring og kontroll av operasjonell risiko er en integrert del av lederansvaret på alle nivå i SpareBank 1 SMN. Ledernes viktigste hjelpemidler i arbeidet er faglig innsikt og lederkompetanse samt handlingsplaner, kontrollrutiner og gode oppfølgingssystemer. Et systematisk arbeid med risikovurderinger bidrar også til økt kunnskap og bevissthet om aktuelle forbedringsbehov i egen enhet. Eventuelle svakheter og forbedringstiltak rapporteres oppover i organisasjonen.

SpareBank 1 SMN legger vekt på fullmaktstrukturer, gode rutinebeskrivelser og godt definerte ansvarsforhold gjennom leveranseavtaler mellom de ulike divisjonene som elementer i et rammeverk for å håndtere den operasjonelle risikoen.

Styret holdes oppdatert på status for operasjonell risiko blant annet gjennom kvartalsvise risikorapporter og den årlige internkontrollrapporteringen. I tillegg mottar styret en årlig uavhengig vurdering fra intern revisor på konsernets risiko og om internkontrollen virker hensiktsmessig og er betryggende.

I arbeidet med å sikre en kontinuerlig forbedring i alt SpareBank 1 SMN gjør, benyttes et eget registrerings- og oppfølgingssystem (Risiko Informasjonssystem). Dette systemet bidrar til en bedre struktur og oppfølging av risiko, hendelser og forbedringsområder. Systemet, sammen med rapporteringen som gjennomføres, utgjør en viktig erfaringsbase for operasjonell risiko. Alle operasjonelle hendelser som potensielt kan medføre tap eller der tap har oppstått, registreres i basen. Forbedringstiltak skal vurderes og iverksettes der dette finnes hensiktsmessig.

Det er anlagt et bredt forsikringsprogram som vil fange opp vesentlige deler av tapene ved større hendelser og katastrofer. For disse hendelsene er det tegnet ansvar- og kriminalitetsforsikringer samt eiendom-, innbo- og løsøre-forsikringer. I tillegg er det tegnet flere typer personalforsikringer. Forsikringene er meget kostnadseffektive og tar primært sikte på å dekke større tapshendelser.

I 2015 er det registrert operasjonelle tapshendelser i morbanken med et samlet tap på om lag 2,8 millioner kroner.

Eierrisiko

Eierrisiko er risikoen for at SpareBank 1 SMN blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. Eierselskap defineres som selskaper hvor SpareBank 1 SMN har en vesentlig eierandel og innflytelse.

SpareBank 1 Gruppen, BN Bank, SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt kommer inn under denne definisjonen. Risikoen i de ulike selskapene er moderat, men banken er gjennom eierposten i SpareBank 1 Gruppen indirekte utsatt for økt markedsrisiko. SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt er primært finansieringsinstrumenter for kjernevirksomheten som utøves i eierbankene. De har et relativt enkelt risikobilde og risikoappetitten er svært lav for markeds- og likviditetsrisiko. Den operasjonelle risikoen i disse selskapene vurderes også å være lav.

SpareBank 1 SMN utøver sin eierstyring over SpareBank 1 Gruppen og BN Bank effektivt gjennom de formelle styringsorganene som er etablert.

Forretningsrisiko

Risikoen for uventede inntektssvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundedadferd.

Forretningsrisikoen gir seg uttrykk i en uventet svekkelse i resultatet. SpareBank 1 SMN opplever kontinuerlig større og mindre endringer i rammebetingelser, både gjennom konkurransesituasjonen og endring i lovgivning som påvirker inntektsmodeller. Felles for disse endringene er at banken løpende foretar tilpasninger i sin egen forretningsmodell for å kompensere for eventuelt inntektsbortfall, enten dette er gjennom å finne andre inntektsområder, eller gjennom å tilpasse kostnader til den nye virkeligheten.

God strategisk planlegging er det viktigste verktøyet for å redusere forretningsrisikoen. Ettersom forretningsrisiko kan oppstå som følge av ulike risikofaktorer, benyttes et bredt sett av verktøy (kvalitative og kvantitative) for å identifisere og rapportere denne type risiko.

Kapitalstyring

SpareBank 1 SMN har en målrettet prosess for kapitalstyring som i størst mulig grad skal sikre:

- en effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse ut fra konsernets strategiske målbilde og vedtatte forretningsstrategi
- en tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgte risikoprofil
- konkurransedyktig avkastning
- konkurransedyktige vilkår og en langsiktig god tilgang på innlån i kapitalmarkedene
- utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde
- at ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

Det er en langsiktig målsetting at innenfor den vedtatte forretningsstrategien skal den risikojusterte kapitalen i størst mulig grad allokteres til de områdene som gir høyest risikojustert avkastning.

Kapitalstyringsprosessen skal:

- være risikodrevet og omfatte alle vesentlige typer risiko i konsernet
- være en integrert del av forretningsstrategien, styringsprosessen og beslutningsstrukturen
- være framoverskuende, og det skal gjennomføres stresstester
- være basert på anerkjente og betryggende metoder og fremgangsmåter for måling av risiko
- gjennomgås regelmessig og minst årlig av styret

Finansiell framskriving

Med utgangspunkt i det strategiske målbildet og forretningsplanen utarbeides det en framskriving av forventet finansiell utvikling for de neste fire årene. I tillegg gjennomføres det en framskriving av en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag. Formålet med framskrivingen er å beregne hvordan den finansielle utviklingen i aktiviteter og makroøkonomi påvirker konsernets finansielle utvikling, herunder egenkapitalavkastning, finansieringsstruktur og kapitaldekning.

Det vises ellers til bankens Pilar III-rapportering som er tilgjengelig på smn.no for ytterligere informasjon om SpareBank 1 SMN sin risiko- og kapitalstyring.

Finansielle resultater

Finansielle resultater

2015 kjennetegnes av godt resultat i kjernevirksomheten med økt rentenetto og begrenset kostnadsvekst, lave tap på utlån og mislighold, betydelig styrket kjernekapital og god vekst i utlån og innskudd.

Styrets årsberetning

Makroøkonomiske forhold

Internasjonal

Det var moderat vekst i verdensøkonomien i 2015, og god vekst i innenlandsk etterspørsel i industrilandene. I Euro-området er veksten drevet av bedring i arbeidsmarkedet, økt reallønnsvekst og fortsatt ekspansiv pengepolitikk. I USA har det vært en sterk utvikling i privat konsum. Sentralbanken (Fed) har startet rentehevingen og signalisert videre økning i rentenivået fremover. Også i Sverige har veksten vært drevet av sterk innenlandsk etterspørsel, mens lav etterspørsel etter investeringsvarer globalt har dempet eksporten. Eksportsektoren i flere land har vært tyngt av svakere etterspørsel fra fremvoksende økonomier.

Kina står for en stor andel av den globale veksten, men veksttakten er avdempet i forhold til tidligere. Det er særlig veksten i industriproduksjon og investeringer som har avtatt. Kinas tilpasning til en mer konsumdrevet økonomi har bidratt til lavere etterspørsel etter råvarer, noe som særlig har rammet råvareeksportørene.

Veksten i verdensøkonomien ventes å ta seg gradvis opp. Men usikkerheten om fremtidig utvikling er stor, særlig i tilknytning til videre utvikling i Kina.

Norge

Oljeprisen falt kraftig i andre halvår 2014. Etter noe økning i starten av 2015, fortsatte oljeprisfallet og prisen var på 36 USD/fat ved utgangen av 2015. Markedsrentene har falt, og kronekursen har svekket seg. Styringsrenten ble satt ned fra 1,25 til 0,75 prosent i løpet av 2015.

Vekst i BNP Fastlands-Norge ble 1,0 prosent i 2015, ned fra 2,3 prosent i 2014. En halvering av veksten i norsk økonomi kommer hovedsakelig som følge av fall i etterspørselen fra petroleumssektoren. Det har vært en todeling av norsk økonomi, både regionalt og næringsmessig, med oljerelatert sektor på den ene siden og resten av norsk økonomi som går ganske bra, på den andre siden.

Boligprisveksten har vært avtakende gjennom året, og tolv månedersveksten i desember 2015 for landet samlet sett var fem prosent. Det er imidlertid store regionale forskjeller i prisutviklingen og i enkelte regioner falt boligprisene i 2015. Svak utvikling i norsk økonomi og stigende arbeidsledighet kan bidra til lavere vekst i boligprisene fremover, mens lave renter kan trekke i motsatt retning. Arbeidsledigheten har økt gjennom året, særlig på Sør- og Vestlandet. Gjeldsveksten var nokså stabil gjennom fjoråret. Husholdningenes gjeldsbelastning er høy. Det skaper en sårbarhet som kan forsterke virkningene av en svakere økonomisk utvikling i Norge gjennom brå skift i husholdningenes etterspørsel etter varer og tjenester.

Norges Banks regionale nettverk meldte høsten 2015 at det var tegn til at virkningene av fallet i oljeprisen og nedgangen i oljeinvesteringene spredte seg til sektorer der veksten til nå har holdt seg oppe. Samtidig har konsumenttilliten fortsatt å falle, og det er utsikter til litt svakere vekst i det private forbruket. Utsiktene for norsk økonomi i 2016 er derfor svakere enn det vi har opplevd senere år. Økt aktivitet hos våre handelspartnere, en ekspansiv økonomisk politikk og en relativt svak kronekurs vil imidlertid kunne bidra til å dempe effektene av oljeprisfallet.

Trøndelag og Nordvestlandet

Antall konkurser i Sør-Trøndelag er redusert fra 232 til 221 fra 2014 til 2015, mens tallet er uendret på 95 i Nord-Trøndelag. I Møre og Romsdal har det vært en økning fra 204 til 219 fra 2014 til 2015. Boligprisveksten i regionen har vært avtakende gjennom 2015, og tolv måneders veksten i desember 2015 var henholdsvis 3,8 prosent, 0,1 prosent og 2,9 prosent i Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Møre og Romsdal.

Arbeidsledigheten i konsernets markedsområder sett under ett har ikke økt signifikant.

Med fallende oljeinvesteringer og et mer nedkjølt boligmarked må det forventes at aktiviteten vil bremse opp også i SpareBank 1 SMNs nedslagsfelt. Det er imidlertid store variasjoner i næringsstruktur i regionen. Det er størst usikkerhet og risiko knyttet til utviklingen i Møre og Romsdal som har en relativt stor andel sysselsetting i petroleumsrelaterte næringer. Leverandørindustrien er betydelig, men mye av aktiviteten i fylket er også eksportrettet. Fylkesvise prognoser utarbeidet av Menon til SpareBank1 SMNs konjunkturbarometer viser at begge trøndelagsfylkene vil klare seg greit gjennom 2016 med en moderat BNP-vekst, mens prognosen viser nullvekst og fare for negativ vekst i Møre og Romsdal.

Årsregnskap 2015

Konserntall. Tall i parentes gjelder tilsvarende periode i fjor hvis ikke annet er nevnt. Konsernets regnskap er avlagt under forutsetning om videre drift, og styret bekrefter med dette at grunnlaget for videre drift fortsatt er til stede.

Overskudd etter skatt på 1.406 millioner kroner

- Resultat før skatt 1.776 millioner kroner (2.143 millioner)
- Resultat 1.406 millioner kroner (1.782 millioner)
- Avkastning på egenkapitalen 10,7 prosent (15,1 prosent)
- Ren kjernekapital 13,6 prosent (11,2 prosent)
- Vekst i utlån 5,8 prosent (7,3 prosent) og innskudd 5,6 prosent (8,5 prosent)
- Tap på utlån 169 millioner kroner (89 millioner), hvorav 82 millioner kroner (0 millioner) i økte gruppevise nedskrivninger
- Resultat per egenkapitalbevis 7,02 kroner (8,82). Bokført verdi per egenkapitalbevis, inklusive foreslått utbytte for 2015, 67,65 kroner (62,04)
- Foreslått utbytte 2,25 kroner per egenkapitalbevis og avsetning til gaver på 40 millioner kroner

Hovedtrekk

- Godt resultat fra kjernevirksomheten
- Resultatet ble 376 millioner kroner lavere enn samme periode i fjor på grunn av kurstap på obligasjonsporteføljen i år og høye kursgevinster ved salg av aksjer i Nets i fjor
- Lave tap på utlån. Gruppevise tapsnedskrivninger økt med 82 millioner kroner
- Lav kostnadsvekst i tråd med plan
- Betydelig styrket ren kjernekapital
- God vekst i utlån og innskudd

SpareBank 1 SMN oppnådde i 2015 et resultat før skatt på 1.776 millioner kroner (2.143 millioner). Overskudd på 1.406 millioner kroner (1.782 millioner) og en avkastning på egenkapitalen på 10,7 prosent (15,1 prosent).

Samlede driftsinntekter i 2015 utgjorde 3.417 millioner kroner (3.302 millioner), en økning på 115 millioner.

Avkastning på finansielle eiendeler ble 459 millioner kroner (720 millioner), herav resultatandel av eierinteresser i tilknyttede selskaper 448 millioner (527 millioner).

Driftskostnadene ble 1.931 millioner kroner (1.789 millioner) i 2015. En betydelig del av kostnadsveksten er konsekvens av konsolidering av SpareBank 1 Markets som datterselskap fra andre kvartal 2015. Kostnadene i 2014 inkluderer 30 millioner kroner avsatt i morbanken til omstilling. SpareBank 1 SMN har et mål om nullvekst i morbankens driftskostnader. Korrigert for omstillingskostnad og effekt av SpareBank 1 Markets har kostnadsveksten i morbanken vært 1,6 prosent.

Netto tap på utlån og garantier ble 169 millioner kroner (89 millioner), hvorav 82 millioner kroner (0 millioner) i gruppevis nedskrivninger.

SpareBank 1 SMN oppnådde i 2015 en utlånsvekst på 5,8 prosent (7,3 prosent) og en innskuddsvekst på 5,6 prosent (8,5 prosent).

Ren kjernekapitaldekning var per 31. desember 2015 13,6 prosent (11,2 prosent).

De senere år har det vært nedlagt et betydelig arbeid for å oppnå målene i konsernets kapitalplan. Styret vedtok i desember 2015 et nytt mål for ren kjernekapitaldekning på 14,5 prosent, som skal være oppnådd innen 31. desember 2016. Konsernet hadde en ren kjernekapitaldekning på 13,6 prosent per 31. desember 2015. Kapitalplanen er nærmere beskrevet i avsnittet om soliditet.

Kursen på morbankens egenkapitalbevis var ved årsskiftet 50,50 kroner (58,50). Det er i 2015 utbetalt et kontantutbytte på 2,25 kroner per egenkapitalbevis for 2014.

Resultatet per egenkapitalbevis var 7,02 kroner (8,82). Bokført verdi var 67,65 kroner (62,04) per egenkapitalbevis inklusive foreslått utbytte på 2,25 kroner.

Forslag til overskuddsdisponering

Det er morbankens regnskap som danner grunnlag for disponering av årsoverskuddet. Morbankens resultat inkluderer mottatt utbytte fra datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet.

I konsernregnskapet foretas full konsolidering av datterselskaper, mens resultatandel fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet konsolideres etter egenkapitalmetoden. Utbytte inkluderes derfor ikke i konsernresultatet.

Forskjell konsern - morbank	2015
Årsoverskudd konsern	1.406
Resultat i datterselskaper	-58
Utbytte og konsernbidrag datterselskaper	103
Resultatandel tilknyttede selskaper	-448
Utbytte fra tilknyttede selskaper	351
Elimineringer tilknyttede og datterselskaper	117
Årsoverskudd morbank	1.471

Overskuddsdisponering	2015
Årsoverskudd morbank	1.471
Overført fond for urealiserte gevinster	-66
Årsoverskudd til disponering	1.405
Utbytte	292
Utjevningsfond	616
Grunnfondskapital	457
Gaver	40
Sum disponert	1.405

Årsoverskudd til disponering fremkommer etter endringer i fond for urealiserte gevinster på minus 66 millioner kroner. Samlet beløp til disponering er med dette 1.405 millioner kroner.

Resultatet er fordelt mellom grunnfondet og eierkapitalen i henhold til deres relative andel av egenkapitalen, slik at utbytte og avsetning til utbytteutjevningsfond utgjør 64,6 prosent av det disponerte resultatet.

Styret foreslår overfor representantskapet et kontantutbytte på 2,25 kroner per egenkapitalbevis, totalt 292 millioner. Dette gir en utdelingsgrad til egenkapitalbeviserne på 32 prosent av konsernresultatet. Videre foreslår styret at representantskapet avsetter 40 millioner kroner i gaver til allmennyttige formål, som representerer en utdelingsgrad på 8 prosent. Utjevningsfondet og grunnfondet tilføres henholdsvis 616 millioner kroner og 457 millioner. Styret fraviker prinsippet om lik utdelingsandel mellom eierkapitalen og grunnfondet for å styrke soliditeten og som følge av at børskursen på egenkapitalbevisene er under bokført verdi. Foreslått disponering reflekterer behovet for å styrke konsernets kjernekapital. En økning av utdelingsgraden til egenkapitalbeviserne til 32 prosent (25 prosent) er i tråd med kapitalplanen.

Etter disponering av resultatet for 2015 er egenkapitalbevisbrøken 64,0 prosent.

Styrket rentenetto

Rentenettoen er styrket sammenlignet med 2014, og ble 1.872 millioner kroner (1.790 millioner). Endringen sammenlignet med 2014 tilskrives:

- Økte utlån og innskudd både til privat- og næringslivskunder har bidratt til økte netto renteinntekter
- Reduserte marginer på boliglån som følge av generelle rentenedsettelse og øvrig prispress har redusert utlånsbidraget
- Reprising av innskudd, både for person- og næringslivskunder, kompenserer i stor grad for inntektsbortfall som følge av lavere marginer på boliglån

Rentenetto fra lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt inntektsføres som provisjonsinntekter. Provisjoner for lån solgt til SpareBank Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt utgjorde i 2015 samlet 334 millioner kroner (427 millioner).

Det er i løpet av 2014 og i 2015 gjennomført fem generelle rentenedsettelse på utlån til privatkunder for å tilpasse boliglånsrenten til et fallende rentenivå. I denne perioden er innskuddsrentene til privat- og næringslivskunder også redusert.

Økte provisjonsinntekter

Provisjonsinntekter og øvrige driftsinntekter ble 1.545 millioner kroner (1.512 millioner) i 2015, en økning på 33 millioner tilsvarende 2 prosent.

Inntekter fra SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt er redusert med 93 millioner kroner på grunn av reduserte marginer på boliglån. Det er gjennomgående positiv utvikling på øvrige provisjonsinntekter, og samlet vekst ble 126 millioner kroner som tilsvarer 11,7 prosent. Inntektsøkning fra Markets på 49 millioner kroner er en konsekvens av konsolidering av SpareBank 1 Markets.

Provisjonsinntekter (mill. kr)	2015	2014	Endring
Betalingstjenester	188	188	-1
Kredittkort	56	50	6
Sparing	61	48	13
Forsikring	156	138	18
Garantiprovisjoner	72	57	15
Eiendomsmegling	332	315	17
Regnskapstjenester	183	172	10
Markets	64	14	49
Forvaltning	21	20	1
Husleieinntekter	50	45	5
Øvrige provisjoner	28	36	-7
Provisjoner eks. SB1 Boligkreditt og SB1 Næringskreditt	1.211	1.084	126
Provisjoner fra SB1 Boligkreditt	326	417	-91
Provisjoner fra SB1 Næringskreditt	8	10	-2
Sum provisjonsinntekter	1.545	1.512	34

Finansielle investeringer

Samlet avkastning på finansielle investeringer (eksklusive resultatandel i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet) ble 11 millioner kroner (193 millioner) i 2015. Avkastningen fordeler seg som følger:

- Avkastning på konsernets aksjeporteføljer ble totalt 62 millioner kroner (202 millioner)
- Netto kurstap på obligasjoner og derivater ble 90 millioner kroner (66 millioner). Dette tilskrives i stor grad økte kredittmarginer på likviditetsporteføljen
- Effekt av endret verdsettelsesmodell fastrentelån ble minus 64 millioner kroner (0 millioner)
- Inntekter på valuta- og renteforretninger ble 102 millioner kroner (57 millioner)

Avkastning finansielle investeringer (mill. kr)	2015	2014	Endring
Kursgevinst/utbytte aksjer	62	202	-139
Obligasjoner og derivater	-90	-66	-24
Endret verdsettelsesmodell fastrentelån	-64	-	-64
Valuta- og renteforretninger	102	57	45
Verdiendring finansielle eiendeler	11	193	-182
SpareBank 1 Gruppen	251	358	-107
SpareBank 1 Boligkreditt	80	38	42
SpareBank 1 Næringskreditt	30	41	-11
SpareBank 1 Kredittkort	21	2	18
BN Bank	41	93	-51
Selskaper eiet av SpareBank 1 SMN Invest	27	31	-3
Andre selskaper	-2	-34	32
Tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak	448	527	-80
Sum	458	720	-262

SpareBank 1 Gruppen

SpareBank 1 Gruppens resultat etter skatt i 2015 ble 1.287 millioner kroner (1.849 millioner).

Forsikringsvirksomheten er den vesentligste bidragsyter til resultatet, men de øvrige produktselskapene har vist tilfredsstillende resultatfremgang. Resultatet i SpareBank 1 Gruppen er lavere enn i fjor på grunn av svært gode resultater i 2014 etter inntektsføring av avviklingsgevinster i forsikringsvirksomheten. SpareBank 1 SMN sin andel av resultatet for 2015 ble 251 millioner kroner (358 millioner).

SpareBank 1 Boligkreditt

SpareBank 1 Boligkreditt er opprettet av bankene i SpareBank 1-alliansen for å dra nytte av markedet for obligasjoner med fortrinnsrett. Bankene selger de best sikrede boliglånene til selskapet, noe som gir redusert finansieringskostnad. Per 31. desember 2015 har banken solgt lån på samlet 31,9 milliarder kroner (28,3 milliarder) til SpareBank 1 Boligkreditt, tilsvarende 39,6 prosent (38,3 prosent) av samlede utlån til privatmarkedet.

Bankens eierandel i SpareBank 1 Boligkreditt i 2015 var 17,7 prosent, og konsernets andel av resultatet i selskapet ble 80 millioner kroner (38 millioner). Morbankens eierandel reflekterer bankens relative andel av solgte boliglån. Ny eierandel per 31. desember 2015 er 19,0 prosent.

SpareBank 1 Næringskreditt

SpareBank 1 Næringskreditt er etablert etter samme modell og med samme administrasjon som SpareBank 1 Boligkreditt. Per 31. desember 2015 er utlån på 1,5 milliarder kroner (1,5 milliarder) solgt til SpareBank 1 Næringskreditt.

SpareBank 1 SMN eier 33,6 prosent av selskapet, og konsernets andel av resultatet for 2015 ble 30 millioner kroner (41 millioner). Morbankens eierandel reflekterer bankens relative andel av overførte lån til næringseiendom og morbankens eierandel i BN Bank. Av utlånene i SpareBank 1 Næringskreditt er 79,9 prosent overført fra BN Bank.

BN Bank

SpareBank1 SMN eier 33,0 prosent av BN Bank per 31. desember 2015.

Styret i BN Bank har i 2015 besluttet å rendyrke banken som en privatmarkedsbank og avvikle bedriftsmarkedsvirksomheten som består av utlån til lavrisiko næringseiendom. Bakgrunnen for dette vedtaket er de særnorske kapitaldekningsregler som medfører at egenkapitalavkastningen på denne aktiviteten blir lav. Dette skyldes at BN Bank i lavrisikosegmentet konkurrerte hovedsakelig med utenlandske aktører som setter prisen på basis av andre og mer liberale reguleringer og krav til kjernekapital. Det er ingen utsikter til at det særnorske kapitaldekningsregelverket vil bli endret.

BN Banks nye strategi er en rendyrking av en privatmarkedsaktivitet og å bli en bank for kunder som foretrekker et selvbetjeningskonsept og dermed gunstige renter over tid.

SpareBank 1 SMN sin andel av resultatet i BN Bank i 2015 ble 41 millioner kroner (93 millioner) som gir en avkastning på egenkapitalen på 3,5 prosent. Resultatet er preget av engangseffekter knyttet til avvikling av næringslivsporteføljen og økte kredittmarginer på likviditetsporteføljen.

Banken har de senere årene bygd opp en betydelig privatmarkedsvirksomhet med tilfredsstillende lønnsomhet. Styret i BN Bank ser et stort utviklingspotensial i denne virksomheten, og vil kanalisere all kraft inn mot privatmarkedet. Banken har ambisjoner om økt vekst og økt lønnsomhet.

BN Bank vil fortsatt være en del av SpareBank 1-alliansen. SpareBank 1 SMN vil videreføre sitt eierskap i BN Bank og vil bidra til at virksomhetsendringen gjennomføres på en måte som sikrer kreditorenes interesser.

Arbeidet med nedbygging av bedriftsmarkedsvirksomheten vil skje kontrollert over tid. For SpareBank 1 SMN vil dette isolert sett bidra til redusert konsolidert risikovektet balanse og dermed bedret kapitaldekning. Av SpareBank 1 SMNs risikovektede balanse på 89,5 milliarder kroner er ca. 7,5 milliarder knyttet til bedriftsmarkedsengasjement i BN Bank samt BN Banks engasjement solgt til SpareBank 1 Næringskreditt. Dette utgjør for SpareBank 1 SMN ca. 1,1 prosentpoeng på ren kjernekapitaldekning når nedbyggingen er gjennomført. Arbeidet med avvikling av bedriftsmarkedsporteføljen er godt i gang, og i perioden september til desember 2015 er porteføljen redusert med 5,5 milliarder kroner tilsvarende 17 prosent. Styret i BN Bank har som målsetting at 50 prosent av bedriftsmarkedsporteføljen skal være avviklet innen 31. desember 2016.

SpareBank 1 Kredittkort

Resultatet for 2015 ble 112 millioner kroner. SpareBank 1 Kredittkort eies av SpareBank 1-bankene, og SpareBank 1 SMN har en eierandel på 18,4 prosent. SpareBank 1 SMN sin andel av resultatet ble 21 millioner kroner, og andel av porteføljen utgjør 792 millioner (715 millioner). Selskapet var i ordinær drift fra 1. juli 2014, og det foreligger derfor ikke sammenlignbare resultattall med tidligere perioder.

Begrenset kostnadsvekst

Samlede kostnader ble 1.931 millioner kroner (1.789 millioner) i 2015, og konsernets kostnader har økt med 142 millioner sammenlignet med 2014. Av økningen i konsernet er 122 millioner kroner knyttet til konsolidering av SpareBank 1 Markets som datterselskap fra andre kvartal 2015. Eksklusive effekten av SpareBank 1 Markets og fratrukket omstillingskostnad i 2014 på 30 millioner kroner var kostnadsveksten i konsernet 50 millioner, tilsvarende 2,8 prosent.

Morbanken har redusert kostnadene med 18 millioner kroner siste 12 måneder fratrukket forannevnte omstillingskostnad. Med virkning fra andre kvartal 2015 overførte SpareBank 1 SMN sine kapitalmarkedsaktiviteter til SpareBank 1 Markets. Dette representerer et kostnadsbortfall for morbanken i 2015 på 38 millioner kroner, og hensyntatt dette er kostnadene i morbanken økt med 20 millioner tilsvarende 1,6 prosent sammenlignet med 2014. Årsaken til økningen er i hovedsak økt formueskatt, nedskrivning på immaterielle eiendeler i SpareBank 1 Banksamarbeidet, økte sponsorkostnader og ansattesamling i Berlin, som samlet representerte økte kostnader på 25 millioner kroner. Hensyntatt engangs- og omstillingskostnader var kostnadsveksten i morbanken på 0,8 prosent.

Det er iverksatt omfattende effektiviseringstiltak i morbanken, og målet er nullvekst i kostnader. Antall fast ansatte årsverk er redusert med 75 til 645 i 2015. I tillegg kommer reduksjon på 32 årsverk som følge av overføring av kapitalmarkedsaktivitet til SpareBank 1 Markets.

Driftskostnader i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjorde 1,50 prosent (1,52 prosent). Kostnader i forhold til inntekter ble i konsernet 50 prosent (44 prosent).

Lave tap og lavt mislighold, økt avsetning gruppevis nedskrivninger

I 2015 ble netto tap på utlån 169 millioner kroner (89 millioner), hvorav 82 millioner (0 millioner) er økte avsetninger til gruppevis nedskrivninger. Dette utgjør 0,14 prosent av totale utlån (0,08 prosent). Netto tap i fjerde kvartal isolert var 56 millioner kroner (34 millioner), hvorav 51 millioner (0 millioner) er økte gruppevis nedskrivninger.

For utlån til konsernets næringslivskunder er det i 2015 netto tapsført 151 millioner kroner (81 millioner), inklusive økning i gruppevis tapsnedskrivninger på 82 millioner (0 millioner).

I privatmarkedsporteføljen er det i 2015 netto tapsført 18 millioner kroner (8 millioner).

Samlede individuelle nedskrivninger på utlån per 31. desember 2015 utgjorde 183 millioner kroner (172 millioner).

Samlede problemlån (misligholdte og tapsutsatte) utgjør 604 millioner kroner (486 millioner), tilsvarende 0,47 prosent (0,40 prosent) av brutto utlån, inklusive lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt.

Mislighold over 90 dager var 205 millioner kroner (270 millioner). I prosent av brutto utlån er misligholdet 0,16 prosent (0,22 prosent). Av samlet mislighold er det tapsavsatt 26 millioner kroner (67 millioner), tilsvarende 13 prosent (25 prosent).

Misligholdet fordeler seg på næringslivskunder med 50 millioner kroner (114 millioner) og 155 millioner (156 millioner) på privatmarkeds kunder.

Andre tapsutsatte utlånsengasjement utgjorde 399 millioner kroner (216 millioner). Av brutto utlån utgjør andre tapsutsatte engasjement 0,31 prosent (0,18 prosent). 157 millioner kroner (105 millioner) eller 39 prosent (49 prosent) er tapsavsatt.

Andre tapsutsatte engasjement fordeler seg på næringslivskunder med 350 millioner kroner (201 millioner) og 49 millioner (16 millioner) på privatmarkeds kunder.

Gruppevis tapsnedskrivninger

Beregning av gruppevis tapsnedskrivninger gjøres med utgangspunkt i:

- Hendelser som har påvirket konsernets portefølje (som gir migrering mellom risikoklassene)
- Hendelser som ennå ikke har påvirket porteføljen på grunn av at konsernets kredittrisikomodeller ikke fanger effektene raskt nok opp (for eksempel makroøkonomiske forhold)

Det er i 2015 funnet grunnlag for å øke gruppevis tapsnedskrivninger med 82 millioner kroner. Bakgrunnen for dette er økt sannsynlighet for tap innenfor oljerelatert virksomhet som følge av en utfordrende markedssituasjon. Samlede gruppevis tapsnedskrivninger er med dette 376 millioner kroner (295 millioner), som utgjør 0,30 prosent (0,24 prosent) av totale utlån. Gruppevis nedskrivninger fordeler seg med 96 millioner kroner på privatmarkedet og 281 millioner på næringsliv.

Forvaltningskapital 132 milliarder kroner

Konsernets forvaltningskapital per 31. desember 2015 var 132 milliarder kroner (126 milliarder), og har økt med 6 milliarder tilsvarende 4,7 prosent. Økt forvaltningskapital er en konsekvens av økte utlån og økte

likviditetsreserver.

Per 31. desember 2015 er utlån på til sammen 33 milliarder kroner (30 milliarder) solgt fra SpareBank 1 SMN til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt. Disse lånene fremkommer ikke som utlån i konsernets balanse. Kommentarene som omhandler vekst i utlån inkluderer dog utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt.

God vekst i utlån til privatkunder, redusert vekst i utlån til næringsliv

Totale utlån har økt med 6,9 milliarder kroner (8,1 milliarder), tilsvarende 5,8 prosent (7,3 prosent) i 2015 og var 127,4 milliarder (120,4 milliarder) per 31. desember 2015.

Utlån til privatkunder økte med 6,6 milliarder kroner (5,5 milliarder) til 80,7 milliarder i 2015 (74,1 milliarder), som tilsvarer en vekst på 9,0 prosent (8,0 prosent).

Vekst i utlån til bedriftskunder i 2015 ble 0,3 milliarder kroner (2,7 milliarder) tilsvarende 0,7 prosent (6,1 prosent). Samlede utlån til bedriftskunder utgjorde 46,7 milliarder kroner (46,3 milliarder) per 31. desember 2015. Utlån til privatkunder utgjorde 63 prosent (62 prosent) av ordinære utlån til kunder ved utgangen av 2015.

(Fordelt i henhold til sektor – se note 8).

Innskudd

Innskudd fra kunder økte i 2015 med 3,4 milliarder kroner (4,8 milliarder) til 64,1 milliarder (60,7 milliarder) per 31. desember 2015. Dette tilsvarer en vekst på 5,6 prosent (8,5 prosent).

Innskudd fra personkunder økte med 1,8 milliarder kroner (2,6 milliarder) til 28,3 milliarder, tilsvarende 6,9 prosent (10,9 prosent), og innskudd fra bedriftskunder økte med 1,6 milliarder kroner (2,1 milliarder) til 35,8 milliarder kroner, tilsvarende 4,6 prosent (6,7 prosent).

Innskuddsdekningen i SpareBank 1 SMN var 68 prosent per 31. desember 2015 (67 prosent).

(Fordelt i henhold til sektor – se note 35).

Bestand investeringsprodukter

Samlet kundeportefølje av investeringsprodukter ført utenfor bankens balanse var 31. desember 2015 på 6,6 milliarder kroner (6,2 milliarder). Sammenlignet med i fjor er det reduserte verdier på aksjefond, mens aktiv forvaltning har økt betydelig.

Investeringsprodukter, kundeporteføljer (mill. kr)	2015	2014	Endring
Aksjefond	3.680	4.002	-322
Spareforsikring	683	597	86
Aktiv forvaltning	2.197	1.611	586
Totalt	6.560	6.210	350

Forsikring

Konsernets forsikringsportefølje har hatt en vekst på 5,6 prosent siste 12 måneder. Veksten på skadeforsikring har vært 2,5 prosent, på personforsikring 9,8 prosent og på tjenestepensjon har porteføljen økt med 12,1 prosent.

Forsikring, premievolum (mill. kr)	2015	2014	Endring
Skadeforsikring	724	706	18
Personforsikring	269	245	24
Tjenestepensjon	195	174	21
Totalt	1.188	1.125	63

Privatmarked

Driftsinntektene for 2015 ble om lag på samme nivå som 2014, og ble samlet 1.663 millioner kroner med 948 millioner kroner i rentenetto og 715 millioner kroner i provisjonsinntekter. Avkastning på anvendt kapital i privatmarkedssegmentet ble 15,8 prosent. Som anvendt kapital er regulatorisk kapital på 13,5 prosent benyttet, tilsvarende konsernets målsetting om ren kjernekapitaldekning innen 30. juni 2016.

Utlånsmarginen i 2015 ble 2,07 prosent (2,39 prosent), mens innskuddsmarginen ble -0,14 prosent (-0,42 prosent) målt mot 3 mnd Nibor. Gjennomsnittlig 3 mnd Nibor ble redusert med ca. 30 basispunkter i løpet av 2015.

Siste 12 måneder ble utlåns- og innskuddsvekst i privatmarkedssegmentet henholdsvis 8,4 prosent og 6,2 prosent.

Det er gjennomgående lav risiko i utlån til privatkunder, og dette reflekteres i fortsatt svært lave tap. Det er ingen indikasjoner på økte taps- og misligholdsnivåer i konsernets boliglånsportefølje. Låneporteføljen er sikret med pant i boligeiendom, og verdiutviklingen på boliger har vært tilfredsstillende i konsernets markedsområde sett under ett.

Næringsliv

Driftsinntektene ble 1.164 millioner kroner i 2015 og har økt med 6 prosent fra 2014. Netto renteinntekter ble 971 millioner kroner, mens andre inntekter ble 193 millioner.

Avkastning på anvendt kapital for næringslivssegmentet ble 12,4 prosent for 2015. Som anvendt kapital er regulatorisk kapital på 13,5 prosent benyttet, tilsvarende konsernets målsetting om ren kjernekapitaldekning innen 30. juni 2016.

Utlåns- og innskuddsmargin ble henholdsvis 2,68 prosent (2,90 prosent) og -0,29 prosent i 2015 (-0,55 prosent).

Utlånene økte med 0,9 prosent og innskudd økte med 6,9 prosent siste 12 måneder.

Datterselskaper

Samlet resultat i datterselskapene i 2015 ble 130,7 millioner kroner (124,6 millioner) før skatt. Resultatene er fra selskapsregnskapene.

Resultat før skatt (mill. kr)	2015	2014	Endring
EiendomsMegler 1 Midt-Norge	47,0	50,9	-3,9
SpareBank 1 Finans Midt-Norge	83,1	67,9	15,1
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN	34,8	40,5	-5,7
Allegro Kapitalforvaltning	1,4	2,6	-1,2
SpareBank 1 SMN Invest	38,6	1,7	36,9
SpareBank 1 Markets (fra andre kvartal 2015)	-84,1	-	-84,1
Andre selskaper	9,8	-39,0	48,8
Sum	130,7	124,6	6,1

EiendomsMegler 1 Midt-Norge er markedsleder i Trøndelag og Møre og Romsdal med en markedsandel på 40 prosent, og i Trondheim på ca. 50 prosent. Selskapets resultat før skatt på 47,0 millioner kroner (50,9 millioner) for 2015 er tilfredsstillende. Antall solgte boligenheter var 6.615 i 2015 mot 6.381 i 2014.

SpareBank 1 Finans Midt-Norge hadde et resultat før skatt på 83,1 millioner kroner (67,9 millioner) i 2015, og har positiv resultatutvikling som følge av økte inntekter både fra billån og leasing. Selskapet forvaltet ved årsskiftet leasing- og billånsavtaler for til sammen 4,3 milliarder kroner, der leasingavtalene utgjør 2,1 milliarder og billån 2,2 milliarder. SpareBank 1-bankene i Møre og Romsdal hadde i første halvår en eierandel i SpareBank 1 Finans Midt-Norge på 9,1 prosent. De øvrige SamSpar-bankene gikk i juni 2015 inn på eiersiden. Etter dette har SamSpar-bankene en eierandel i SpareBank 1 Finans Midt-Norge på 27,9 prosent. Dette innebærer en betydelig økning i selskapets distribusjonskraft.

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN oppnådde et overskudd før skatt på 34,8 millioner kroner (40,5 millioner) i 2015. Resultatet i 2014 inneholder gevinst på salg av aksjer, slik at underliggende resultatutvikling er positiv.

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN har en vekststrategi tuftet på oppkjøp av mindre regnskapskontorer. Selskapet retter seg mot SMB-segmentet med en moderne distribusjonsmodell og et bredt tjenestespekter.

Allegro Kapitalforvaltning er et aktivt forvaltningsselskap som forvalter porteføljer for kunder primært i SpareBank 1 SMN og SamSpar-bankene. Bankene er selskapets distribusjonskanal. Resultatet i selskapet før skatt ble i 2015 1,4 millioner kroner (2,6 millioner). Selskapet forvalter en portefølje på 5,4 milliarder kroner inklusive forvaltning av bankens pensjonskasse på 0,7 milliarder.

SpareBank 1 SMN Invest har som formål å investere i aksjer, hovedsakelig i regionale virksomheter. Selskapet hadde et resultat før skatt i 2015 på 38,6 millioner kroner (1,7 millioner). Resultatet i selskapet er konsekvens av verdiendringer og realisering av tap eller gevinster i selskapets samlede aksjebeholdning og representerer 11,5 millioner kroner av resultatet. Selskapet har i 2015 hatt eierinteresser i eiendomsselskapene Grilstad Marina og Hommelvik Sjøside. Resultatandelen fra disse eierinteressene var 27,1 millioner kroner.

SpareBank 1 Markets er datterselskap av SpareBank 1 SMN med virkning fra andre kvartal 2015, og konsolidert inn i konsernregnskapet på linje med øvrige datterselskaper fra 1. april 2015. SpareBank 1 SMN sine kapitalmarkedsaktiviteter i morbanken ble overført til SpareBank 1 Markets som en del av transaksjonen. SpareBank 1 SMN sin eierandel er 73,4 prosent. SpareBank 1 Markets har hovedkontor i Oslo og avdelinger i Trondheim og Ålesund. Det er 109 ansatte i selskapet.

SpareBank 1 Markets er et verdipapirforetak med komplett produktspekter. Selskapets ambisjon er å være et lønnsomt kapitalmarkeds miljø som i samarbeid med eierbankene kan levere alle kapitalmarkeds tjenester. Det utføres både kunde- og egenhandel med rente- og valutainstrumenter, obligasjoner, aksjer og aksjederivater. Rådgivning og tilrettelegging av fremmed- og egenkapitalfinansiering for kunder er også viktige produktområder.

Selskapets resultat etter skatt i 2015 ble minus 102 millioner kroner (inklusive resultatet for første kvartal). Det store underskuddet i 2015 skyldes hovedsakelig kurstap på 76 millioner kroner knyttet til økte kredittmarginer på obligasjonsporteføljen. SpareBank 1 Markets har etter lønnsomhetsforbedrende tiltak i 2015 styrket kundebasen og basen for inntjening på både kunde- og egenhandel. Selskapets inntektsutvikling fra underliggende drift ble forbedret gjennom 2015.

I SpareBank 1 SMNs markedsområde utgjør selskapet det ledende kapitalmarkedsmiljøet. SpareBank 1 Markets har hovedfokus på kunder hvor selskapet selv har en sterk konkurranseposisjon alene eller i samspill med eierbankene.

Andre selskaper har et samlet overskudd på 9,8 millioner kroner (underskudd 39,0 millioner). Dette er i all hovedsak eiendomsselskaper som leier ut lokaler til SpareBank 1 SMN og andre leietakere.

mCASH

SpareBank1-bankene annonserte 15. oktober 2015 kjøp av den norske delen av mCash, og overtok dermed 100 000 brukere, over 600 utsalgssteder og teknologisk plattform. Hensikten er å styrke bankens posisjon på nye mobile flater som vennebetaling, mobilbetaling i varehandel og på nett samt forenkle betalingsløsninger for lag og foreninger. Med dette oppkjøpet blir SpareBank1-bankene godt posisjonert for å møte digitaliseringen og endret kundeatferd.

Tilfredsstillende finansiering og god likviditet

Konsernet har en konservativ likviditetsstrategi. Strategien legger vekt på å ha likviditetsreserver som sikrer banken overlevelse i tolv måneder med ordinær drift og uten behov for ny ekstern finansiering.

Banken har likviditetsreserver på 21 milliarder kroner og er dermed finansiert i 24 måneder med ordinær drift uten ny ekstern finansiering.

Banken har god diversifisering mellom ulike finansieringskilder og -produkter. Andelen pengemarkedsfinansiering over ett år var ved årsskiftet på 86 prosent (87 prosent). Tilgangen på finansiering i markedet er tilfredsstillende. Dog har marginalkostnaden på seniorfinansiering i markedet vært tiltakende mot slutten av året som følge av større usikkerhet knyttet til europeiske banker.

SpareBank 1 Boligkreditt er bankens viktigste finansieringskilde, og per 31. desember 2015 var utlån på samlet 32 milliarder kroner solgt til SpareBank 1 Boligkreditt.

Rating

SpareBank 1 SMNs rating hos Moody's og Fitch Ratings er henholdsvis A1 (outlook stable) og A- (outlook stable). Banken ble i mai 2015 oppgradert av Moody's i likhet med flere andre norske banker.

Soliditet

Ren kjernekapitaldekning per 31. desember 2015 ble 13,6 prosent (11,2 prosent). I 2015 har ren kjernekapitaldekning økt med 2,4 prosentpoeng.

Vesentligste årsaker til forbedringer i 2015:

- Innføring av avansert IRB
- Tilbakeholdt overskudd for 2015.
- Urealisert gevinst i Visa Norge FLI som følge av salg av Visa Europa til Visa Inc (se note 2)
- Aktuarielle gevinster i pensjonsberegningen
- Nedtrapping av næringslivsporteføljen i BN Bank

På den annen side er kjernekapitalen svekket av vekst i beregningsgrunnlaget knyttet til overgangsreglene i kapitalkravsforskriften (gulvberegningen).

Per 31. desember 2015 er regulatoriske krav til ren kjernekapital på 11,0 prosent, inkludert kombinerte bufferkrav. Kravet vil øke til 11,5 prosent fra 30. juni 2016 som følge av varslet økning av motsyklisk buffer til 1,5 prosent.

Styret i SpareBank 1 SMN gjør løpende vurderinger av kapital situasjonen og fremtidige kapitalkrav.

SpareBank 1 SMN er jevnlig i dialog med Finanstilsynet om kapitalnivået. Finanstilsynet har meddelt en kapitalforventning på 14,5 prosent ren kjernekapital per 31. desember 2016. Dette ble behandlet i konsernets styre i desember, og nytt mål for ren kjernekapitaldekning på minimum 14,5 prosent per 31. desember 2016 ble vedtatt. Finanstilsynet vil fastsette individuelle pilar 2-tillegg for SpareBank 1 SMN i forbindelse med gjennomføring av SREP (Supervisory Review and Evaluation Process) i 2016.

Styret i SpareBank 1 SMN legger til grunn at gjennomføring av konsernets kapitalplan vil sikre at konsernet når kapitalkravene markedet forventer og myndighetene setter, uten gjennomføring av emisjon.

Styret planlegger med dette for en ren kjernekapitaldekning på 13,5 prosent per 30. juni 2016 (inkludert motsyklisk buffer på 1,5 prosent) og en videre økning til minst 14,5 prosent ved utgangen av 2016.

BN Bank sin næringseiendomsportefølje utgjør per 31. desember 2015 ca. 7,5 milliarder kroner av SpareBank 1 SMN sitt beregningsgrunnlag. Videre avvikling av denne porteføljen vil styrke ren kjernekapitaldekning med ca. 1,1 prosentpoeng. Per 31. desember 2015 er SpareBank 1 SMN sin andel av beregningsgrunnlaget i BN Bank redusert med 1,5 milliarder kroner siden august 2015.

Følgende tiltak er de vesentligste i konsernets kapitalplan:

- Fortsatt god bankdrift gjennom effektivisering og prioritering av lønnsomme segmenter
- Utbyttepolitikken praktiseres med effektiv utdeling på 25 til 35 prosent av konsernresultatet
- Moderat vekst i bankens balansekrevene virksomheter, med prioritering av utlån til husholdninger

Bankens egenkapitalbevis (MING)

Bokført verdi per egenkapitalbevis per 31. desember 2015 inklusive et foreslått utbytte på 2,25 kroner var 67,65 kroner (62,04), og resultatet per egenkapitalbevis ble 7,02 kroner (8,82).

Pris/Inntjening var 7,19 (6,63) og Pris/Bok 0,74 (0,94).

Kursen ved årsskiftet var 50,50 kroner, og det er i 2015 utbetalt 2,25 kroner i utbytte per egenkapitalbevis for 2014.

SpareBank 1 SMNs vedtekter inneholder ikke begrensninger for eierne på omsetning av egenkapitalbevis.

Ved emisjoner rettet mot ansatte tilbys ansatte deltakelse etter gitte retningslinjer. I de tilfeller det gis rabatter i emisjoner rettet mot ansatte, vil bindingstid før eventuelt salg foreligge. Rettighetene til egenkapitalbevis utstedt ved emisjoner rettet mot ansatte kan ikke overdras.

SpareBank 1 SMN er ikke kjent med at det foreligger avtaler mellom egenkapitalbevisene som begrenser mulighetene til å omsette eller utøve stemmerett for egenkapitalbevis.

Se for øvrig kapittel Eierstyring og selskapsledelse.

Risikoforhold

Kredittkvaliteten i konsernets utlånsportefølje er tilfredsstillende, taps- og misligholdsnivået er lavt, og det foreligger ingen konsentrasjoner i misligholdte og tapsutsatte engasjement.

Konsernet legger til grunn fallende vekst i BNP som følge av reduserte oljeinvesteringer. En svakere norsk krone har virket positivt for norsk eksportnæring, og vil delvis motvirke noe av effektene. Konsernet forventer lav vekst i utlån til midtnorsk næringsliv fremover som følge av begrenset investeringsnivå.

Reallønnsveksten vil være liten, men med et vedvarende lavt rentenivå vurderer konsernet at tapsrisiko i privatmarkedsporteføljen vil være begrenset. Usikkerheten er først og fremst knyttet til arbeidsledighetsutviklingen. En viss økning i arbeidsledigheten er forventet, men det legges til grunn at ledigheten vil være relativt moderat i bankens markedsområder sett under ett.

Kredittetterspørselen fra norske husholdninger har blitt noe redusert, men er fortsatt høyere enn lønnsveksten og vil i stor grad påvirkes av utviklingen i boligprisene. Konsernet forventer at tap på boliglån fortsatt vil være lave. Dersom boligprisene stagnerer eller faller, vil det være en risiko for at husholdningenes sparerate øker, noe som vil gi redusert omsetning for deler av norsk næringsliv.

Konsernets resultater påvirkes direkte og indirekte av svingningene i verdipapirmarkedene. Den indirekte effekten skyldes i all hovedsak morbankens eierandel i SpareBank 1 Gruppen, hvor både forsikringsvirksomheten og fondsforvaltningsaktivitetene påvirkes av svingningene.

Konsernet er også eksponert for risiko knyttet til tilgang på ekstern finansiering. Dette reflekteres i den konservative likviditetsstrategien (se forøvrig avsnittet foran om finansiering og likviditet).

Samfunnsansvar

SpareBank 1 SMN ønsker å bidra til samfunnets verdiskaping gjennom å sikre lønnsom og sunn bankdrift, forsvarlig kapitalallokering samt bærekraftig forvaltning av innsatsfaktorene. Sunn vekst skaper løfteevne som gjør konsernet i stand til å tiltrekke seg gode kunder, dyktige ansatte og bidra til utvikling av regionen konsernet er en del av.

SpareBank 1 SMN ønsker å balansere økonomisk vekst opp mot hensynet til en fornuftig utnyttelse av innsatsfaktorer og ressurser som banken forbruker. Hensynet til samfunnet er integrert i alle deler og på alle nivå i konsernets virksomhet, herunder de momenter som berøres av regnskapslovens § 3-3c som omhandler menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, sosiale forhold, ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon. Slik sikres at etikk, miljø og viktige samfunnsspørsmål til en hver tid står på dagsorden.

SpareBank 1 SMN har etablert en strategi for samfunnsansvaret som har tre hovedtema: Økonomi, samfunnsansvar og miljø. Under hvert hovedtema er det definert viktige arbeidsområder og satt tydelige mål for hvordan banken skal bidra til en ansvarlig utvikling.

Dette er nærmere beskrevet i eget kapittel i årsrapporten, Samfunnsansvar (CSR), herunder tilfredstillelse av kravene i regnskapslovens § 3-3c.

HR og kompetanse

SpareBank 1 SMN er en kompetanseintensiv virksomhet. Det betyr at den enkelte medarbeiders, avdelings og organisasjonens samlede kompetanse er sentrale innsatsfaktorer for å sikre god verdiskaping på alle nivåer. Bankens rådgivere er kjernen i virksomheten og det viktigste konkurransefortrinn i kombinasjon med verdiene nær og dyktig.

Kunnskaper, ferdigheter og holdninger

SpareBank 1 SMN stiller store krav til sine rådgivere for at kundene skal oppleve markedets høyeste kompetanse innen privatøkonomisk og bedriftsøkonomisk rådgivning. Banken har utviklet gode opplæringsarenaer for sine rådgivere og har kontinuerlig oppmerksomhet på faglig utvikling, forbedring av kundeprosesser og en høy etisk standard hos alle medarbeidere. SpareBank 1-alliansen har i felleskap utviklet et omfattende sertifiseringsprogram for rådgivere og har med dette et godt utgangspunkt for tilpasning til nye bransjekrav. Ved utgangen av 2015 er alle bankens rådgivere som gir personlig veiledning knyttet til kundens finansiell formue autorisert, og rådgivere som selger og gir råd om skadeforsikring er godkjent i henhold til Godkjenningsordningen. Nyansatte eller rådgivere som skal yte rådgivning er under autorisasjon og/eller læringsløp i Godkjenningsordningen. 18 rådgivere ble autorisert gjennom Autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere i 2015. 18 rådgivere ble godkjent i henhold til Godkjenningsordningen for selgere og rådgivere i skadeforsikring.

Attraktiv arbeidsgiver

Det har vært stor interesse for utlyste stillinger og for konsernets bedriftspresentasjoner, og ulike bemanningsbyråer gir entydige signaler om at konsernet har et positivt renommé i arbeidsmarkedet. Konsernet arbeider kontinuerlig med utvikling og forbedring av rekrutteringsprosessen for å sikre at medarbeidere med riktige kunnskaper, ferdigheter og holdninger blir rekruttert, og for å fremstå som en attraktiv arbeidsgiver.

Konsernet har samarbeid med relevante utdanningsinstitusjoner i vårt markedsområde og deltar både ved bedriftspresentasjoner og som mentorbedrift for enkelte studieretninger.

Konsernets interne arbeidsmarked

Det legges til rette for jobbskifter på tvers av forretningsområder og datterselskaper for å skape sirkulasjon av kompetanse og erfaring i organisasjonen samt karriereutvikling for våre medarbeidere. 21 medarbeidere gikk til nye stillinger internt i 2015.

Det er etablert interne karrieremodeller for de ulike forretningsområdene, som tydeliggjør krav og forventninger i ulike roller og som viser mulighetene for faglig karriereutvikling.

Den overordnede målsettingen for de interne rekrutteringsprosessene er å få rett person på rett sted og å kunne tilby interessante utviklingsmuligheter for våre ansatte. I denne målsettingen ligger det en klar ambisjon om god kjønnsbalanse på alle nivåer i organisasjonen. Det legges til grunn et sunt likestillingsperspektiv i bankens personalpolitikk.

Planlagt reduksjon av antall årsverk i morbanken

For å styrke konkurransekraften er det iverksatt omfattende effektiviseringstiltak i morbanken, og målet er nullvekst i kostnader. I morbanken er antall fast ansatte årsverk redusert med 75 til 645 i 2015, hvorav 29 har gått av med pensjon. Det er lagt planer for en ytterligere reduksjon ned til 600 årsverk i løpet av 2016.

Sykefravær

Det totale sykefraværet var 4,2 prosent i 2015, mot 3,2 prosent i 2014. Konsernet arbeider med å holde sykefraværet så lavt som mulig. Initiativ på ulike nivå har vært viktig og anses for å være sentrale forklaringer på vårt relativt moderate sykefravær.

Selskapsinitiativ:

- Trenings-/aktivitetsprogrammet Bedre Form
- Tett samarbeid med bedriftshelsetjeneste
- Måltrettet helseoppfølging (ergonomi, arbeidsmiljø, helse)
- Organisasjonsundersøkelser

Individinitiativ:

- Flere har oppmerksomhet mot helsefremmende aktiviteter på fritiden
- Stor oppslutning om bedriftsidrett
- Tett oppfølging av sykemeldte

Hovedtall morbank	2015	2014
Antall årsverk per 31.12.	645	753
Antall ansatte per 31.12.	689	789
Andel kvinnelige ledere	36,0 %	32,0 %
Nyansatte	10	53
Snittalder	46 år	46 år
Sykefravær	4,2 %	3,2 %

Demografiske data for morbanken.

Diskriminering

SpareBank 1 SMN arbeider for å forhindre diskriminering. Aktivitetene omfatter blant annet rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse, utviklingsmuligheter og beskyttelse mot trakassering. SpareBank 1 SMN har som målsetting at de ansatte skal reflektere befolkningsstrukturen i regionen.

Konsernets godtgjørelsespolitikk

Alle godtgjørelsesordninger i SpareBank 1 SMN utformes i samsvar med lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner og lov om verdipapirhandel med tilhørende forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond.

Konsernets retningslinjer for variabel godtgjørelse skal sikre at ansatte, grupper eller virksomheten som helhet etterlever risikostyringsstrategier, prosesser og verktøy som konsernet har implementert for å beskytte verdier. Godtgjørelsesordningene utformes på en slik måte at ikke enkeltpersoner eller organisasjonen tar uakseptabel risiko for å maksimere den variable godtgjørelsen.

For utfyllende informasjon, se note 22 Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte.

Utsikter

Styret er tilfreds med resultatet for 2015. Dette til tross for resultatnedgangen fra året før, som i hovedsak skyldes store ekstraordinære inntekter i 2014. Konsernet har oppnådd god vekst i det konkurranseutsatte privatmarkedet og har forsterket sin markedsposisjon. Redusert låneetterspørsel fra bedriftsmarkedet i kombinasjon med styrket risikofokus har bidratt til at banken har redusert utlånsveksten i tråd med forutsetningene i kapitalplanen. Datterselskaper og tilknyttede selskaper har ved inngangen til 2016 tilfredsstillende utvikling.

Konjunktursituasjonen ved inngangen til 2016 er preget av lav oljepris og utfordrende markedsvilkår for oljeprisavhengig industri. Ved utgangen av 2015 har problemene innen olje/offshore imidlertid ikke gitt tendenser til økt mislighold i konsernets utlånsporteføljer. Arbeidsledigheten i konsernets markedsområder sett under ett har ikke økt signifikant. Fortsatt lave oljepriser medfører at usikkerheten rundt konsernets eksponering mot oljerelatert virksomhet, spesielt på Sunnmøre, er større ved inngangen til 2016 enn for ett år siden. Som følge av usikkerheten er det foretatt en økning av gruppevise nedskrivninger gjennom andre halvår på 80 millioner kroner øremerket denne sektoren. Mislighold er på et meget lavt nivå, noe som er hovedforklaringen til svært lave individuelle tapsnedskrivninger.

Målet om ren kjernekapital på 13,5 prosent innen 30. juni 2016 ble nådd per 31. desember 2015. Styret har vedtatt et nytt mål på 14,5 prosent som skal være oppnådd innen 31. desember 2016. Styret legger til grunn at målet vil nås med virkemidlene i kapitalplanen, som hovedsakelig er god løpende inntjening, redusert vekst i utlån til næringsliv, samt nedbygging av utlånsporteføljen i BN Bank. Konsernet har handlingsrom til å oppfylle kapitalmålene uten å gjennomføre emisjon. Styret legger til grunn en gradvis økning av utbyttet.

Bankens tilpasning til endret kundedadferd er en prioritert oppgave. Banken har derfor igangsatt en rekke initiativ innenfor digitalisering, distribusjon og arbeidsprosesser. Dette vil effektivisere bankdriften og forbedre kundens opplevelser.

Selv med de svekkede utsiktene for norsk økonomi forventer styret at også 2016 vil gi tilfredsstillende inntjening for SpareBank 1 SMN.

Trondheim, 7. mars 2016

Styret i SpareBank 1 SMN

Kjell Bjordal
Styrets leder

Bård Benum
Nestleder

Paul E. Hjelm-Hansen

Aud Skrudland

Morten Loktu

Janne Thyø Thomsen

Arnhild Holstad

Venche Johnsen
Ansattrepresentant

Finn Haugan
Konsernsjef

Resultatregnskap

Morbank		(mill. kr)	Noter	Konsern	
2014	2015			2015	2014
4.223	3.865	Renteinntekter	4,19	4.031	4.265
2.578	2.161	Rentekostnader	4,19	2.159	2.475
1.644	1.703	Netto renteinntekter		1.872	1.790
1.031	1.005	Provisjonsinntekter	4,20	1.245	1.281
104	103	Provisjonskostnader	4,20	135	113
47	220	Andre driftsinntekter	4,20	435	344
973	1.123	Netto provisjons- og andre inntekter		1.545	1.512
311	471	Utbytte	21,43	25	65
-	-	Netto resultat fra eierinteresser	21,39	448	527
197	-125	Netto resultat fra finansielle instrumenter	21	-14	128
508	346	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser		459	720
3.125	3.172	Sum inntekter		3.876	4.021
645	588	Personalkostnader	22,23,24	1.093	1.002
620	629	Andre driftskostnader	23,33	838	787
1.265	1.217	Sum driftskostnader		1.931	1.789
1.860	1.955	Resultat før tap		1.945	2.232
83	159	Tap på utlån og garantier	11	169	89
1.777	1.796	Resultat før skatt		1.776	2.143
330	325	Skattekostnad	25	370	362
-	-	Resultat virksomhet holdt for salg, etter skatt		-1	0
1.447	1.471	Resultat for regnskapsåret		1.406	1.782
Kontrollerende eierinteressers andel av regnskapsårets resultat				1.410	1.772
Ikke-kontrollerende eierinteressers andel av regnskapsårets resultat				-4	10
Resultat per egenkapitalbevis				7,00	8,87
Utvannet resultat per egenkapitalbevis				7,02	8,82

Utvidet resultatregnskap

Morbank		(mill. kr)	Noter	Konsern	
2014	2015			2015	2014
1.447	1.471	Resultat for regnskapsåret		1.406	1.782
Poster som ikke vil bli reklassifisert til resultat					
-111	109	Aktuarielle gevinster og tap pensjoner	24	115	-117
29	-27	Skatt på estimatavvik pensjon		-28	31
-	-	Andre inntekter og kostnader tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet		36	-9
-82	82	Sum		123	-94
Poster som vil bli reklassifisert til resultat					
-	75	Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	3,31	78	-2
-	-	Andre inntekter og kostnader tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet		1	0
-	-1	Skatt		-1	-
-	74	Sum		78	-2
1.365	1.627	Totaltresultat for regnskapsåret		1.607	1.685
		Kontrollerende eierinteressers andel av totalresultat for regnskapsåret		1.611	1.676
		Ikke-kontrollerende eierinteressers andel av totalresultat for regnskapsåret		-3	10

Utvidet resultatregnskap består av poster ført direkte mot egenkapitalen som ikke er transaksjoner med eiere, jfr IAS 1.

Balanse

Morbank		(mill. kr)	Noter	Konsern	
31.12.14	31.12.15			31.12.15	31.12.14
		EIENDELER			
4.676	3.270	Kontanter og fordringer på sentralbanker	26	3.270	4.676
4.364	5.883	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7,15,26, 28	2.407	1.289
86.920	90.129	Brutto utlån til og fordringer på kunder	8,9,10,12,15,26, 28	93.974	90.578
-164	-174	- Individuelle nedskrivninger	8,11	-183	-172
-278	-358	- Nedskrivninger på grupper av utlån	8,11	-376	-295
86.478	89.596	Netto utlån til og fordringer på kunder		93.415	90.112
14.177	15.752	Sertifikater og obligasjoner	15,26,27,29	15.752	14.177
7.972	7.606	Finansielle derivater	14,26,27,30	7.524	7.877
257	337	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	26,27,31	1.485	708
3.361	3.624	Investering i eierinteresser	39,40,41,43	5.522	5.129
2.490	2.927	Investering i konsernselskaper	39,41	-	-
162	153	Eiendom, anlegg og utstyr	33	1.064	1.120
101	222	Virksomhet holdt for salg	31,39	16	45
447	447	Goodwill	32	528	526
135	278	Andre eiendeler	24,25,34	933	389
124.619	130.095	Sum eiendeler	13,16,17	131.914	126.047
		GJELD			
9.123	8.155	Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	7,26,28	8.155	9.123
61.202	65.091	Innskudd fra og gjeld til kunder	26,28,35	64.090	60.680
33.001	35.154	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	26,28,36	35.154	33.001
6.252	5.366	Finansielle derivater	14,26,27,30	5.414	6.252
846	868	Annen gjeld og balanseført forpliktelse	24,27,37	1.734	1.095
-	-	Virksomhet holdt for salg	39	0	-
3.371	3.463	Ansvarlig lånekapital	26,28,38	3.463	3.371
113.795	118.097	Sum gjeld	18	118.010	113.523
		EGENKAPITAL			
2.597	2.597	Eierandelskapital	42	2.597	2.597
-0	-0	Egenbeholdning eierandelskapital	42	-21	-0
895	895	Overkursfond		895	895
3.122	3.790	Uttevningssfond		3.790	3.122
292	292	Avsatt utbytte		292	292
160	40	Avsatt til gaver		40	160
3.619	4.105	Grunnfondskapital		4.105	3.619
139	279	Fond for urealiserte gevinster		290	148
-	-	Annen egenkapital		1.597	1.620
		Ikke-kontrollerende eierinteresser		318	72
10.824	11.998	Sum egenkapital	5,43	13.904	12.524
124.619	130.095	Sum gjeld og egenkapital	16,17	131.914	126.047

Trondheim, 7. mars 2016
Styret i SpareBank 1 SMN

Kjell Bjordal
Styrets leder

Bård Benum
Nestleder

Paul E. Hjelm-Hansen

Aud Skrudland

Morten Loktu

Janne Thyø Thomsen

Arnhild Holstad

Venche Johnsen
Ansattererepresentant

Finn Haugan
Konsernsjef

Endring i egenkapital

Morbank (mill. kr)	Innskutt egenkapital		Opptjent egenkapital					Sum egenkapital
	Eierandels- kapital	Overkurs- fond	Grunnfonds- kapital	Utjevning- fond	Utbytte	Gaver	Fond for urealiserte gevinster	
Egenkapital per 1.1.14	2.597	895	3.276	2.496	227	124	195	9.811
Periodens resultat	-	-	372	679	292	160	-57	1.447
Utvidede resultatposter								
Estimatavvik pensjoner	-	-	-29	-53	-	-	-	-82
Sum utvidede resultatposter	-	-	-29	-53	-	-	-	-82
Totalresultat for perioden	-	-	343	627	292	160	-57	1.365
Transaksjoner med eierne								
Utbetalt utbytte for 2013	-	-	-	0	-227	-	-	-227
Besluttet utbetalt til gaveformål	-	-	-	-	-	-124	-	-124
Kjøp og salg egne egenkapitalbevis	-0	-	-	0	-	-	-	0
Sum transaksjoner med eierne	-0	-	-	0	-227	-124	-	-351
Egenkapital per 31.12.14	2.597	895	3.619	3.122	292	160	139	10.824
Egenkapital per 1.1.15	2.597	895	3.619	3.122	292	160	139	10.824
Periodens resultat	-	-	457	616	292	40	66	1.471
Utvidede resultatposter								
Urealiserte verdier aksjer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	-	-	74	74
Estimatavvik pensjoner	-	-	29	53	-	-	-	82
Sum utvidede resultatposter	-	-	29	53	-	-	74	156
Totalresultat for perioden	-	-	486	669	292	40	140	1.627
Transaksjoner med eierne								
Utbetalt utbytte for 2014	-	-	-	-	-292	-	-	-292
Besluttet utbetalt til gaveformål	-	-	-	-	-	-160	-	-160
Kjøp og salg egne egenkapitalbevis	-	-	-	-1	-	-	-	-1
Sum transaksjoner med eierne	-	-	-	-1	-292	-160	-	-453
Egenkapital per 31.12.15	2.597	895	4.105	3.790	292	40	279	11.998

Konsern	Kontrollerende eierinteresser								Ikke-kontrollerende eierinteresser	Sum egenkapital
	Innskutt egenkapital		Opptjent egenkapital							
	Eierandels-kapital	Overkurs-fond	Grunnfonds-kapital	Utjevnings-fond	Utbytte	Gaver	Fond for urealiserte gevinster	Annen egen-kapital		
(mill. kr)										
Egenkapital per 1.1.14	2.597	895	3.276	2.496	227	124	206	1.354	67	11.242
Periodens resultat	-	-	372	679	292	160	-57	325	10	1.782
Utvidede resultatposter										
Andre inntekter og kostnader tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet	-	-	-	-	-	-	-	-9	-	-9
Urealiserte verdier aksjer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	-	-	-2	-	-	-2
Estimatavvik pensjoner	-	-	-29	-53	-	-	-	-3	-	-85
Sum utvidede resultatposter	-	-	-29	-53	-	-	-2	-12	-	-96
Totalresultat for perioden	-	-	343	627	292	160	-59	313	10	1.686
Transaksjoner med eierne										
Utbetalt utbytte for 2013	-	-	-	-	-227	-	-	-	-	-227
Besluttet utbetalt til gaveformål	-	-	-	-	-	-124	-	-	-	-124
Kjøp og salg av egne egenkapitalbevis	-0	-	-0	-	-	-	-	-	-	-0
Andre egenkapitalføringer	-	-	-	-	-	-	-	-40	-	-40
Andre transaksjoner tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet	-	-	-	-	-	-	-	-8	-	-8
Endring ikke-kontrollerende eierinteresser	-	-	-	-	-	-	-	-	-5	-5
Sum transaksjoner med eierne	-0	-	-0	-	-227	-124	-	-48	-5	-404
Egenkapital per 31.12.14	2.597	895	3.619	3.122	292	160	148	1.620	72	12.524

Konsern	Kontrollerende eierinteresser								Ikke-kontrollerende eierinteresser	Sum egenkapital
	Innskutt egenkapital		Opptjent egenkapital							
(mill. kr)	Eierandelskapital	Overkursfond	Grunnfonds-kapital	Utjevningsfond	Utbytte	Gaver	Fond for urealiserte gevinster	Annen egenkapital		
Egenkapital per 1.1.15	2.597	895	3.619	3.122	292	160	148	1.620	72	12.524
Periodens resultat	-	-	457	616	292	40	66	-61	-4	1.406
Utvidede resultatposter										
Andre inntekter og kostnader tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet	-	-	-	-	-	-	-	37	-	37
Urealiserte verdier aksjer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	-	-	77	-	-	77
Estimatavvik pensjoner	-	-	29	53	-	-	-	4	1	87
Sum utvidede resultatposter	-	-	29	53	-	-	77	41	1	201
Totalresultat for perioden	-	-	486	669	292	40	142	-20	-3	1.607
Transaksjoner med eierne										
Utbetalt utbytte for 2014	-	-	-	-	-292	-	-	-	-	-292
Besluttet utbetalt til gaveformål	-	-	-	-	-	-160	-	-	-	-160
Kjøp og salg av egne egenkapitalbevis	-	-	-	-1	-	-	-	-	-	-1
Andre egenkapitalføringer	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4
Andre transaksjoner tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet	-	-	-	-	-	-	-	-3	-	-3
Egne egenkapitalbevis i SB1 Markets*)	-21	-	-	-	-	-	-	-5	-	-25
Endring ikke-kontrollerende eierinteresser	-	-	-	-	-	-	-	-	249	249
Sum transaksjoner med eierne	-21	-	-	-1	-292	-160	-	-3	249	-227
Egenkapital per 31.12.15	2.576	895	4.105	3.790	292	40	290	1.597	318	13.904

^{*)} Beholdning av egne egenkapitalbevis som ledd i SpareBank 1 Markets' tradingaktivitet.

Kontantstrømoppstilling

Morbank			Konsern	
2014	2015	(mill. kr)	2015	2014
1.447	1.471	Periodens resultat etter skatt	1.406	1.782
40	70	Av- og nedskrivninger	104	109
83	159	Tap på utlån/garantier	169	89
1.569	1.700	Tilført fra årets virksomhet	1.678	1.980
-3.395	224	Reduksjon/(økning) øvrige fordringer	-190	-3.333
3.123	-782	Økning/(reduksjon) annen kortsiktig gjeld	-112	3.058
-9.733	-3.277	Reduksjon/(økning) utlån	-3.472	-10.134
-362	-1.520	Reduksjon/(økning) utlån kredittinstitusjoner	-1.118	-97
4.819	3.889	Økning/(reduksjon) innskudd kunder	3.410	4.753
2.542	-968	Økning/(reduksjon) innskudd kredittinstitusjoner	-968	2.542
2.761	-1.575	Reduksjon/(økning) sertifikater og obligasjoner	-1.575	2.761
1.324	-2.311	A) Netto likviditetsendring fra virksomhet	-2.349	1.529
-32	-61	Investering i varige driftsmidler	-50	-83
-	1	Innbetalinger fra salg av bygninger/driftsmidler	1	-
-258	-821	Reduksjon/(økning) tilknyttede- og konsernselskaper	-98	-498
235	-6	Reduksjon/(økning) aksjer og eierinteresser	-702	319
-55	-887	B) Netto likviditetsendring investeringer	-849	-261
51	93	Økning/(reduksjon) i ansvarlig lånekapital	93	51
0	-1	Innbetalinger knyttet til egenkapitalbevis	-1	0
-227	-292	Utbetalt utbytte	-292	-227
-124	-160	Besluttet gaveutdeling	-160	-124
-1.085	2.153	Økning/(reduksjon) annen langsiktig gjeld	2.153	-1.085
-1.385	1.792	C) Netto likviditetsendringer finansiering	1.792	-1.385
-117	-1.405	A) + B) + C) Netto endringer i likvider i året	-1.405	-117
4.793	4.676	Likviditetsbeholdning per 1.1	4.676	4.793
4.676	3.270	Likviditetsbeholdning per utgangen av året	3.270	4.676
-117	-1.405	Endring i likviditetsbeholdning	-1.405	-117

Noter til regnskapet

Note	Side	
1	90	Generell informasjon
2	91	Regnskapsprinsipper
3	98	Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper
4	101	Segmentinformasjon
5	103	Kapitaldekning og kapitalstyring
6	105	Risikoforhold
		Kredittrisiko
7	109	Kredittinstitusjoner - fordringer og gjeld
8	110	Utlån til og fordringer på kunder
9	115	Fraregning av finansielle eiendeler
10	117	Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne engasjement
11	118	Tap på utlån og garantier
12	121	Kreditteksponering for hver interne risikoring
13	123	Maksimal kreditteksponering
14	126	Finansielle instrumenter og motregning
15	127	Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler
		Markedsrisiko
16	129	Markedsrisiko knyttet til renterisiko
17	130	Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering
		Likviditetsrisiko
18	131	Likviditetsrisiko
		Resultatregnskap
19	132	Netto renteinntekter
20	133	Netto provisjons- og andre inntekter
21	134	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser
22	135	Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte
23	138	Andre driftskostnader
24	139	Pensjon
25	143	Skatt
26	145	Klassifisering av finansielle instrumenter
		Balanse
27	147	Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter
28	150	Virkelig verdi av finansielle instrumenter
29	152	Sertifikater og obligasjoner
30	153	Finansielle derivater
31	155	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser
32	157	Goodwill
33	158	Eiendom, anlegg og utstyr
34	160	Andre eiendeler
35	161	Innskudd fra og gjeld til kunder
36	162	Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

37	164	Annen gjeld og forpliktelse
38	166	Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån
39	168	Investering i eierinteresser

Øvrige opplysninger

40	173	Oppkjøp av virksomheter og virksomhetssammenslutning
41	174	Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper
42	175	Eierandelskapital- og eierstruktur
43	177	Utbytte fra datterselskaper
44	178	Hendelser etter balansedagen

Note 1 - Generell informasjon

Beskrivelse av virksomheten

Se virksomhetsbeskrivelse presentert i årsrapporten.

Konsernet SpareBank 1 SMN

SpareBank 1 SMN har sitt hovedkontor i Trondheim, Søndre gate 4. Bankens markedsområder er i hovedsak Trøndelag og Nordvestlandet.

Konsernregnskapet for 2015 ble godkjent av styret 7. mars 2016.

Note 2 - Regnskapsprinsipper

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte årsregnskapet

Konsernregnskapet 2015 for SpareBank 1 SMN er satt opp i overensstemmelse med internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er gjort gjeldende i Norge. Dette omfatter også tolkninger fra Den internasjonale tolkningskomité for finansiell rapportering (IFRIC) og dens forgjenger, Den faste tolkningskomité (SIC). Målegrunnlaget for konsernregnskapet er historisk kost med de unntak som er beskrevet nedenfor. Regnskapet er avlagt basert på IFRS standarder og fortolkninger obligatoriske for årsregnskap som avlegges per 31. desember 2015.

Implementerte regnskapsstandarter og andre relevante endringer i regelverk i 2015

IFRIC 21 Avgifter

IFRIC 21 Avgifter klargjør at hendelsen som medfører en forpliktelse til å betale en avgift, er den aktiviteten som utløser betalingen av avgiften, som definert i lovgivningen. Videre angir IFRIC 21 at forpliktelsen til å betale en avgift innregnes gradvis dersom den utløsende plikten inntreffer over tid (dvs. dersom aktiviteten som utløser betaling av avgiften, som definert i lovgivningen, inntreffer over tid). Dersom en plikt til å betale en avgift utløses når et minstenivå nås, skal den forpliktelsen som oppstår fra denne plikten innregnes når dette minste aktivitetsnivået er nådd. IFRIC 21 skal implementeres retrospektivt.

For SpareBank 1 SMN har dette medført endring i behandlingen formuesskatt. Formuesskatt beregnes av bankens formue ved årets slutt og innregnes derfor i desember i regnskapsåret. Tidligere år er denne periodisert månedlig.

Sikringsfondsavgift

Avgiften til Bankenes Sikringsfond ilegges normalt på bakgrunn av gjennomsnittlig garanterte innskudd og gjennomsnittlig beregningsgrunnlag for tidligere kvartaler. Det er ikke regulert hvorvidt en uttreden fra ordningen vil medføre tilbakebetaling av for mye innbetalt avgift. Praksis har vært en pro-rata belastning ved innmelding. Praksis og hensynet til likebehandling tilsier pro-rata også ved utmelding. Finansdepartementet vil beslutte dette ved enkeltvedtak. Dette har betydning for når avgiften skal innregnes i regnskapet. SpareBank 1 SMN har i 2015 videreført tidligere praksis ved at avgiften periodiseres månedlig.

SpareBank 1 SMN implementerte IFRIC 21 første januar 2015.

Annual Improvements 2011-2013 Cycle

Disse endringene gjelder for årsregnskap som startet 1. januar 2015 eller senere. Konsernet har anvendt endringene for første gang i årsregnskapet for 2015. Endringene omfatter:

IFRS 3 Virksomhetssammenslutninger

Endringen anvendes prospektivt og klargjør unntakene fra virkeområdet til IFRS 3:

- Opprettelse av felleskontrollerte ordninger, ikke bare felleskontrollert virksomhet, er utenfor virkeområdet til IFRS 3
- Dette unntaket fra virkeområdet gjelder bare for regnskapsføringen i regnskapet til den felleskontrollerte ordningen

IFRS 13 Måling av virkelig verdi

Endringen anvendes prospektivt og klargjør at porteføljeunntaket i IFRS 13 ikke bare kan anvendes på finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser, men også på andre kontrakter innenfor virkeområdet til IAS 39.

IAS 40 Investeringsseiendom

Beskrivelsen av tilleggstenester i IAS 40 skiller mellom investeringseiendom og eierbenyttet eiendom (innenfor virkeområdet til IAS 16). Endringen, som skal anvendes prospektivt, klargjør at IFRS 3 og ikke beskrivelsen av tilleggstenester i IAS 40, brukes for å vurdere om en transaksjon er en virksomhetssammenslutning eller kjøp av enkelte eiendeler.

Nye eller reviderte regnskapsstandarter som er godkjent, men ikke implementert i 2015

IFRS 9 - Finansielle instrumenter

IASB publiserte den endelige versjonen av IFRS 9 Financial Instruments i juli 2014. IFRS 9 skal erstatte eksisterende IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling. IFRS 9 medfører endringer i forhold til dagens standard når det gjelder klassifisering og måling av finansielle instrumenter, nedskrivning av finansielle eiendeler og sikringsbokføring. Standarden trer i kraft for regnskapsår som begynner 1. januar 2018 eller senere. Tidlig anvendelse er tillatt. Standarden er foreløpig ikke godkjent av EU. Med unntak for sikringsbokføring skal standarden anvendes retrospektivt, men det er ikke pliktig å gi sammenligningstall. For sikringsbokføring skal standarden anvendes prospektivt, med enkelte begrensede unntak.

Banken forventer å anvende standarden på det pliktige ikrafttredelsestidspunktet, fra og med regnskapsåret 2018. I løpet av 2015 har banken gjennomført en overordnet vurdering av virkningen av standarden. Denne foreløpige vurderingen er basert på informasjon som

var tilgjengelig når vurderingen ble gjennomført og kan være gjenstand for endringer som følge av ytterligere detaljerte analyser eller ytterligere informasjon som blir tilgjengelig for banken i fremtiden. Banken forventer ikke vesentlige effekter på balanse eller egenkapital som følge av den nye standarden, med unntak av effekten av å anvende standardens bestemmelser for nedskrivning av utlån. Nye prinsipper for nedskrivning vil kunne gi høyere tapsavsetninger, noe som i så fall vil gi et negativt utslag i egenkapitalen. Banken vil i 2016 gjennomføre en detaljert vurdering for bestemme nivået på avsetningen mer eksakt.

IFRS 15 - Inntektsføring er en ny felles standard for inntektsføring og erstatter alle eksisterende standarder og fortolkninger for inntektsføring. Standarden gjelder for alle inntektskontrakter og inneholder en modell for innregning og måling av salg av enkelte ikke-finansielle eiendeler. Standarden vurderes ikke å ha vesentlig betydning for konsernets inntektsføringsprinsipper. Forventet implementering er tidligst 1. januar 2017.

IFRS 16 - Leieavtaler. IASB publiserte IFRS 16 i januar 2016. Standarden krever at leietaker balansefører eiendeler og gjeld for de fleste leieavtaler på samme måte som finansielle leieavtaler regnskapsføres etter IAS 17 Leieavtaler. Leietaker regnskapsfører en «rett-til bruk»-eiendel og en tilhørende forpliktelse i balansen. Eiendelen avskrives over leieperioden, og forpliktelsen måles til amortisert kost. For utleier er det små endringer i forhold til dagens regnskapsstandard, IAS 17 *Leieavtaler*. SpareBank1 SMN vurderer effektene av standarden, og det er foreløpig ikke mulig å kvantifisere effekten av implementering. Den nye standarden må tas i bruk fra 1. januar 2019

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er bankens funksjonelle valuta. Alle beløp er angitt i millioner kroner med mindre noe annet er angitt.

Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter banken og alle datterforetak som ikke er planlagt avhendt i nær framtid og derfor skal klassifiseres som holdt for salg etter IFRS 5. Som datterforetak regnes alle foretak hvor banken har kontroll, dvs. makt til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter. Datterforetak er konsolidert fra det tidspunkt banken har overtatt kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt banken gir fra seg kontroll. Gjensidige balanseposter og alle vesentlige resultatelementer er eliminert.

Ved overtakelse av kontroll i et foretak (virksomhetssammenslutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppføres som goodwill, mens en eventuell negativ differanse inntektsføres ved kjøpet. Regnskapsføring av goodwill etter førstegangsinnregning er omtalt under avsnittet om immaterielle eiendeler.

Alle transaksjoner innad i konsernet blir eliminert ved utarbeidelse av konsernregnskap. De ikke-kontrollerende eierinteressenes andel av konsernets resultat blir presentert i egen linje under resultat etter skatt i resultatregnskapet. I egenkapitalen vises ikke-kontrollerende eierinteressers andel som en egen post.

Tilknyttet foretak

Tilknyttet foretak er foretak der banken har betydelig innflytelse. Normalt er det betydelig innflytelse når banken har en eierandel på 20 prosent eller mer. Tilknyttede foretak regnskapsføres etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. Investeringen førstegangsinnregnes til anskaffelseskost og justeres deretter for endring i bankens andel av nettoeiendelene til det tilknyttede foretaket. Banken resultatfører sin andel av resultatet i det tilknyttede foretaket. I morbankens regnskap regnskapsføres tilknyttede foretak til kostmetoden. Se også note 39 Investering i eierinteresser.

Felleskontrollert virksomhet

Felleskontrollert virksomhet kan bestå av felleskontrollert drift, felleskontrollerte eiendeler og felleskontrollerte foretak. Felles kontroll innebærer at banken gjennom avtale utøver kontroll sammen med andre deltakere. Felleskontrollert drift og felleskontrollerte eiendeler regnskapsføres ved at bankens forholdsmessige andel av eiendeler, forpliktelser og balanseposter innregnes i bankens regnskap. Styringsstrukturen for SpareBank 1-samarbeidet er regulert i en avtale mellom eierne. Konsernet klassifiserer sin deltakelse i enkelte selskaper som investeringer i felleskontrollerte foretak og vurderer disse etter egenkapitalmetoden. Se note 39 Investering i eierinteresser.

Utlån og tap på utlån

Utlån måles til amortisert kost i samsvar med IAS 39. Amortisert kost er anskaffelseskost minus tilbakebetalinger på hovedstolen, pluss eller minus kumulativ amortisering som følger av en effektiv rentemetode, og fratrasket eventuelle beløp for verdifall eller tapsutsatthet. Den effektive renten er den renten som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontante inn- eller utbetalinger over det finansielle instrumentets forventede levetid.

Fastrentelån til kunder regnskapsføres til virkelig verdi. Gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi innregnes over resultatregnskapet som verdiendring. Opptjent rente og over/underkurs regnskapsføres som renter. Renterisikoen i fastrenteutlånene

styres med renteswapper som regnskapsføres til virkelig verdi. Det er konsernets oppfatning at vurdering av fastrenteutlån til virkelig verdi gir mer relevant informasjon om verdiene i balansen.

Nedskrivning

Balanseført beløp av konsernets eiendeler blir gjennomgått på balansedagen for å vurdere om det foreligger indikasjoner på verdifall. Dersom det foreligger slike indikasjoner estimeres eiendelens gjenvinnbare beløp. Årlig beregnes gjenvinnbart beløp på balansedagen for goodwill, eiendeler som har en ubegrenset utnyttbar levetid, og immaterielle eiendeler som ennå ikke er tilgjengelig for bruk. Nedskrivninger foretas når balanseført verdi av en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet overstiger gjenvinnbart beløp. Nedskrivninger føres over resultatregnskapet. Nedskrivning av goodwill reverseres ikke. For andre eiendeler reverseres nedskrivninger dersom en endring i estimerer som er benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp medfører at grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er tilstede.

Individuelle nedskrivninger på finansielle eiendeler

Verditap på utlån er pådratt dersom, og bare dersom, det eksisterer objektive bevis på verdifall som kan medføre redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs innregning (en tapshendelse) og resultatet av tapshendelsen (eller hendelsene) må også kunne måles pålitelig. Objektive bevis på at verdien av en finansiell eiendel er redusert omfatter observerbare data som blir kjent for konsernet om følgende tapshendelser:

- vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller låntaker
- ikke uvesentlig mislighold av kontrakt, som manglende betaling av avdrag og renter
- konsernet innvilger låntaker spesielle betingelser med bakgrunn i økonomiske eller legale grunner knyttet til låntakers økonomiske situasjon
- sannsynlighet for at skyldner vil inngå gjeldsforhandlinger eller andre finansielle reorganiseringer
- på grunn av finansielle problemer opphører de aktive markedene for den finansielle eiendelen

Konsernet vurderer først om det eksisterer individuelle objektive bevis på verdifall for finansielle eiendeler som er individuelt signifikante.

Dersom det er objektive bevis på at en verdireduksjon har inntruffet, beregnes størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens bokførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer (eksklusiv fremtidige kredittap som ikke er pådratt) diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rentesats. Bokført verdi av eiendelen reduseres ved bruk av en nedskrivningskonto og tapet innregnes i resultatregnskapet.

Eiendeler som vurderes individuelt med hensyn på verdireduksjon, og hvor et verditap identifiseres eller fortsatt er identifisert, tas ikke med i beregning av gruppevis nedskrivninger.

Gruppevis nedskrivninger på utlån

For finansielle eiendeler som ikke er individuelt signifikante, vurderes de objektive bevisene på verdifall individuelt eller kollektivt. Dersom konsernet bestemmer at det ikke eksisterer objektive bevis på verdifall for en individuell vurdert finansiell eiendel, signifikant eller ikke, inkluderes eiendelen i en gruppe av finansielle eiendeler med samme kredittrisikokarakteristikk.

I vurderingen av gruppevis nedskrivninger hensyntas observerbare data som indikerer at det er målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler siden første- gangsbokføring, selv om reduksjonen ennå ikke fullt ut kan identifiseres til en individuell finansiell eiendel i gruppen inkludert:

- ugunstig utvikling i betalingsstatus for låntakere i gruppen
- nasjonale eller lokale økonomiske betingelser som korrelerer med mislighold av eiendelene i gruppen

Verdifallet på grupper av finansielle eiendeler måles ved utvikling i rating på grupper av finansielle eiendeler ved å følge utviklingen i negativ migrering og endring i forventet tap over porteføljens løpetid.

Migreringen av kunder utarbeides ved løpende å kredittvurdere hver enkelt kunde i konsernets porteføljeovervåkingssystemer.

For hendelser som har inntruffet, men som ennå ikke har gitt utslag i konsernets porteføljeovervåkingssystemer, estimeres gruppevis nedskrivningsbehov ved bruk av stresstestmodeller.

Misligholdte og tapsutsatte engasjementer

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt når forfalte avdrag eller renter ikke er betalt 90 dager etter forfall eller rammekreditter er overtrukket i 90 dager eller mer. Utlån og andre engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør det sannsynlig at konsernet vil bli påført tap, og det derved er foretatt individuell nedskrivning, klassifiseres som tapsutsatte.

Verdireduksjon på lån bokført til virkelig verdi

På hver balansedag vurderer konsernet om det eksisterer bevis på at en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler bokført til virkelig verdi er utsatt for verdireduksjon. Tap som følge av verdireduksjon er innregnet i resultatregnskapet i den perioden hvor de oppstår.

Konstaterte tap

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere foretatte individuelle nedskrivninger, føres mot nedskrivningene. Konstaterte tap uten dekning i de individuelle nedskrivningene samt over- eller underdekning i forhold til tidligere nedskrivninger, resultatføres.

Overtatte eiendeler

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier, overtar konsernet i en del tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Ved overtakelse verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi. Eventuelt avvik fra balanseført verdi av misligholdt eller nedskrevet engasjement ved overtakelsen klassifiseres som nedskrivning på utlån. Overtatte eiendeler balanseføres etter sin art. Ved endelig avhendelse resultatføres avviket fra balanseført verdi i henhold til eiendelens art i regnskapet.

Anleggsmidler holdt for salg og avviklet virksomhet

Eiendeler som er besluttet solgt, blir behandlet etter IFRS 5 dersom det er svært sannsynlig at eiendelen vil bli solgt innen 12 måneder. Denne typen eiendeler er i hovedsak overtatte eiendeler i forbindelse med tapsengasjement samt investering i datterselskap holdt for salg. Eiendeler som opprinnelig blir avskrevet blir stoppet ved beslutning om salg. Resultat fra slik virksomhet samt tilhørende eiendeler og gjeld, presenteres på egen linje som holdt for salg.

Leieavtaler

Finansielle leieavtaler er ført under hovedposten utlån i balansen og regnskapsføres til amortisert kost. Alle faste inntekter innenfor leieavtalens forventede løpetid inngår i beregningen av avtalens effektive rente.

Verdipapirer og derivater

Verdipapirer og derivater består av aksjer og andeler, sertifikater og obligasjoner og derivative valuta-, rente- og egenkapitalinstrumenter. Aksjer og andeler klassifiseres enten som til virkelig verdi over resultatet eller som tilgjengelig for salg. Sertifikater og obligasjoner klassifiseres enten som til virkelig verdi over resultatet, lån og fordring eller i kategorien holde til forfall. Derivater regnes alltid som til virkelig verdi over resultatet med mindre de inngår i en kontantstrømsikring. Konsernet benytter seg imidlertid ikke av kontantstrømsikringer.

Alle finansielle instrumenter klassifisert som til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi, og endring i verdi fra inngående balanse innregnes som resultat fra andre finansielle investeringer. Finansielle eiendeler holdt for tradingformål karakteriseres av at instrumenter i porteføljen omsettes hyppig og at posisjoner etableres med mål om kortsiktig gevinst. Øvrige slike finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet er investeringer som ved førstegangsinregning blir definert som vurdert til virkelig verdi over resultatet (virkelig verdi opsjon).

Finansielle derivater presenteres som eiendel når virkelig verdi er positiv, og som forpliktelse når virkelig verdi er negativ.

Aksjer og andeler klassifisert som tilgjengelig for salg måles også til virkelig verdi, men endringen i verdi fra inngående balanse føres under utvidet resultatregnskap og inngår derved i konsernets totalresultat. Aksjer som ikke kan måles pålitelig, vurderes til kostpris etter IAS 39.46 c. Det er etablert rutiner for løpende verddivurdering av alle aksjeinvesteringer. Disse vurderingene gjøres med ulike intervaller i forhold til størrelsen på investeringen.

Sertifikater og obligasjoner som klassifiseres som lån og fordring eller holde til forfall, måles til amortisert kost ved en effektiv rentemetode, jf. omtale av denne metoden under avsnittet om utlån.

Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler består hovedsakelig av goodwill i konsernet SpareBank 1 SMN. Andre immaterielle eiendeler vil innregnes når kravene til balanseføring er til stede. Goodwill oppstår som differanse mellom virkelig verdi av vederlaget ved kjøp av en virksomhet og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser, jf. omtale under konsolidering. Goodwill avskrives ikke, men den er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36. Ved vurdering av verdifall foregår vurderingen på det laveste nivå der det er mulig å identifisere kontantstrømmer.

Eiendom, anlegg og utstyr

Eiendom, anlegg og utstyr samt eierbenyttet eiendom regnskapsføres i samsvar med IAS 16. Investeringen førstegangsinnregnes til anskaffelseskost og avskrives deretter lineært over forventet levetid. Ved fastlegging av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg er av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men vurderes som grupper. Eierbenyttet eiendom er etter definisjonen i IAS 40 eiendommer som i hovedsak benyttes av banken eller dens datterforetak til sin egen virksomhet.

Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives er gjenstand for nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det.

Eiendommer som eies med det formål å oppnå leieinntekter eller verdistigning, klassifiseres som investeringseiendommer og måles til virkelig verdi i samsvar med IAS 40. Konsernet har ingen investeringseiendommer.

Renteinntekter og rentekostnader

Renteinntekter og rentekostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost, resultatføres løpende basert på en effektiv rentemethode. Gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid. For rentebærende instrumenter som måles til virkelig verdi vil markedsverdien klassifiseres som inntekt fra andre finansielle investeringer. For rentebærende instrumenter som klassifiseres som lån og fordring eller holde til forfall (HTM) og ikke inngår i sikringsrelasjoner, amortiseres over-/underkurs som renteinntekt over løpetiden på kontrakten.

Provisjonsinntekter og provisjonskostnader

Provisjonsinntekter og provisjonskostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i konsernets regnskap, resultatføres når transaksjonen sluttføres. Morbanken mottar provisjon fra SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt tilsvarende differansen mellom lånets rente og den finansieringskostnad SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt oppnår. I morbankens regnskap fremkommer dette som provisjonsinntekter.

Transaksjoner og beholdninger i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved transaksjonskursen. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner eller til omregning av beholdninger av pengeposter på balansedagen resultatføres, med mindre de føres rett mot egenkapital etter prinsippene om sikringsbokføring. Gevinst og tap knyttet til omregning av andre poster enn pengeposter, innregnes på samme måte som den tilhørende balansepost.

Sikringsbokføring

Banken vurderer og dokumenterer sikringens effektivitet i samsvar med IAS 39. Banken benytter virkelig verdi sikring for å styre sin renterisiko. I sin sikringsaktivitet sikrer banken seg mot bevegelser i markedrenten. Endringer i kredittspread er ikke hensyntatt i sikringseffektiviteten. Ved virkelig verdi sikring blir både sikringsinstrumentet og sikringsobjektet regnskapsført til virkelig verdi, og endringer i disse verdiene fra inngående balanse blir resultatført.

Øremerking til virkelig verdi over resultatet

Morbankens fastrentelån er øremerket til virkelig verdi over resultatet i samsvar med IAS 39 og morbanken styrer renterisikoen knyttet til disse utlånene gjennom bruk av derivater.

Skatt

Resultatført skatt består av periodeskatt (betalbar skatt) og utsatt skatt. Periodeskatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat. Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Ved beregningen av utsatt skatt benyttes til enhver tid gjeldende skattesats. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinnregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat.

Det beregnes en eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen. Kildeskatt presenteres som periodeskatt. Formueskatt blir presentert som driftskostnad i konsernets regnskap i samsvar med IAS 12.

Innskudd fra kunder

Innskudd fra kunder vurderes til amortisert kost.

Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Lån som ikke inngår i sikringsbokføring, førstegangsinnregnes til opptakskost. Dette er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag av transaksjonsutgifter. Lån måles deretter til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir dermed periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente. Det benyttes ikke øremerking til virkelig verdi over resultatet for konsernets gjeld.

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner klassifiseres som forpliktelser i balansen og måles til amortisert kost som andre langsiktige lån. Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. En fondsobligasjon er en obligasjon med en pålydende rente, men banken har ikke plikt til å betale ut renter i en periode hvor det ikke utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs. rentene akkumuleres ikke. Behandling av ansvarlige lån og fondsobligasjoner i beregningen av konsernets kapitaldekning er omtalt i note 5 Kapitaldekning og kapitalstyring.

Usikre forpliktelser

Konsernet utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av tap på utlån og etter de samme prinsipper og rapporteres sammen med disse. Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig. Det gis opplysninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige. Avsetning for restruktureringsutgifter foretas når banken har en avtalemessig eller rettslig forpliktelse.

Pensjoner

SpareBank 1 SMN-konsernet har etablert ulike pensjonsordninger for sine ansatte. Pensjonsordningene tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenstepensjon. Konsernet anvender IAS 19R Ytelser til ansatte og alle estimatavvik føres i oppstilling over andre inntekter og kostnader. Se også note 24 Pensjoner.

Ytelsesbasert pensjonsordning

I en ytelsesbasert ordning er arbeidsgiver forpliktet til å yte fremtidig pensjon av nærmere angitt størrelse. Utgangspunktet for beregning av pensjonskostnader er lineær fordeling av pensjonsopptjening mot sannsynlig akkumulert forpliktelse ved pensjoneringstidspunktet. Kostnadene beregnes ut fra årets påløpte pensjonsrettigheter, fratrasket avkastning på pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsene beregnes som nåverdien av estimerte fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen. Ved beregning av pensjonsforpliktelsene benyttes aktuarmessige og økonomiske forutsetninger om blant annet levealder, lønnsvekst og uttakstilbøyelighet. Fra og med 2012 benyttes rente for obligasjoner med fortrinnsrett som diskonteringsrente i samsvar med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse.

Endring i pensjonsplaner resultatføres ved planendringstidspunktet. Pensjonskostnaden er basert på forutsetninger fastsatt ved periodens begynnelse og klassifiseres som personalkostnader i regnskapet. Det avsettes arbeidsgiveravgift på pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser.

Pensjonsordningen administreres ved egen pensjonskasse, og gir rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser fra fylte 67 år. I ordningene inngår også barnepensjon og uførepensjon etter nærmere bestemte regler. Konsernets ytelsesbaserte pensjonsordning sikrer de fleste ansatte en pensjon på 68 prosent av sluttlønn opptil 12 G. Ytelsesordningen er lukket for nye medlemmer.

Innskuddsbasert pensjonsordning

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte.

I forbindelse med lukking av ytelsesordningen i 2007 etablerte konsernet innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte.

Avtalefestet førtidspensjon

Bank- og finansnæringen har inngått avtale om avtalefestet pensjon (AFP). Ordningen dekker førtidspensjon fra 62 til 67 år. Bankens ansvar er 100 prosent av pensjonen som utbetales mellom 62 og 64 år og 60 prosent av pensjonen som utbetales mellom 65 og 67 år. Opptak av nye pensjonister opphørte med virkning fra 31. desember 2010. Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet

pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelser etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidstakere tjener årlig opp rett til AFP med 0,314 prosent av pensjonsgivende inntekt opp til 7,1G frem til 62 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget.

Den nye AFP-ordningen anses regnskapsmessig å være en ytelsesbasert flerforetaksordning. Dette innebærer at det enkelte foretaket skal regnskapsføre sin proporsjonale andel av ordningens pensjonsforpliktelse, pensjonsmidler og pensjonskostnad. Dersom det ikke foreligger beregninger av de enkelte komponentene i ordningen og et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering, regnskapsføres den nye AFP-ordningen som en innskuddsordning. På det nåværende tidspunkt foreligger det ikke slikt grunnlag, og den nye AFP-ordningen regnskapsføres derfor som en innskuddsordning. Regnskapsføring av ny AFP-ordning som ytelsesordning vil først skje når pålitelig måling og allokering kan foretas. Ny ordning skal finansieres ved at Staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene og 2/3 skal dekkes av arbeidsgiverne. Arbeidsgiverens premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G.

I tråd med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse er det i regnskapsåret ikke foretatt avsetning for konsernets reelle AFP-forpliktelse. Dette skyldes at Felleskontoret for LO/NHO så langt ikke har foretatt de nødvendige beregninger.

Segmentrapportering

SpareBank 1 SMN har Privatmarked, Næringsliv samt de vesentligste datterselskapene og tilknyttede selskaper som sine primære rapporteringssegmenter. Konsernet presenterer en sektor- og næringsfordeling av utlån og innskudd som sitt sekundære rapporteringsformat. Konsernets segmentrapportering er i samsvar med IFRS 8.

Utbytte og gaver

Foreslått utbytte på egenkapitalbevis og gaver regnskapsføres som egenkapital i perioden frem til det er vedtatt av bankens representantskap.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet årsregnskapet. Representantskap og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette. Hendelser fram til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift. Denne forutsetningen var etter styrets oppfatning til stede på det tidspunkt regnskapet ble godkjent for fremleggelse.

Styrets forslag til utbytte fremgår av årsberetningen og av oppstilling over endring i egenkapital.

Note 3 - Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimater, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlige på balansetidspunktet.

Tap på utlån og garantier

Konsernets utlånsportefølje reklassifiseres månedlig. Kunder med svak risikoklasse, betalingsmislighold, negativ migrering eller andre objektive kriterier vurderes med tanke på behov for individuell nedskrivning. Dersom konsernets beregninger viser at nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på estimeringstidspunktet er lavere enn lånets bokførte verdi foretas en individuell nedskrivning. De nedskrevne lånene er gjenstand for kvartalsvis vurdering.

Vurdering av behov for nedskrivning gjøres for eksponeringer større enn 250.000 kroner som er misligholdt eller hvor det foreligger andre objektive kriterier. Gruppevis nedskrivninger beregnes for grupper av engasjement som har økende kredittrisiko, men hvor det ikke er mulig å identifisere hvilket engasjement som vil medføre tap. Beregning foretas med utgangspunkt i økning i forventet tap for porteføljer som har migrert negativt siden innvilgelsestidspunktet og justeres for forventet løpetid i porteføljene.

Vurdering av individuelle og gruppemessige nedskrivninger vil alltid baseres på en betydelig grad av skjønn. Konsernet benytter historisk informasjon som grunnlag for å estimere nedskrivningsbehov.

Hvor sikkerhetsverdier er knyttet til spesielle objekter eller bransjer som er i krise, vil sikkerheter måtte realiseres i lite likvide markeder og vurdering av sikkerhetsverdier kan i slike tilfeller være beheftet med betydelig usikkerhet.

For hendelser som har inntruffet, men som ennå ikke har gitt utslag i konsernets porteføljeovervåkingssystemer, estimeres gruppevis nedskrivningsbehov ved bruk av stresstestmodeller.

Se også note 2 Regnskapsprinsipper og note 6 Risikoforhold.

Virkelig verdi egenkapitalinteresser

Eiendeler som vurderes til virkelig verdi over resultatregnskapet vil i hovedsak være verdipapir som omsettes i et aktivt marked. Et aktivt marked er definert som et marked for omsetning av ensartede produkter hvor det normalt finnes villige kjøpere og selgere til en hver tid, og hvor prisene er tilgjengelige for allmennheten. Aksjer notert på en regulert markedsplass faller inn under definisjonen på et aktivt marked. Det kan være utfordringer knyttet til aksjer hvor det er stor forskjell mellom kjøps- og salgskurs, omtalt som spread, og hvor aksjen omsettes sjeldent. Noen vesentlige aksjer vil være basert på interne verddivurderinger, transaksjonspriser eller eksterne analyser av selskapet. Slike aksjer vedsettes ved bruk av anerkjente verdsettelsesteknikker. Dette kan være bruk av diskonterte kontantstrømmer eller ved hjelp av sammenligningsprising hvor en benytter lignende selskaper som er børsnoterte og benytter multiplikasjonsprising for å fastslå verdien på det unoterte selskapet. Slike verdsettelse vil kunne være beheftet med usikkerhet. Eiendeler som klassifiseres som tilgjengelig for salg blir også vurdert til virkelig verdi med føring mot totalresultatet (utvidet resultatregnskap). Markedsverdiene vil i hovedsak være basert på verddivurderinger eller siste kjente omsetning av aksjen. De aksjene som ikke lar seg verddivurdere med rimelig stor sikkerhet blir videreført til kostpris.

Virkelig verdi derivater

Virkelig verdi av derivater fastsettes ved bruk av verddivurderingsmodeller der prisen på underliggende instrument, eksempelvis renter, valuta og egenkapitalinstrumenter, innhentes i markedet. Ved måling av finansielle instrumenter hvor observerbare markedsdata ikke er tilgjengelig, gjør konsernet antagelser om hva markedsaktører vil legge til grunn ved verdsettelse av tilsvarende finansielle instrumenter. I verdsettelsene kreves det utstrakt bruk av skjønn blant annet ved beregning av likviditetsrisiko, kredittrisiko og volatilitet. En endring i de nevnte faktorene vil påvirke fastsatt virkelig verdi på konsernets finansielle instrumenter.

For opsjoner vil volatiliteter være enten observerte implisitte volatiliteter eller beregnede volatiliteter basert på historiske kursbevegelser for underliggende instrument. I de tilfeller konsernets risikoposisjon er tilnærmet nøytral, vil midtkurser bli anvendt. Med nøytral risikoposisjon menes eksempelvis at renterisiko innenfor et løpetidsbånd er tilnærmet null. I den utstrekning markedsprisene som innhentes tar utgangspunkt i transaksjoner med lavere kredittrisiko, vil dette hensyntas ved at den opprinnelige prisdifferansen målt mot slike transaksjoner med lavere kredittrisiko amortiseres over løpetiden.

Pensjoner

Netto pensjonsforpliktelser og årets pensjonskostnad er basert på en rekke estimater herunder; avkastning på pensjonsmidlene, fremtidig rente- og inflasjonsnivå, lønnsutvikling, turnover, utvikling i grunnbeløp og den generelle utviklingen i antall uføretrygdede og levealder er

av stor betydning. Estimaterendringer som følge av endringer i nevnte parametere vil i stor utstrekning periodiseres over gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid og ikke belaste resultatregnskapet umiddelbart slik som andre estimaterendringer. Konsernet følger oppdatert veiledning om pensjonsforutsetninger fra Norsk Regnskapsstiftelse, justert for foretaksspesifikke forhold. Benyttede parametere fremgår av note om pensjoner.

Goodwill

Konsernet gjennomfører tester for å vurdere mulig verdifall på goodwill årlig eller ved indikasjon på verdifall. Vurderingen er basert på konsernets bruksverdi. Gjenvinnbart beløp fra kontantstrømgenererende enheter er fastsatt ved beregning av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer. Kontantstrømmene er basert på historisk inntjening og forventninger om fremtidige forhold og inkluderer antagelser og estimater om usikre forhold. Utfallet av nedskrivningstestene avhenger av anslag på avkastningskrav. Avkastningskravene er skjønnsmessig fastsatt på bakgrunn av tilgjengelig informasjon på balansedagen.

Ved nedskrivningstest av goodwill knyttet til Romsdals Fellesbank anses porteføljen å være integrert med bankens øvrige utlåns- og innskuddsvirksomhet, og laveste nivå for kontantgenererende enhet er fra og med 2009 morbanknivå. Det estimeres en netto kontantstrøm med utgangspunkt i inntjeningen i morbankens utlåns- og innskuddsportefølje. Inntjeningen estimeres ut i fra snitt portefølje og margin, samt snitt provisjonsinntekter. Det beregnes allokerte kostnader i henhold til morbankens kostnadsprosent i forhold til total forvaltningskapital. Det benyttes fem års snitt i beregningen da man mener dette gir det beste estimatet på fremtidige kontantstrømmer. Videre beregnes det et forventet tap på utlånsporteføljen (0,3 prosent).

Kontantstrømmen beregnes over 20 år og neddiskonteres med risikofri rente + risikopremie for lignede virksomheter (før skatt rente 10 prosent). Beregninger viser at verdien av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer overstiger balanseført goodwill med god margin.

Øvrig goodwill i konsernet beregnes ut i fra snitt inntjening i markedsområdet og neddiskonteres med risikofri rente + risikopremie for lignede virksomheter (12-14 prosent).

Oppkjøp

Oppkjøp av et annet selskap skal regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Ved oppkjøpsmetoden skal det foretas en fullstendig merverdiallokering hvor kjøpesum allokteres til identifiserte eiendeler og forpliktelser i det oppkjøpte selskapet. Merverdier utover de som er allokert til identifiserte eiendeler og forpliktelser regnskapsføres som goodwill. Eventuelle mindreverdier skal, etter grundig vurdering, inntektsføres i resultatregnskapet i oppkjøpsåret (badwill). Analysene inneholder både konkrete beregninger og bruk av beste skjønn for å komme frem til en mest mulig riktig virkelig verdi av de oppkjøpte selskapene på oppkjøpstidspunktet. Det er alltid knyttet noe usikkerhet til skjønnsmessige poster, men disse er underbygget av beregninger om forventede kontantstrømmer, sammenlignbare transaksjoner tidligere perioder mv. Se også note 40 Oppkjøp av virksomheter og virksomhetssammenslutning.

Selskap holdt for salg (IFRS 5)

SpareBank 1 SMNs strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Det jobbes kontinuerlig med salg av selskapene, og regnskapsmessig klassifiseres disse som holdt for salg. Se også note 39 Investering i eierinteresser.

Salg av låneporteføljer

Ved salg av låneporteføljer til Eksportfinans, SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt vurderer konsernet om kriteriene for fraregning er oppfylt i henhold til IAS 39. Ved utgangen av regnskapsåret er alle overførte porteføljer fraregnet morbankens balanse. Se også note 9 Fraregning av finansielle eiendeler.

Urealisert gevinst i Visa Norge FLI som følge av Salg av Visa Europa til Visa Inc

Den 2. november 2015 ble det offentliggjort en avtale mellom Visa Europe Ltd. og Visa Inc. der Visa Inc. kjøper samtlige aksjer i Visa Europa. Transaksjonen består av et kontantvederlag på EUR 11,5 milliarder, konvertible preferanseaksjer på tidspunktet for annonsering estimert til EUR 5,0 milliarder, og et betinget kontantvederlag på inntil EUR 4,7 milliarder, som utbetales fire år etter gjennomføring av Transaksjonen. Faktisk gjennomføring er betinget av godkjenning av konkurransemyndigheter i EU og Jersey og vil først finne sted i andre kvartal 2016.

SpareBank1 SMN er medlem av foreningen Visa Norge FLI («Visa Norge»), som er aksjonær i Visa Europe Ltd. Transaksjonen vil, dersom den gjennomføres, øke bokført verdi av egenkapitalen i Visa Norge betydelig. SpareBank1 SMN har mottatt informasjon fra Visa Norge som gir et foreløpig estimat på forventet salgsproveny til Visa Norge. Estimateret er usikkert og er basert på ulike forutsetninger. Prinsipp for allokering av proveny mellom medlemmer av Visa Norge er ikke endelig avklart, men Visa Norge har klargjort sin intensjon om å allokere provenyet til sine medlemmer, og indikert at medlemmenes stemmerettsandel i Visa Norge kan benyttes til estimeringsformål.

Etter gjennomføring av transaksjonen vil Visa Norge motta sin andel av vederlaget for salget av aksjen. Først etter en beslutning i styret i Visa Norge vil midler kunne utdeles til medlemmene i foreningen. En slik utdeling vil derfor tidligst først kunne finne sted i andre kvartal 2016.

SpareBank1 SMN har foretatt grundige vurderinger av den regnskapsmessige håndteringen av transaksjonen, herunder vurderinger av likviditet i forventet tildelte preferanseaksjer, aksjekursrisiko, valutarisiko, skatterisiko og gjennomføringsrisiko i transaksjonen. I beregningen er det ikke estimert en verdi av betinget kontantvederlag, som kan komme til utbetaling fire år etter gjennomføring av transaksjonen, da vilkårene som ligger til grunn for slik fremtidig utbetaling så langt ikke er kjent. Eierinteressen i Visa Norge FLI er vurdert å være en finansiell eiendel og klassifisert i kategorien tilgjengelig for salg.

Etter IAS 39.46 skal eiendeler som er klassifisert som tilgjengelig for salg regnskapsføres til virkelig verdi så lenge virkelig verdi kan måles pålitelig.

SpareBank1 SMN har innregnet 74,7 millioner som urealisert verdiendring på Visa Norge FLI mot andre inntekter og kostnader (OCI) i fjerde kvartal 2015. Det er antatt at en utdeling fra Visa Norge til deltakerbankene vil omfattes av fritaksmetoden, slik at netto effekt på utvidet resultat etter skatt i fjerde kvartal 2015 blir 74,1 millioner.

Note 4 - Segmentinformasjon

For datterselskapene oppgis tall fra de respektive selskapsregnskapene. For tilknyttede og felleskontrollerte selskaper som tas inn etter egenkapitalmetoden oppgis konsernets resultatandel etter skatt samt bokført verdi av investeringen på konsernnivå.

Konsern 31.12.15

			SB1			SB 1	SB 1		SB1	BN	Øvrige/	
Resultatregnskap (mill. kr)	Privat- marked	Nærings- liv	Markets	EM 1	Finans	MN	Regnskaps- huset SMN	Gruppen	Bank		elim	Total
Netto renteinntekter	907	922	-2	4		154	-0	-	-		-112	1.872
Renter av anvendt kapital	41	48	-	-		-	-	-	-		-89	-
Sum renteinntekter	948	971	-2	4		154	-0	-	-		-202	1.872
Netto provisjons- og andre inntekter	715	180	56	360		33	197	-	-		5	1.545
Netto avkastning på finansielle investeringer ***)	1	13	50	-		-	-	251	41		101	458
Sum inntekter *)	1.663	1.164	104	364		187	197	251	41		-96	3.876
Sum driftskostnader	779	353	188	317		97	162	-	-		35	1.931
Resultat før tap	884	810	-85	47		91	35	251	41		-131	1.945
Tap på utlån, garantier m.v.	11	151	-	-		8	-	-	-		-2	169
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	873	659	-85	47		83	35	251	41		-129	1.776
EK avkastning **)	15,8 %	12,4 %										10,7 %
Balanse												
Utlån til kunder	84.981	37.226	-	-		4.376	-	-	-		796	127.378
Herav solgt SB1 Boligkreditt og SB1 Næringskreditt	-32.061	-1.343	-	-		-	-	-	-		-	-33.404
Individuell nedskrivning utlån	-28	-146	-	-		-7	-	-	-		-2	-183
Gruppenedskrivning utlån	-95	-264	-	-		-18	-	-	-		1	-376
Andre eiendeler	140	3	1.456	281		4	144	1.509	1.157		33.803	38.499
Sum eiendeler	52.937	35.476	1.456	281		4.355	144	1.509	1.157		34.598	131.914
Innskudd fra og gjeld til kunder	33.534	30.367	-	-		-	-	-	-		188	64.090
Annen gjeld og egenkapital	19.402	5.108	1.456	281		4.355	144	1.509	1.157		34.410	67.824
Sum egenkapital og gjeld	52.937	35.476	1.456	281		4.355	144	1.509	1.157		34.598	131.914

Konsern 31.12.14

						SB 1				
	Privat-	Nærings-			SB 1	Regnskaps-	SB1	BN	Øvrige/	
Resultatregnskap (mill. kr)	marked	liv	Markets	EM 1	Finans MN	huset SMN	Gruppen	Bank	elim	Total
Netto renteinntekter	873	840	-9	5	130	6	-	-	-55	1.790
Renter av anvendt kapital	40	67	-0	-	-	-	-	-	-107	-
Sum renteinntekter	913	906	-9	5	130	6	-	-	-162	1.790
Netto provisjons- og andre inntekter	762	159	19	359	-4	182	-	-	35	1.512
Netto avkastning på finansielle investeringer ^{***)}	1	29	27	-	-	-	358	93	212	720
Sum inntekter ^{*)}	1.675	1.095	37	364	126	188	358	93	85	4.021
Sum driftskostnader	809	318	58	313	50	148	-	-	93	1.789
Resultat før tap	867	777	-21	51	75	40	358	93	-7	2.232
Tap på utlån, garantier m.v.	6	77	-	-	8	-	-	-	-2	89
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	861	699	-21	51	68	40	358	93	-6	2.144
EK avkastning ^{**)}	19,2 %	10,0 %								15,1 %

Balanse

Utlån til kunder	78.388	36.872	-	-	3.637	-	-	-	1.537	120.435
Herav solgt SB1 Boligkreditt og SB1 Næringskreditt	-28.490	-1.366	-	-	-	-	-	-	-1	-29.857
Individuell nedskrivning utlån	-25	-139	-	-	-8	-	-	-	-0	-172
Gruppenedskrivning utlån	-90	-188	-	-	-16	-	-	-	-0	-295
Andre eiendeler	240	457	-	284	11	139	1.421	1.201	32.182	35.936
Sum eiendeler	49.987	35.636	-	284	3.625	139	1.421	1.201	33.754	126.047
Innskudd fra og gjeld til kunder	31.589	28.463	-	-	-	-	-	-	629	60.680
Annen gjeld og egenkapital	18.398	7.173	-	284	3.625	139	1.421	1.201	33.125	65.367
Sum egenkapital og gjeld	49.987	35.636	-	284	3.625	139	1.421	1.201	33.754	126.047

^{*)} En del av kapitalmarkeds-inntektene (Markets) er fordelt på Privatmarked og Næringsliv.

^{**) Regulatorisk kapital lagt til grunn ved beregning av anvendt kapital i Privatmarked og Næringsliv. Denne kapitalen er oppgrosset til 13,5 prosent for å være i tråd med bankens kapitalplan}
^{***)} Spesifikasjon av netto avkastning på finansielle eiendeler inkl. holdt for salg (mill. kr)

	2015	2014
Kursgevinst/utbytte på aksjer	62	202
Obligasjoner og derivater	-90	-66
Endret verdsettelsesmodell fastrentelån	-64	-
Valuta- og renteforretninger Markets	102	57
Sum verdiendringer finansielle eiendeler	11	193
SpareBank 1 Gruppen	251	358
SpareBank 1 Boligkreditt	80	38
SpareBank 1 Næringskreditt	30	41
BN Bank	41	93
SpareBank 1 Kredittkort	21	2
Selskaper eid av SpareBank 1 SMN Invest	27	31
Andre selskaper	-2	-34
Sum avkastning på tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	448	527
Sum netto avkastning på finansielle investeringer	458	720

Note 5 - Kapitaldekning og kapitalstyring

Finansdepartementet fastsatte 22. august 2014 endringer i forskrifter om kapitalkrav med virkning fra 30. september 2014. Gjennom forskriftsendringene er gjeldende norsk regelverk tilpasset EUs nye kapitalkravsregelverk (CRR/CRD IV-regelverket). Dette regelverket er foreløpig ikke tatt inn i EØS-avtalen, men de viktigste bestemmelsene er tatt inn i finansforetaksloven og verdipapirhandeloven. Lovverket trådte i kraft fra første juli 2013, og innebærer at minstekrav til ren kjernekapital vil øke gradvis frem til første juli 2016.

Per 31. desember 2015 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 prosent, systemrisikobuffer 3,0 prosent og motsyklisk buffer 1,0 prosent. Disse kravene er i tillegg til kravet om ren kjernekapital på 4,5 prosent, slik at samlet minstekrav til ren kjernekapital er 11,0 prosent. Motsyklisk buffer er varslet økt til 1,5 prosent med virkning fra 30. juni 2016.

SpareBank 1 SMN benytter interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko. Bruk av IRB stiller omfattende krav til bankens organisering, kompetanse, risikomodeller og risikostyringssystemer. I 2015 fikk morbanken tillatelse til å benytte Avansert IRB for de foretaksporteføljene som tidligere ble rapportert etter grunnleggende IRB-metode.

SpareBank 1 SMN har i 2015 gjennomgått intensjonen på obligasjonsporteføljene og med bakgrunn i dette reklassifisert enkelte porteføljer fra handelsporteføljene til bankporteføljer. Dette reflekteres i redusert gjeldsrisiko og økt kredittrisiko på standardmetode.

I forbindelse med endrede krav til betingelsene for fondsobligasjoner, vil de fondsobligasjonene som ikke tilfredsstiller de nye kravene over tid ikke kunne telle med som øvrig kjernekapital. Obligasjonene vil være gjenstand for en nedtrapping med 30 prosent i 2015 og 10 prosent deretter. SpareBank 1 SMN hadde per 31. desember 2015 450 millioner kroner i fondsobligasjoner som vil være gjenstand for nedtrapping. Finanstilsynet kan kreve at fondsobligasjonene skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom bankens rene kjernekapitaldekning faller under 5,125 prosent.

Morbanken beregner kapitalkrav vedrørende operasjonell risiko etter sjablongmetoden. Datterselskaper beregnes etter basismetoden.

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15	(mill. kr)	31.12.15	31.12.14
2.597	2.597	Eierandelskapital	2.597	2.597
-0	-0	Egenbeholdning eierandelskapital	-21	-0
895	895	Overkursfond	895	895
3.122	3.790	Utjevningfond	3.790	3.122
3.619	4.105	Grunnfondskapital	4.105	3.619
292	292	Avsatt utbytte	292	292
160	40	Avsatt gaver	40	160
139	279	Fond for urealiserte gevinster	290	148
-	-	Annen egenkapital	1.597	1.620
-	-	Ikke-kontrollerende eierinteresser	318	72
10.824	11.998	Sum balanseført egenkapital	13.904	12.524
-447	-447	Utsatt skattefordel, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-662	-566
-	-	Andel av fond for urealiserte gevinster i tilknyttede selskap	264	120
-452	-332	Fradrag for avsatt utbytte og gaver	-332	-452
-	-	Ikke-kontrollerende eierinteresser bokført i annen egenkapital	-318	-72
-	-	Ikke-kontrollerende eierinteresser som kan medregnes i ren kjernekapital	132	35
-4	-93	Overfinansiering pensjonsforpliktelse	-43	-
-31	-33	Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse	-55	-45
-325	-164	Positiv verdi av justert forventet tap etter IRB-metoden	-239	-419
-	-	Direkte, indirekte og syntetiske investeringer i selskaper i finansiell sektor	-458	-451
9.565	10.928	Sum ren kjernekapital	12.192	10.674
1.449	950	Hybridkapital	1.310	1.716
-	495	Fondsobligasjonskapital omfattet av overgangsbestemmelser	495	-
-	-	Direkte, indirekte og syntetiske investeringer i selskaper i finansiell sektor	-9	-9
11.014	12.373	Sum kjernekapital	13.988	12.382

		Tilleggs kapital utover kjerne kapital		
1.906	1.000	Ansvarlig kapital	1.647	2.598
-	786	Ansvarlig låne kapital omfattet av overgangsbestemmelser	786	-
-43	-43	Direkte, indirekte og syntetiske investeringer i selskaper i finansiell sektor	-43	-43
1.864	1.743	Sum tilleggs kapital	2.390	2.555
12.878	14.116	Netto ansvarlig kapital	16.378	14.937
		Minimumskrav ansvarlig kapital		
1.632	1.027	Engasjement med spesialiserte foretak	1.213	1.887
1.331	1.049	Engasjement med øvrige foretak	1.105	1.371
829	1.093	Engasjement med massemarked eiendom	1.557	1.280
149	157	Engasjement med massemarked SMB	167	159
49	38	Engasjement med massemarked øvrig	40	51
1.111	1.221	Egen kapital posisjoner IRB	0	0
5.102	4.585	Sum kredittrisiko IRB	4.082	4.748
397	64	Gjeldsrisiko	64	397
-	-	Egen kapital risiko	10	1
-	-	Valutarisiko	-	0
292	316	Operasjonell risiko	457	416
849	922	Engasjementer beregnet etter standardmetoden	1.805	1.971
42	53	Risiko for svekket kredittverdighet for motpart (CVA)	106	92
-	-	Overgangsordning	634	-
6.682	5.939	Minimumskrav ansvarlig kapital	7.157	7.625
83.523	74.243	Beregningsgrunnlag	89.465	95.317
3.759	3.341	Minimumskrav ren kjerne kapital, 4,5 prosent	4.026	4.289
		Bufferkrav		
2.088	1.856	Bevaringsbuffer, 2,5 prosent	2.237	2.383
2.506	2.227	Systemrisikobuffer, 3,0 prosent	2.684	2.860
	742	Motsykliskbuffer, 1,0 prosent	895	
4.594	4.826	Sum bufferkrav til ren kjerne kapital	5.815	5.242
1.212	2.761	Tilgjengelig ren kjerne kapital etter bufferkrav	2.351	1.143
		Kapitaldekning		
11,5 %	14,7 %	Ren kjerne kapital dekning	13,6 %	11,2 %
13,2 %	16,7 %	Kjerne kapital dekning	15,6 %	13,0 %
15,4 %	19,0 %	Kapitaldekning	18,3 %	15,7 %
8,3 %	9,1 %	Uvektet kjerne kapital andel	6,7 %	6,0 %

Note 6 - Risikoforhold

Risikostyring

SpareBank 1 SMN har som mål å opprettholde en moderat risikoprofil, og å ha en så høy kvalitet i sin risikooppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad. Konsernets risikoprofil er kvantifisert gjennom mål for rating, konsentrasjon, risikojustert avkastning, misligholdssannsynlighet, tapsgrader, forventet tap, nødvendig økonomisk kapital, regulatorisk kapitaldekning samt forventede likviditetsmessige regulatoriske krav.

Prinsippene for risikostyring i SpareBank 1 SMN er fastsatt i risikostyringspolicyen. Konsernet legger stor vekt på å identifisere, måle, styre og følge opp sentrale risikoer for å sikre at konsernet utvikler seg i tråd med vedtatt risikoprofil og strategier.

Risikostyringen i konsernet skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse. Risikostyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- en sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- en god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen og risikokostnadene, og gjennom dette skape bedre beslutningsgrunnlag
- å tilstrebe en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- å unngå uventede negative hendelser som kan være ødeleggende for konsernets drift og omdømme i markedet

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikojustert kapital (økonomisk kapital) for å kunne dekke uventede tap.

Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en tolv måneders periode. Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Styret har vedtatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av alle mulige uventede tap. Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av forventet tap og for risikojustert kapital, men beregningen forutsetter likevel i noen tilfeller bruk av ekspertvurderinger. For risikotyper hvor det ikke finnes anerkjente metoder for å beregne kapitalbehov, legger konsernet vekt på å definere rammer for styring av risikoen som sikrer at sannsynligheten for at en hendelse inntreffer er svært lav. For ytterligere detaljer vises det til konsernets Pilar III-rapportering som er tilgjengelig på morbankens hjemmesider.

Konsernets overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrasjonen og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdeling for risikostyring, som er uavhengig av de enkelte forretningsområdene i konsernet.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor konsernet.

Konsernet er eksponert for kredittrisiko gjennom alle sine fordringer på kunder og motparter. Hovedsakelig er konsernet eksponert gjennom ordinær utlånsvirksomhet og leasingaktiviteter, men i tillegg er konsernets kredittrisiko knyttet til likviditetsreserveporteføljen samt gjennom motpartsrisiko som oppstår gjennom rente- og valutaderivater.

Kredittrisiko knyttet til konsernets utlånsvirksomhet utgjør konsernets største risikoområde.

Gjennom den årlige revisjonen av morbankens kredittstrategi konkretiserer styret konsernets risikoappetitt gjennom fastsettelse av mål og rammer for morbankens kredittportefølje. Morbankens kredittstrategi og kredittpolicy er utledet av konsernets hovedstrategi, og inneholder retningslinjer for risikoprofilen herunder maksimalt forventet tap (EL) for henholdsvis Privatmarked og Næringsliv, maksimal misligholdssannsynlighet i porteføljen (PD) og maksimal regulatorisk kapital (UL) allokert til kredittvirksomheten.

Konsentrasjonsrisiko styres ved fordeling mellom Privatmarked og Næringsliv, begrensning i størrelse på utlån og tapsgrad på enkeltengasjement, rammer for maksimal eksponering innenfor bransjer, samt rammer for regulatorisk beregningsgrunnlag fra utlån til Privatmarked og Næringsliv.

Etterlevelse av kredittstrategi og styrevedtatte rammer overvåkes løpende av avdeling for risikostrying og rapporteres kvartalsvis til styret.

Morbanken har godkjenning til å benytte interne modeller i sin risikostyring og kapitalberegning (IRB), og fikk i februar 2015 tillatelse til å benytte avansert IRB-metode.

Morbankens risikoklassifiseringssystem er utviklet for å kunne styre utlånsporteføljen i tråd med morbankens kredittstrategi og for å sikre den risikojusterte avkastningen. Styret delegerer kredittfullmakt til konsernsjef. Konsernsjef kan videre delegerer fullmakter under

konserndirektørnivå. Utlånsfullmaktene er gradert i forhold til engasjementsstørrelse og risikoprofil.

Morbanken har en egen avdeling for kredittstøtte som bistår eller tar over behandlingen av kunder hvor det er åpenbart, eller anses overveiende sannsynlig, at kunden ikke vil kunne betjene sine forpliktelser uten at det iverksettes tiltak ut over ordinær oppfølging.

Konsernet bruker kredittmodeller for risikoklassifisering, risikoprising og porteføljestyling. Risikoklassifiseringssystemet baserer seg på følgende hovedkomponenter:

1. Misligholdssannsynlighet (PD)

Konsernets kredittmodeller er basert på statistiske beregninger av misligholdssannsynlighet. Beregningene er basert på scoringsmodeller som tar hensyn til finansiell stilling samt interne og eksterne adferdsdata. Modellene er delvis Point In Time-orienterte, og reflekterer misligholdssannsynligheten i løpet av de neste tolv månedene under de gjeldende konjunkturførhold.

For å kunne gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet benyttes det ni risikoklasser. I tillegg har konsernet to risikoklasser for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.

Modellene valideres løpende og minimum årlig både med hensyn på evne til å rangere kundene samt å estimere PD-nivå. Valideringsresultatene bekrefter at modellens treffsikkerhet er innenfor interne mål og internasjonale anbefalinger.

2. Eksponering ved mislighold (EAD)

EAD er en beregnet størrelse på eksponeringen ved et eventuelt fremtidig misligholdstidspunkt. For trekkrettigheter benyttes en konverteringsfaktor (KF) for å anslå hvor mye av nåværende ubenyttet ramme som vil være trukket opp ved et fremtidig misligholdstidspunkt. For garantier benyttes KF til å estimere hvor mye av avgitte garantier som vil bli gjort gjeldende etter mislighold. KF valideres månedlig for trekkrettigheter innenfor Privatmarked og Næringsliv. Konsernets EAD-modell tar hensyn til ulikheter både mellom produkter og kundetyper.

3. Tap gitt mislighold (LGD)

Konsernet estimerer tapsgrad for hvert lån basert på forventet tilfriskningsgrad, realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerhetsverdier, gjenvinningsgrad på usikret del av lånene samt direkte kostnader ved inndrivelse. Verdiene fastsettes etter faste modeller og faktiske realisasjonsverdier valideres for å teste modellenes pålitelighet.

De tre overnevnte parametrene (PD, EAD og LGD) danner grunnlaget for konsernets porteføljeklassifisering og statistisk beregning av forventet tap (EL) og behov for nødvendig økonomisk og regulatorisk kapital/risikojustert kapital (UL).

Motpartsrisiko

Motpartsrisiko i derivathandel styres gjennom bruk av ISDA og CSA-avtaler med de finansinstitusjoner som utgjør konsernets største motparter. ISDA regulerer oppgjør mellom finansielle motparter. CSA-avtalene begrenser maksimal eksponering gjennom markedsevaluering av porteføljen og margininnbetaling når verdiendringen i porteføljen overstiger maksimal avtalt ramme eller minimum overføringsbeløp. Konsernet vil fortsette å inngå CSA-avtaler med finansielle motparter for å styre motpartsrisikoen.

SpareBank 1 SMN jobber aktivt for å gjennomføre ytterligere tiltak for å redusere motpartsrisiko ved å inngå avtale med en eller flere sentrale motparter. EMIR-regulativet som omfatter oppgjør av derivater, er gjort gjeldende i EU-området. På grunn av utfordringer rundt EØS-regulativet er dette foreløpig ikke gjort gjeldende i norsk rett, men forventningene tilsier at dette kan bli gjort i løpet av 2016. Dette vil medføre at SpareBank 1 SMN vil clear sine derivater med finansielle motparter og større kundehandler gjennom en sentral motpart og ha motpartsrisiko mot denne i stedet for den enkelte motpart. Det vil bli foretatt daglig avregning mot sentral motpart.

For kunder sikres motpartsrisikoen gjennom bruk av kontantdepot eller andre sikkerheter som til enhver tid skal overstige markedsverdien av kundens portefølje. Det er etablert egne rutiner for innkalling av ytterligere sikkerheter eller lukking av posisjoner dersom markedsverdiene overstiger åtti prosent av sikkerhetene.

For verdipapir og derivater som handles over Oslo Børs benytter datterselskapet SpareBank 1 Markets DNB ASA som clearingagent overfor Oslo Clearing. Eventuelle marginsikkerheter betales konto i DNB. DNB opererer som agent mellom SpareBank 1 Markets og Oslo Clearing. Det betyr at det er Oslo Clearing som er SpareBank 1 SMN sin motpart.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er en felles betegnelse for risikoen for tap som oppstår som følge av endringer i kurser eller priser på finansielle instrumenter. Markedsrisiko oppstår i SpareBank 1 SMN hovedsakelig i forbindelse med konsernets investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, inklusive finansiering. SpareBank 1 SMN har outsourcet kundehandel med rente og valutainstrumenter til SpareBank 1 Markets. Denne kundeaktiviteten, samt SpareBank 1 Markets anvendelse av morbankens balanse, påvirker også konsernets markedsrisiko.

Styringen av markedsrisiko skjer gjennom rammer for blant annet investeringer i aksjer, obligasjoner og posisjoner i rente og valutamarkedene. Konsernets strategi for markedsrisiko legger grunnlaget for utarbeidelse av ledelsesrapportering, kontroll og oppfølging av rammer og retningslinjer.

Konsernet definerer rammer for eksponering i egenkapitalinstrumenter med utgangspunkt i stresstester basert på Finanstilsynets modeller. Rammene gjennomgås minst årlig og vedtas av konsernets styre. Etterlevelse av rammene overvåkes av avdeling for risikostyring, og status rapporteres månedlig til styret.

Renterisiko er risiko for tap som følge av endringer i markedsrentene i finansielle markeder. Renterisikoen for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endringen i verdien på renteinstrumentene ved en renteendring på ett basispunkt (0,01 prosentpoeng). Konsernet benytter analyser som viser effekten av nevnte renteendring for ulike løpetidsbånd, og det er egne rammer for renteeksponering innenfor hvert løpetidsbånd og samlet. Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort, og konsernets renterisiko er lav til moderat.

Spreadrisiko er risikoen for at tap oppstår som følge av endringer i markedsverdi/virkelig verdi av obligasjoner grunnet generelle endringer i risikopåslag (kreditspread). Obligasjonsporteføljen styres med utgangspunkt i en evaluering av de enkelte utstedere. I tillegg har konsernet en egen ramme for samlet spreadrisiko for samtlige obligasjoner. Konsernet beregner spreadrisiko basert på Finanstilsynets modul for markeds- og kredittrisiko. Tapspotensialet for den enkelte kreditteksponering beregnes med utgangspunkt i rating og durasjon.

Valutakursrisiko er risikoen for tap som har bakgrunn i endringer i valutakursene. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutasortene. Rammene for valutakursrisiko er uttrykt ved rammer for maksimal aggregert valutaposisjon og maksimal posisjon i enkeltvaluta.

Aksjerisiko er risikoen for tap i posisjoner som følge av endringer i aksjekurser. Denne risikoen er knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter. Aksjer i datterselskaper og aksjer som inngår i en konsolidert eller strategisk vurdering inkluderes ikke.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler.

Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde, per 31. desember 2015 var innskuddsdekningen 50 prosent inklusive solgte lån til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt, mot 50 prosent per 31. desember 2014 (konserntall).

Konsernet reduserer sin likviditetsrisiko gjennom en spredning av innlån på ulike markeder, innlånskilder, løpetider og instrumenter samt ved bruk av langsiktige innlån. For stor konsentrasjon i forfall øker sårbarheten for refinansiering. Denne risikoen er søkt begrenset gjennom definerte rammer.

Finansavdelingen i morbanken er ansvarlig for konsernets finansiering og likviditetsstyring. Etterlevelse av rammer overvåkes av avdeling for risikostyring, og status rapporteres månedlig til styret. Konsernet styrer sin likviditet samlet ved at finansavdelingen både har ansvaret for å finansiere morbanken og datterselskapene.

Styringen tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstrategien gjenspeiler konsernets moderate risikoprofil. Som en del av strategien er det også utarbeidet beredskapsplaner både for konsernet og SpareBank 1-alliansen for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige kapitalmarkeder. Disse hensyntar perioder med både bankspesifikke, systemmessige krisescenarier og en kombinasjon av disse. Konsernet har som mål å kunne overleve i tolv måneder i ordinær drift uten tilgang på ny ekstern finansiering. Dette forutsetter at morbanken fortsatt kan selge kvalifiserte lån til SpareBank 1 Boligkreditt, og at det til enhver tid skal være tilstrekkelig kapasitet i utlånsmassen til å kunne dekke et boligprisfall på inntil 30 prosent for å opprettholde finansieringen gjennom kredittforetaket. I tillegg skal konsernet klare en overlevelse på tretti dager i det mest ekstreme krisescenariet. I et slikt scenario, kan kun morbankens beholdning av høylikvide aktiva anvendes.

Tilgangen til finansiering har fungert tilfredsstillende i 2015.

Konsernets likviditetssituasjon per 31. desember 2015 vurderes som tilfredsstillende.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko kan defineres som risikoen for tap som følge av:

- Mennesker: Brudd på rutiner/retningslinjer, manglende kompetanse, uklar policy, strategi eller rutiner, interne misligheter
- Systemer: Svikt i IT og andre systemer
- Eksterne årsaker: Kriminalitet, naturkatastrofer, andre eksterne årsaker

Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentlige av kostnader forbundet med kvalitetsbrister i konsernets løpende virksomhet.

Styring av operasjonell risiko har fått økt betydning i finansnæringen gjennom de senere årene. Faktorer som spiller inn er internasjonalisering, en sterk teknologisk utvikling og stadig økende krav fra både kunder, myndigheter og andre interessegrupper. Internasjonalt har mange betydelige tapshendelser i finansnæringen hatt sin bakgrunn i svikt innenfor dette risikoområdet.

Identifisering, styring og kontroll av operasjonell risiko er en integrert del av lederansvaret på alle nivå i SpareBank 1 SMN. Ledernes viktigste hjelpemidler i arbeidet er faglig innsikt og lederkompetanse samt handlingsplaner, kontrollrutiner og gode oppfølgingssystemer. Et systematisk arbeid med risikovurderinger bidrar også til økt kunnskap og bevissthet om aktuelle forbedringsbehov i egen enhet. Eventuelle svakheter og forbedringstiltak rapporteres oppover i organisasjonen.

SpareBank 1 SMN legger vekt på fullmaktstrukturer, gode rutinebeskrivelser og godt definerte ansvarsforhold gjennom leveranseavtaler mellom de ulike divisjonene som elementer i et rammeverk for å håndtere den operasjonelle risikoen.

Morbanken har tatt i bruk et eget registrerings- og oppfølgingsverktøy (Risiko Informasjonssystem) for bedre struktur og oppfølging av risiko, hendelser og forbedringsområder i konsernet.

Operasjonelle tap rapporteres periodisk til styret.

Styret mottar årlig en uavhengig vurdering fra intern revisjon og ansvarlig revisor på konsernets risiko og om internkontrollen virker hensiktsmessig og er betryggende.

For ytterligere informasjon vises til kapittelet Risiko- og kapitalstyring samt følgende noter:

Note 13 Maksimal kreditteksponering

Note 14 Finansielle instrumenter og motregning

Note 16 Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Note 17 Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering

Note 18 Likviditetsrisiko

Note 7 - Kredittinstitusjoner - fordringer og gjeld

Morbank			Konsern		
31.12.14	31.12.15	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner (mill. kr)	31.12.15	31.12.14	
4.354	5.871	Utlån og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	2.395	1.279	
10	12	Utlån og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	12	10	
4.364	5.883	Sum	2.407	1.289	
Spesifikasjon på de vesentligste valutasorter					
14	23	CHF	23	14	
12	10	DKK	10	12	
840	1.148	EUR	1.148	840	
13	104	GBP	104	13	
28	33	JPY	33	28	
3.421	4.156	NOK	678	345	
23	180	USD	181	23	
-	221	SEK	220	-	
14	9	Andre	9	14	
4.364	5.883	Sum	2.407	1.289	
2,6 %	2,1 %	Gjennomsnittlig rente	1,4 %	1,5 %	

31.12.14	31.12.15	Gjeld til kredittinstitusjoner (mill. kr)	31.12.15	31.12.14	
7.697	6.157	Innskudd og gjeld uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	6.157	7.697	
1.426	1.998	Innskudd og gjeld med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	1.998	1.426	
9.123	8.155	Sum	8.155	9.123	
Spesifikasjon av gjeld på de vesentligste valutasorter					
2.015	1.456	EUR	1.456	2.015	
10	5	DKK	5	10	
25	8	SEK	8	25	
7.072	6.241	NOK	6.241	7.072	
0	443	USD	443	0	
1	1	Andre	1	1	
9.123	8.155	Sum	8.155	9.123	
1,2 %	1,1 %	Gjennomsnittlig rente	1,1 %	1,2 %	

Innskudd og utlån fra/til kredittinstitusjoner har i hovedsak flytende rente.

Gjennomsnittrenten er beregnet med utgangspunkt i renteinntekt/rentekostnad i forhold til beholdningskontienes gjennomsnittssaldo for det aktuelle år. Dog begrenset til beholdning i konti i valuta NOK.

Note 8 - Utlån til og fordringer på kunder

Morbank		(mill. kr)	Konsern	
31.12.14	31.12.15		31.12.15	31.12.14
		Utlån fordelt på fordringstype		
-	-	Leiefinansieringsavtaler (finansiell lease)	2.166	1.937
12.527	11.164	Kasse-/drifts- og brukskreditter	11.164	12.527
2.860	2.879	Byggelån	2.879	2.860
71.534	76.086	Nedbetalingslån	77.765	73.255
86.920	90.129	Brutto utlån og fordringer på kunder	93.974	90.578
-164	-174	Individuelle nedskrivninger	-183	-172
-278	-358	Gruppevise nedskrivninger	-376	-295
86.478	89.596	Utlån og fordringer på kunder	93.415	90.112
		Utlån fordelt på markeder		
44.037	46.631	Lønnstakere	48.782	45.693
42.604	43.306	Næringssektorer	44.981	44.585
280	192	Offentlig sektor	211	300
86.920	90.129	Brutto utlån og fordringer på kunder	93.974	90.578
		Nedskrivninger fordelt på markeder		
-36	-36	Lønnstakere	-38	-38
-128	-138	Næringssektorer	-145	-133
-278	-358	Gruppevise nedskrivninger	-376	-295
86.478	89.596	Utlån og fordringer på kunder	93.415	90.112
		Herav		
48	48	Ansvarlig kapital i øvrige finansinstitusjoner	48	48
890	740	Utlån til ansatte	1.202	1.187
		I tillegg		
28.393	31.944	Utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt	31.944	28.393
830	745	- herav utlån til ansatte	1.089	1.052
1.463	1.460	Utlån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt	1.460	1.463

Rentesubsidiering ved utlån til ansatte inngår i rentenetto. Lånerenten til ansatte er 75 prosent av beste boliglånsrente til øvrige kunder.

Fordeling på risikogrupper

Konsernet beregner misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen på innvilgelsestidspunkt. Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av nøkkeltall knyttet til inntjening, soliditet og adferd. Misligholdssannsynligheten benyttes som grunnlag for nøkkeltall for risikoklassifisering av kunden. I tillegg benyttes risikoklassen for å klassifisere hver enkelt kunde i en risikogruppe. Se note 12 for inndeling av risikoklasser.

Kundene rescores månedlig i konsernets porteføljestyresystem.

Engasjement inkluderer brutto utlån, remburs, garantier, ubenyttede kreditter og innvilgede lånetilsagn.

Engasjementsoppfølging gjøres ut ifra engasjementets størrelse, risiko og migrering. Risikoprising av næringslivsengasjement gjøres med bakgrunn i forventet tap og nødvendig økonomisk kapital for det enkelte engasjement. Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap er beregnet for de neste 12 måneder. Forventet tap ligger innenfor de styrevedtatte rammene for maksimalt forventet tap.

Gruppevise nedskrivninger beregnes med utgangspunkt i kunder som har migrert negativt siden innvilgelsestidspunktet, men hvor det ikke er foretatt individuell nedskrivning.

Banken benytter makrobaserte stresstester for å estimere nedskrivningsbehov knyttet til objektive hendelser som ikke har gitt utslag i porteføljekvalitet på måletidspunktet.

Risikogruppe misligholdt består av kunder med 90 dagers mislighold samt kunder med individuell nedskrivning.

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15	Engasjement fordelt på risikogruppe (mill. kr)	31.12.15	31.12.14
52.644	60.945	Laveste risiko	61.202	52.975
25.097	21.757	Lav risiko	22.821	25.938
18.122	19.305	Middels risiko	20.925	19.798
3.998	3.708	Høy risiko	4.222	4.443
1.502	1.680	Høyeste risiko	2.285	1.922
432	558	Mislighold	604	486
101.796	107.953	Sum totalt engasjement fordelt på risikogruppe	112.060	105.563

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15	Brutto utlån fordelt på risikogruppe (mill. kr)	31.12.15	31.12.14
45.384	52.516	Laveste risiko	52.760	45.701
21.398	18.327	Lav risiko	19.325	22.204
14.830	13.997	Middels risiko	15.495	16.484
3.455	3.173	Høy risiko	3.657	3.882
1.455	1.600	Høyeste risiko	2.175	1.855
399	516	Mislighold	563	452
86.920	90.129	Sum brutto utlån fordelt på risikogruppe	93.974	90.578

Morbank			Konsern	
2014	2015	Forventet årlig gjennomsnittlig tap fordelt på risikogruppe (mill. kr)	2015	2014
20	26	Laveste risiko	26	20
46	33	Lav risiko	33	46
125	114	Middels risiko	118	128
70	77	Høy risiko	79	72
44	51	Høyeste risiko	62	52
20	30	Mislighold	36	29
325	331	Sum forventet årlig gj.snittlig netto tap fordelt på risikogrupper	355	348

Morbanken selger godt sikrede boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt, og godt sikrede næringslån til SpareBank 1 Næringskreditt. Dette er et tiltak for å sikre langsiktig finansiering på konkurransemessige vilkår. Provisjonen (margin) av disse lånene blir inntektsført i resultatregnskapet under provisjonsinntekter. Tabellen nedenfor viser risikoklassifiseringen av disse engasjementene.

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15	Engasjement solgt til SpareBank 1 Boligkreditt (mill. kr)	31.12.15	31.12.14
28.781	32.210	Laveste risiko	32.210	28.781
2.966	3.460	Lav risiko	3.460	2.966
927	812	Middels risiko	812	927
193	161	Høy risiko	161	193
124	160	Høyeste risiko	160	124
2	5	Mislighold	5	2
32.992	36.809	Sum totalt engasjement fordelt på risikogruppe	36.809	32.992

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15	Brutto utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt (mill. kr)	31.12.15	31.12.14
24.212	27.377	Laveste risiko	27.377	24.212
2.943	3.437	Lav risiko	3.437	2.943
924	804	Middels risiko	804	924
188	161	Høy risiko	161	188
124	160	Høyeste risiko	160	124
2	5	Mislighold	5	2
28.393	31.944	Sum brutto utlån fordelt på risikogruppe	31.944	28.393

Morbank		Engasjement solgt til SpareBank 1 Næringskreditt (mill. kr)	Konsern	
31.12.14	31.12.15		31.12.15	31.12.14
592	818	Laveste risiko	818	592
116	543	Lav risiko	543	116
754	99	Middels risiko	99	754
1.463	1.460	Sum totalt engasjement fordelt på risikogruppe	1.460	1.463

Morbank		Brutto utlån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt (mill. kr)	Konsern	
31.12.14	31.12.15		31.12.15	31.12.14
592	818	Laveste risiko	818	592
116	543	Lav risiko	543	116
754	99	Middels risiko	99	754
1.463	1.460	Sum brutto utlån fordelt på risikogruppe	1.460	1.463

Fordeling på sektor og næring

Morbank		Engasjement fordelt på sektor og næring (mill. kr)	Konsern	
31.12.14	31.12.15		31.12.15	31.12.14
46.631	49.196	Lønnstakere o.l	51.461	48.328
1.002	1.535	Offentlig forvaltning	1.555	1.023
7.593	9.645	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	9.813	7.712
2.342	2.413	Havbruk	2.752	2.499
3.091	4.512	Industri og bergverk	4.816	3.358
5.319	5.035	Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	5.517	5.829
3.738	3.782	Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	3.976	3.904
7.185	7.934	Sjøfart og offshore	7.958	7.207
13.731	14.718	Eiendomsdrift	14.690	13.805
4.785	3.190	Forretningsmessig tjenesteyting	2.985	5.044
3.411	3.805	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	4.332	3.866
2.969	2.186	Øvrige sektorer	2.205	2.988
101.796	107.953	Sum totalt engasjement fordelt på sektor og næring	112.060	105.563

Morbank		Brutto utlån fordelt på sektor og næring (mill. kr)	Konsern	
31.12.14	31.12.15		31.12.15	31.12.14
44.037	46.631	Lønnstakere o.l	48.782	45.693
280	192	Offentlig forvaltning	211	300
7.042	8.515	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	8.674	7.158
1.213	1.485	Havbruk	1.807	1.367
2.069	2.387	Industri og bergverk	2.675	2.330
3.221	3.141	Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	3.598	3.717
2.509	2.482	Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	2.666	2.671
5.616	6.043	Sjøfart og offshore	6.066	5.638
12.539	12.917	Eiendomsdrift	12.885	12.612
3.445	2.019	Forretningsmessig tjenesteyting	1.777	3.681
2.696	2.859	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	3.355	3.141
2.252	1.458	Øvrige sektorer	1.477	2.270
86.920	90.129	Sum brutto utlån fordelt på sektor og næring	93.974	90.578

Morbank		Individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring (mill. kr)	Konsern	
31.12.14	31.12.15		31.12.15	31.12.14
36	36	Lønnstakere o.l	38	38
-	8	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	9	1
-	-	Havbruk	-	0
18	3	Industri og bergverk	3	18
36	12	Bygg og anlegg	13	36
20	44	Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	46	22
42	55	Sjøfart og offshore	55	42
-	12	Eiendomsdrift	12	0
2	0	Forretningsmessig tjenesteyting	1	2
10	4	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	5	12
-	-	Øvrige sektorer	2	-
164	174	Sum individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	183	172

Morbank		Forventet årlig gjennomsnittlig tap fordelt på sektor og næring (mill. kr)	Konsern	
2014	2015		2015	2014
69	65	Lønnstakere o.l	73	75
0	0	Offentlig forvaltning	1	1
23	19	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	21	26
4	2	Havbruk	4	4
12	25	Industri og bergverk	27	13
38	29	Bygg og anlegg	32	41
25	27	Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	29	26
20	25	Sjøfart og offshore	25	20
73	78	Eiendomsdrift	79	74
33	36	Forretningsmessig tjenesteyting	37	34
15	11	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	13	19
14	13	Øvrige sektorer	14	14
325	331	Sum forventet årlig gjennomsnittlig tap fordelt på sektor og næring	355	348

Fordeling på geografiske områder

Morbank		Brutto utlån (mill. kr)	Konsern	
31.12.14	31.12.15		31.12.15	31.12.14
33.305	33.724	Sør-Trøndelag	34.672	34.713
20.338	22.283	Nord-Trøndelag	23.464	21.314
18.859	19.952	Møre og Romsdal	20.925	19.700
934	499	Sogn og Fjordane	540	979
1.208	1.037	Nordland	1.106	1.264
6.152	4.608	Oslo	4.681	6.200
5.710	6.265	Landet for øvrig	6.827	5.994
415	1.760	Utlandet	1.760	415
86.920	90.129	Sum brutto utlån	93.974	90.578

Morbank		Brutto utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt (mill. kr)	Konsern	
31.12.14	31.12.15		31.12.15	31.12.14
14.371	15.608	Sør-Trøndelag	15.608	14.371
7.070	7.529	Nord-Trøndelag	7.529	7.070
4.104	4.722	Møre og Romsdal	4.722	4.104
166	249	Sogn og Fjordane	249	166
86	92	Nordland	92	86
1.024	1.166	Oslo	1.166	1.024
1.534	1.763	Landet for øvrig	1.763	1.534
39	816	Utlandet	816	39
28.393	31.944	Sum brutto utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt	31.944	28.393

Morbank		Brutto utlån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt (mill. kr)	Konsern	
31.12.14	31.12.15		31.12.15	31.12.14
369	358	Sør-Trøndelag	358	369
338	309	Nord-Trøndelag	309	338
546	543	Møre og Romsdal	543	546
150	250	Oslo	250	150
61	-	Landet for øvrig	-	61
1.463	1.460	Sum brutto utlån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt	1.460	1.463

Utlån til og fordringer på kunder knyttet til finansielle leieavtaler (mill. kr)		Konsern	
		31.12.15	31.12.14
Brutto fordringer knyttet til finansielle leieavtaler			
- Inntil 1 år		204	178
- Mellom 1 og 5 år		1.450	1.378
- Over 5 år		511	381
Sum brutto fordringer		2.166	1.937
Ikke opptjent inntekt knyttet til finansielle leieavtaler		69	65
Netto investeringer knyttet til finansielle leieavtaler		2.097	1.880
Netto investeringer i finansielle leieavtaler kan analyseres på følgende måte			
- Inntil 1 år		176	138
- Mellom 1 og 5 år		1.414	1.357
- Over 5 år		508	385
Sum netto fordringer		2.097	1.880

Note 9 - Fraregning av finansielle eiendeler

Som et ledd i sin ordinære virksomhet foretar banken transaksjoner som resulterer i salg av finansielle eiendeler. Morbanken overfører slike finansielle eiendeler i hovedsak gjennom salg av kundens boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt eller næringseiendomslån til SpareBank 1 Næringskreditt.

Mottatt vederlag for lån som er solgt til Sparebank 1 Boligkreditt og Sparebank 1 Næringskreditt tilsvarer bokført verdi og vurderes å samsvare med lånenes virkelige verdi på salgstidspunktet.

I henhold til inngått forvaltningsavtale med kredittforetakene forestår morbanken forvaltning av lånene og opprettholder kundekontakten. Morbanken mottar et vederlag i form av provisjoner for de plikter som følger med forvaltningen av lånene.

Kredittforetakene kan videreselge lånene med forvaltningsavtalen. Dersom morbanken ikke er i stand til å betjene kundene kan retten til betjening og provisjon falle bort. Videre kan morbanken ha opsjon til å kjøpe tilbake lån under gitte betingelser.

Hvis kredittforetakene får tap på kjøpte lån har de en viss rett til å avregne dette i provisjoner fra samtlige banker som har solgt lånene. Det foreligger dermed en begrenset gjenværende involvering knyttet til solgte lån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon. Denne muligheten til avregning anses imidlertid ikke å være av en slik karakter at den endrer på konklusjonen om at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap er overført. Den maksimale eksponeringen for tap er representert ved det høyeste beløpet som vil kunne kreves dekket under avtalene.

Morbanken har vurdert de regnskapsmessige implikasjonene dithen at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap knyttet til de solgte lånene er overført til kredittforetakene. Dette innebærer full fraregning av solgte lån. Morbanken innregner alle rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved salget separat som eiendeler eller forpliktelser.

SpareBank 1 Boligkreditt

SpareBank 1 Boligkreditt eies av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. SpareBank 1 SMN har en eierandel på 18,97 prosent per 31. desember 2015 (17,67 prosent pr 31. desember 2014). SpareBank 1 Boligkreditt erverver lån med pant i boliger og utsteder obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt er sikret med pant i bolig innenfor 75 prosent av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Boligkreditt. Morbanken har ingen rett til bruk av lånene, utover retten til å forestå forvaltning og motta provisjon samt rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån. Morbanken forestår forvaltningen av de solgte lånene og mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på de solgte lånene og kostnadene i kredittforetaket.

Det er i 2015 kjøpt og solgt boliglån til en netto verdi av 3,5 milliarder kroner (minus 2,1 milliarder kroner i 2014) til Sparebank 1 Boligkreditt. Totalt er det fraregnet boliglån til Sparebank 1 Boligkreditt for 31,9 milliarder kroner ved utgangen av regnskapsåret (28,4 milliarder i 2014).

Likviditetsfasilitet

SpareBank 1 SMN har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt, inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt. Dette innebærer at bankene forplikter seg til å kjøpe OMF utstedt at foretaket begrenset til en samlet verdi av de neste tolv måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt.

Forpliktelsen er begrenset til foretakets forpliktelser til å innfri utstedte OMF etter at foretakets egen beholdning av likviditet på forfallstidspunktet er trukket fra. Hver eier hefter prinsipielt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. I henhold til sin likviditetsstrategi holder SpareBank 1 Boligkreditt likviditet iht kravene etter Net Stable Funding Regime. Denne likviditetsreserven hensyntas ved vurderingen av morbankenes ansvar. Det er derfor kun i de tilfeller hvor foretaket ikke lenger har tilstrekkelig likviditet for de neste tolv måneders forfall at morbanken vil rapportere noe engasjement knyttet til dette.

Soliditet

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Boligkreditt har SpareBank 1 SMN også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Boligkreditt til enhver tid har en kjernekapitaldekning på minst ni prosent. Aksjonærene skal tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen tre måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette, med mindre det foretas andre grep for å redusere behovet for kapital.

Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er proratarisk og ikke solidarisk, og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt. Foretaket har ved årsskiftet ca 16 prosent ansvarlig kapital, hvorav ca 13,9 prosent er kjernekapital. Sammenholdt med den svært lave risikoprofilen i foretaket har morbanken vurdert det som usannsynlig at det blir innkalt kapital i henhold til denne avtalen og har valgt å ikke holde noen reserver for dette.

SpareBank 1 Næringskreditt

SpareBank 1 Næringskreditt eies av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. SpareBank 1 SMN har en eierandel på 33,62 prosent per 31. desember 2015 (33,62 prosent per 31. desember 2014). SpareBank 1 Næringskreditt erverver lån med pant i næringseiendom og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt er sikret med pant i næringseiendom innenfor 60 prosent av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Næringskreditt. Morbanken har ingen rett til bruk av lånene, utover retten til å forestå forvaltning og å motta provisjon for dette og rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån. Morbanken forestår forvaltningen av de solgte lånene og mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på de solgte lånene og kostnadene i kredittforetaket.

Samlede lån solgt til Sparebank 1 Næringskreditt er i 2015 redusert med 2,8 millioner kroner (økt med 242 millioner kroner i 2014). Totalt er det fraregnet næringseiendomslån til Sparebank 1 Næringskreditt for 1,5 milliarder kroner ved utgangen av regnskapsåret (1,5 milliarder kroner i 2014).

Likviditetsfasilitet

Som beskrevet ovenfor om SpareBank 1 Boligkreditt er det inngått tilsvarende avtale med SpareBank 1 Næringskreditt.

Soliditet

Det er på samme måte inngått avtale om å sikre kjernekapital i SpareBank 1 Næringskreditt på minimum ni prosent. Se omtale ovenfor om SpareBank 1 Boligkreditt.

Note 10 - Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne engasjement

Tabellen viser forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditt/innskudd fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelse i betalingsformidlingen. Hele utlånsengasjementet er inkludert når deler av engasjementet er forfalt.

Morbank					
31.12.15 (mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
Privatmarked	947	260	66	94	1.368
Næringsliv	90	4	1	22	117
Sum	1.038	265	67	116	1.486

31.12.14 (mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
Privatmarked	1.069	279	45	88	1.481
Næringsliv	180	4	2	23	209
Sum	1.249	283	47	111	1.690

Av det totale beløp av brutto forfalte, men ikke nedskrevet utlån var realisasjonsverdien på tilhørende pantestillelser 1.263 millioner kroner (1.643 millioner) per 31. desember 2015.

Konsern

31.12.15 (mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
Privatmarked	950	283	72	121	1.426
Næringsliv	95	18	2	45	159
Sum	1.045	301	73	166	1.585

31.12.14 (mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
Privatmarked	1.144	292	48	105	1.589
Næringsliv	312	25	3	33	373
Sum	1.456	317	51	138	1.963

Av det totale beløp av forfalte, men ikke nedskrevet utlån til kunder var realisasjonsverdien på tilhørende pantestillelser 1.323 millioner kroner (1.701 millioner) per 31. desember 2015.

Note 11 - Tap på utlån og garantier

Morbank

Tap på utlån (mill. kr)	2015			2014		
	Privat-marked	Næringsliv	Totalt	Privat-marked	Næringsliv	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	2	9	11	-4	18	14
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	-	80	80	-	-	-
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	7	58	65	10	41	51
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	8	4	12	12	16	28
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	6	3	9	12	-2	10
Sum tap på utlån og garantier	11	148	159	6	77	83

Individuelle nedskrivninger (mill. kr)	31.12.15			31.12.14		
	Privat-marked	Næringsliv	Totalt	Privat-marked	Næringsliv	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 1.1.	25	139	164	28	122	150
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	7	58	65	10	41	51
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	2	40	43	6	13	19
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	21	22	1	0	2
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	10	86	96	11	72	83
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	27	148	174	25	139	164

Gruppenedskrivninger (mill. kr)	31.12.15			31.12.14		
	Privat-marked	Næringsliv	Totalt	Privat-marked	Næringsliv	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	90	188	278	90	188	278
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	-	80	80	-	-	-
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	90	268	358	90	188	278

Tap fordelt på sektor og næring (mill. kr)	2015	2014
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	0	5
Industri og bergverk	2	6
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	19	12
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	6	16
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	24	19
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	15	14
Lønnstakere	12	11
Gruppenedskrivning næring	80	-
Tap på utlån til kunder	159	83

	31.12.15			31.12.14		
	Privat-marked	Næringsliv	Totalt	Privat-marked	Næringsliv	Totalt
Misligholdte utlån (mill. kr)						
Brutto mislighold over 90 dager	133	38	171	134	90	224
- Individuelle nedskrivninger	15	8	23	18	45	63
Netto misligholdte utlån	119	30	148	116	45	162
Avsetningsgrad	11 %	22 %	13 %	13 %	50 %	28 %

	31.12.15			31.12.14		
	Privat-marked	Næringsliv	Totalt	Privat-marked	Næringsliv	Totalt
Andre tapsutsatte engasjement (mill. kr)						
Tapsutsatte engasjement (ikke misligholdt)	45	341	387	15	193	208
- Individuelle nedskrivninger	13	138	151	7	95	101
Netto andre tapsutsatte engasjement	32	204	236	9	98	107
Avsetningsgrad	29 %	40 %	39 %	43 %	49 %	49 %

Inntektsførte renter på misligholdte og tapsutsatte engasjement utgjør for morbanken 40,2 millioner kroner (36,6 millioner kroner).

Realisasjonverdi av panteverdi knyttet til utlån som er individuelt nedskrevet er for morbanken per 31.12.15 er 195,2 millioner kroner (189,8 millioner kroner).

Konsern

	2015			2014		
	Privat-marked	Næringsliv	Totalt	Privat-marked	Næringsliv	Totalt
Tap på utlån (mill. kr)						
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	3	9	11	-9	8	-1
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	2	80	82	-	-	-
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	8	59	67	14	51	66
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	13	7	21	15	20	35
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	8	4	12	13	-2	11
Sum tap på utlån og garantier	18	151	169	8	81	89

	31.12.15			31.12.14		
	Privat-marked	Næringsliv	Totalt	Privat-marked	Næringsliv	Totalt
Individuelle nedskrivninger (mill. kr)						
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 1.1.	27	145	172	36	137	173
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	8	59	67	14	51	66
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	3	42	46	7	15	22
+Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	21	22	1	1	2
+Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	13	88	101	11	73	84
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	30	153	183	27	145	172

	31.12.15			31.12.14		
	Privat-marked	Næringsliv	Totalt	Privat-marked	Næringsliv	Totalt
Gruppenedskrivninger (mill. kr)						
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	94	201	295	94	201	295
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	2	80	82	-	-	-
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	96	281	376	94	201	295

Tap fordelt på sektor og næring (mill. kr)	2015	2014
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	0	6
Industri og bergverk	4	6
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	19	13
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	4	15
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	26	21
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	16	15
Utland og andre	2	-
Lønnstakere	12	13
Gruppenedskrivning næring	84	-
Gruppenedskrivning person	2	-
Tap på utlån til kunder	169	89

Misligholdte utlån (mill. kr)	31.12.15			31.12.14		
	Privat-marked	Næringsliv	Totalt	Privat-marked	Næringsliv	Totalt
Brutto mislighold over 90 dager	155	50	205	156	114	270
- Individuelle nedskrivninger	17	9	26	21	46	67
Netto misligholdte utlån	138	41	179	135	67	203
Avsetningsgrad	11 %	18 %	13 %	13 %	41 %	25 %

Andre tapsutsatte engasjement (mill. kr)	31.12.15			31.12.14		
	Privat-marked	Næringsliv	Totalt	Privat-marked	Næringsliv	Totalt
Tapsutsatte engasjement (ikke misligholdt)	49	350	399	16	201	216
- Individuelle nedskrivninger	14	142	156	7	98	105
Netto andre tapsutsatte engasjement	34	208	243	9	102	111
Avsetningsgrad	30 %	41 %	39 %	43 %	49 %	49 %

Inntektsførte renter på misligholdte og tapsutsatte engasjement utgjør for konsernet 45,0 millioner kroner (43,8 millioner kroner).

Realisasjonverdi av panteverdi knyttet til utlån som er individuelt nedskrevet er for konsernet per 31. desember 2015 er 200,7 millioner kroner (196,2 millioner kroner).

Note 12 - Kredittesponering for hver interne risikorating

Konsernet benytter eget klassifiseringssystem for overvåking av kredittrisiko i porteføljen. Risikoklasseinndeling skjer ut fra hvert enkelt engasjements sannsynlighet for mislighold. I tabellen er denne inndelingen sammenholdt med tilsvarende ratingklasser hos Moody's.

Historisk mislighold er tall for morbank og viser default ratio (DR) per risikoklasse. Tallene er et uvektet snitt for normalscorede kunder i perioden 2010-2015.

Sikkerhetsdekning representerer forventet realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerhetsverdier. Verdiene fastsettes etter faste modeller, og faktiske realisasjonsverdier valideres for å teste modellenes pålitelighet. I samsvar med kravene i kapitalkravforskriften er estimatene "down-turn"-estimer. Basert på sikkerhetsdekningen (RE-verdi / EAD) klassifiseres engasjementet i en av sju klasser, hvor beste sikkerhetsklasse har en sikkerhetsdekning på over 120 prosent, og laveste sikkerhetsklasse har en sikkerhetsdekning på under 20 prosent.

Misligholdssansynlighet						Sikkerhetsdekning		
Risiko-klasse	Fra	Til	Moody's	Historisk mislighold	Mislighold 2015	Sikkerhets-klasse	Nedre grense	Øvre grense
A	0,00 %	0,10 %	Aaa-A3	0,01 %	0,01 %	1	120	
B	0,10 %	0,25 %	Baa1-Baa2	0,04 %	0,03 %	2	100	120
C	0,25 %	0,50 %	Baa3	0,07 %	0,07 %	3	80	100
D	0,50 %	0,75 %	Ba1	0,24 %	0,17 %	4	60	80
E	0,75 %	1,25 %	Ba2	0,36 %	0,52 %	5	40	60
F	1,25 %	2,50 %		0,89 %	0,68 %	6	20	40
G	2,50 %	5,00 %	Ba2-B1	2,33 %	2,25 %	7	0	20
H	5,00 %	10,00 %	B1-B2	4,52 %	4,07 %			
I	10,00 %	99,99 %	B3-Caa3	11,01 %	12,25 %			
J	mislighold							
K	nedskrevet							

Konsernets engasjementer klassifiseres i risikogrupper på bakgrunn av risikoklasse.

Risikoklasse	Risikogrupper
A - C	Laveste risiko
D - E	Lav
F - G	Middels
H	Høy
I	Høyeste risiko
J - K	Mislighold og nedskrevet

Morbank (mill.kr)	Gjennom- snittlig usikret eksponering i %	Totalt engasjement	Gjennom- snittlig usikret eksponering i %	Totalt engasjement
	31.12.15	31.12.15	31.12.14	31.12.14
Laveste risiko	9,0 %	60.945	9,9 %	52.644
Lav risiko	12,8 %	21.757	13,1 %	25.097
Middels risiko	14,7 %	19.305	21,1 %	18.122
Høy risiko	21,1 %	3.708	15,0 %	3.998
Høyeste risiko	11,6 %	1.680	10,8 %	1.502
Mislighold og nedskrevet	31,1 %	558	29,0 %	432
Totalt		107.953		101.796

Konsern (mill. kr)	Gjennom- snittlig usikret eksponering i %	Totalt engasjement	Gjennom- snittlig usikret eksponering i %	Totalt engasjement
	31.12.15	31.12.15	31.12.14	31.12.14
Laveste risiko	9,0 %	61.202	5,9 %	52.975
Lav risiko	12,4 %	22.821	8,9 %	25.938
Middels risiko	14,0 %	20.925	15,2 %	19.798
Høy risiko	19,8 %	4.222	10,3 %	4.443
Høyeste risiko	15,1 %	2.285	10,5 %	1.922
Mislighold og nedskrevet	30,7 %	604	23,6 %	486
Totalt		112.060		105.563

Realisasjonsverdien på stilte sikkerheter fastsettes slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur.

Note 13 - Maksimal kreditteksponering

Tabellen nedenfor viser maksimal eksponering mot kredittrisiko i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

Morbank				
31.12.15 (mill. kr)	Maksimal eksponering mot kredittrisiko	Sikkerhet i eiendom	Sikkerhet i verdipapirer	Øvrig sikkerhet ^{*)}
Eiendeler				
Fordringer på sentralbanker	3.153	-	-	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	5.883	-	-	-
Utlån til og fordringer på kunder	89.596	68.169	1.651	15.025
Verdipapirer - virkelig verdi over resultatet	16.013	-	-	7.437
Derivater	7.606	-	-	4.726
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	76	-	-	-
Opptjente ikke mottatte inntekter	23	-	-	-
Fordringer verdipapirer	3	-	-	-
Sum eiendeler	122.353	68.169	1.651	27.189
Forpliktelser				
Stilte garantier og remburser	7.173	-	-	-
Ubenyttede kreditter	15.706	3.928	256	2.570
Lånetilsagn	1.513	-	-	-
Sum forpliktelser	24.392	3.928	256	2.570
Sum total kredittrisikoeksponering	146.745	72.097	1.907	29.759

31.12.14 (mill. kr)	Maksimal eksponering mot kredittrisiko	Sikkerhet i eiendom	Sikkerhet i verdipapirer	Øvrig sikkerhet ^{*)}
Eiendeler				
Fordringer på sentralbanker	4.498	-	-	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	4.364	-	-	-
Utlån til og fordringer på kunder	86.478	64.351	2.015	13.656
Verdipapirer - virkelig verdi over resultatet	14.430	-	-	5.049
Derivater	7.972	-	-	4.402
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	4	-	-	-
Opptjente ikke mottatte inntekter	31	-	-	-
Fordringer verdipapirer	8	-	-	-
Sum eiendeler	117.784	64.351	2.015	23.107
Forpliktelser				
Stilte garantier og remburser	5.126	-	-	-
Ubenyttede kreditter	10.284	2.616	83	1.719
Lånetilsagn	1.230	-	-	-
Sum forpliktelser	16.640	2.616	83	1.719
Sum total kredittrisikoeksponering	134.424	66.967	2.098	24.826

Konsern

31.12.15 (mill. kr)	Maksimal eksponering mot kreditrisiko	Sikkerhet i eiendom	Sikkerhet i verdipapirer	Øvrig sikkerhet *)
Eiendeler				
Fordringer på sentralbanker	3.153	-	-	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2.407	-	-	-
Utlån til og fordringer på kunder	93.415	68.169	1.651	15.025
Verdipapirer - virkelig verdi over resultatet	17.128	-	-	7.437
Derivater	7.524	-	9	4.726
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	108	-	-	-
Opptjente ikke mottatte inntekter	39	-	-	-
Fordringer verdipapirer	200	-	197	-
Sum eiendeler	123.974	68.169	1.857	27.189
Forpliktelser				
Stilte garantier og remburser	7.173	-	-	-
Ubenyttede kreditter	15.858	3.928	256	2.570
Lånetilsagn	1.745	-	-	-
Andre engasjement	42	-	-	-
Sum forpliktelser	24.818	3.928	256	2.570
Sum total kredittrisikoeksponering	148.792	72.097	2.112	29.759

31.12.14 (mill. kr)	Maksimal eksponering mot kreditrisiko	Sikkerhet i eiendom	Sikkerhet i verdipapirer	Øvrig sikkerhet *)
Eiendeler				
Fordringer på sentralbanker	4.498	-	-	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1.289	-	-	-
Utlån til og fordringer på kunder	90.112	64.351	2.015	16.942
Verdipapirer - virkelig verdi over resultatet	14.850	-	-	5.049
Derivater	7.877	-	-	4.402
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	35	-	-	-
Opptjente ikke mottatte inntekter	39	-	-	-
Fordringer verdipapirer	8	-	-	-
Sum eiendeler	118.707	64.351	2.015	26.394
Forpliktelser				
Stilte garantier og remburser	5.126	-	-	-
Ubenyttede kreditter	10.311	2.616	83	1.736
Lånetilsagn	1.319	-	-	-
Andre engasjement	38	-	-	-
Sum forpliktelser	16.794	2.616	83	1.736
Sum total kredittrisikoeksponering	135.501	66.967	2.098	28.129

*) Øvrig sikkerhet inkluderer blant annet kontanter, løsøre, skip og mottatte garantier. For obligasjoner med fortrinnsrett består sikkerhetsmassen av utlån til kunder i selskapet som har utstedt obligasjonen.

Konsernets maksimale kreditteksponering fremgår av oppstillingen ovenfor. SpareBank 1 SMN utfører engrosbanktjenester for BN Bank og Samspar-bankene. I tilknytning til dette er det etablert garantiavtale som sikrer fullt oppgjør for eksponeringer knyttet til disse avtalene. Konsernet har også tilsvarende garantiavtaler knyttet til overtakelsen av BN Banks portefølje i Ålesund. Verdi av garantiavtalene er ikke inkludert i tabellene ovenfor.

Sikkerhetsstillelsene er vurdert til markedsverdi, begrenset til maksimal kreditteksponering for den enkelte motpart.

Kreditrisikoeksponering knyttet til finansielle eiendeler fordelt på geografiske områder

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15	(mill. kr)	31.12.15	31.12.14
Bankaktiviteter				
44.984	51.711	Sør-Trøndelag	49.177	41.646
24.387	25.585	Nord-Trøndelag	26.828	24.359
24.824	26.687	Møre og Romsdal	27.711	24.727
1.210	606	Sogn og Fjordane	649	1.209
1.429	1.070	Nordland	1.146	1.425
7.411	8.638	Oslo	9.098	11.622
7.130	6.813	Landet for øvrig	7.469	7.133
642	1.941	Utlandet	1.952	619
112.017	123.050	Totalt bankaktiviteter	124.032	112.740
Finansielle instrumenter				
13.969	13.853	Norge	15.001	14.420
340	2.102	Europa/Asia	2.102	340
125	133	Nord-Amerika	133	125
7.972	7.606	Derivater	7.524	7.877
22.406	23.695	Sum	24.760	22.762
134.424	146.745	Totalt fordelt på geografiske områder	148.792	135.501

Note 14 - Finansielle instrumenter og motregning

I den finansielle oppstillingen har konsernet ingen finansielle instrumenter som bokføres netto.

SpareBank 1 SMN har to sett avtaler som regulerer motpartsrisiko og netting av derivater. For privat- og næringslivskunder anvendes rammeavtaler med krav om sikkerhetsstillelse. For kunder som driver med tradingvirksomhet aksepteres kun kontantdepot som sikkerhet. Avtalene er unilaterale, det vil si at det kun er kundene som stiller sikkerhet. Mot finansielle institusjoner inngår morbanken standardiserte og hovedsakelig bilaterale ISDA-avtaler. I tillegg har morbanken inngått tilleggsavtaler om sikkerhetsstillelse (CSA) mot de mest sentrale motpartene. Per årskiftet 2015 har morbanken 26 aktive CSA-avtaler. Morbanken inngår utelukkende avtaler med konanter som sikkerhet. Håndteringen av disse avtalene har banken satt ut til SEB Prime Collateral Services, det vil si at de håndterer marginkravene på vegne av banken.

For verdipapir og derivater som handles over Oslo Børs benytter datterselskapet SpareBank 1 Markets DNB som clearingagent overfor Oslo Clearing. Eventuelle marginsikkerheter betales konto i DNB. DNB operer som agent mellom SpareBank 1 Markets og Oslo Clearing. Det betyr at det er Oslo Clearing som er SpareBank 1 Markets sin motpart.

Tabellen viser hva som morbanken og konsernet netto kan motregne ved konkurs eller mislighold.

Morbank

Periode	Type finansielt instrument	Beløp som bare kan nettes ved konkurs eller mislighold (mill. kr)
31.12.15	Derivater	2.149
31.12.14	Derivater	1.980

Konsern

Periode	Type finansielt instrument	Beløp som bare kan nettes ved konkurs eller mislighold (mill. kr)
31.12.15	Derivater	2.120
31.12.14	Derivater	1.980

Note 15 - Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler

Kredittkvaliteten av finansielle eiendeler håndteres ved at banken benytter sine interne retningslinjer for kredittrater. Se avsnitt kredittrisiko under note 6 Risikoforhold.

Tabellen nedenfor viser kredittkvaliteten per klasse av eiendeler for utlånsrelaterte eiendeler i balansen, basert på bankens eget kredittratingsystem. Hele utlånsengasjementet er inkludert når deler av engasjementet er misligholdt. Misligholdt er i noten definert til betalingsmislighold over tusen kroner over 90 dager.

Morbank

31.12.15 (mill. kr)	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *)	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	5.883	-	-	-	-	-	5.883
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		38.894	8.895	3.683	926	1.070	177	53.645
Næringsliv		13.622	9.432	10.314	2.247	530	339	36.484
Sum utlån		52.516	18.327	13.997	3.173	1.600	516	90.129
Finansielle investeringer	29							
Noterte statsobligasjoner		4.032	-	-	-	-	-	4.032
Noterte andre obligasjoner		756	35	62	-	-	-	853
Unoterte statsobligasjoner		1.618	-	-	-	-	-	1.618
Unoterte andre obligasjoner		7.220	1.224	696	83	27	-	9.250
Sum finansielle investeringer		13.626	1.259	757	83	27	-	15.752
Totalt		72.024	19.586	14.755	3.256	1.627	516	111.765

31.12.14 (mill. kr)	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *)	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	4.364	-	-	-	-	-	4.364
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		34.175	9.343	4.419	970	1.025	157	50.088
Næringsliv		11.209	12.055	10.411	2.485	430	242	36.832
Sum utlån		45.384	21.398	14.830	3.455	1.455	399	86.920
Finansielle investeringer	29							
Noterte statsobligasjoner		4.680	-	-	-	-	-	4.680
Noterte andre obligasjoner		4.026	2.248	1.013	85	34	-	7.406
Unoterte statsobligasjoner		1.217	-	-	-	-	-	1.217
Unoterte andre obligasjoner		245	450	142	24	13	-	873
Sum finansielle investeringer		10.168	2.699	1.155	109	47	-	14.177
Totalt		59.916	24.097	15.985	3.564	1.502	399	105.461

Konsern

31.12.15 (mill. kr)	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *)	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	2.407	-	-	-	-	-	2.407
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		38.961	9.480	4.316	1.107	1.313	202	55.379
Næringsliv		13.799	9.846	11.179	2.550	862	361	38.596
Sum utlån		52.760	19.326	15.495	3.657	2.175	563	93.974
Finansielle investeringer	29							
Noterte statsobligasjoner		4.032	-	-	-	-	-	4.032
Noterte andre obligasjoner		756	35	62	-	-	-	853
Unoterte statsobligasjoner		1.618	-	-	-	-	-	1.618
Unoterte andre obligasjoner		7.220	1.224	696	83	27	-	9.250
Sum finansielle investeringer		13.626	1.259	757	83	27	-	15.752
Totalt		68.792	20.585	16.253	3.740	2.202	563	112.133

31.12.14 (mill. kr)	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *)	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1.289	-	-	-	-	-	1.289
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		34.210	9.754	5.347	1.114	1.188	192	51.793
Næringsliv		11.491	12.450	11.138	2.768	667	259	38.785
Sum utlån		45.701	22.204	16.484	3.882	1.855	452	90.578
Finansielle investeringer	29							
Noterte statsobligasjoner		4.680	-	-	-	-	-	4.680
Noterte andre obligasjoner		4.026	2.248	1.013	85	34	-	7.406
Unoterte statsobligasjoner		1.217	-	-	-	-	-	1.217
Unoterte andre obligasjoner		245	450	142	24	13	-	873
Sum finansielle investeringer		10.168	2.699	1.155	109	47	-	14.177
Totalt		57.158	24.903	17.369	3.990	1.902	452	106.043

*) Garantier stilt av GIEK er ikke hensyntatt

Note 16 - Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Noten er en sensitivitetsanalyse gjort med utgangspunkt i relevante balanseposter per 31. desember og fremover i tid for det aktuelle året. Konsernets renterisiko beregnes ved at det simuleres et parallelt renteskift på ett prosent for hele rentekurven på alle balanseposter.

Risikoen har gjennom hele 2015 vært lav og innenfor den totale rammen fastsatt av bankens styre, 600.000 basispunkter per 31.desember 2015. For ytterligere detaljer vedrørende renterisiko se note 6 Risikoforhold.

Basisrisiko konsern (mill. kr)	Renterisiko, 1 % endring	
	2015	2014
Valuta		
NOK	-20	-15
EUR	1	-1
USD	-3	-5
CHF	-3	-5
Andre	0	-1
Total renterisiko, effekt på resultat før skatt	-25	-26

Total renterisiko viser for 2015 at konsernet vil få et tap ved en renteoppgang. Tilsvarende for 2014.

Tabellen under viser hvordan rentekurven forskyver seg innenfor de ulike tidsintervallene med tilhørende gevinst og tap innenfor de enkelte løpetider.

Rentekurverisiko konsern (mill. kr)	Renterisiko, 1 % endring	
	2015	2014
Løpetid		
0 - 1 mnd	-11	-14
1 - 3 mndr	-1	2
3 - 6 mndr	-10	-8
6 - 12 mndr	9	9
1 - 2 år	-3	-4
2 - 3 år	7	2
3 - 4 år	-15	4
4 - 5 år	-1	-10
5 - 7 år	-1	-4
7 - 10 år	1	-3
Total renterisiko, effekt på resultat før skatt	-25	-26

Note 17 - Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering

Valutarisiko oppstår ved at konsernet har forskjeller mellom eiendeler og forpliktelser i den enkelte valuta. Handelsaktiviteten knyttet til omsetning av valuta skal til enhver tid skje innenfor vedtatte rammer og fullmakter. Konsernets rammer definerer kvantitative mål for maksimal nettoeksponering i valuta, målt i kroner.

Konsernet har utarbeidet rammer for nettoeksponering i hver enkelt valuta, samt rammer for aggregert netto valutaeksponering (uttrykt som den høyeste av sum lange og korte posisjoner). Overnatten kursrisiko for spothandel i valuta må netto ikke overstige 85 millioner kroner per enkeltvaluta og 100 millioner kroner aggregert.

Valutarisikoen har gjennom året vært lav og innenfor den totale rammen på 12 millioner kroner per 31. desember 2015. For ytterligere detaljer se note 6 Risikoforhold.

Morbank		Netto valutaeksponering NOK (mill. kr)	Konsern	
2014	2015		2015	2014
1	-4	EUR	-4	1
-5	-7	USD	-7	-5
-16	1	SEK	1	-16
-16	1	Andre	1	-16
-36	-9	Sum	-9	-36
100	100	Total valutaramme på bruttoposisjoner	100	100
85	85	Total ramme per valutasort	85	85
1,1	-0,3	Resultateffekt etter skatt ved 3 % endring	-0,3	1,1

Note 18 - Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler. For detaljert beskrivelse henvises til note 6 Risikoforhold.

Konsern

31.12.15 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	6.156	1.646	241	-	111	8.155
Innskudd fra og gjeld til kunder	58.377	661	1.550	3.502	-	64.090
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	2.764	5.994	23.884	1.737	34.379
Derivater - kontraktsmessige kontantstrømmer ut	-	549	3.051	7.289	678	11.566
Andre forpliktelser	47	1.003	613	70	-	1.734
Ansvarlig lånekapital *)	-	14	300	3.060	-	3.374
Sum kontantstrøm forpliktelser	64.581	6.638	11.749	37.804	2.525	123.297
Kontraktsmessige kontantstrømmer ut	-	549	3.051	7.289	678	11.566
Kontraktsmessige kontantstrømmer inn	-	-568	-3.518	-8.310	-793	-13.189
Netto kontraktsmessige kontantstrømmer	-	-19	-467	-1.021	-115	-1.623

Konsern

31.12.14 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	7.696	1.306	-	-	121	9.123
Innskudd fra og gjeld til kunder	54.893	1.364	1.429	2.994	-	60.680
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	3.991	1.245	24.419	2.578	32.233
Derivater - kontraktsmessige kontantstrømmer ut	-	904	748	7.703	1.555	10.910
Andre forpliktelser	37	975	537	77	-	1.625
Ansvarlig lånekapital *)	-	15	-	2.808	450	3.273
Sum kontantstrøm forpliktelser	62.626	8.555	3.959	38.001	4.704	117.844
Kontraktsmessige kontantstrømmer ut	-	904	748	7.703	1.555	10.910
Kontraktsmessige kontantstrømmer inn	-	-938	-902	-8.055	-1.744	-11.639
Netto kontraktsmessige kontantstrømmer	-	-33	-154	-352	-189	-729

Inkluderer ikke verdjusteringer for finansielle instrumenter til virkelig verdi.

*) For ansvarlig lånekapital benyttes call dato for kontantoppgjør

Note 19 - Netto renteinntekter

Morbank			Konsern	
2014	2015	(mill. kr)	2015	2014
Renteinntekter				
138	112	Renter av utlån til og fordringer på sentralbanker og kredittinstitusjoner	43	58
3.699	3.447	Renter av utlån til og fordringer på kunder	3.669	3.810
381	304	Renter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	304	381
5	1	Andre renteinntekter	16	17
4.223	3.865	Sum renteinntekter	4.031	4.265
Rentekostnader				
189	147	Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	148	91
1.240	968	Renter på innskudd fra og gjeld til kunder	949	1.216
931	840	Renter på utstedte verdipapirer	840	931
157	149	Renter på ansvarlig lånekapital	149	157
61	58	Andre rentekostnader	74	81
2.578	2.161	Sum rentekostnader	2.159	2.475
1.644	1.703	Sum netto renteinntekter	1.872	1.790

Note 20 - Netto provisjons- og andre inntekter

Morbank		(mill. kr)	Konsern	
2014	2015		2015	2014
		Provisjonsinntekter		
73	80	Garantiprovisjon	80	73
-	-	Meglerprovisjon	212	223
37	46	Porteføljeprovisjon spareprodukter	68	50
-	-	Formidlingsprovisjon spareprodukter	-	0
417	326	Provisjon fra SpareBank 1 Boligkreditt	326	417
10	8	Provisjon fra SpareBank 1 Næringskreditt	8	10
322	351	Betalingsformidling	344	328
138	156	Provisjon fra forsikringstjenester	156	138
34	38	Andre provisjonsinntekter	50	41
1.031	1.005	Sum provisjonsinntekter	1.245	1.281
		Provisjonskostnader		
88	92	Betalingsformidling	102	82
16	11	Andre provisjonskostnader	33	31
104	103	Sum provisjonskostnader	135	113
		Andre driftsinntekter		
28	30	Driftsinntekter fast eiendom	28	31
-	-	Eiendomsforvaltning og -omsetning	108	82
1	0	Inntekter finansiell rådgivning (Corporate)	27	1
13	4	Verdipapiromsetning	58	13
-	-	Regnskapsførerhonorarer	182	171
4	187	Andre driftsinntekter	32	45
47	220	Sum andre driftsinntekter	435	344
973	1.123	Sum netto provisjons- og andre driftsinntekter	1.545	1.512

Note 21 - Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser

Morbank			Konsern	
2014	2015	(mill. kr)	2015	2014
Vurdert til virkelig verdi over resultatet				
77	-247	Verdiendring på renteinstrumenter	-218	77
Verdiendring på derivater/sikring				
1	-7	Netto verdiendring på sikrede obligasjoner og derivater	-67	0
1	-56	Netto verdiendring på sikrede fastrente utlån og derivater	-56	1
-64	181	Øvrige derivater	159	-101
Inntekter fra egenkapitalinstrumenter				
-	-	Inntekter fra eierinteresser	448	527
299	454	Utbytte fra eierinteresser	-	-
-13	-27	Verdiendring og gevinst fra eierinteresser	-10	-14
12	17	Utbytte fra egenkapitalinstrumenter	25	65
188	16	Verdiendring og gevinst på egenkapitalinstrumenter	162	158
501	330	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi	443	713
Vurdert til amortisert kost				
Verdiendring på renteinstrumenter				
-9	-3	Verdiendring på renteinstrumenter holdt til forfall	-3	-9
4	-	Verdiendring på renteinstrumenter lån og fordring	-	4
-5	-3	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler og forpliktelser til amortisert kost	-3	-5
Vurdert til virkelig verdi - tilgjengelig for salg				
Inntekter fra egenkapitalinstrumenter				
0	0	Gevinst/tap ved realisasjon av finansielle eiendeler	0	0
0	0	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	0	0
12	19	Netto inntekter fra valutahandel	19	12
508	346	Sum netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	459	720

Note 22 - Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

Alle godtgjørelsesordninger i SpareBank 1 SMN utformes i samsvar med finansforetaksloven og verdipapirhandelloven med tilhørende forskrift om godtgjørelsesordninger i finansforetak, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond.

Godtgjørelsesutvalget skal foreta en årlig gjennomgang av praktiseringen av godtgjørelsesordningen, og det skal utarbeides en skriftlig rapport som oversendes styret for gjennomgang og godkjenning. Godtgjørelsesutvalget skal besørge at praktiseringen av godtgjørelsesordningen minst en gang i året gjennomgås av uavhengige kontrollfunksjoner.

Styret skal godkjenne og vedlikeholde godtgjørelsesordningen, samt påse at dokumentasjonen som ligger til grunn for beslutninger er ivaretatt. I tillegg skal styret godkjenne enhver materiell endring eller unntak fra godtgjørelsesordningen.

Konsernets retningslinjer for variabel godtgjørelse skal sikre at ansatte, grupper eller virksomheten som helhet etterlever de risikostyringsstrategier, prosesser og verktøy konsernet har implementert for å beskytte verdier. Godtgjørelsesordningene utformes på en slik måte at ikke enkeltpersoner eller organisasjonen tar uakseptabel risiko for å maksimere den variable godtgjørelsen. Dette innebærer blant annet at grunnlaget for variabel godtgjørelse knyttet til foretakets risikjusterte resultat skal være en periode på minst ett år, og at opptjeningsperioden ikke skal være kortere enn ett år. SpareBank 1 SMN har ikke godtgjørelsesordninger for kundenheter som stimulerer til adferd som utfordrer bankens risikotoleranse, etiske retningslinjer eller kan bidra til interessekonflikter. Konsernet har ikke godtgjørelsesordninger for kontrollfunksjoner som stimulerer til adferd som utfordrer habilitet.

Godtgjørelsesordningen i SpareBank 1 SMN inneholder også særskilte regler for ledende ansatte. For disse gruppene er grunnlaget for variabel godtgjørelse knyttet til foretakets risikjusterte resultat over en periode på minst to år. Minimum 50 prosent av den variable godtgjørelsen tildeles i form av egenkapitalbevis, som bindes og tildeles med en tredjedel per år over 3 år.

Vurderingen av hvem som er omfattet av bestemmelsene for ledende ansatte, er basert på de kriterier som er fastsatt i gjeldende lover, forskrifter og regelverk.

Det er etablert klausuler om avkorting dersom det avdekkes brudd på gjeldende regelverk eller retningslinjer. Grunnlag for avkorting bygger på konsernets sanksjonssystem.

Morbank			Konsern	
2014	2015	(mill. kr)	2015	2014
569	496	Lønn	954	893
46	49	Pensjonskostnader (Note 24)	77	62
31	43	Sosiale kostnader	63	47
645	588	Sum personalkostnader	1.093	1.002
798	739	Gjennomsnittlig antall ansatte	1.922	1.241
753	645	Antall årsverk per 31.12.	1.208	1.192
789	689	Antall ansatte per 31.12.	1.298	1.273

Ytelser til konsernledelsen

2015 (1.000 kr)

Navn	Tittel	Lønn mv.	Herav bonus ^{*)}	Herav aksjebasert bonus-avlønning	Herav pensjons-tilskudd for lønn utover 12G	Nåverdi pensjonsforpliktelse	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Lån per 31.12.	Antall egenkapitalbevis
Finn Haugan	Konsernsjef	6.445	-	56	2.297	16.856	167	10.252	197.906
Kjell Fordal	Konserndir. Finans	3.011	-	56	472	8.803	885	5.832	244.422
Wenche Margaretha Seljeseth ^{**)}	Konserndir. Forretningsdrift og -utvikling	2.251	-	-	231	-	66	2.271	-
Vegard Helland	Konserndir. Næringsliv	2.677	-	56	318	1.897	169	352	33.312
Svein Tore Samdal ^{**)}	Konserndir. Privatmarked	2.853	-	56	350	-	66	7.948	22.618
Nelly Maske ^{**)}	Konserndir. Organisasjon og utvikling	1.978	-	56	161	-	66	5.397	20.000

2014 (1.000 kr)

Navn	Tittel	Lønn mv.	Herav bonus ^{*)}	Herav aksjebasert bonus-avlønning	Herav pensjons-tilskudd for lønn utover 12G	Nåverdi pensjonsforpliktelse	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Lån per 31.12.	Antall egenkapitalbevis
Finn Haugan	Konsernsjef	6.609	399	200	2.297	16.156	640	10.619	177.906
Kjell Fordal	Konserndir. Finans	3.073	243	121	460	8.138	744	6.438	224.422
Wenche Margaretha Seljeseth ^{**)}	Konserndir. Forretningsdrift og -utvikling	2.335	180	90	223	-	65	2.696	8.139
Tina Steinsvik Sund ^{**)}	Konserndir. Prestasjonsutvikling/HR/Dig. kanaler til 31.03.14	937	189	95	59	-	16	6.713	11.606
Vegard Helland	Konserndir. Næringsliv	2.733	206	103	307	1.946	130	2.357	13.312
Svein Tore Samdal ^{**)}	Konserndir. Privatmarked	2.654	69	35	378	-	65	4.634	2.618

^{*)} Gjelder utbetalt bonus opptjent i foregående regnskapsår. Bonus-ordningen ble avviklet i 2015, og erstattet med Aksjebasert bonusavlønning

^{**)} Innskuddsbasert pensjonsordning, opptjente pensjonsrettigheter er årets innbetalte sparebeløp.

Som følge av endringer i skattereglene for topp-pensjon besluttet styret å avvikle den kollektive pensjonsordningen for lønninger utover 12G fra første januar 2007. For de som var omfattet av tidligere topp-pensjon ble det innført en individuell topp-pensjonsordning som tilsvarer 16 prosent av lønn utover 12G. Pensjonstilskuddet skal benyttes til pensjonssparing i produkter levert av SpareBank 1. For å sikre likeverdighet med den ordningen som ble avviklet, kompenseres også skatten på dette pensjonstilskuddet. I ettertid er 12G ordning etablert for en del nye ledere. Mottaker er forpliktet til ikke å disponere midlene før oppnådd pensjonsalder. Styret har til enhver tid rett til å kontrollere at 12 G-sparing skjer i henhold til forutsetningene.

Det er inngått førtidspensjonsavtale med konsernsjef ved fratredelse før fylte 67 år, med en pensjon på 68 prosent av pensjongivende lønn. Avtalen gjelder fram til utløpet av den måneden konsernsjefen fyller 67 år. I pensjonsforpliktelsen til konsernsjef inngår bankens kollektive pensjonsordning. Konsernsjef har i tillegg avtale om ytelse til etterlatte.

Konserndirektører har etterlønnssavtaler på 12 eller 24 måneder, med avkorting av lønn som opptjenes i annet ansettelsesforhold. I alle tilfeller er maksimal etterlønn uten avkorting 12 måneder.

Det er inngått en førtidspensjonsavtale med en av konserndirektørene, med rett til å fratre ved fylte 62 år. Pensjon er 68 prosent av pensjongivende lønn. Ytelsen knyttet til denne ordningen inngår i grunnlaget for opptjente pensjonsrettigheter i tabellen over.

Antall egenkapitalbevis inkluderer egenkapitalbevis eid av nærstående og selskaper man har betydelig innflytelse i.

Ytelser til styret og kontrollkomiteen

2015 (1.000kr)

Navn	Tittel	Honorar	Honorarer til revisjons-, risiko-, og godtgjørelsesutvalget	Andre godtgjørelser	Lån per 31.12.	Antall egenkapitalbevis
Kjell Bjordal	Styreleder	425	32	49	-	110.000
Bård Benum	Nestleder styret	225	75	1	3.269	-
Aud Skrudland	Styremedlem	195	22	1	-	2.765
Arnhild Holstad	Styremedlem	195	-	8	2.421	-
Paul E. Hjelm-Hansen	Styremedlem	195	100	3	-	49.219
Venche Johnsen *)	Styremedlem, ansattrepresentant	195	-	732	695	24.716
Janne Thyø Thomsen	Styremedlem	195	75	1	-	3.000
Morten Loktu	Styremedlem	195	22	1	-	5.000
Terje Lium	Leder kontrollkomiteen	158	-	1	-	-
Anders Lian	Nestleder kontrollkomiteen	106	-	1	-	-
Terje Ruud	Medlem kontrollkomiteen	106	-	1	-	-

*) Andre godtgjørelser inkluderer lønn i ansettelsesforhold

2014 (1.000 kr)

Navn	Tittel	Honorar	Honorarer til revisjons- og godtgjørelsesutvalget	Andre godtgjørelser	Lån per 31.12.	Antall egenkapitalbevis
Kjell Bjordal	Styreleder	370	30	8	-	100.000
Bård Benum	Nestleder styret	200	76	2	-	-
Aud Skrudland	Styremedlem	173	20	2	-	2.765
Arnhild Holstad	Styremedlem	173	41	3	2.507	-
Paul E. Hjelm-Hansen	Styremedlem	173	95	2	-	49.219
Venche Johnsen *)	Styremedlem, ansattrepresentant	173	-	689	108	24.716
Janne Thyø Thomsen	Styremedlem fra 1. april 2014	130	36	1	-	-
Morten Loktu	Styremedlem	173	20	4	-	5.000
Terje Lium	Leder kontrollkomiteen	150	-	2	-	-
Anders Lian	Nestleder kontrollkomiteen	100	-	2	-	-
Terje Ruud	Medlem kontrollkomiteen	100	-	2	-	-

*) Andre godtgjørelser inkluderer lønn i ansettelsesforhold

Styrets leder har verken bonusavtale eller avtale om etterlønn. Antall egenkapitalbevis inkluderer egenkapitalbevis eid av nærstående og selskaper man har betydelig innflytelse i.

Honorar til representantskapet

(1.000 kr)

	2015	2014
Randi Dyrnes, representantskapets leder	86	78
Øvrige medlemmer	580	452

Note 23 - Andre driftskostnader

Morbank			Konsern	
2014	2015	(mill. kr)	2015	2014
645	588	Personalkostnader	1.093	1.002
199	194	IT-kostnader	240	223
21	18	Porto og verditransport	22	25
44	55	Markedsføring	96	81
40	41	Ordinære avskrivninger (note 33)	104	109
119	123	Driftskostnader faste eiendommer	100	93
66	68	Kjøpte tjenester	105	78
131	129	Andre driftskostnader	171	178
1.265	1.217	Sum andre driftskostnader	1.931	1.789
Godtgjørelse til revisor (1.000 kr)				
1.327	1.472	Lovpålagt revisjon	2.563	2.315
259	50	Andre attestasjonstjenester	143	389
22	9	Skatterådgivning	132	52
303	156	Andre tjenester utenfor revisjonen	387	627
1.911	1.686	Sum inklusive merverdiavgift	3.225	3.383

Note 24 - Pensjon

Ytelsesbasert ordning

Pensjonsordningen administreres ved egen pensjonskasse, og gir rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser fra fylte 67 år. I ordningene inngår også barnepensjon og uførepensjon etter nærmere bestemte regler. Konsernets ytelsesbaserte pensjonsordning sikrer de fleste ansatte en pensjon på 68 prosent av sluttlønn opptil 12 G. Ytelsesordningen er lukket for nye medlemmer.

Innskuddsbasert ordning

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte. I forbindelse med lukking av ytelsesordningen i 2007 etablerte konsernet innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte.

Avtalefestet førtidspensjon

Bank- og finansnæringen har inngått avtale om avtalefestet pensjon (AFP). Ordningen dekker førtidspensjon fra 62 til 67 år. Konsernets ansvar er 100 prosent av pensjonen som utbetales mellom 62 og 64 år og 60 prosent av pensjonen som utbetales mellom 65 og 67 år. Opptak av nye pensjonister opphørte med virkning fra 31. desember 2010.

Avtalefestet førtidspensjon ny ordning

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelser etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G. I tråd med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse er det i regnskapsåret ikke foretatt avsetning for konsernets reelle AFP-forpliktelse. Dette skyldes at Felleskontoret for LO/NHO så langt ikke har foretatt de nødvendige beregninger.

For nærmere omtale av konsernets pensjonsordninger se note 2 om regnskapsprinsipper samt note 22 personalkostnader.

IAS 19 Ytelser til ansatte

Fra første januar 2013 har konsernet anvendt IAS 19R Ytelser til ansatte og endret basis for beregning av pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader. Alle estimatavvik skal etter IAS 19R føres i oppstilling over andre inntekter og kostnader.

Konsernet har per 31. desember 2015 benyttet nytt dødelighetsgrunnlag K2013 som fastsatt av Finanstilsynet 8. mars 2013 (K2013FT) som utgangspunkt for beregningen. Denne er deretter justert for startdødelighet og dødelighetsnedgang. Finanstilsynet benytter i sin tabell tolv prosent i startdødelighet, mens konsernet benytter fem prosent. Dødelighetsnedgangen er også noe justert i forhold til Finanstilsynets tabell, dog uten vesentlig påvirkning på forpliktelsen. Sikkerhetsmarginene i den benyttede dødelighetstabellen, K2013BE, er derved noe lavere enn K2013FT, men etter konsernets vurdering gir den benyttede tabellen beste estimat på pensjonsforpliktelsen på balansedagen.

Økonomiske forutsetninger	31.12.15		31.12.14	
	Kostnader	Forpliktelser	Kostnader	Forpliktelser
Diskonteringsrente	2,3 %	2,7 %	4,0 %	2,3 %
Forventet avkastning på midlene	2,3 %	2,7 %	4,0 %	2,3 %
Forventet fremtidig lønnsutvikling	2,5 %	2,3 %	3,5 %	2,5 %
Forventet G-regulering	2,5 %	2,3 %	3,5 %	2,5 %
Forventet pensjonsregulering	0,0 %	0%/2,25%	0,6 %	0,0 %
Arbeidsgiveravgift	14,1 %	14,1 %	14,1 %	14,1 %
Forventet frivillig avgang før/etter 50 år	2/0 %	2/0 %	2/0 %	2/0 %
Forventet AFP-uttak fra 62/64 år	25/50 %	25/50 %	25/50 %	25/50 %
Dødelighetstabell	K2013BE			
Uførhet	IR73			

Morbank			Konsern	
2014	2015	Netto pensjonsforpliktelse i balansen. Finansiell status 1.1. (mill. kr)	2015	2014
613	737	Nåverdi pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	768	638
-703	-729	Virkelig verdi av pensjonsmidler	-754	-726
4	9	Korrigerings mot EK IB	8	5
-85	16	Netto pensjonsforpliktelse i balansen før arbeidsgiveravgift	22	-83
3	3	Arbeidsgiveravgift	4	4
-82	19	Netto pensjonsforpliktelse i balansen etter arbeidsgiveravgift	26	-79

Fordeling av forpliktelsen mellom usikret og sikret pensjonsordning konsern 1.1.

Konsern (mill. kr)	2015			2014		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Nåverdi pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	746	22	768	614	24	638
Virkelig verdi av pensjonsmidler	-754	-	-754	-726	-	-726
Korrigerings mot EK IB	8	0	8	5	-	5
Netto pensjonsforpliktelse i balansen før arbeidsgiveravgift	0	22	22	-107	24	-83
Arbeidsgiveravgift	1	3	4	0	3	4
Netto pensjonsforpliktelse i balansen etter arbeidsgiveravg.	1	25	26	-107	27	-79

2014	2015	Periodens pensjonskostnad (mill. kr)	2015	2014
24	24	Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	28	26
-2	0	Netto renteinntekt	0	-2
21	24	Netto ytelsesbasert pensjonskostnad uten arbeidsgiveravg.	28	23
4	5	Periodisert arbeidsgiveravgift	5	4
25	29	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad *)	33	27
8	7	Avtalefestet pensjon, ny ordning	9	9
13	13	Innskuddsbasert pensjonskostnad	34	26
46	49	Periodens pensjonskostnad	77	62
2	2	*) Herav avtalefestet pensjon gammel ordning, usikret	2	2

Aktuarielle tap og gevinster ført over andre inntekter og kostnader (mill. kr)	2015			2014		
	Usikret ordning	Sikret ordning	Totalt	Usikret ordning	Sikret ordning	Totalt
Endring diskonteringsrente	-0	-46	-47	1	207	208
Endring i andre økonomiske forutsetningene	-0	-10	-10	0	-68	-68
Endring i dødelighetstabell	-	-	-	-	-	-
Endring i andre demografiske forutsetninger	-	-	-	-	-	-
Endring i andre forhold DBO	-1	-13	-14	-1	-18	-19
Endring i andre forhold pensjonsmidler	-	-46	-46	-	-8	-8
Aktuarielle tap (gevinst) i perioden	-1	-115	-116	1	112	113

2014	2015	Bevegelse i netto pensjonsforpliktelse i balansen (mill. kr)	2015	2014
-82	19	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 1.1.	26	-79
109	-109	Aktuarielle tap (gevinster) gjennom året	-116	113
25	21	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad inkl planendring/avkortning	34	27
-5	-1	Utbetalinger over drift	-1	-5
-28	-30	Innbetalt pensjonspremie ytelsesbaserte ordninger	-36	-30
19	-100	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 31.12.	-94	26
2014	2015	Finansiell status 31.12.	2015	2014
737	662	Pensjonsforpliktelse	711	768
-721	-764	Verdi av pensjonsmidler	-808	-746
16	-103	Netto pensjonsforpliktelse før arbeidsgiveravgift	-97	22
3	3	Arbeidsgiveravgift	4	4
19	-100	Netto pensjonsforpliktelse etter arbeidsgiveravgift *)	-94	26

*) Presenteres brutto i konsernregnskapet

Fordeling av finansiell status 31.12. mellom sikret og usikret pensjonsordning konsern

Konsern (mill. kr)	31.12.15			31.12.14		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Pensjonsforpliktelse	689	22	711	746	22	768
Verdi av pensjonsmidler	-808	-	-808	-746	-	-746
Netto pensjonsforpliktelse før arbeidsgiveravgift	-120	22	-97	0	22	22
Arbeidsgiveravgift	1	3	4	1	3	4
Netto pensjonsforpliktelse etter arbeidsgiveravgift	-119	25	-94	1	25	26

Virkelig verdi av pensjonsforpliktelsen konsern (mill. kr)	31.12.15	31.12.14
IB pensjonsforpliktelser (PBO)	768	638
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	28	26
Utbetaling/utløsning fra ordning	-30	-45
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	17	24
Planendring/ avkortning	-3	-
Aktuariell tap/(gevinst)	-69	125
UB pensjonsforpliktelser (PBO)	711	768

Virkelig verdi av pensjonsmidlene konsern (mill. kr)	31.12.15	31.12.14
IB pensjonsmidler	754	726
Innbetalinger	33	31
Utbetalinger/utløsning fra fond	-30	-45
Forventet avkastning	17	26
Planendring/ avkortning	-3	-
Aktuarielle endringer	38	8
UB markedsverdi av pensjonsmidler	808	746

Sensitivitet konsern	Diskonteringsrente		Lønnsjustering		Pensjonsregulering
	+ 1 %-poeng	- 1 %-poeng	+ 1 %-poeng	- 1 %-poeng	+ 1 %-poeng
2015					
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	-5	8	6	-4	4
Endring i pensjonsforpliktelse	-96	124	66	-54	84
2014					
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	-4	6	4	-4	3
Endring i pensjonsforpliktelse	-111	143	77	-67	93

31.12.14	31.12.15	Medlemmer	31.12.15	31.12.14
834	809	Antall personer som er med i pensjonsordningen	847	871
361	307	Herav aktive	341	395
473	502	Herav pensjonister og uføre	506	476

Plassering av pensjonsmidlene i pensjonskassen, prosentvis fordeling	2015	2014
Omløpsobligasjoner	21 %	17 %
Anleggsobligasjoner	23 %	27 %
Pengemarked	13 %	13 %
Aksjer	37 %	34 %
Eiendom	6 %	6 %
Annet	0 %	2 %
Sum	100 %	100 %

Pensjonsordningen er plassert i egen pensjonskasse, som har en langsiktig horisont på forvaltning av kapitalen. Pensjonskassen søker å oppnå en høyest mulig avkastning ved å sette sammen en investeringsportefølje som gir den maksimale risikojusterte avkastningen. Pensjonskassen søker å spre plasseringene på ulike utstedere og aktivaklasser for å redusere den selskaps- og markeds spesifikke risikoen. Porteføljen er således sammensatt av aksjeinvesteringer i norske og utenlandske aksjer. Obligasjonsporteføljen er i all hovedsak plassert i norske obligasjoner. Bankinnskudd er plassert norske banker.

Note 25 - Skatt

Morbank			Konsern	
2014	2015	(mill. kr)	2015	2014
1.777	1.796	Resultat før skattekostnad	1.787	2.143
-566	-492	+/- permanente forskjeller *)	-359	-813
133	251	+/- endring midlertidige forskjeller i henhold til spesifikasjon	218	161
-	-	+ underskudd til fremføring	55	-15
1.344	1.556	Årets skattegrunnlag/skattepliktig inntekt	1.700	1.476
363	420	Herav betalbar skatt	459	398
-22	-	For mye/lite skatt avsatt tidligere år	-	-22
341	420	Sum betalbar skatt	459	377
363	420	Betalbar skatt av årets overskudd	459	398
27	-30	Skatteeffekt poster ført direkte mot egenkapital	-30	28
-36	-65	+/- endring i utsatt skatt	-60	-40
-22	-	+/- for mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	-	-23
-1	-	+ kildeskatt	-	-1
330	325	Årets skattekostnad	370	362
Endring i netto forpliktelse ved utsatt skatt				
-36	95	Resultatført utsatt skatt	90	-40
-27	-30	Utsatt skatt ført mot egenkapital	-30	-28
-	-	Eiendeler ved utsatt skatt anskaffet i virksomhetssammenslutning	121	-
78	-	Korrigerings betalbar skatt/utsatt skatt tidligere år *)	-	73
15	65	Sum endring i netto forpliktelse ved utsatt skatt	181	5

*) Skyldes endringer i midlertidige forskjeller mellom avlagt årsregnskap og endelige ligningspapirer

Balanseført			Balanseført	
31.12.14	31.12.15	Sammensetning av balanseført utsatt skatt (mill. kr)	31.12.15	31.12.14
-	-	Midlertidige forskjeller på:		
-	-	- Driftsmidler	51	69
-	-	- Leasingobjekter	149	113
-	99	- Netto pensjonsforpliktelse	103	3
122	125	- Verdipapirer	125	122
1.043	584	- Sikringsinstrumenter	584	1.043
1	-	- Andre midlertidige forskjeller	1	3
1.166	809	Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	1.013	1.353
315	202	Utsatt skatt	253	365
Midlertidige forskjeller på:				
-11	-3	- Driftsmidler	-20	-16
-19	-	- Netto pensjonsforpliktelse	-6	-26
-4	-124	- Verdipapirer	-124	-95
-984	-789	- Sikringsinstrumenter	-789	-984
-30	-27	- Andre midlertidige forskjeller	-233	-168
-	-	- Fremførbart underskudd	-507	-62
-1.048	-942	Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-1.679	-1.350
-283	-236	Utsatt skattefordel	-420	-365
32	-33	Netto utsatt skatt/skattefordel	-167	1

Tabellen ovenfor består av midlertidige forskjeller fra alle konsoliderte selskaper vist brutto. På selskapsnivå er skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller nettoført. På konsernivå bruttoføres dette i samsvar med IAS 12 ved at hvert selskap presenteres separat ved beregning av konsernets skattefordel og utsatt skatt:

	31.12.15	31.12.14
Skattefordel balanseført 31.12.	188	44
Utsatt skatt balanseført 31.12.	-21	45

Resultatført			Resultatført	
2014	2015	Sammensetning av resultatført utsatt skatt (mill. kr)	2015	2014
		Midlertidige forskjeller på:		
-9	-7	- Driftsmidler	18	25
-	-	- Leasingobjekter	-36	-39
-	-	- Netto pensjonsforpliktelse	16	-32
-67	120	- Verdipapirer	-4	73
-555	-195	- Sikringsinstrumenter	459	-555
-	-2	- Andre midlertidige forskjeller	2	-1
-631	-85	Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	455	-529
-170	-23	Utsatt skatt	123	-143
		Midlertidige forskjeller på:		
-	-	- Driftsmidler	4	-8
101	-8	- Netto pensjonsforpliktelse	-20	24
124	-4	- Verdipapirer	29	22
510	459	- Sikringsinstrumenter	-195	510
30	-	- Andre midlertidige forskjeller	66	41
-	-	- Fremførbart underskudd	-60	-12
765	447	Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-176	575
206	121	Utsatt skattefordel	-48	155
-	-3	Effekt av endret skattesats fra 27 % til 25 %	14	-
36	95	Netto	90	13

2014	2015	Avstemming av resultatført periodeskatt med resultat før skatt (mill. kr)	2015	2014
480	485	27 % av resultat før skatt	482	579
-153	-133	Ikke skattepliktige resultatposter (permanente forskjeller) *)	-97	-220
27	-30	Skatteeffekt av poster ført direkte mot egenkapital	-29	28
-	3	Effekt av endret skattesats fra 27 % til 25 %	14	-
-1	-	Kildeskatt	-	-1
-22	-	For mye/lite avsatt skatt tidligere år	-	-23
330	325	Resultatført periodeskatt	370	362
19 %	18 %	Effektiv skattesats i %	21 %	17 %

*) Inkluderer ikke fradragsberettigede kostnader samt fradrag for resultatandel knyttet til tilknyttede og felleskontrollerte selskaper (resultatandeler trekkes ut ettersom de allerede er skattlagt hos det enkelte selskap)

Note 26 - Klassifisering av finansielle instrumenter

Konsern	Finansielle instrumenter til virkelig verdi		Holdt til forfall	Tilgjengelig for salg	Finansielle instrumenter målt til amortisert kost	Total
	Holdt for omsetning i hht IAS 39	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi				
31.12.15 (mill kr)						
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	-	-	-	-	3.270	3.270
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	-	-	-	2.407	2.407
Utlån til og fordringer på kunder	-	4.436	-	-	88.979	93.415
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinstrumenter	757	620	-	108	-	1.485
Sertifikater og obligasjoner	-	15.752	-	-	-	15.752
Derivater	6.027	1.497	-	-	-	7.524
Sum finansielle eiendeler	6.784	22.305	-	108	94.656	123.852
Forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	-	-	8.155	8.155
Innskudd fra og gjeld til kunder	-	-	-	-	64.090	64.090
Verdipapirgjeld	-	-	-	-	35.154	35.154
Derivater	5.351	63	-	-	-	5.414
Ansvarlig lånekapital	-	-	-	-	3.463	3.463
Sum finansielle forpliktelser	5.351	63	-	-	110.862	116.276

31.12.14 (mill kr)	Finansielle instrumenter til virkelig verdi		Holdt til forfall	Tilgjengelig for salg	Finansielle instrumenter målt til amortisert kost	Total
	Holdt for omsetning i hht IAS 39	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi				
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	-	-	-	-	4.676	4.676
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	-	-	-	1.289	1.289
Utlån til og fordringer på kunder	-	3.277	-	-	86.835	90.112
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinstrumenter	-	673	-	35	-	708
Sertifikater og obligasjoner	-	14.177	-	-	-	14.177
Derivater	6.374	1.503	-	-	-	7.877
Sum finansielle eiendeler	6.374	19.663	-	35	92.799	118.871
Forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	-	-	9.123	9.123
Innskudd fra og gjeld til kunder	-	-	-	-	60.680	60.680
Verdipapirgjeld	-	-	-	-	33.001	33.001
Derivater	167	6.085	-	-	-	6.252
Ansvarlig lånekapital	-	-	-	-	3.371	3.371
Sum finansielle forpliktelser	167	6.085	-	-	106.175	112.427

Note 27 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdssettelse basert på noterte priser i aktivt marked

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og statskassaveksler.

Nivå 2: Verdssettelse basert på observerbare markedsdata

Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i ikke aktive markeder.

Nivå 3: Verdssettelse basert på annet enn observerbare data

Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2015

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	39	7.485	-	7.524
- Obligasjoner og sertifikater	2.207	13.545	-	15.752
- Egenkapitalinstrumenter	803	-	574	1.377
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	4.405	4.447
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	108	108
Sum eiendeler	3.048	21.073	5.087	29.207
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	44	5.371	-	5.414
- Egenkapitalinstrumenter	385	9	-	394
Sum forpliktelser	429	5.380	-	5.808

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2014

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	326	7.551	-	7.877
- Obligasjoner og sertifikater	3.859	10.318	-	14.177
- Egenkapitalinstrumenter	48	-	625	673
- Fastrentelån og ansvarlige lån	-	43	3.277	3.320
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	35	35
Sum eiendeler	4.233	17.911	3.937	26.082
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	324	5.928	-	6.252
Sum forpliktelser	324	5.928	-	6.252

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2015

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 1.1.15	3.277	625	35	3.937
Tilgang	2.224	20	-	2.244
Avhending	-1.000	-63	-2	-1.065
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	-33	-7	75	34
Endring verdsettelsesmodell fastrentelån	-64	-	-	-64
Utgående balanse 31.12.15	4.405	574	108	5.087

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2014

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 1.1.14	2.656	909	40	3.605
Tilgang	946	38	3	987
Avhending	-389	-341	-4	-733
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	64	19	-4	79
Utgående balanse 31.12.14	3.277	625	35	3.937

Metode for verdsettelse

Verdsettelsesmetodene som benyttes er tilpasset til hvert finansielle instrument, og har som formål å benytte mest mulig av informasjonen som er tilgjengelig i markedet.

Metode for verdsettelse av finansielle instrumenter i nivå 2 og 3 er beskrevet i det følgende:

Utlån til kunder (nivå 3)

Utlånene består i hovedsak av fastrenteutlån i norske kroner. Verdien av fastrenteutlånene fastsettes ved at avtalte rentestrømmer neddiskonteres over løpetiden med en diskonteringsfaktor som er justert for marginkrav. Ved beregning av sensitivitet, er diskonteringsfaktor økt med 10 punkter, (se nederste tabell).

Sertifikater og obligasjoner (nivå 2 og 3)

Verdivurderingen i nivå 2 baseres i hovedsak på observerbar markedsinformasjon i form av rentekurver, valutakurser og kredittmarginer til den enkelte kreditt og obligasjonens eller sertifikatets karakteristika. For papirer vurdert under nivå 3 baseres verdsettelsen på indikative priser fra tredjepart eller sammenlignbare papirer.

Aksjer (nivå 3)

Aksjer som er klassifisert i nivå 3 omfatter i det vesentligste investeringer i unoterte aksjer. Eierandelene i Nordito Property og Bank 1 Oslo Akershus verdivurderes hvert kvartal av SpareBank 1 Gruppen og distribueres til alle alliansebankene. Verdivurderingene er basert på et gjennomsnitt av fem ulike metoder, hvor siste kjente transaksjonskurs, resultat per aksje, utbytte per aksje og EBITDA er input i vurderingene. Fastsettelse av virkelig verdi for aksjene i Polaris Media er basert på verdsettelse foretatt av SpareBank 1 Markets. Denne er foretatt basert på verdjustert egenkapital.

Aksjer klassifisert i nivå 3 omfatter videre til sammen 389 millioner kroner i Private Equity-investeringer, eiendomsfond, hedgefond og unoterte aksjer gjennom selskapet SpareBank 1 SMN Invest. Verdsettelsene er i all hovedsak basert på rapportering fra forvaltere av fondene, som benytter kontantstrømbaserte modeller eller multipler ved fastsettelse av virkelig verdi. Konsernet har ikke full tilgang til informasjon om alle elementene i disse verdsettelsene og har derfor ikke grunnlag for å fastsette alternative forutsetninger.

Eierinteressen i Visa Norge FLI er vurdert å være en finansiell eiendel og klassifisert i kategorien tilgjengelig for salg. SpareBank 1 SMN har beregnet virkelig verdi på sin andel av Visa Norge FLI til 74,7 millioner. Sensitivitet på nivå 3 måling: Ettersom estimert verdi av Visa Norge er beregnet av foreningen har vi ikke tilgang til alle vesentlige input, men SpareBank 1 SMN har hensyntatt en likviditetsrabatt på aksjene i Visa Inc, på 20 prosent. Dersom denne hadde vært justert til 25 prosent, ville målingen av virkelig verdi blitt 1 million lavere.

Finansielle derivater (nivå 2)

Finansielle derivater i nivå 2 omfatter i hovedsak valutaterminer og rente- og valutaswapper. Verdssettelsen er basert på observerbare rentekurver I tillegg omfatter posten derivater knyttet til FRAer. Disse er verdsatt med utgangspunkt i observerbare priser i markedet. Derivater klassifisert i nivå 2 omfatter også aksjederivater knyttet til SpareBank 1 Markets' market-making aktiviteter. Hoveddelen av disse derivatene er knyttet opp mot de mest omsatte aksjene på Oslo Børs, og verdsettelsen baseres på kursutviklingen på den aktuelle/underliggende aksjen og observerbar eller beregnet volatilitet.

Sensitivitetsanalyse, nivå 3

(mill. kr)	Balanseført verdi	Effekt av mulige alternative forutsetninger
Fastrentelån	4.405	-11
Aksjer til virkelig verdi over resultatet *)	574	-
Aksjer tilgjengelig for salg	108	-1

*) Som beskrevet over er ikke informasjon for å foreta alternative beregninger tilgjengelig

Note 28 - Virkelig verdi av finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter til amortisert kost

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi regnskapsføres enten til amortisert kost eller er i sikringsrelasjon. For nærmere beskrivelse se note 2 Regnskapsprinsipper. Amortisert kost innebærer verdsetting av balanseposter etter opprinnelig avtalte kontantstrømmer, justert for nedskrivninger. Amortisert kost vil ikke alltid gi verdier som er i samsvar med markedets vurderinger av de samme finansielle instrumentene. Dette kan blant annet skyldes ulik oppfatning av markedsforhold, risikoforhold og avkastningskrav.

Hvilke metoder som ligger til grunn for å fastsette virkelig verdi for finansielle instrumenter som er vurdert til amortisert kost beskrives nedenfor:

Utlån til og fordringer på kunder

P.T. prisede utlån er utsatt for konkurranse i markedet. Dette tilsier at mulige merverdier i porteføljen ikke vil bli opprettholdt over lengre tid. Virkelig verdi av p.t.-prisede utlån er derfor satt til amortisert kost. Effekten av endringer i kredittkvaliteten i porteføljen hensyntas gjennom gruppevis nedskrivninger, og gir derfor et godt uttrykk for virkelig verdi i den delen av porteføljen hvor det ikke er foretatt individuelle nedskrivninger.

Individuelle nedskrivninger fastsettes gjennom en vurdering av fremtidig kontantstrøm, neddiskontert med effektiv rente. Nedskrevet verdi gir derfor et godt uttrykk for virkelig verdi av disse utlånene.

Obligasjoner klassifisert til holde til forfall

Endring til virkelig verdi er beregnet ut fra en teoretisk markedsverdivurdering basert på rente- og spreadkurver.

Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, Gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder

For utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder, estimeres virkelig verdi til å samsvare med amortisert kost.

Verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital

Verdivurderingen i nivå 2 baseres på observerbar markedsinformasjon i form av rentekurver og kredittmarginer der det er tilgjengelig.

Morbank

		31.12.15		31.12.14	
(mill.kr)	Nivå *)	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
Eiendeler					
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2	5.883	5.883	4.364	4.364
Utlån til og fordringer på kunder til amortisert kost	3	85.160	85.160	83.168	83.168
Sum finansielle eiendeler til amortisert kost		91.043	91.043	87.532	87.532
Forpliktelser					
Gjeld til kredittinstitusjoner	2	8.155	8.155	9.123	9.123
Innskudd fra og gjeld til kunder	2	65.091	65.091	61.202	61.202
Verdipapirgjeld til amortisert kost	2	13.452	14.567	11.624	11.724
Verdipapirgjeld, sikring	2	21.702	21.349	21.378	21.688
Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	2	2.356	2.350	2.364	2.421
Ansvarlig lånekapital, sikring	2	1.107	1.099	1.006	1.021
Sum finansielle forpliktelser til amortisert kost		111.863	112.611	106.697	107.178

Konsern		31.12.15		31.12.14	
(mill.kr)	Nivå ^{*)}	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
Eiendeler					
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2	2.407	2.407	1.289	1.289
Utlån til og fordringer på kunder til amortisert kost	3	88.979	88.979	86.835	86.835
Sum finansielle eiendeler til amortisert kost		113.119	113.119	88.123	88.123
Forpliktelser					
Gjeld til kredittinstitusjoner	2	8.155	8.155	9.123	9.123
Innskudd fra og gjeld til kunder	2	64.090	64.090	60.680	60.680
Verdipapirgjeld til amortisert kost	2	13.452	14.567	11.624	11.724
Verdipapirgjeld, sikring	2	21.702	21.349	21.378	21.688
Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	2	2.356	2.350	2.364	2.421
Ansvarlig lånekapital, sikring	2	1.107	1.099	1.006	1.021
Sum finansielle forpliktelser til amortisert kost		110.862	111.609	106.175	106.656

^{*)} Virkelig verdi fastsettes etter ulike metoder innenfor tre nivåer. Se note 27 vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter for nærmere definisjon av nivåene

Note 29 - Certifikater og obligasjoner

Morbank		Certifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor (mill. kr)	Konsern	
31.12.14	31.12.15		31.12.15	31.12.14
		Stat		
3.799	2.225	Pålydende verdi	2.225	3.799
3.825	2.252	Bokført verdi	2.252	3.825
		Annen offentlig utsteder		
1.678	1.718	Pålydende verdi	1.718	1.678
1.702	1.729	Bokført verdi	1.729	1.702
		Finansielle foretak		
7.567	10.038	Pålydende verdi	10.038	7.567
8.306	11.298	Bokført verdi	11.298	8.306
		Ikke-finansielle foretak		
243	406	Pålydende verdi	406	243
278	419	Bokført verdi	419	278
13.287	14.387	Sum rentepapirer, pålydende verdi	14.387	13.287
67	54	Påløpte renter	54	67
14.177	15.752	Sum rentepapirer, bokført verdi	15.752	14.177

Note 30 - Finansielle derivater

Alle derivater blir bokført til virkelig verdi over resultatet. Gevinster blir ført som eiendeler og tap ført som gjeld for alle rentederivater. Dette gjelder både derivater benyttet til sikringsformål og ikke sikring. Konsernet benytter seg ikke av kontantstrømsikring.

Kontraktssum viser absoluttverdier for alle kontrakter.

For beskrivelse av motpartsrisiko og markedsrisiko se beskrivelse i note 6 risikoforhold. Ytterligere detaljer vedrørende markedsrisiko knyttet til renterisiko se note 16, og for markedsrisiko knyttet til valutaeksponering se note 17.

Morbank

Til virkelig verdi over resultatet (mill. kr)	31.12.15			31.12.14		
	Kontraktssum	Virkelig verdi		Kontraktssum	Virkelig verdi	
Valutainstrumenter		Eiendeler	Forpliktelser		Eiendeler	Forpliktelser
Valutaterminer (forwards)	3.347	220	-90	2.939	213	-89
Valutabytteavtaler (swap)	11.999	628	-185	20.653	946	-422
Valutaopsjoner	-	-	-	87	0	-0
Sum valutainstrumenter	15.346	848	-276	23.679	1.159	-512
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap, dekker også cross currency)	145.309	4.419	-4.046	122.624	4.279	-4.264
Korte rentebytteavtaler (FRA)	216.951	754	-766	517.704	1.271	-1.281
Andre rentekontrakter	222	1	-1	281	0	-0
Sum renteinstrumenter	362.481	5.174	-4.813	640.609	5.550	-5.545
Sikring						
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap, dekker også cross currency)	21.626	1.213	-2	20.495	985	-
Sum renteinstrumenter	21.626	1.213	-2	20.495	985	-
Sum valuta- og renteinstrumenter						
Sum renteinstrumenter	384.107	6.387	-4.815	661.104	6.535	-5.545
Sum valutainstrumenter	15.346	848	-276	23.679	1.159	-512
Sum	399.453	7.234	-5.091	684.783	7.694	-6.057

Markedsverdien til valutaswapper og valutaterminer er nettoført under andre eiendeler i balansen.

Konsern

Til virkelig verdi over resultatet (mill. kr)	31.12.15			31.12.14		
	Kontraktssum	Virkelig verdi		Kontraktssum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelseser		Eiendeler	Forpliktelseser
Valutainstrumenter						
Valutaterminer (forwards)	3.347	220	-90	2.939	213	-89
Valutabytteavtaler (swap)	11.999	628	-185	20.653	946	-422
Valutaopsjoner	-	-	-	87	0	-0
Sum valutainstrumenter	15.346	848	-276	23.679	1.159	-512
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap, dekker også cross currency)	144.906	4.334	-4.046	122.204	4.187	-4.264
Korte rentebytteavtaler (FRA)	216.951	754	-766	517.704	1.271	-1.281
Andre rentekontrakter	222	1	-1	281	0	-0
Sum renteinstrumenter	362.079	5.089	-4.813	640.189	5.458	-5.545
Egenkapitalinstrumenter						
Aksjeopsjoner	30	7	-22	-	-	-
Aksjeterminer/futures	1.004	2	-27	-	-	-
Sum egenkapitalinstrumenter	1.034	9	-49	-	-	-
Sikring						
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap, dekker også cross currency)	21.626	1.213	-2	20.495	985	-
Sum renteinstrumenter	21.626	1.213	-2	20.495	985	-
Sum valuta-, rente- og egenkapitalinstrumenter						
Sum renteinstrumenter	383.705	6.302	-4.815	660.684	6.443	-5.545
Sum valutainstrumenter	15.346	848	-276	23.679	1.159	-512
Sum egenkapitalinstrumenter	1.034	9	-49	-	-	-
Sum	400.085	7.159	-5.139	684.363	7.602	-6.057

Markedsverdien til valutaswapper og valutaterminer er nettoført under andre eiendeler i balansen.

Note 31 - Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Konsernet klassifiserer aksjer innenfor kategoriene virkelig verdi over resultatet og tilgjengelig for salg. Verdipapirer som kan måles pålitelig og som rapporteres internt til virkelig verdi klassifiseres til virkelig verdi over resultatet. Øvrige aksjer klassifiseres som tilgjengelig for salg.

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15	Aksjer og andeler (mill. kr)	31.12.15	31.12.14
253	261	Til virkelig verdi over resultat	1.377	673
31	44	Børsnoterte	803	199
222	218	Unoterte	574	474
4	76	Tilgjengelig for salg	108	35
4	76	Unoterte	108	35
257	337	Sum aksjer og andeler	1.485	708
		Virksomhet holdt for salg - herav aksjer		
101	222	Unoterte	16	45
101	222	Sum aksjer holdt for salg (se note 39)	16	45
31	44	Sum børsnoterte selskaper	803	199
327	515	Sum unoterte selskaper	698	554

Spesifikasjon av morbank

Børsnoterte selskap	Prinsipp *)	Eierandel over 10%	Vår beholdning (antall)	Ansk. Kost (1.000 kr)	Markedsverdi/ bokført verdi (1.000 kr)
Visa Inc. C-aksjer	VV		63.536	6.750	43.592
Sum børsnoterte aksjer				6.750	43.592

Unoterte selskap

Visa Norge FLI (se note 3)	TFS	-	-	74.739
Eksportfinans	VV	1.857	16.406	39.368
Nordisk Areal Invest	VV	764.995	74.614	24.097
Spama	VV	2.305	-	1.563
Swift EUR	VV	38	589	1.256
Torgkonserten	TFS	50	300	300
Tangen Næringsbygg	VV	250	250	250
Sydvestor Vekst	TFS	5.200	228	228
Sunnmøre Golf	TFS	3	103	103
Diverse selskap			239	242
Sum ikke børsnoterte aksjer og andeler			92.730	142.147
Bank 1 Oslo Akershus	VV	218.841	78.000	145.989
SpareBank 1 Nordvest	VV	48.076	5.000	5.000
Sum ikke børsnoterte finansinstitusjoner			83.000	150.989
Sum aksjer, andeler og egenkapitalbevis morbank			182.480	336.728

Spesifikasjon av konsern

Børsnoterte selskap	Prinsipp *)	Eierandel over 10%	Vår beholdning (antall)	Ansk. Kost (1.000 kr)	Markedsverdi/ bokført verdi (1.000 kr)
Norway Royal Salmon	VV		4.101.381	260.996	328.110
Polaris Media	VV		5.584.508	159.041	150.782
Marine Harvest	VV		482.428	53.485	57.698
Kongsberg Gruppen	VV		300.000	39.301	43.500
Norwegian Air Shuttle	VV		122.637	39.171	39.698
Norsk Hydro	VV		1.056.544	36.595	35.003
Det Norske Oljeselskap	VV		480.021	22.067	26.521
Statoil	VV		166.447	21.374	20.589
BW LPG	VV		203.907	11.847	14.885
XACT Derivat BULL	VV		140.631	13.661	13.823
Telenor	VV		91.883	14.271	13.626
Subsea 7	VV		195.000	14.276	12.295
NRC Group	VV		210.000	9.051	11.760
Opera Software	VV		171.222	11.572	8.655
Ganger Rolf	VV		175.000	12.513	8.138
XACT derivat BEAR	VV		86.565	7.309	7.187
Nordic Semiconductor	VV		132.550	5.465	5.733
Ocean Yield	VV		65.418	4.570	4.481
Petroleum Geo-Services	VV		105.000	6.030	3.817
Yara International	VV		9.225	3.618	3.532
Øvrige selskaper				29.972	24.989
Sum børsnoterte aksjer				776.186	834.822
DNB	VV		345.728	38.708	37.961
SpareBank 1 Nord-Norge	VV		426.176	16.174	15.641
Storebrand	VV		321.120	10.137	10.282
Gjensidige Forsikring	VV		25.000	3.126	3.553
SpareBank 1 BV	VV		180.313	3.275	3.444
SpareBank 1 SR-Bank	VV		55.774	2.954	2.192
SpareBank 1 Østfold Akershus	VV		7.680	928	948
SpareBank 1 Ringerike Hadeland	VV		3.211	504	564
SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	VV		4.372	463	446
Sum børsnoterte finansinstitusjoner				76.269	75.030
Unoterte selskap					
Viking Venture III	VV	17,0	186.312	42.594	55.886
Herkules	VV		1	48.346	45.486
Thams Invest	VV		174	17.640	26.970
Angvik Investor	TFS	10,0	1.200	19.830	17.448
Moldekraft	TFS	12,94	10.545	11.600	16.714
Norsk Innovasjonskapital III	VV		600	10.200	13.342
Viking Venture	VV	13,2	267.878	25.445	8.706
Aptomar	VV		48.861	7.550	7.550
Real Estate Central Europe	VV		3.000	5.500	6.348
NFDS Offshore 1	VV		1.237.500	4.950	4.950
Numascale	VV		2.666.667	4.000	4.000
Viking Venture II	VV		250.000	19.220	3.765
Wellcem	VV		12.508	1.523	3.127
Øvrige selskaper			3.362.300	50.163	23.824
Sum ikke børsnoterte aksjer og andeler				268.561	238.115
Sum aksjer, andeler og egenkapitalbevis konsern				1.303.496	1.484.695

*) Forklaring prinsipp: VV - virkelig verdi over resultatet, TFS - tilgjengelig for salg

Note 32 - Goodwill

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15	(mill. kr)	31.12.15	31.12.14
447	447	Anskaffelsekost 1.1.	526	495
-	-	Tilgang/Avgang	2	31
447	447	Anskaffelsekost 31.12.	528	526
447	447	Balanseført goodwill 31.12.	528	526

Balanseført verdi i morbank, 447 millioner kroner, knytter seg til merverdi i forbindelse med kjøp av 100 prosent av Romsdals Fellesbank i 2005. Resterende beløp på konsernnivå gjelder morbankens kjøp av Romsdals Fellesbank som omtalt ovenfor, fusjon og oppkjøp fra EiendomsMegler 1 Midt-Norge av eiendomsmeglerforetak, samt SpareBank 1 Regnskapshuset SMN sine oppkjøp av regnskapskontorer. Årets økning på konsernnivå med 2 millioner kroner gjelder ytterligere oppkjøp foretatt i 2015, se note 40 Oppkjøp av virksomheter og virksomhetssammenslutning.

Goodwillpostene vurderes årlig og nedskrives dersom det er grunnlag for det. Det er ikke foretatt nedskrivning av goodwill i 2015.

Se note 3 kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper for beskrivelse av verdivurderingsmodellen for goodwill.

Note 33 - Eiendom, anlegg og utstyr

2015

Morbank				Konsern			
Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt	(mill. kr)	Totalt	Maskiner, inventar og transportmidler	Bygg, tomter og annen fast eiendom	
128	234	362	Anskaffelseskost 1.1.	1.588	329	1.259	
2	31	33	Tilgang	54	49	5	
-11	-12	-23	Avgang	-28	-17	-11	
-2	-3	-5	Korreksjon	-5	-3	-2	
117	250	367	Anskaffelseskost 31.12.	1.609	358	1.251	
53	146	200	Akkumulert av-og nedskrivning 1.1.	469	223	246	
9	31	40	Årets avskrivning	100	44	56	
0	1	1	Årets nedskrivning	4	1	3	
-11	-11	-22	Avgang	-22	-11	-11	
-2	-3	-5	Reversering av akk. av- og nedskrivninger	-5	-3	-2	
50	164	214	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.	546	254	292	
68	85	153	Balanseført verdi 31.12.	1.064	104	959	

2014

Morbank				Konsern			
Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt	(mill. kr)	Totalt	Maskiner, inventar og transportmidler	Bygg, tomter og annen fast eiendom	
124	206	329	Anskaffelseskost 1.1.	1.543	303	1.240	
4	29	33	Tilgang ^{*)}	53	34	19	
-0	-0	-0	Avgang ^{*)}	8	8	-0	
128	234	362	Anskaffelseskost 31.12.	1.588	329	1.259	
45	115	160	Akkumulert av-og nedskrivning 1.1.	369	181	188	
8	31	39	Årets avskrivning	105	48	57	
-	1	1	Årets nedskrivning	3	3	-	
-	-	-	Reversering av akk. av- og nedskrivninger ^{*)}	8	8	0	
53	146	200	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.	469	223	246	
75	88	162	Balanseført verdi 31.12.	1.120	107	1.013	

^{*)} Deler av tilgang og avgang, samt reversering av akkumulerte av- og nedskrivninger skyldes at det er foretatt en omfordeling i noten mellom driftsmiddelgruppene

Avskrivning

Med utgangspunkt i anskaffelseskost fratrukket eventuell restverdi avskrives eiendelene linieært over forventet levetid innenfor følgende rammer:

- Teknisk anlegg 10 år
- Maskiner 3 - 5 år
- Inventar 5 - 10 år
- IT-utstyr 3 - 5 år
- Transportmidler 10 år
- Bygg og annen fast eiendom 25 - 33 år

Sikkerhetsstillelse

Konsernet har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler med unntak av SpareBank 1 Markets som har sikkerhetsstilt blant annet driftsmidler til DNB Bank i forbindelse med banktjenester tilknyttet verdipapiroppgjøret.

Anskaffelseskost av avskrevne eiendeler

Anskaffelseskost av fullt ut avskrevne eiendeler som fortsatt er i bruk i konsernet i 2015 utgjør 98 millioner (90 millioner kroner).

Bruttoverdi av anleggsmidler som er midlertidig ute av drift.

Konsernet har ikke vesentlige anleggsmidler som midlertidig er ute av drift per 31. desember 2015.

Note 34 - Andre eiendeler

Morbank		(mill. kr)	Konsern	
31.12.14	31.12.15		31.12.15	31.12.14
-	33	Utsatt skattefordel (se note 25)	187	44
31	23	Opptjente ikke mottatte inntekter	39	39
8	3	Fordringer verdipapirer	200	8
6	124	Pensjoner	125	6
89	95	Øvrige eiendeler	382	292
135	278	Andre eiendeler	933	389

Note 35 - Innskudd fra og gjeld til kunder

Morbank		Innskudd fra og gjeld til kunder (mill. kr)	Konsern	
31.12.14	31.12.15		31.12.15	31.12.14
55.418	59.382	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	58.381	54.895
5.785	5.709	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	5.709	5.785
61.202	65.091	Sum innskudd fra og gjeld til kunder	64.090	60.680
2,1 %	1,5 %	Gjennomsnittlig rente	1,5 %	2,1 %

Av totale innskudd utgjør fastrenteinnskudd 0,9 (2,2 prosent i 2014) prosent.

31.12.14	31.12.15	Innskudd fordelt på sektor og næring	31.12.15	31.12.14
26.496	28.336	Lønnstakere o.l.	28.336	26.496
5.254	7.221	Offentlig forvaltning	7.221	5.254
2.354	2.541	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	2.541	2.354
402	674	Havbruk	674	402
2.359	2.518	Industri og bergverk	2.518	2.359
2.117	2.164	Bygg, anlegg, kraft og vannforsyning	2.164	2.117
4.221	4.116	Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	4.116	4.221
2.346	1.994	Sjøfart og offshore	1.994	2.346
4.051	4.295	Eiendomsdrift	4.099	3.919
4.540	4.836	Forretningsmessig tjenesteyting og lignende	4.836	4.540
4.488	4.643	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	4.138	4.131
2.574	1.755	Øvrige sektorer	1.454	2.542
61.202	65.091	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	64.090	60.680

31.12.14	31.12.15	Innskudd fordelt på geografiske områder	31.12.15	31.12.14
23.468	24.657	Sør-Trøndelag	23.690	22.946
14.366	16.662	Nord-Trøndelag	16.662	14.366
11.518	13.412	Møre og Romsdal	13.412	11.518
826	1.300	Sogn og Fjordane	1.300	826
388	544	Nordland	544	388
5.668	4.861	Oslo	4.826	5.668
4.969	3.184	Landet for øvrig	3.184	4.969
0	472	Utlandet	472	0
61.202	65.091	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	64.090	60.680

Note 36 - Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15	(mill. kr)	31.12.15	31.12.14
821	-	Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak	-	821
32.180	35.154	Obligasjonsgjeld	35.154	32.180
33.001	35.154	Sum gjeld ved utstedelse av verdipapirer	35.154	33.001
1,9 %	1,5 %	Gjennomsnittlig rente sertifikater	1,5 %	1,9 %
3,0 %	2,5 %	Gjennomsnittlig rente obligasjonsgjeld	2,5 %	3,0 %
31.12.14	31.12.15	Verdipapirgjeld fordelt på forfallstidspunkt ^{*)}	31.12.15	31.12.14
4.867	-	2015	-	4.867
6.891	5.077	2016	5.077	6.891
3.567	5.453	2017	5.453	3.567
8.510	9.749	2018	9.749	8.510
5.389	6.020	2019	6.020	5.389
1.325	4.938	2020	4.938	1.325
-	1.040	2021	1.040	-
375	375	2022	375	375
200	200	2023	200	200
478	-	2024	-	478
200	400	2029	400	200
-	251	2035	251	-
-	511	2044	511	-
33	53	Valutaagio	53	33
797	722	Over og underkurs, markedsverdi strukturerte obligasjoner	722	797
370	365	Påløpte renter	365	370
33.001	35.154	Sum verdipapirgjeld	35.154	33.001

^{*)} Fratrullet egne obligasjoner. Sum nominell egenbeholdning i 2015 utgjør 40 millioner kroner (288 millioner i 2014)

31.12.14	31.12.15	Verdipapirgjeld fordelt på vesentlige valutaer	31.12.15	31.12.14
19.212	17.048	NOK	17.048	19.212
11.886	16.842	EUR	16.842	11.886
371	-	USD	-	371
1.533	1.264	SEK	1.264	1.533
33.001	35.154	Sum verdipapirgjeld	35.154	33.001

Morbank og konsern

Endring i verdipapirgjeld	31.12.15	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.14
Sertifikatgjeld	-	-	820	-	820
Obligasjonsgjeld	34.014	8.392	6.320	961	30.981
Verdijusteringer	775	-	-	-55	830
Påløpte renter	365	-	-	-4	370
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	35.154	8.392	7.140	902	33.001

Endring i verdipapirgjeld	31.12.14	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.13
Sertifikatgjeld	820	1.120	3.050	-	2.750
Obligasjonsgjeld	30.981	8.180	8.600	684	30.718
Verdijusteringer	830	-	-	537	294
Påløpte renter	370	-	-	45	324
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	33.001	9.300	11.650	1.265	34.086

Note 37 - Annen gjeld og forpliktelse

Morbank		Annen gjeld og balanseført forpliktelse (mill. kr)	Konsern	
31.12.14	31.12.15		31.12.15	31.12.14
5	6	Leverandørgjeld	39	33
74	46	Trasseringsgjeld	46	74
-	61	Gjeld verdipapirer	145	-
32	-	Utsatt skatt	21	45
363	420	Betalbar skatt	459	398
10	13	Formuesskatt	13	10
25	25	Pensjonsforpliktelser	31	32
79	78	Avsetninger	78	79
66	70	Tidsavgrensninger	303	190
-	-	Egenkapitalinstrumenter	394	-
191	150	Annet	204	234
846	868	Sum annen gjeld og balanseført forpliktelse	1.734	1.095
Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)				
671	969	Betalingsgarantier	969	671
1.391	1.219	Kontraktsgarantier	1.219	1.391
2.614	4.004	Lånegarantier	4.004	2.614
160	80	Garantier for skatter	80	160
99	159	Annet garantiansvar	160	99
4.936	6.431	Sum stilte garantier	6.432	4.936
Andre forpliktelser ikke balanseført				
9.685	15.706	Ubenyttede kreditter	15.858	9.685
1.230	1.513	Innvilgede lånetilsagn (ikke diskontert)	1.745	1.319
599	640	Ubenyttede garantitilsagn	640	626
192	102	Rembuser	102	192
-	-	Øvrige forpliktelser	42	38
11.705	17.961	Sum andre forpliktelser	18.387	11.859
17.486	25.260	Totale forpliktelser	26.553	17.890

Kontanter	Sum	Pantstillelser	Sum	Kontanter
1.499	1.499	Pantstillelse 31.12.15	1.528	1.528
1.628	1.628	Tilhørende forpliktelse 31.12.15	1.657	1.657
1.542	1.542	Pantstillelse 31.12.14	1.542	1.542
1.592	1.592	Tilhørende forpliktelse 31.12.14	1.592	1.592

Pågående rettstvister

Konsernet er ikke part i rettstvister med et økonomisk omfang som vurderes til å ha vesentlig betydning for konsernets økonomiske stilling. Det er ikke foretatt tapsavsetninger per 31. desember 2015.

SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt

Vedrørende morbankens forpliktelser knyttet til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt, se note 9 om fraregning av finansielle eiendeler.

Operasjonelle leieavtaler

Konsernet har inngått flere forskjellige operasjonelle leieavtaler av lokaler, parkeringsplass, alarmsystemer, IT-systemer og software. De fleste leieavtalene har en opsjon for forlengelse.

Leiekostnad bestod av følgende:

Morbank			Konsern	
2014	2015	(mill. kr)	2015	2014
92	95	Ordinære leiebetalinger	69	62
-25	-27	Mottatt vederlag fra fremleie	-26	-28
67	68	Sum leiekostnad	44	34

Fremtidig minimumsleie knyttet til ikke kansellerbare leieavtaler forfaller som følger:

	Morbank	Konsern
Innen 1 år	163	172
1 til 5 år	386	424
Etter 5 år	449	460
Sum	998	1.055

Note 38 - Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15	(mill. kr)	31.12.15	31.12.14
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital				
1.000	1.000	2022 3mnd NIBOR + 2,75 % (Call 2017)	1.000	1.000
558	660	2036 fast rente 2,94 %, JPY (Call 2018) *)	660	558
41	32	Over-/underkurs/markedsverdi	32	41
8	13	Valuta agio tidsbegrenset	13	8
2	2	Påløpte renter	2	2
1.609	1.706	Sum tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	1.706	1.609
Evigvarende ansvarlig lånekapital				
300	300	Evigvarende 3 mnd NIBOR + 0,85 % (Call 2016)	300	300
-1	0	Underkurs evigvarende	-0	-1
0	0	Påløpte renter	0	0
300	300	Sum evigvarende ansvarlig lånekapital	300	300
Fondsobligasjonslån				
350	350	Fondsobligasjon 10/99, fast rente 8,25 % NOK (Call 2020) *)	350	350
100	100	Fondsobligasjon 10/99, flytende rente NOK (Call 2020)	100	100
500	500	Fondsobligasjon 13/99, flytende rente NOK (Call 2018)	500	500
450	450	Fondsobligasjon 13/99, flytende rente NOK (Call 2018)	450	450
49	45	Underkurs evigvarende	45	49
13	12	Påløpte renter	12	13
1.462	1.457	Sum fondsobligasjonslån	1.457	1.462
3.371	3.463	Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	3.463	3.371
5,2 %	4,8 %	Gjennomsnittlig rente NOK	4,8 %	5,2 %
3,5 %	3,8 %	Gjennomsnittlig rente YEN	3,8 %	3,5 %

*) Fastrentefinansieringen er gjort om til flytende rente ved bruk av rentebytteavtaler

Morbank og konsern

Endringer i ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	31.12.15	Emittert - nominell verdi	Forfalt/ innløst- nominell verdi	Valutaendringer og over-/underkurs	31.12.14
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, NOK	1.000	-	-	-	1.000
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, Valuta	660	-	-	102	558
Evigvarende ansvarlig lånekapital, NOK	300	-	-	-	300
Fondsobligasjonslån, NOK	1.400	-	-	-	1.400
Verdijusteringer	89	-	-	-8	98
Påløpte renter	14	-	-	-1	15
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	3.463	-	-	93	3.371

Endringer i ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	31.12.14	Emittert - nominell verdi	Forfalt/ innløst- nominell verdi	Valutaendringer og over-/underkurs	31.12.13
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, NOK	1.000	-	-	-	1.000
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, Valuta	558	-	-	36	522
Evigvarende ansvarlig lånekapital, NOK	300	-	-	-	300
Fondsobligasjonslån, NOK	1.400	-	-	-	1.400
Verdijusteringer	98	-	-	16	82
Påløpte renter	15	-	-	-0	15
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	3.371	-	-	51	3.319

Note 39 - Investering i eierinteresser

Datterselskaper, tilknyttede selskaper, felleskontrollert virksomhet og selskaper holdt for salg.

Firma	Org.nr	Forretningskontor	Eierandel i prosent
Investering i datterselskaper			
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	938521549	Trondheim	72,1
SpareBank 1 SMN Invest AS	990961867	Trondheim	100,0
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	936159419	Trondheim	87,0
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	990283443	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN AS	936285066	Trondheim	100,0
Allegro Kapitalforvaltning ASA	980300609	Trondheim	90,1
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	934352718	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Bygget Trondheim AS	993471232	Trondheim	100,0
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	990222991	Trondheim	100,0
Brannstasjonen SMN AS	998042577	Trondheim	100,0
St. Olavs Plass 1 SMN AS	999263380	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Bilplan AS	979945108	Trondheim	100,0
Jernbanegata 19 SMN AS	912514005	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Markets AS	992999101	Oslo	73,5
Aksjer eid av datter- og datterdatterselskaper			
Leksvik Regnskapskontor AS	980491064	Leksvik	50,0
SpareBank 1 Regnskapshuset Rørvik AS	951016071	Vikna	100,0
GMA Invest AS	994469096	Trondheim	100,0
Sentrumsgården AS	975856828	Leksvik	35,3
Aqua Venture AS	891165102	Trondheim	37,6
Maritech Systems AS	997929217	Averøy	23,1
Omega-3 Invest AS	996814262	Molde	33,6
Tjeldbergodden Utvikling AS	979615361	Aure	23,0
Grilstad Marina AS	991340475	Trondheim	35,0
GMN 51 AS	996534316	Trondheim	30,0
GMN 52 AS	996534413	Trondheim	30,0
GMN 53 AS	996534502	Trondheim	30,0
GMN 54 AS	996534588	Trondheim	30,0
GMN 6 AS	994254707	Trondheim	35,0
Grilstad Energi AS	998480639	Trondheim	30,0
Investeringer i felleskontrollert virksomhet			
SpareBank 1 Gruppen AS	975966372	Tromsø	19,5
SpareBank 1 Banksamarbeidet DA	986401598	Oslo	17,7
Sparebank 1 Mobilbetaling AS		Oslo	19,7
Investeringer i tilknyttede selskaper			
BN Bank ASA	914864445	Trondheim	33,0
SpareBank1 Boligkreditt AS	988738387	Stavanger	17,7
SpareBank 1 Næringskreditt AS	894111232	Stavanger	33,6
SpareBank 1 Kredittkort AS	975966453	Trondheim	18,4
Molde Kunnskapspark AS	981036093	Molde	21,0
Bjerkeløkkja AS	998534976	Trondheim	40,7
Investering i selskaper holdt for salg			
Mavi XV AS	890899552	Trondheim	100,0
Norway Cod AS	979380127	Bindal	100,0
Mavi XI AS	990899568	Trondheim	100,0
Mavi XXIV AS	999211062	Trondheim	100,0
Mavi XXV AS	999239242	Trondheim	100,0
Mavi XXVI AS	999239331	Trondheim	100,0
Mavi XXVII AS	999239390	Trondheim	100,0
Mavi XXVIII AS	999239455	Trondheim	100,0

Aksjer i datterselskaper morbank

Investeringen er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Det foretas full konsolidering i konsernregnskapet. Sum kostnader er inkludert skattekostnad. Bokført verdi av datterselskaper i tabellene under er morbankens bokførte verdi. Resultatkolonnen viser selskapets årsresultat.

2015 (mill. kr)	Selskapets aksje- kapital (1.000 kr)	Antall aksjer	På- lydende verdi (1.000 kr)	Eiendeler	Gjeld	EK	EK IKE)	Sum inntekter	Sum kostnader	Resultat	Resultat IKE*)	Bokført 31.12
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	284.040	28.404	10,0	4.356	3.740	617	172	150	88	62	13	404
Sum investeringer i kredittinstitusjoner												404
SpareBank 1 SMN Invest AS	457.280	457.280	1,0	834	49	-	-	43	5	38	-	739
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	57.803	5.505	10,5	281	87	194	25	360	326	34	4	120
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	326.160	30.200	10,8	772	106	-	-	43	39	4	-	919
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN AS	14.280	238	60,0	144	50	-	-	195	170	26	-	64
Allegro Kapitalforvaltning ASA	6.000	6.000	1,0	38	8	-	-	47	46	1	-	11
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	6.100	100	61,0	49	0	-	-	5	4	1	-	53
SpareBank 1 Bygget Trondheim AS	94.236	100.000	0,9	192	8	-	-	31	27	3	-	75
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	200	2.000	0,1	8	2	-	-	7	6	1	-	9
Brannstasjonen SMN AS	10.000	100.000	0,1	179	108	-	-	1	4	-2	-	73
St. Olavs Plass 1 SMN AS	10.000	100.000	0,1	77	1	-	-	7	7	0	-	75
SpareBank 1 Bilplan AS	5.769	41.206	0,1	32	28	-	-	124	124	0	-	9
Jernbanegata 19 SMN AS	1.000	1.000.000	1,0	11	0	-	-	2	3	-1	-	13
SpareBank 1 Markets AS	378	2.265.553	167,0	1.456	1.013	444	118	135	222	-93	-21	363
Sum investering i andre datterselskaper												2.523
Sum investeringer i konsernselskap morbank												2.927

*) Ikke-kontrollerende eierinteresser

2014 (mill. kr)	Selskapets aksje- kapital (1.000 kr)	Antall aksjer	På- lydende verdi (1.000 kr)	Eiendeler	Gjeld	EK	EK IKE)	Sum inntekter	Sum kostnader	Resultat	Resultat IKE*)	Bokført 31.12
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	271.920	27.192	10,0	3.625	3.188	437	43	126	76	50	5	368
Sum investeringer i kredittinstitusjoner												368
SpareBank 1 SMN Invest AS	457.280	457.280	1,0	786	62	-	-	42	9	33	-	720
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	57.803	5.505	10,5	284	87	197	26	359	322	37	5	120
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	326.160	30.200	10,8	760	117	-	-	45	72	-28	-	899
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN AS	14.280	238	60,0	139	46	-	-	182	151	31	-	64
Allegro Kapitalforvaltning ASA	6.000	6.000	1,0	41	11	30	3	36	34	2	0	11
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	6.100	100	61,0	49	0	-	-	5	4	1	-	53
SpareBank 1 Bygget Trondheim AS	94.236	100.000	0,9	192	8	-	-	31	28	3	-	75
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	200	2.000	0,1	9	3	-	-	22	21	1	-	9
Brannstasjonen SMN AS	10.000	100.000	0,1	82	9	-	-	3	3	0	-	73
St. Olavs Plass 1 SMN AS	10.000	100.000	0,1	75	1	-	-	7	7	0	-	75
SpareBank 1 Bilplan AS	5.769	41.206	0,1	32	28	-	-	133	133	0	-	9
Jernbanegata 19 SMN AS	1.000	1.000.000	1,0	12	1	-	-	2	4	-1	-	13
Sum investering i andre datterselskaper												2.122
Sum investeringer i konsernselskap morbank												2.490

*) Ikke-kontrollerende eierinteresser

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er bokført til anskaffelseskost i selskapsregnskapet. Konserntall er presentert etter egenkapitalmetoden.

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15	(mill. kr)	31.12.15	31.12.14
3.138	3.361	Balanseført verdi per 01.01.	5.129	4.624
223	263	Tilgang/avgang	191	176
-	-	Omklassifiseringer, mv	0	-
-	-	EK-føringer	106	-17
-	-	Resultatandel	448	527
-	-	Utbetalt utbytte	-351	-182
3.361	3.624	Balanseført verdi per 31.12	5.522	5.129

Spesifikasjon av årets endring på konsern		Tilgang/ avgang	EK-endring
SpareBank 1 Gruppen AS		-	26
BN Bank ASA		-	2
SpareBank 1 Boligkreditt AS		242	60
SpareBank 1 Næringskreditt AS		-	-0
SpareBank 1 Markets AS		-24	-
SpareBank 1 Kredittkort AS		1	18
Sparebank 1 Mobilbetaling AS		16	-
Utbyggingsselskaper eiet av SpareBank 1 SMN Invest AS		-44	-
PAB Consulting		-0	-
Sum		191	106

Inntekter fra investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Resultatandel fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er spesifisert i tabell nedenfor. Badwill og amortiseringseffekter knyttet til oppkjøp er inkludert i resultatandelen.

Morbank			Konsern	
2014	2015	(mill. kr)	2015	2014
Resultatandel fra:				
-	-	SpareBank 1 Gruppen AS	251	360
-	-	SpareBank 1 Boligkreditt AS	80	38
-	-	SpareBank 1 Næringskreditt AS	30	41
-	-	BN Bank ASA	41	93
-	-	SpareBank 1 Markets AS	-4	-32
-	-	SpareBank 1 Kredittkort AS	21	2
-	-	Utbyggingsselskaper eiet av SpareBank 1 SMN Invest AS	-	31
-	-	Øvrige selskaper	-0	-5
Utbytte fra:				
33	189	SpareBank 1 Gruppen AS	-189	-33
58	36	SpareBank 1 Boligkreditt AS	-36	-58
79	87	BN Bank ASA	-87	-79
11	39	SpareBank 1 Næringskreditt AS	-39	-11
-	1	Øvrige selskaper	-1	-0
182	352	Sum inntekt fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	67	345

Konsernets eierandeler i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tabellene nedenfor inneholder selskaps- eller konsernregnskapstall hundre prosent andel, med unntak av resultatandel som oppgis som konsernets andel. Bokført verdi er konsernverdi i konsernet.

2015 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultatandel	Bokført verdi 31.12	Eierandel	Antall aksjer
SpareBank 1 Gruppen AS	58.021	50.063	12.212	10.925	251	1.509	19,5 %	364.728
BN Bank ASA	32.642	29.135	463	338	41	1.157	33,0 %	4.658.389
SpareBank 1 Boligkreditt AS	269.206	259.489	654	201	80	1.843	17,7 %	10.090.538
SpareBank 1 Næringskreditt AS	15.880	13.965	134	44	30	644	33,6 %	4.909.200
SpareBank 1 Kredittkort AS	5.248	4.256	755	643	21	183	18,4 %	530.134
SpareBank 1 Markets AS	1.456	1.013	135	222	-4	0	73,5 %	1.664.329
Øvrige selskaper					0	10		
Sum					419	5.347		

Utbyggingsselskaper eiet av SpareBank 1 SMN Invest AS (ikke inkludert i tabellen ovenfor)

Aktiviteten har i løpet av 2015 vært stor i utbyggingsselskapene Grilstad Marina AS, GMN 51 AS, GMN 52 AS, GMN 53 AS, GMN 54 AS og GMN 6 AS.

Grilstad Marina ferdigstilte tredje byggetrinn i 2015.

I tredje kvartal ble 40 prosent eierandelen i Hommelvik Sjøside solgt.

Ovennevnte utbyggingsselskaper er i konsernregnskapet bokført til 84,5 millioner kroner per 31. desember 2015.

2014 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultatandel	Bokført verdi 31.12	Eierandel	Antall aksjer
SpareBank 1 Gruppen AS	55.408	48.013	12.623	10.775	360	1.421	19,5 %	364.728
BN Bank ASA	35.787	32.146	647	366	93	1.201	33,0 %	4.658.389
SpareBank 1 Boligkreditt AS	227.594	219.117	317	110	38	1.498	17,7 %	9.737.324
SpareBank 1 Næringskreditt AS	18.161	16.217	174	56	41	653	33,6 %	4.909.200
SpareBank 1 Kredittkort AS	4.772	3.992	420	408	2	143	18,4 %	470.922
SpareBank 1 Markets AS	566	380	108	221	-32	25	27,3 %	14.333
Øvrige selskaper					25	32		
Sum					528	4.974		

Selskaper holdt for salg

SpareBank 1 SMNs strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Investeringene bokføres til virkelig verdi i morbankens regnskap. I konsernregnskapet foretas enlinjes konsolidering.

Tabellene nedenfor inneholder selskaps- eller konsernregnskapstall 100 prosent andel.

2015 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Selskapets årsresultat	Eierandel	Antall aksjer
Mavi XV AS konsern	16	0	1	-2	-1	100 %	60.000
2014 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Selskapets årsresultat	Eierandel	Antall aksjer
Mavi XV AS konsern	45	0	6	-6	0	100 %	60.000

Note 40 - Oppkjøp av virksomheter og virksomhetssammenslutning

Generelt

Ved oppkjøp av selskaper utarbeides oppkjøpsanalyse i samsvar med IFRS 3 hvor identifiserbare eiendeler og forpliktelser vurderes til virkelig verdi på overtagelsestidspunktet.

Overtakelse av aksjer i SpareBank 1 Markets

SpareBank 1 SMN integrerte sin markedsvirksomhet i SpareBank 1 Markets mot oppgjør i aksjer første april 2015. SpareBank 1 SMN eier med dette 73,3 prosent (27,3 prosent) av aksjene i SpareBank 1 Markets og selskapet konsolideres fra og med andre kvartal 2015. Øvrige eiere er SpareBank 1 Nord-Norge 10,0 prosent, Samarbeidende Sparebanker 10,0 prosent, Sparebanken Hedmark 6,1 prosent og andre eiere 0,6 prosent. Eierne ønsker å forsterke et fullverdig produkt- og tjenestetilbud innenfor markedssegmentet, samt realisere samordningsgevinster.

Det er utarbeidet en oppkjøpsanalyse i samsvar med IFRS 3 hvor identifiserbare eiendeler og forpliktelser er vurdert til virkelig verdi på overtagelsestidspunktet. Forskjellen mellom konsernets anskaffelseskost og bokført verdi av netto eiendeler i SpareBank 1 Markets har medført en inntektsføring på 20 millioner kroner i konsernregnskapet i 2015.

I tillegg er det etablert ny kostpris på tidligere eierandeler som har medført en inntektsføring i konsernregnskapet på 16 millioner kroner. I morbankens regnskap medførte salg av markedsvirksomheten en inntektsføring på 183 millioner kroner. I tillegg er aksjen i SpareBank 1 Markets nedskrevet med 28 millioner kroner i morbanken.

Oppkjøp av regnskapskontor

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN AS har i 2015 kjøpt SpareBank 1 Regnskapshuset Avito AS (tidl. Avito Regnskap AS) på Rørvik. Denne virksomheten er fullt integrert med SpareBank 1 Regnskapshuset SMN AS i 2015. SpareBank 1 Regnskapshuset Merkantilservice, SpareBank 1 Regnskapshuset Ålesund og SpareBank 1 Regnskapshuset Avito AS er i 2015 innfusjonert i Sparebank 1 Regnskapshuset SMN AS.

Det er utarbeidet oppkjøpsanalyser i samsvar med IFRS 3 hvor identifiserbare eiendeler og forpliktelser er vurdert til virkelig verdi på overtagelsestidspunktet. Forskjellen mellom konsernets anskaffelseskost og bokført verdi av netto eiendeler er allokert til goodwill.

Note 41 - Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper

Med nærstående parter menes her datterselskaper, tilknyttede selskaper, felleskontrollerte virksomheter og selskaper holdt for salg hvor morbanken har betydelig innflytelse, samt SpareBank 1 SMN Pensjonskasse og selskaper eid av morbankens personlige nærstående. Morbankens mellomværende med ansatte og medlemmer av styret vises i note 8 utlån til og fordringer på kunder og note 22 personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte. Inngående balanse kan avvike fra utgående balanse året før da inngående balanse inkluderer selskaper som i løpet av regnskapsåret er kommet til som bankens nærstående.

Lån (mill. kr)	Datterselskaper		Øvrige nærstående selskaper	
	31.12.15	31.12.14	31.12.15	31.12.14
Lån utestående pr 1.1. *)	3.265	2.738	1.662	1.875
Lån innvilget i perioden	782	271	3.554	495
Tilbakebetaling	0	0	197	400
Lån per 31.12.	4.047	3.009	5.019	1.971
Renteinntekter	86	84	144	36
Obligasjoner og ansvarlige lån pr. 31.12.	89	89	1.718	1.526
Innskudd (mill. kr)				
Innskudd per 1.1.	1.235	1.838	2.476	969
Nye innskudd i perioden	24.819	21.892	94.570	22.753
Uttak	24.975	22.497	95.004	21.206
Innskudd per 31.12.	1.079	1.232	2.042	2.517
Rentekostnader	24	32	11	8
Verdipapirhandel	-	-	468	-491
Provisjonsinntekt SpareBank 1 Boligkreditt	-	-	326	417
Provisjonsinntekt SpareBank 1 Næringskreditt	-	-	8	10
Utstedte garantier og kausjonsansvar	137	137	35	75

*) SpareBank 1 Markets er, fra å være et tilknyttet selskap til og med andre kvartal 2015, nå konsolidert inn i konsernregnskapet på linje med øvrige datterselskaper fra samme dato.

Lån og innskudd

Alle lån og innskudd for nærstående parter er bokført i morbanken.

Handel med verdipapirer

SpareBank 1 SMNs datterselskaper Sparebank 1 Markets og Sparebank 1 Finans Midt-Norge utfører et betydelig antall transaksjoner med bankens nærstående selskaper. Det gjøres løpende transaksjoner innenfor rente- og valutaområdet, betalingsformidling, obligasjonshandel mv. Disse inngår som en del av den ordinære bankdrift og alle avtaler er inngått på markedsmessige vilkår. Rapporterte tall i tabellen ovenfor inkluderer nettoinvestering i derivater, kjøp og salg av obligasjoner og deposit.

Andre transaksjoner

SpareBank 1 SMN har inngått leveranseavtaler med med flere nærstående selskaper for å sikre ordinær bankdrift og videreutvikling av SpareBank 1-alliansen. Dette omfatter utvikling av datatekniske løsninger i alliansesamarbeidet, provisjoner fra forsikrings- og spareprodukter, administrative tjenester, leie av lokaler mv. Avtalene er vurdert å være på markedsmessige vilkår. I tillegg deltar banken i kapitalforhøyelser i nærstående selskaper, se note 39 om investering i eierinteresser. Konsernet har i 2015 betalt 26,2 millioner kroner i premie til SpareBank 1 SMN Pensjonskasse.

Note 42 - Eierandelskapital- og eierstruktur

Eierandelskapital

Morbankens eierandelskapital utgjør 2.596.600.239 kroner fordelt på 129.836.443 egenkapitalbevis, hvert pålydende 20,00 kroner.

Per 31. desember 2015 var det 8.059 egenkapitalbevisiere (8.395 per 31. desember 2014).

Eierandelskapitalen er tatt opp på følgende måte (i hele kroner):

År	Endring	Endring i eierandelskapital	Total eierandelskapital	Antall egenkapitalbevis
1991	Rettet emisjon	525.000.000	525.000.000	5.250.000
1992	Rettet emisjon	75.000.000	600.000.000	6.000.000
2000	Ansatt emisjon	5.309.900	605.309.900	6.053.099
2001	Ansatt emisjon	4.633.300	609.943.200	6.099.432
2002	Ansatt emisjon	4.862.800	614.806.000	6.148.060
2004	Fondsemisjon	153.701.500	768.507.500	7.685.075
2005	Rettet emisjon	217.424.200	985.931.700	9.859.317
2005	Ansatt emisjon	23.850.000	1.009.781.700	10.097.817
2005	Splitt	-	1.009.781.700	40.391.268
2005	Fortrinnsemisjon	252.445.425	1.262.227.125	50.489.085
2007	Utbytteemisjon	81.752.950	1.343.980.075	53.752.203
2007	Ansatt emisjon	5.420.000	1.349.400.075	53.976.003
2008	Utbytteemisjon	90.693.625	1.440.093.700	57.603.748
2008	Ansatt emisjon	6.451.450	1.446.545.150	57.861.806
2009	Fondsemisjon	289.309.025	1.735.854.175	69.434.167
2010	Ansatt emisjon	12.695.300	1.748.549.475	69.941.979
2010	Fortrinnsemisjon	624.082.675	2.372.632.150	94.905.286
2011	Fortrinnsemisjon	625.000	2.373.257.150	94.930.286
2012	Nedsettelse av pålydende	-474.651.430	1.898.605.720	94.930.286
2012	Fortrinnsemisjon	569.543.400	2.468.149.120	123.407.456
2012	Ansatt emisjon	16.220.200	2.484.369.320	124.218.466
2012	Rettet emisjon	112.359.540	2.596.728.860	129.836.443

Morbank (mill. kr)	2015	2014
Eierandelskapital	2.597	2.597
Utjevningsfond	3.790	3.122
Overkursfond	895	895
Fond for urealiserte gevinster	179	90
A. Sum egenkapitalbevisiereernes kapital	7.461	6.704
Grunnfondskapital	4.105	3.619
Fond for urealisert gevinster	100	49
B. Sum grunnfondskapital	4.205	3.668
Avsetning gaver	40	160
Avsatt utbytte	292	292
Egenkapital ekskl. periodens resultat	11.998	10.824
Egenkapitalbevisbrøk A/(A+B)	63,96 %	64,64 %
Snitt egenkapitalbevisbrøk som benyttes ved disponering av resultat	63,96 %	64,64 %

De 20 største egenkapitalbevisene pr. 31.12.15	Antall egenkapitalbevis	Andel
VPF Nordea Norge Verdi	4.810.413	3,70 %
Verdipapirfondet DNB Norge (IV)	4.147.494	3,19 %
Sparebankstiftelsen SMN	3.965.391	3,05 %
VPF Odin Norge	3.826.686	2,95 %
State Street Bank and Trust CO (nominee)	3.472.091	2,67 %
VPF Odin Norden	3.363.290	2,59 %
VPF Pareto Aksje Norge	2.909.106	2,24 %
Vind LV AS	2.736.435	2,11 %
VPF Danske Invest Norske Aksjer Inst. II	2.400.567	1,85 %
Wimoh Invest AS	2.359.388	1,82 %
The Bank of New York Mellon (nominee)	1.892.398	1,46 %
Pareto AS	1.821.202	1,40 %
MP Pensjon PK	1.792.160	1,38 %
Forsvarets Personellservice	1.674.646	1,29 %
JP Morgan Chase Bank (Nominee)	1.611.137	1,24 %
VPF Nordea Kapital	1.383.148	1,07 %
DNB Livsforsikring AS	1.355.550	1,04 %
State Street Bank and Trust CO (nominee)	1.329.561	1,02 %
Verdipapirfondet DNB Norge Selektiv (III)	1.325.444	1,02 %
VPF Danske Invest Norske Aksjer Inst. I	1.207.123	0,93 %
Sum 20 største eiere	49.383.230	38,03 %
Øvrige eiere	80.453.213	61,97 %
Utstedte egenkapitalbevis	129.836.443	100,00 %

Note 43 - Utbytte fra datterselskaper

Utbytte (mill. kr)	2015	2014
<i>Mottatt utbytte fra:</i>		
SpareBank 1 Finans Midt-Norge	36	33
EiendomsMegler 1 Midt-Norge	32	37
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN	25	10
Allegro Kapitalforvaltning	4	6
SpareBank 1 SMN Invest	-	27
SpareBank 1 SMN Card Solutions	1	2
St. Olavs Plass 1 SMN	-	0
SpareBank 1 Bygget Trondheim	3	-
SpareBank 1 Bygget Steinkjer	1	-
Sum utbytte	103	117
Disponeringer (mill. kr)	2015	2014
Årsoverskudd til disponering morbank	1.405	1.503
Avsatt til utbytte	292	292
Avsatt til gaver	40	160
Overført til utjevningsfond	616	679
Overført til grunnfondskapital	457	372
Totalt disponert	1.405	1.503

Note 44 - Hendelser etter balansedagen

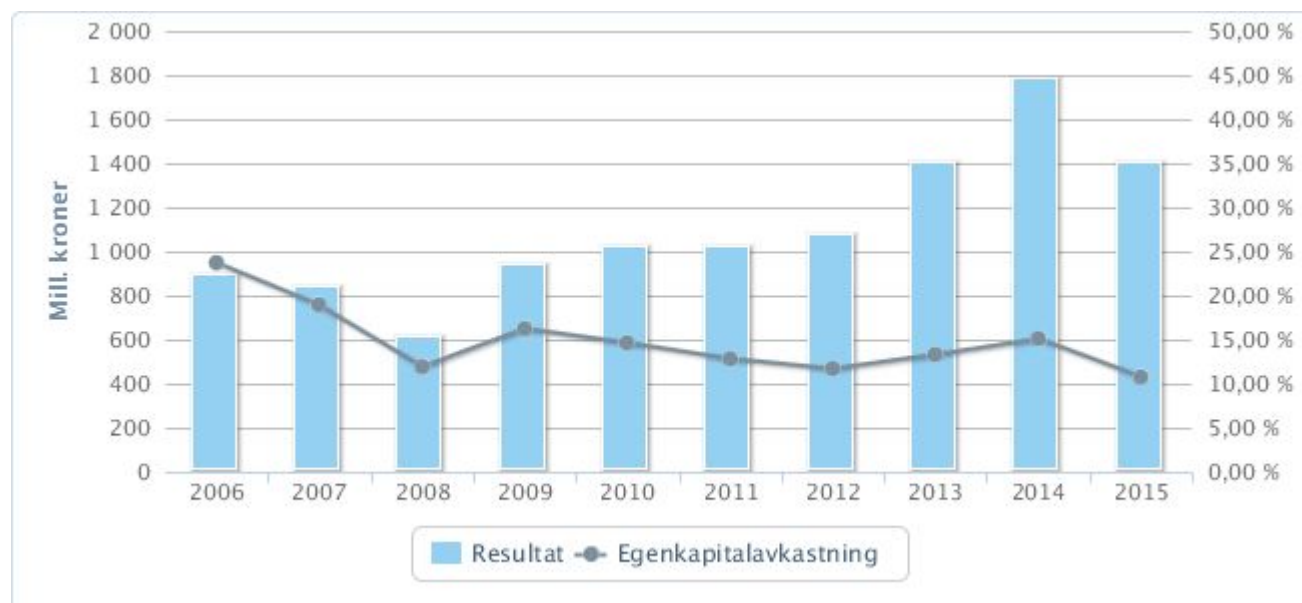
Det foreligger ingen hendelser etter balansedagen som er vurdert å være av vesentlig betydning for årsregnskapet 2015.

Analyse av regnskapet (konsern)

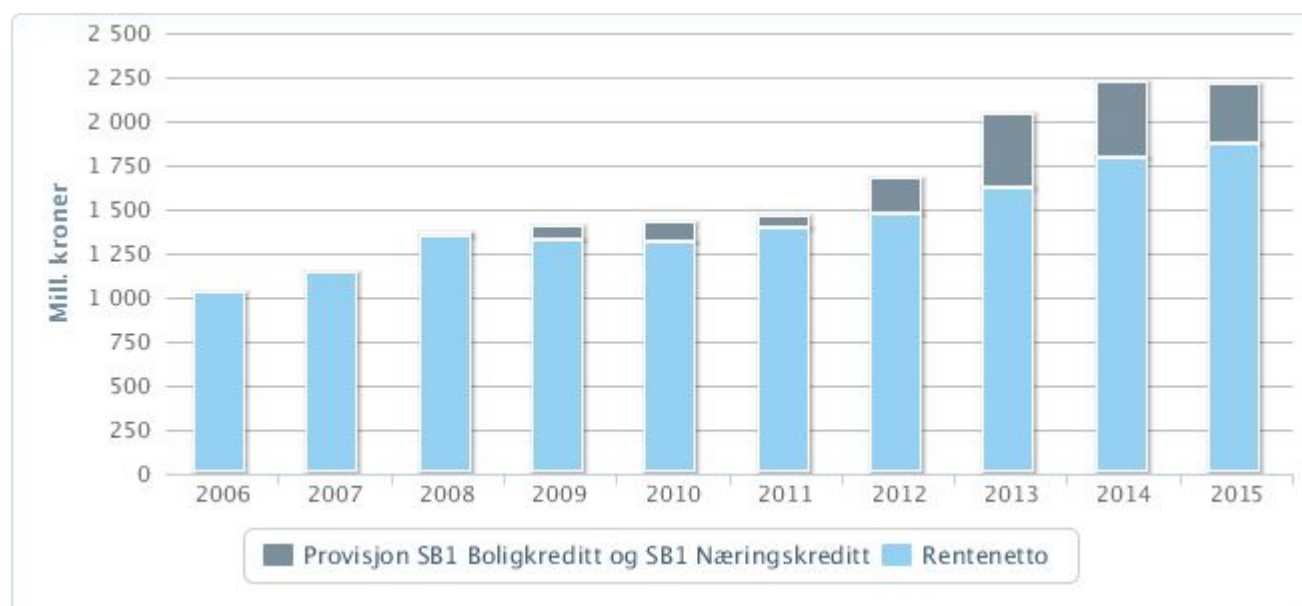
Resultatanalyse, mill kr	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Renteinntekter	4.031	4.265	4.118	3.928	3.891	3.422	3.462	4.827	3.484	2.392
Rentekostnader	2.159	2.475	2.502	2.451	2.499	2.105	2.137	3.477	2.345	1.369
Rentenetto	1.872	1.790	1.616	1.477	1.392	1.317	1.325	1.350	1.139	1.024
Provisjonsinntekter	1.545	1.512	1.463	1.139	919	855	756	610	671	580
Resultat eierinteresser	448	527	355	244	248	276	349	393	233	190
Resultat finansielle investeringer	11	193	147	207	186	133	247	-186	99	229
Sum inntekter	3.876	4.021	3.580	3.067	2.746	2.582	2.677	2.167	2.142	2.022
Personalkostnader	1.093	1.002	914	924	810	583	725	623	583	512
Andre driftskostnader	838	787	807	730	672	557	528	571	519	478
Sum kostnader	1.931	1.789	1.722	1.654	1.482	1.140	1.253	1.194	1.103	990
Resultat før tap	1.945	2.232	1.859	1.413	1.264	1.441	1.424	975	1.039	1.032
Tap på utlån og garantier	169	89	101	58	27	132	277	202	-6	-84
Resultat før skatt	1.776	2.143	1.758	1.355	1.236	1.309	1.147	773	1.045	1.116
Skatt	370	362	388	295	255	260	210	156	200	219
Resultat virksomhet holdt for salg	-1	0	30	16	43	-27				
Overskudd	1.406	1.782	1.400	1.077	1.024	1.022	937	617	846	898
Utbytte	292	292	227	195	190	285	201	116	324	303
Resultatanalyse lft. gjennomsnittlig forvaltningskapital	128.355	117.794	111.843	105.500	106.996	99.023	89.796	76.102	68.038	57.296
Rentenetto	1,46 %	1,52 %	1,44 %	1,40 %	1,30 %	1,33 %	1,48 %	1,77 %	1,67 %	1,79 %
Provisjonsinntekter	1,20 %	1,28 %	1,31 %	1,08 %	0,86 %	0,86 %	0,84 %	0,80 %	0,99 %	1,01 %
Resultat eierinteresser	0,35 %	0,45 %	0,32 %	0,23 %	0,23 %	0,28 %	0,39 %	0,52 %	0,34 %	0,33 %
Resultat finansielle investeringer	0,01 %	0,16 %	0,13 %	0,20 %	0,17 %	0,13 %	0,28 %	-0,24 %	0,15 %	0,40 %
Kostnader	1,50 %	1,52 %	1,54 %	1,57 %	1,39 %	1,15 %	1,40 %	1,57 %	1,62 %	1,73 %
Resultat før tap	1,52 %	1,89 %	1,66 %	1,34 %	1,18 %	1,45 %	1,59 %	1,28 %	1,53 %	1,80 %
Tap på utlån og garantier	0,13 %	0,08 %	0,09 %	0,06 %	0,03 %	0,13 %	0,31 %	0,27 %	-0,01 %	-0,15 %
Resultat før skatt og virksomhet holdt for salg	1,38 %	1,82 %	1,57 %	1,28 %	1,16 %	1,32 %	1,28 %	1,02 %	1,54 %	1,95 %
Skatt	0,29 %	0,31 %	0,35 %	0,28 %	0,24 %	0,26 %	0,23 %	0,21 %	0,29 %	0,38 %
Resultat virksomhet holdt for salg	0,00 %	0,00 %	0,03 %	0,02 %	0,04 %	-0,03 %				
Overskudd	1,10 %	1,51 %	1,25 %	1,02 %	0,96 %	1,03 %	1,04 %	0,81 %	1,24 %	1,57 %
Balanseutvikling, mill kr										
Kontanter og innskudd i finansinstitusjoner	5.677	5.965	5.984	4.091	4.075	2.532	1.260	4.548	3.878	2.323
Verdipapirer og derivater	30.282	27.891	26.358	25.614	21.485	22.948	19.302	12.035	7.246	5.602
Brutto utlån	93.974	90.578	80.548	74.943	73.105	69.847	61.782	64.016	59.178	52.819
- Individuelle nedskrivninger utlån	183	172	173	144	172	222	219	215	116	147
- Gruppevise nedskrivninger utlån	376	295	295	295	290	290	289	245	185	184
Øvrige aktiva	2.540	2.080	2.938	3.766	3.251	3.182	2.704	4.540	1.502	2.765
Eiendeler	131.914	126.047	115.360	107.975	101.455	97.997	84.541	84.679	71.503	63.178
Innskudd fra finansinstitusjoner	8.155	9.123	6.581	7.410	9.118	13.062	11.310	9.000	5.346	2.766

Innskudd fra kunder	64.090	60.680	55.927	52.252	47.871	42.786	37.227	35.280	32.434	30.136
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og derivater	40.569	39.254	36.806	33.121	31.306	29.625	24.070	29.680	23.950	21.911
Øvrig gjeld	1.734	1.095	1.485	2.070	2.122	1.922	1.876	2.045	2.265	1.799
Ansvarlig lånekapital	3.463	3.371	3.319	3.040	2.690	2.756	3.875	3.156	2.648	2.383
Egenkapital	13.904	12.524	11.242	10.082	8.348	7.846	6.183	5.518	4.860	4.183
Gjeld og egenkapital	131.914	126.047	115.360	107.975	101.455	97.997	84.541	84.679	71.503	63.178
Nøkkeltall										
Forvaltningskapital	131.914	126.047	115.360	107.919	101.455	97.992	84.541	84.679	71.503	63.178
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	128.355	117.794	111.843	105.500	98.465	91.317	86.679	75.820	67.202	56.434
Utlån (brutto)	93.974	90.578	80.548	74.943	73.105	69.847	61.782	64.016	59.178	52.819
Brutto utlån inkl. SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt	127.378	120.435	112.283	104.925	95.232	87.665	77.429	71.317	61.910	52.819
Brutto utlån til personmarkedet	80.725	74.087	68.591	62.587	55.034	49.619	45.157	42.679	38.872	33.808
Brutto utlån til næringsliv og offentlig sektor	46.653	46.348	43.692	42.322	40.198	38.046	32.272	28.638	23.038	19.011
Innskudd	64.090	60.680	55.927	52.252	47.871	42.786	37.227	35.280	32.434	30.136
Innskudd fra privatmarkedet	28.336	26.496	23.891	22.279	20.860	19.052	17.898	17.566	16.070	15.408
Innskudd fra næringsliv og offentlig sektor	35.754	34.184	32.036	29.973	27.011	23.734	19.330	17.715	16.363	13.967
Innskuddsdekning (Innskudd / utlån i balansen)	68 %	67 %	69 %	70 %	65 %	61 %	60 %	55 %	55 %	57 %
Innskuddsdekning (Innskudd / utlån inkl SpareBank 1 Bolig og Næringskreditt)	50 %	50 %	50 %	50 %	50 %	49 %	48 %	49 %	52 %	57 %
Kapitaldekning										
Ren kjernekapital	12.192	10.679	9.374	8.254	6.687	6.177	4.938	4.356	3.291	3.043
Kjernekapital	13.988	12.382	10.989	9.357	7.856	7.286	6.730	4.967	3.703	3.498
Ansvarlig kapital	16.378	14.937	12.417	10.943	9.055	8.646	8.730	7.312	5.560	4.809
Risikoveid volum	89.465	95.317	84.591	82.446	75.337	66.688	64.400	61.538	47.775	40.473
Minimuskraav ansvarlig kapital	7.157	7.625	6.767	6.596	6.027	5.335	5.152	4.923	3.822	3.238
Ren kjernekapitaldekning	13,63 %	11,20 %	11,08 %	10,01 %	8,87 %	9,27 %	7,67 %	7,13 %	7,41 %	7,52 %
Kjernekapitaldekning	15,63 %	12,99 %	12,99 %	11,35 %	10,43 %	10,93 %	10,45 %	8,07 %	8,41 %	8,64 %
Kapitaldekning	18,31 %	15,67 %	14,68 %	13,27 %	12,02 %	12,97 %	13,56 %	11,88 %	12,06 %	11,88 %
Kostnader i % av inntekter	50 %	44 %	48 %	54 %	53 %	44 %	47 %	55 %	51 %	49 %
Tapsprosent utlån (inkl lån boligkreditselskapet)	0,14 %	0,08 %	0,09 %	0,06 %	0,03 %	0,16 %	0,31 %	0,21 %	-0,01 %	-0,16 %
Egenkapitalavkastning - etter skatt	10,7 %	15,1 %	13,3 %	11,7 %	12,8 %	14,6 %	16,2 %	11,9 %	18,9 %	23,7 %
Egenkapitalbeviskurs pr 31. desember	50,50	58,50	55,00	34,80	36,31	49,89	45,06	21,00	50,28	56,72
Utlånsvekst (brutto utlån inkl overført SB1 Boligkreditt)	5,8 %	7,3 %	7,0 %	10,2 %	8,6 %	13,2 %	8,6 %	15,2 %	17,2 %	16,6 %
Innskuddsvekst	5,6 %	8,5 %	7,0 %	9,2 %	11,9 %	14,9 %	5,5 %	8,8 %	7,6 %	11,4 %

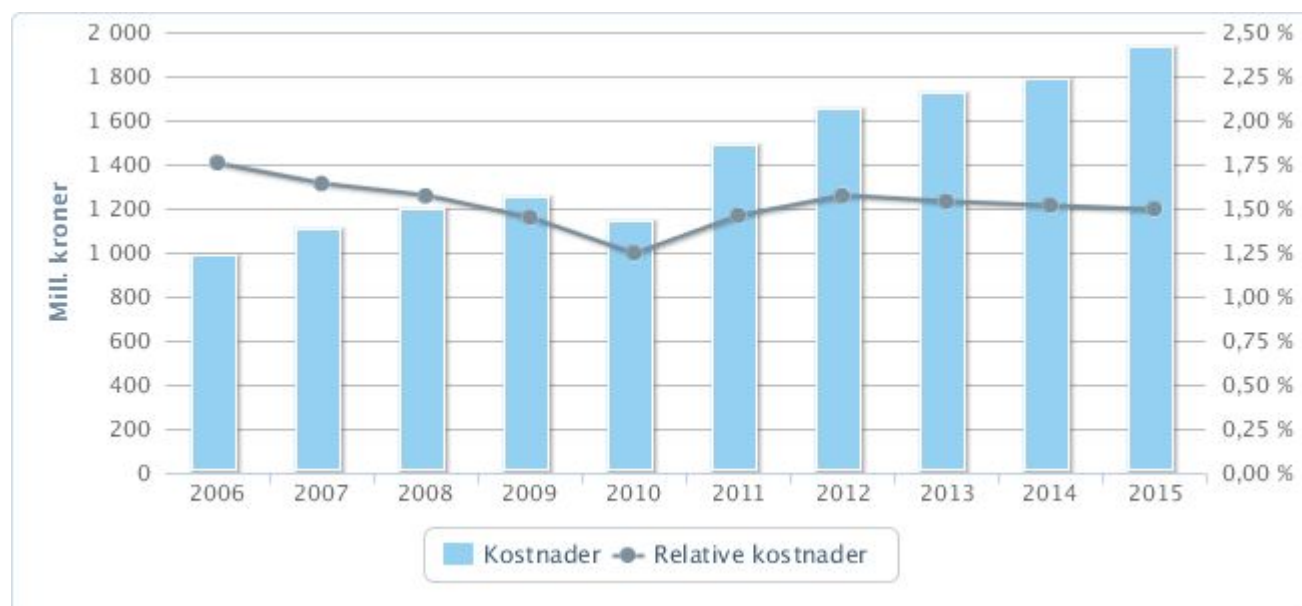
Ordinært driftsresultat

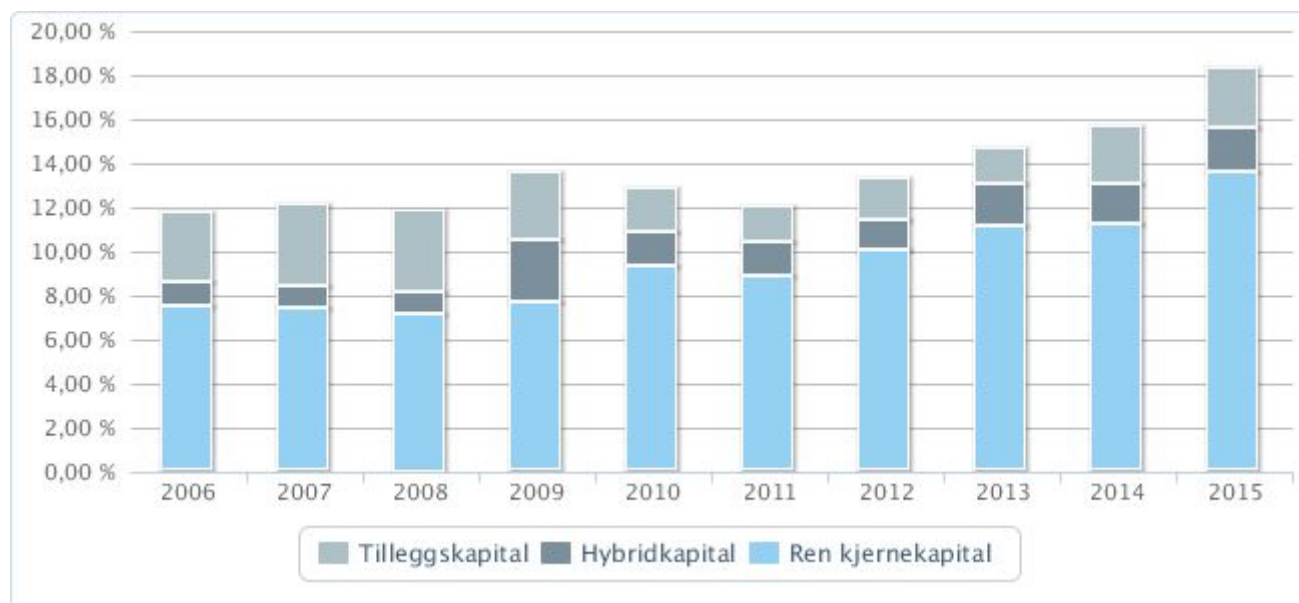
Rentenetto og provisjoner fra SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt

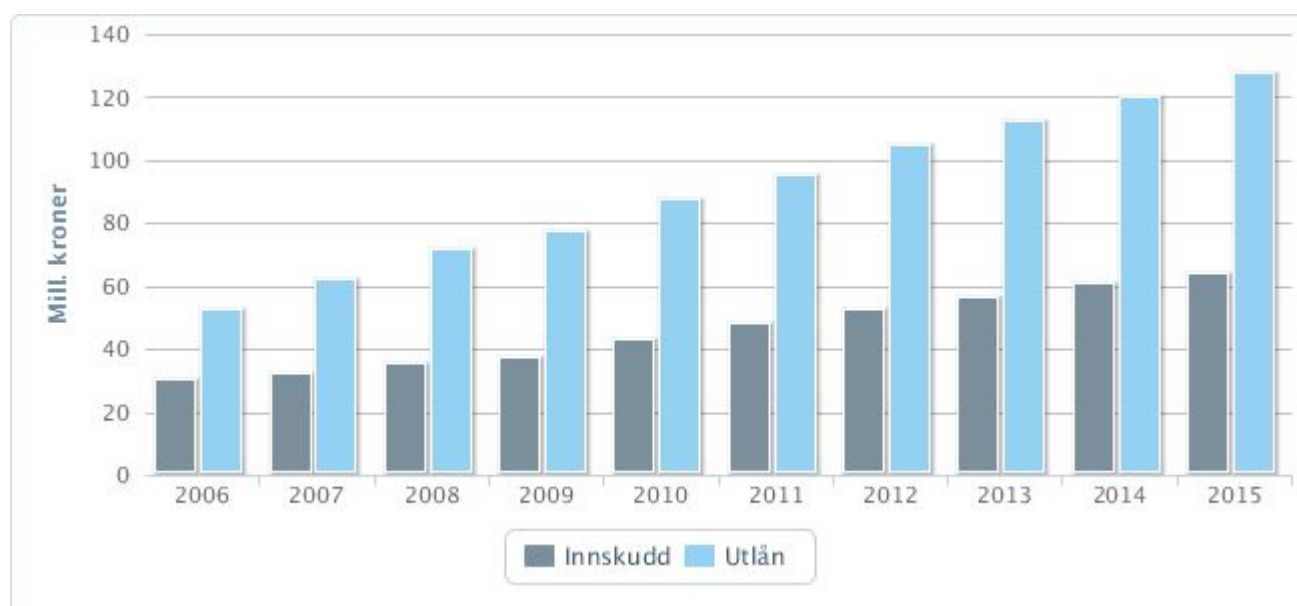
Driftskostnader

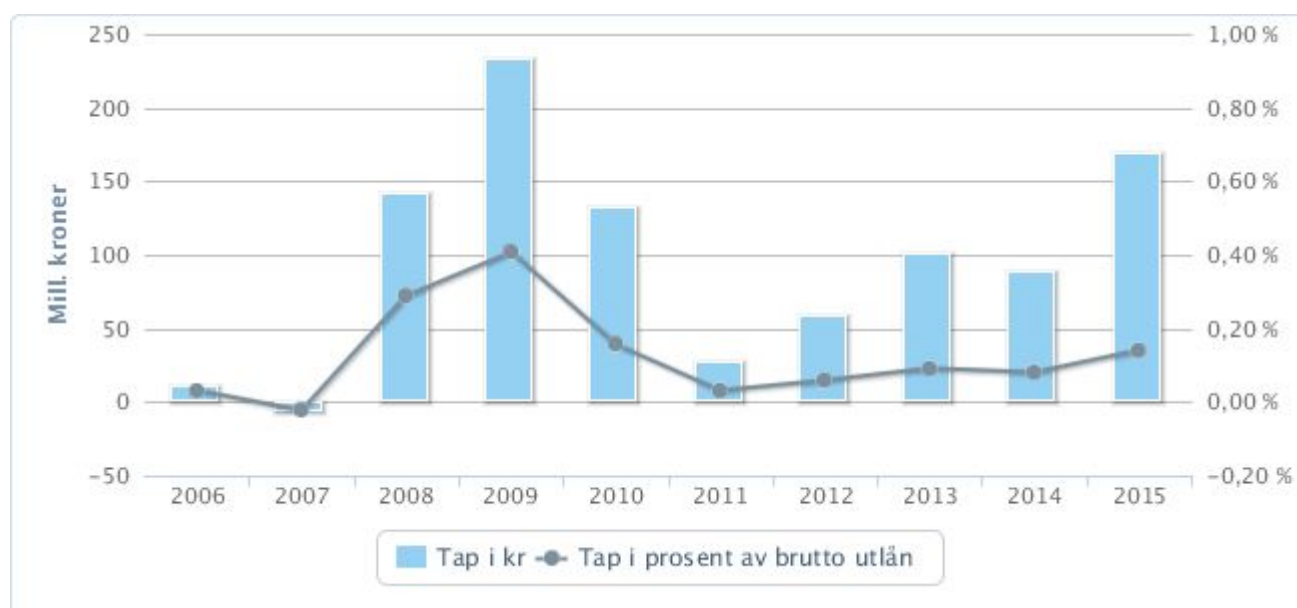
Kapitaldekning i prosent

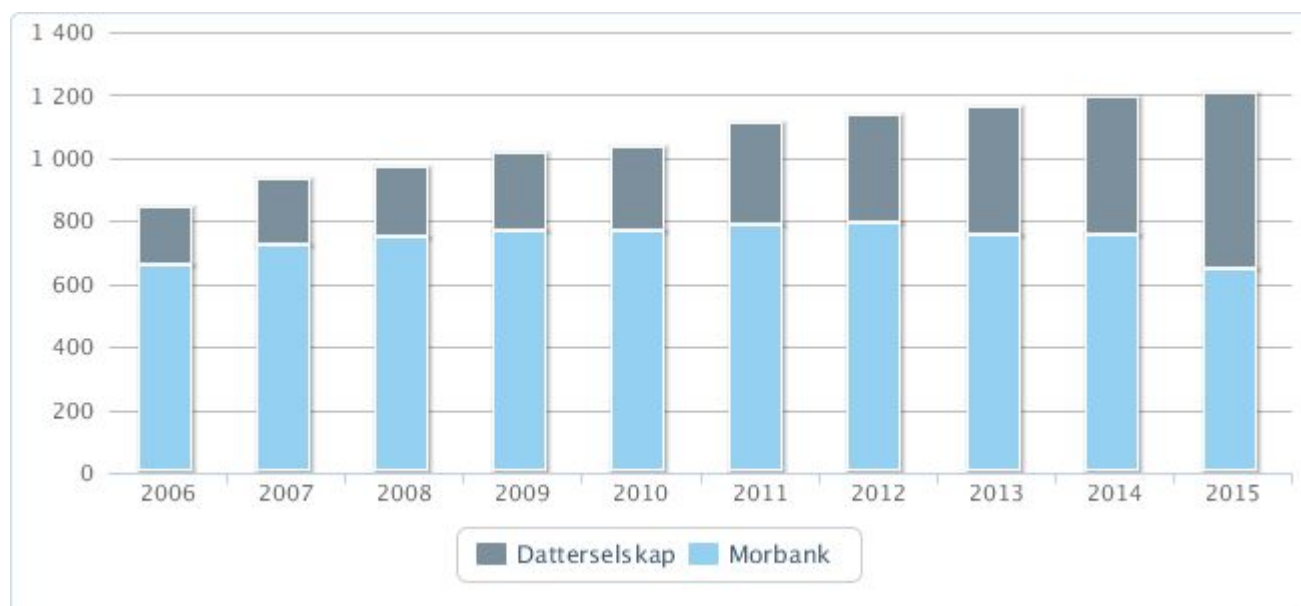
Utlån og innskudd

Tap på utlån

Årsverksutvikling

Egenkapitalbevis

SpareBank 1 SMN hadde ved utgangen av 2015 en egenkapitalbeviskapital på 2597 millioner kroner fordelt på 129.836.443 egenkapitalbevis hvert pålydende 20 kroner. Banken hadde per årsskiftet en egenbeholdning på 128.620 kroner fordelt på 6431 egenkapitalbevis.

Utbyttepolitikk

Lov og forskrift om egenkapitalbevis som trådte i kraft 1. juli 2009 innebærer at egenkapitalbevis i sparebanker i større grad enn tidligere er sammenlignbare med aksjer. Regelverket medfører økt likebehandling av de ulike eiergrupperingene i sparebanker og minimerer i stor grad tidligere utfordringer tilknyttet utvanning av egenkapitalbeviseierne ved betaling av kontantutbytte.

Som følge av den endrede lovgivning ble følgende utbyttepolitikk fastsatt i desember 2009:

- SpareBank 1 SMNs mål er å forvalte konsernets ressurser på en måte som gir egenkapitalbeviseierne en god, stabil og konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og kursstigning på egenkapitalbevisene.
- Årsoverskuddet vil bli fordelt mellom eierkapitalen (egenkapitalbeviseierne) og grunnfondskapitalen (tidligere sparebankens fond) i samsvar med deres andel av bankens egenkapital.
- SpareBank 1 SMN legger til grunn at inntil halvparten av eierkapitalens andel av overskuddet utbetales som utbytte, og tilsvarende at inntil halvparten av grunnfondskapitalens andel av overskuddet utbetales som gaver eller overføres til en stiftelse. Dette forutsatt at soliditeten er på et tilfredsstillende nivå. Ved fastsettelse av utbyttet blir det tatt hensyn til forventet resultatutvikling i en normalisert markedssituasjon, eksterne rammebetingelser og behov for kjernekapital.

Overskuddsdisponering

Årsoverskudd til disponering fremkommer etter endringer i fond for urealiserte gevinster på minus 66 millioner kroner. Samlet beløp til disponering er med dette 1405 millioner kroner.

Resultatet er fordelt mellom grunnfondet og eierkapitalen i henhold til deres relative andel av egenkapitalen, slik at utbytte og avsetning til utbytteutjevningfond utgjør 64,6 prosent av det disponerte resultatet.

Styret foreslår overfor bankens representantskap et kontantutbytte på 2,25 kroner per egenkapitalbevis, totalt 292 millioner. Dette gir en utdelingsgrad til egenkapitalbeviseierne på 32 prosent av konsernresultatet. Videre foreslår styret at bankens representantskap avsetter 40 millioner kroner i gaver til allmenntilgode formål, som representerer en utdelingsgrad på 8 prosent. Utjevningfondet og grunnfondet tilføres henholdsvis 616 millioner kroner og 457 millioner. Styret fraviker prinsippet om lik utdelingsandel mellom eierkapitalen og grunnfondet for å styrke soliditeten og som følge av at kursen på bankens egenkapitalbevis er under bokført verdi. Foreslått disponering reflekterer behovet for å styrke bankens kjernekapital. En økning av utdelingsgraden til egenkapitalbeviseierne til 32 prosent (25 prosent) er i tråd med kapitalplanen.

Etter disponering av resultatet for 2015 er egenkapitalbevisbrøken 64,0 prosent.

Overskuddsdisponering	2015	2014
Årsoverskudd morbank	1.471	1.447
Overført fond for urealiserte gevinster	-66	57
Årsoverskudd til disponering	1.405	1.503
Utbytte	292	292
Utjevningsfond	616	679
Grunnfondskapital	457	372
Gaver	40	160
Sum disponert	1.405	1.503

Investorpolitikk

Banken legger vekt på at korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om bankens utvikling og resultater skal skape tillit overfor investormarkedet. Informasjon til markedet formidles gjennom kvartalsvise investorpresentasjoner og børsmeldinger. Det avholdes også regelmessig presentasjoner overfor internasjonale samarbeidspartnere, långivere og investorer.

På smn.no/ir er det til enhver tid oppdatert informasjon for investorer, presse og meglerbransjen.

Finanskalender for 2016

- 1. kvartal: 29. april
- 2. kvartal: 11. august
- 3. kvartal: 28. oktober

Eierforhold

SpareBank 1 SMN har som mål å få til en god likviditet i egenkapitalbevisene og oppnå en god spredning på eiere som representerer kunder, regionale investorer samt norske og utenlandske institusjoner.

Antall eiere er i løpet av 2015 redusert med 339 til 8059. Bankens 20 største eiere kontrollerte 38 prosent av bankens egenkapitalbevis per 31. desember 2015, og det ble omsatt 38,8 millioner egenkapitalbevis MING ved Oslo Børs i 2015.

Andelen egenkapitalbevis eid av investorer i Sør- og Nord-Trøndelag, Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane utgjør 18,4 (18,5) prosent, øvrige norske investorer utgjør 60,3 (61,0) prosent og andel eiet av utenlandske eiere 21,3 (20,5) prosent. Antall utenlandske eiere utgjør 4,0 (3,0) prosent av samlet antall eiere per 31. desember 2015.

Skjermingsfradrag

For å hindre dobbeltbeskatning av banken og eierne gjelder regler om Fradrag for Skjerming (Skattelovens §10-12, erstattet tidligere regler om RISK-fradrag). Skjermingen beregnes for den enkelte aksje/egenkapitalbevis, og settes til aksjens/egenkapitalbevisets skjermingsgrunnlag multiplisert med en skjermingsrente. Skjermingsgrunnlaget settes til aksjens/egenkapitalbevisets inngangsverdi. Skjermingsrenten fastsettes av departementet i forskrift. Skjermingen tilordnes eier av aksjen/egenkapitalbeviset 31. desember i inntektsåret

Markedsutvikling for bankens egenkapitalbevis i 2015

Markedskursen for SpareBank 1 SMNs egenkapitalbevis (MING) var ved årsskiftet 50,50 kroner per bevis. Per 31. desember 2014 var kursen 58,50 kroner. Med et kontantutbytte på 2,25 kroner for 2015 blir direkteavkastningen for egenkapitalbeviset 4,5 prosent.

Nøkkeltall	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Børskurs	50,50	58,50	55,00	34,80	36,31	49,89	45,06	21,00	50,28	56,72
Antall utstedte EKB, mill	129,83	129,83	129,83	129,83	102,76	102,74	82,78	82,41	76,65	71,70
Børsverdi (mill kr)	6.556	7.595	7.141	4.518	3.731	5.124	3.749	1.750	3.900	4.140
Egenkapitalbeviskapital (mill kr)	2.597	2.597	2.597	2.597	2.373	2.373	1.734	1.445	1.349	1.262
Utjevningsfond (mill kr)	3.790	3.122	2.496	1.889	1.457	1.159	877	768	675	624
Overkursfond (mill kr)	895	895	895	895	183	182	0	236	138	0
Utbytte per EKB	2,25	2,25	1,75	1,50	1,85	2,77	2,10	2,77	3,90	3,04
Direkte avkastning ¹⁾	4,5 %	3,8 %	3,2 %	4,3 %	5,1 %	5,6 %	4,6 %	6,6 %	7,8 %	5,4 %
Effektiv avkastning ²⁾	-4,1 %	10,5 %	63,1 %	0,0 %	-23,5 %	16,3 %	124,5 %	-55,4 %	-4,5 %	9,7 %
Bokført verdi per EKB ³⁾	67,65	62,04	55,69	50,09	48,91	46,17	42,11	38,07	36,43	33,31
Resultat per EKB ⁴⁾	7,02	8,82	6,92	5,21	6,06	5,94	6,37	4,16	5,86	6,24
P/E (børskurs / resultat per EKB) ⁵⁾	7,19	6,63	7,95	6,68	5,99	8,40	7,29	5,09	8,87	9,38
P/BV (børskurs / bokført EK per EKB) ⁶⁾	0,75	0,94	0,99	0,69	0,74	1,07	1,09	0,57	1,43	1,76
Utdelingsforhold ⁷⁾	32 %	25 %	25 %	29 %	30 %	47 %	34 %	34 %	69 %	50 %
Egenkapitalbevisprosent ⁸⁾	64,0 %	64,6 %	64,6 %	64,6 %	60,6 %	61,3 %	54,8 %	56,3 %	54,2 %	53,7 %

1) Utbytte i prosent av børskurs ved årets slutt. Nøkkeltallene(ekskl. egenkapitalbeviskapital og utjevningsfond) er korrigert for effekt av fondsemisjon og splitt. Fra 2005 er nøkkeltallene konserntall IFRS.

2) Kursstigning gjennom året pluss utbetalt utbytte i prosent av børskurs ved årets begynnelse.

3) Bokført egenkapital (etter fradrag for egne egenkapitalbevis) multiplisert med egenkapitalbevisprosenten delt på antall egenkapitalbevis (fratrasket egne egenkapitalbevis) inkl. kontantutbytte.

4) Egenkapitalbevisenes andel av konsernets resultat (fratrasket egne egenkapitalbevis).

5) Børskurs/resultat per egenkapitalbevis.

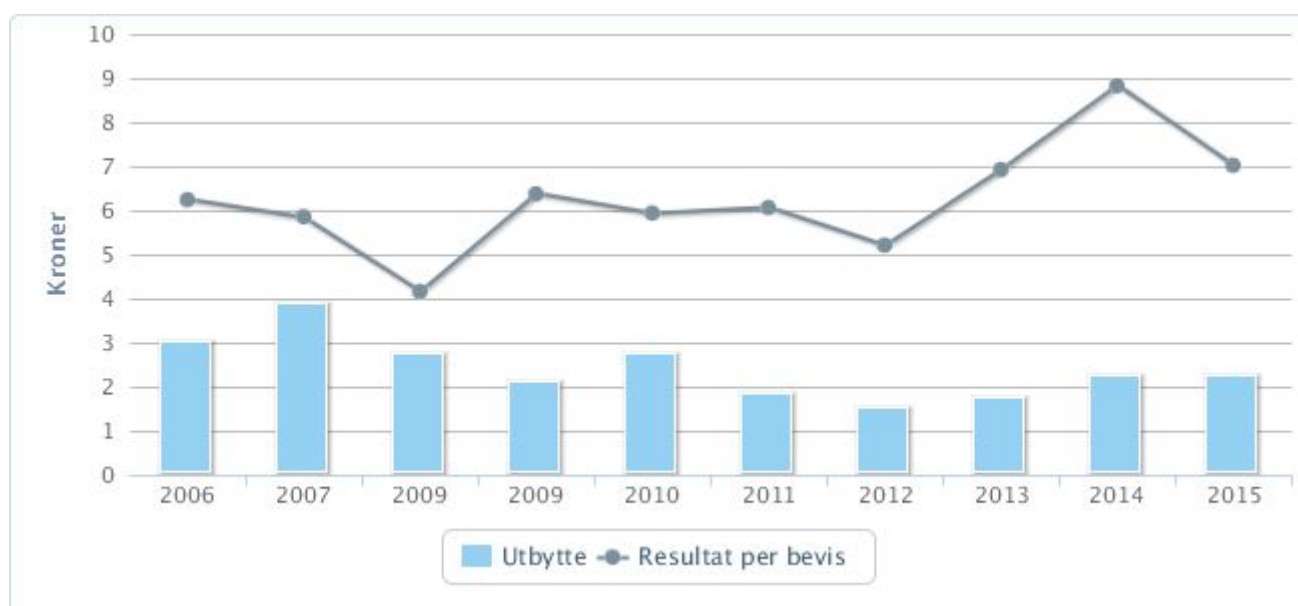
6) Børskurs/bokført egenkapital per egenkapitalbevis.

7) Utbytte per egenkapitalbevis i prosent av fortjeneste per egenkapitalbevis.

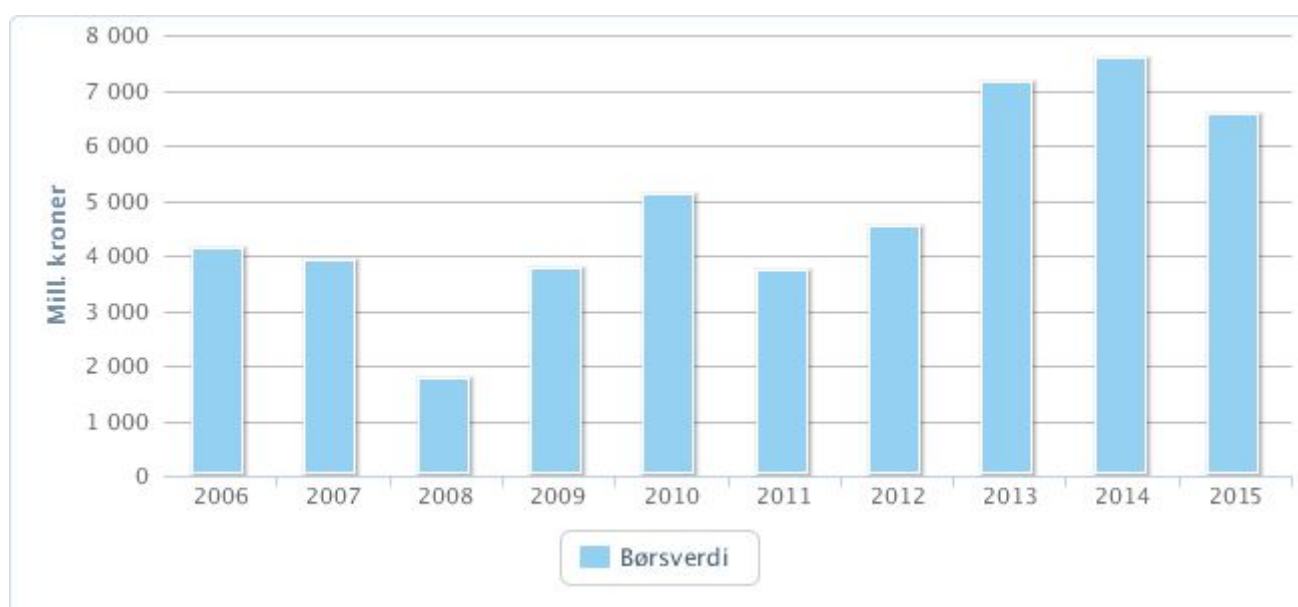
8) Bokført egenkapital til egenkapitalbeviserne (etter fradrag av egne egenkapitalbevis) i prosent av morbankens egenkapital ved utgangen av året (etter fradrag for egne egenkapitalbevis og annen egenkapital). Satsene gjelder fra 1. januar året etter.

9) Fra og med inntektsåret 2006 beregnes ikke RISK-beløp. RISK-regelverket er erstattet med regler om skjermingsfradrag.

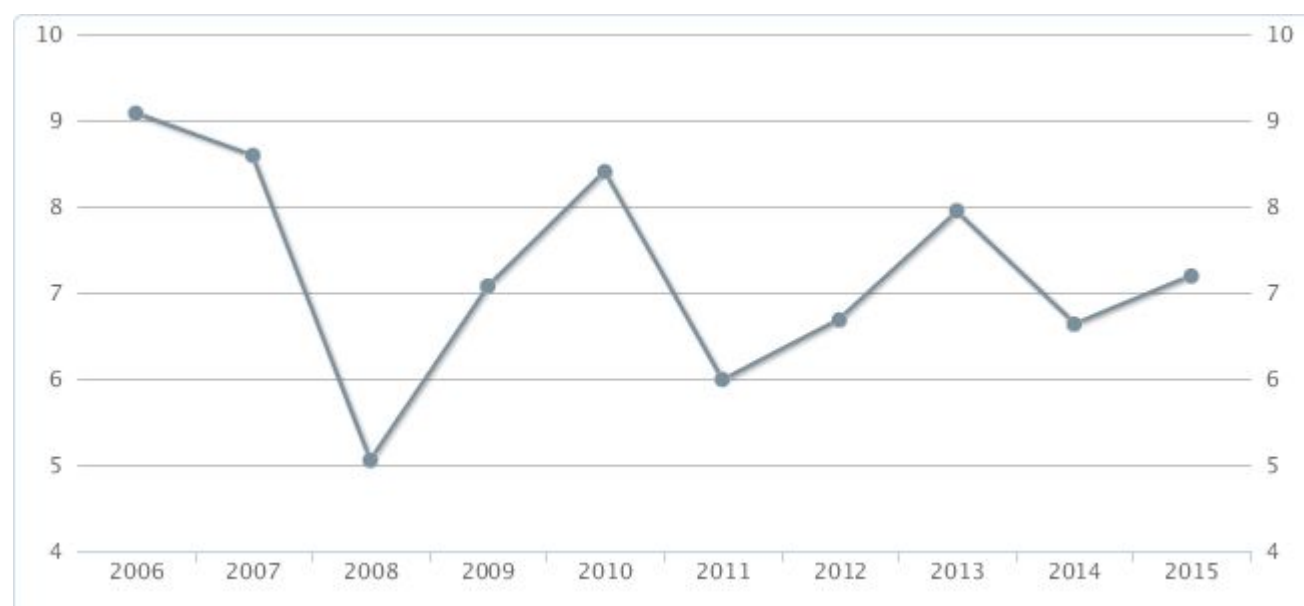
Utbytte og resultat per egenkapitalbevis (i kr)

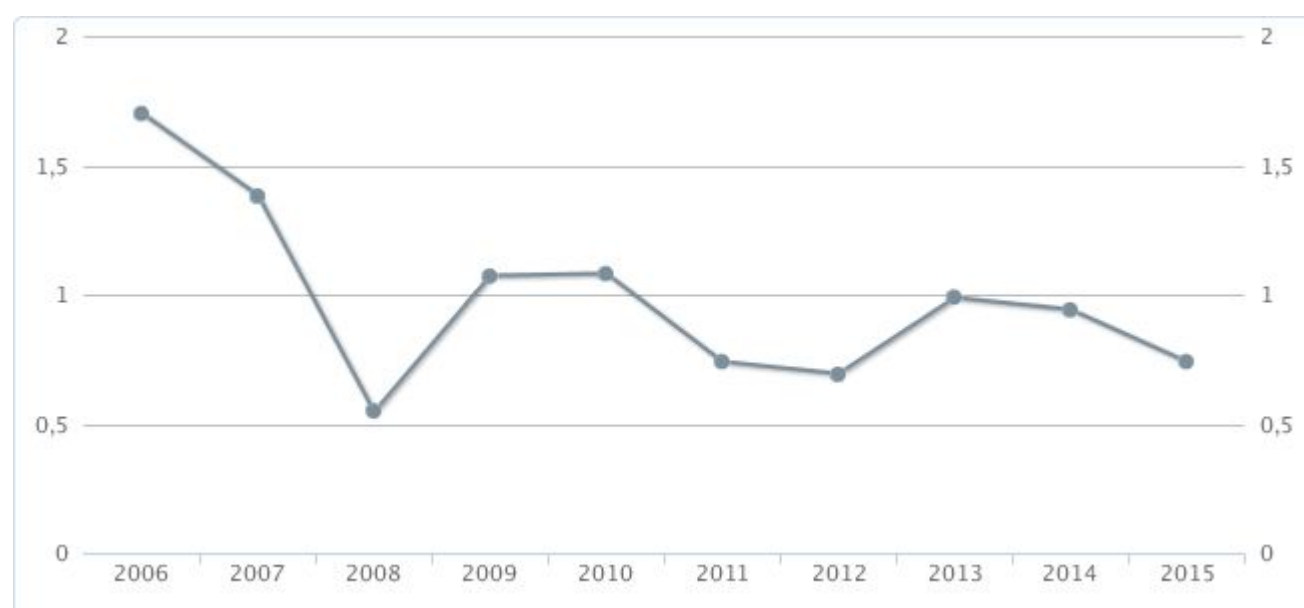
Børsverdi

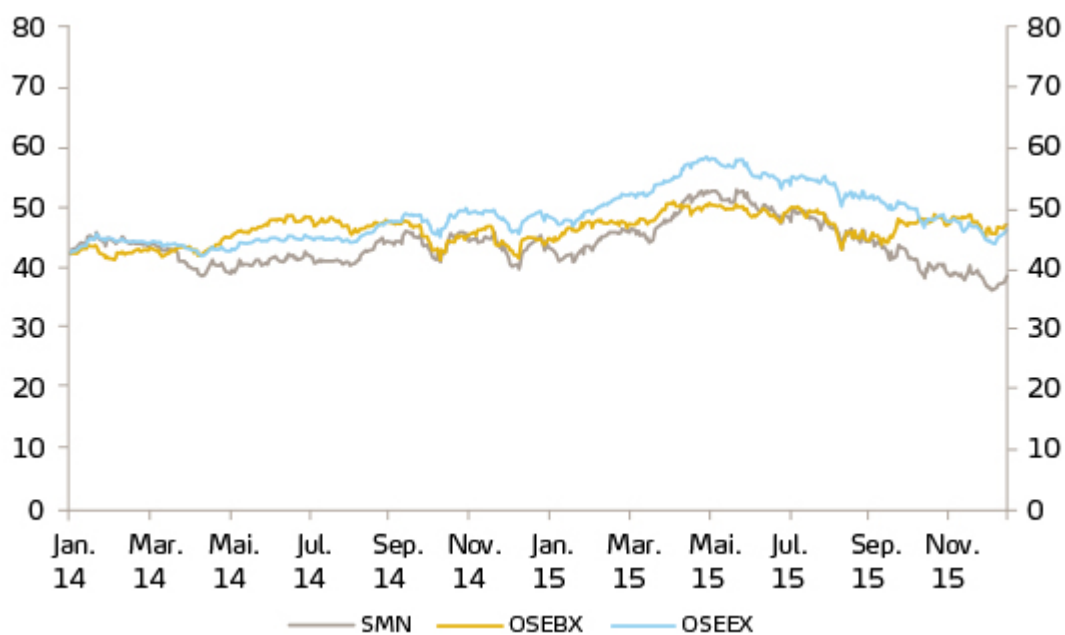
Pris/resultat

Pris/bok

Egenkapitalbeviskursen sammenlignet med hovedindeksen og egenkapitalbevisindeksen

OSEBX = Oslo Stock Exchange Benchmark Index (rebasert lik MING 1. jan 2014)

OSEEX = Oslo Stock Exchange ECC Index (rebasert lik MING 1. jan 2014)

Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5

Erklæring fra styret og konsernsjef

Vi erklærer etter beste overbevisning at

- årsregnskapet for morbanken og konsernet for 2015 er utarbeidet i samsvar med IFRS som fastsatt av EU, med de tilleggsopplysninger som følger av regnskapsloven
- åregnskapsopplysningene gir et rettviseende bilde av morbanken og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet samt at
- årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til morbanken og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer konsernet står overfor.

Trondheim, 7. mars 2016
Styret i SpareBank 1 SMN

Kjell Bjordal
Styrets leder

Bård Benum

Paul E. Hjelm-Hansen

Arnhold Holstad

Aud Skrudland

Janne Thyø Thomsen

Morten Loktu

Venche Johnsen
Ansatterepresentant

Finn Haugan
Konsernsjef

Revisjonsberetning

Deloitte.

Deloitte AS
Postboks 5670 Sluppen
NO-7485 Trondheim
Norway

Besøksadresse:
Dyre Halses gate 1A

Tlf.: +47 73 87 69 00
www.deloitte.no

Til representantskapet i SpareBank 1 SMN

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for SpareBank 1 SMN som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap og utvidet resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapitalen og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og administrerende direktørs ansvar for årsregnskapet

Styret og administrerende direktør er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapet og konsernet SpareBank 1 SMN finansielle stilling per 31. desember 2015 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee, and its network of member firms, each of which is a legally separate and independent entity. Please see www.deloitte.com/norway for a detailed description of the legal structure of Deloitte Touche Tohmatsu Limited and its member firms.

Medlemmer av Den Norske Revisorsforening
org.nr: 900 211 282

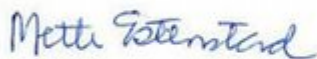
Deloitte.side 2
Revisors beretning til representantskapet i
SpareBank 1 SMN**Uttalelse om øvrige forhold***Konklusjon om årsberetningen og om redegjørelser om foretaksstyring og samfunnsansvar*

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar, og forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Trondheim, 7. mars 2016
Deloitte AS

Mette Estenstad
statsautorisert revisor

Kontrollkomiteens melding

Til
Representantskapet i
SpareBank 1 SMN

Kontrollkomiteens melding for 2015

Kontrollkomiteen har utført sitt verv i henhold til Sparebankloven og instruks for komiteen.

Bankens virksomhet i 2015 har vært i samsvar med Sparebankloven, bankens vedtekter og andre bestemmelser som banken har plikt til å rette seg etter.

Det fremlagte årsoppgjør er avgitt i samsvar med Sparebanklovens og Finanstilsynets bestemmelser.

Representantskapet kan fastsette resultatregnskapet og balanse som bankens regnskap for 2015.

Trondheim 4. mars 2016

Kontrollkomiteen i
SpareBank 1 SMN

Terje Lium
leder

Anders Lian
nestleder

Terje Ruud